Purchased for the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from the

KATHLEEN MADILL BEQUEST

130 (R) (68)

Zhukovskii, Valentin Alekseevich

Materialy dlia izucheniia persidskikh narechii I

† В. А. ЖУКОВСКІЙ.

МАТЕРІАЛЫ

для

ИЗУЧЕНІЯ ПЕРСИДСКИХЪ НАРѢЧІЙ.

ЧАСТЬ ТРЕТЬЯ.

НАРѢЧІЕ БАХТІЯРОВЪ ЧЕХАРЛЕНГЪ И ХЕФТЛЕНГЪ.

Выпускъ первый.

I. Тексты и переводы. II. Словарь.

ПЕТРОГРАДЪ.
1922.

ИЗДАТЕЛЬСТВО
РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
КОНТРОЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА
" " 192 г. № 7

† В. А. ЖУКОВСКІЙ.

МАТЕРІАЛЫ
для
ИЗУЧЕНІЯ ПЕРСИДСКИХЪ НАРѢЧІЙ.

ЧАСТЬ ТРЕТЬЯ.

НАРѢЧІЕ БАХТІЯРОВЪ ЧЕХАРЛЕНГЪ И ХЕФТЛЕНГЪ.

Выпускъ первый.

I. Тексты и переводы. II. Словарь.

ПЕТРОГРАДЪ.
1922.

ИЗДАТЕЛЬСТВО
РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ
КОНТРОЛЬНАЯ БИБЛИОТ
„—" ________ 192 г. №

PK
6388
Z58
1922a
ch. 3
LIBRARY
MAY 24 1968
UNIVERSITY OF TORONTO

LIBRARY
SEP 25 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

Напечатано по распоряженію Россійской Академіи Наукъ.
Декабрь 1922.
Непремѣнный Секретарь, академикъ *С. Ольденбургъ.*

Россійская Государственная Академическая Типографія.
300 экз.

I.

ТЕКСТЫ И ПЕРЕВОДЫ.

Гулчі́ні чіл у дӯ даӊг вер зу́ні Ћефла́ӊг у Чōла́ӊг
кі зі маhріфа́т у іhтімṓмі
Жукуфіскі́ во Муллṓ Насрулла́ Бахтіjōрі́'і хакы́р
вәр да́рус-салтане́ Ісфōhу́
сене́'і hезṓр у сіса́д у дӯ чіда́ еві́д
во вō маhні́ вер зу́ні уру́с
вер Петалпу́рт чōп еві́д.

1.

Мáлі ѓармесір.

1. Шуштéре барф ігīра, Деспíле бōрýн,
Дер бе рімӯн нігушен дервōзедōрýн.
2. Діл ез і Шуштéр бéнih вō нӯн у мōhí:
Тӯ Лýрі серhádд-нішíні, пōдішōhi.
3. Діл ез і Шуштéр бéнih вō нӯн у ардé:
Тӯ Лýрі серhádд-нішíні пōкі Зардé.
4. Шуштéр пéсе булéнд, піше лакумзōр;
Ділум тілé зéні бурдé ве бōзōр.
5. Шуштéр пéсе булéнд, піше лéві рӯ;
Ділум тілé зéні бесте ве зіндý.
6. Зі Шуштéр бōр íкунум, мензіл бе Гутéнде;
Зенгéлі кýр у кулýч, леу бе хандé.
7. Зі Гутéнд бōр íкунум, мензіл Дéмі-бáрд:
Харгéлі ке'ý ке'ý, hӯрō тāві зард.
8. Дéмі-бáрд бōр íнукум, мензіл бе Лōлí;
Естерýн ке'ý ке'ý, легýм дувōлí.
9. Зі Лōлí бōр íкунум, мензіл Āу Кунōре;
Піл дōдем бе Шуштерí, kауш сіт біjōре.
10. Зі Āу Кунōр бōр íкунум, мéнзіл сéрі Шōhe;
Шуштерí kауш сіт нé'урд, хавáрес ōhe.
11. Кеі бінум шōдí, ōђум вер сéрі Шōh:
Зі мішý кевé, бузгéл тішдéрі мō.
12. Сéрі Шōh хýве вō hауші амōрéт;
Шулшулýне Бавāдí веія ер зіjōрéт.
13. Шулшулýне Бавāдí у Дӯрекí-зō;
Кеі бінум шōдí, рум ер герденé Шō?!
14. Аргілéне ѓард гірih, зі вер тілміт;
Бýрете ōрýм бýрӯн, таhріф кунум сіт.

15. Веі Телу́к! Де́мі Телу́к, де́мі Телу́к рӯ;
Кенде́ вер де́мі Телу́к до̄л ез һеме́ кӯ.
16. Ѓард бід ер де́мі Телу́к зі до̄лу́ні пур-па́р;
Чаӊг вер а̄у ізенен, демо̄ђ ікунен тар.
17. Бо̄во̄ Маһд ху́ве во̄ а̊уе һаму́мес,
Шулшулу́не Бава̄ді јо̄н вер селу́мес.
18. Је де́стум ве аусо́р, је́кім вер чу́лі аусо́р;
Вер кешід шаулōре, зеід ер а̊уі Челōōр.
19. Је де́стум ве аусо́р, је́кім вер гу́лі нӯ;
Вер кешід шаулōре, зеід ер а̊уі Дііһну́.
20. Вер кешід шаулōре, џест зі бард вер ӯ бард;
Те́кі еспід у хо̄лі сауз у һалке́ні зард.
21. Вер кешід шаулōре, џест зі чӯ вер ӯ чӯ;
Те́кі еспід у хо̄лі сауз у һалке́ні нӯ.
22. Чо̄р те́ӊгі Тіно̄ бард бард кулуӊгчі;
Ізенен міхі телō вер на́лі нӯзеді.
23. Һа́узі-нӯ бо̄зо̄р, Кіфді-мурд дуку́не;
Мензілі ду́стум ба́рді гу́ре шу́не.
24. Регреге́ Муно̄р со̄ венд ер кезіне́;
Хам бе́веід, суџде́ бе́керд Шо̄һ Худбедіне.
25. Регреге́ Муно̄р со̄ венд ер хурӯсі;
Хам бе́веід, суџде́ бе́керд, Буве́іре бӯсі.
26. Аусід у ба́усід мо̄лі раме́-до̄ри;
Серке́ші му́ні ке'у́ сауз таһд-до̄рі.
27. Терке́ вер та́һдет зену́м, до̄јеі, ме́герів, рӯ:
Хо̄філе́ ве ро̄һ іјо̄, ба́лкум бе'у́т бӯ.
28. Ре́һдум во̄ ру́һі руһі, во̄ дііјо̄ре Шімбо̄р,
Біді Серхӯні текје́ зеі бе чіндо̄р.
29. Біді Серхӯні ле́кес вер земіне,
Боһо̄р у по̄'із мо̄л верс інішіне.
30. Біді Серхӯні ле́кес вер һаво̄е,
Боһо̄р у по̄'із мо̄л верс ідеро̄ђе.
31. Кіну́, һеі Кіну́, һер дӯ по̄т нісо̄ре,
Вер се́рет чевіл, вер по́кет ано̄ре.
32. Тӯ шемо̄лі серһа́дді, му лiле́'і бо̄д,
Біја̄у, кі јек бінім, чі Шірін у Ферһо̄д.
33. Чевіл ез То̄рбо̄з, барф ез ду́лі Амбо̄р:
Ішкене у різе́с ікуне ба́хті мун у јо̄р.
34. Џо̄з вер чевіл ікунум, ѓаџ ве барфа́у,
Андека́не ікунум вер Ма́ргі-суре́у.

35. Баусі́д у баусі́д мо̄л мі́ні мо̄зе́,
Сауз го̄-че́шмум зу́лфе керд то̄зе́.
36. Веі чеві́лі мафді́л, чі ло́лі хато́'ї,
Чі шéмі фо̄ну́с до́ре рӯшенō'ї.
37. Аусі́д у аусі́д мо̄л мі́ні мо̄hу́р;
Сауз го-че́шмум зу́лфе керд до̄hу́л.
38. Зу́лфе керд до̄hу́л, вер чешм керд hешо̄ре́:
Ді́лум чі неркелу́с бі́д пенч по̄ре́.
39. Ѓармесі́р гарм, ѓармо́с чі мелі́ле,
Гу́мі џо̄з вер бӯт бе́ніh, мер гу́'ї чеві́ле.
40. Еңгуште́р зі дест кену́м, ве пічéк ез по̄:
Ї́думес кур џо̄hі́лї, ме́меhи ве ѓармо́.
41. Не, еңгуште́р зі дест ме́кен у пічéк ез по̄:
Му ху́дум кур џо̄hі́лум, ме́hнум бе гармо́.
42. Чеучеве́к јо́ђе, ду́стум недере́сте;
Бо̄во́ Ме́hдум і́куне зес бе́вері́сте.
43. Хава́р і́јо̄ђе зі ко́улі періју́н:
Муштулу́к, ду́стеі, ве́іден саферіју́н.
44. Ер ѓармо̄т ѓа́рме, бі́јау бе ху́дум гӯ:
Сіллу́ме дӯлло́ купу́м, со̄ вер се́рет бӯ.
45. Јо̄ бе́гӯ јо́ђум, јо̄ бе́гӯ нíјо̄ђум:
Кӯр евеі́д тїhо́м, че́ндї ре́hет по́јум.
46. Чем чем у лем лем пїт вер ауро́з.
Му́не бӯр курре́ ме́јо̄р, вер чепт куну́м по̄з?
47. Мо̄лемі́р му́лкі амі́р, мі́лкет феро̄ву́н;
Барзіге́р туhм бес не́ріhд, бе му́пек чі то̄ву́н?
48. Му чеві́ле ні́хуhум, текі́ зеі бе гіна́,
Зу́лфі јо́рум і́хуhум, чембе́р зеі бе сіна́.
49. Гу́мі џо̄з, гу́мі чеві́л, гу́мі чілчілеву́рд,
Во̄ дііјо́рум бі́јау, ді́лум дї ве́ро̄вурд.
50. Еі шемо́лі бо̄д, рау бе зі́рі меіно́с,
Је німу́нї сїм бі́јо̄р зі амбе́рі но̄с.
51. Еі шемо́лі бо̄д, рау бе зі́рі гі́лес,
Је нішу́нї сїм бі́јо̄р, нітї зі сіві́лес.
52. Је́кї і́хо̄стум, бі́до́де бе́хӯне,
Бе́кене hо̄р ез ді́лум, бе џо̄с гул нішу́не.
53. Је́кї і́хо̄стум, шемо́л бі́јо̄ре,
Бе́кеше hо̄р ез ді́лум, џо̄с гул ве́зо̄ре.
54. Ешні́дум, ду́стеі, до́ден шїрбеhо́те:
Му ке́ндум, ду́стеі, данду́ні темо́те.

55. Кенке́ні мо̄ло́ чі бе му геру́не:
До́лум ер занц̧і́р, ќа́укум бе саму́не.
56. Реһде́ні мо̄ло́ чі вер му неха́ше:
До́лум ер занц̧і́р, ќа́укум бе хафа́се.
57. Вер гарі̄ві́ ні́ревум, зі марг і́терсум,
Ац̧а́л ер бо̄ло́ се́рум, чі бі̄д і́ларсум.
58. Бі́jа̄у реві́м вер мо̄л, му́рді̄м зі гарі̄ві́,
Jе́кі̄мӯн бі̄мо́р, jе́кі̄мӯн таві́ві̄.
59. Таві́ві де́рдум хӯне́с бе Кіjо́рсе:
Бе́реві̄н пурс бе́куні̄н, де́рдум чі дево́се.

Пѣснь про зимовку.

1. Шуштеръ покрываетъ снѣгъ, Дисфуль — дождь: — воротъ передъ нами не открываютъ привратники.

2. Оторви сердце отъ этого Шуштера, отъ хлѣба и рыбы: — ты Луръ живущій на границѣ, (самъ себѣ) государь.

3. Оторви сердце отъ этого Шуштера, отъ хлѣба и сладкаго кушанья *ардс*: — ты Луръ пограничный, живущій у подножія горы Зарде.

4. Позади Шуштера высоко, передъ — пастбище; — сердце мое молодая женщина унесла на базаръ.

5. Позади Шуштера высоко, передъ — берегъ рѣки; сердце мое молодая женщина заключила въ темницу.

6. Изъ Шуштера я навьючусь и остановка въ Гутендъ; — (тамошнія) женщины слѣпыя, косыя, уста смѣются.

7. Изъ Гутендъ я навьючусь, остановка въ Деми-бардъ («Около камня»); — (тамошніе) ослы сѣроватые, вьючные мѣшки съ желтыми нитками.

8. Изъ Деми-бардъ я навьючусь, остановка въ Лали, — (тамошніе) мулы сѣроватые, узды кожаныя.

9. Изъ Лали я навьючусь, остановка въ Ау-Кунаръ; — далъ я деньги Шуштерцу, пусть принесетъ для тебя башмаки.

10. Изъ Ау-Кунаръ я навьючусь, остановка въ Шахъ; — Шуштерецъ башмаки для тебя не принесъ, извѣстіе о немъ приходитъ.

11. Когда я увижу веселіе, дойду до Шахъ? — (Я заколю) изъ барановъ ягненка, изъ козловъ козленка-самку.

12. Хорошъ Шахъ и дворъ (его) зданія: — молодцы (изъ племени) Бавади пришли на поклоненіе.

13. Молодцы Бавадійцы и сыны Дуреки; — когда я увижу радость, пойду на перевалъ Шахъ?

14. (Гору) Аргиле окутала пыль, впереди — женскія сѣдла; — твою рыжую кобылу погоняй тихо, я буду тебѣ разсказывать.

15. О (гора) Телюкъ! Передъ Телюкъ, передъ Телюкъ рѣка, — собрались передъ Телюкъ орлы (т. е. женщины) со всѣхъ горъ.

16. Пыль поднялась передъ Телюкъ отъ этихъ многоперыхъ орловъ, — они когти свои опускаютъ въ воду и увлажняютъ лице.

17. Хорошъ Бава-Мехдъ съ его банной водой, — молодцы Бавади приходятъ на поклоненіе ему.

18. Одна рука моя (держитъ) поводъ, другая моя — конецъ повода; — подняла шальвары и бросилась въ воду Чельбаръ.

19. Одна рука моя (держитъ) поводъ, другая моя — новый цвѣтокъ; — подняла шальвары и бросилась въ воду Дехну.

20. Подняла шальвары и прыгнула съ этого камня на тотъ камень: — бѣлая икра, зеленое пятнышко, золотое кольцо.

21. Подняла шальвары и прыгнула отсюда туда: — бѣлая икра, зеленое пятнышко, новое кольцо.

22. Четыре тѣснины Туна — камни, камни обтесанные: — (тамъ) вбиваютъ золотые гвозди въ подкову двухлѣтняго жеребенка.

23. Хаузену — базаръ, Кифди-Мурдъ — лавка; — мѣсто моего друга у камня могилы пастуха.

24. Жилистая (гора) Мунаръ бросила тѣнь на женское платье: — оно согнулось и сдѣлало земной поклонъ Шаху Худбедину.

25. Жилистая Мунаръ бросила тѣнь на красный платокъ: — онъ согнулся, сдѣлалъ земной поклонъ и поцѣловалъ Бувейръ.

26. Пришелъ, пришелъ родъ, имѣющій стада: — ведущая сѣрую кобылу имѣетъ хорошую люльку.

27. Я палкой постучу по твоей люлькѣ, матушка; не плачь, дитя: — караванъ идетъ по дорогѣ, можетъ быть, будетъ твой отецъ.

28. Я пошла на самый верхъ; показался Шимбаръ, — ива (мѣстности) Серхуни прислонилась къ чинару.

29. Вѣтви ивы Серхуни на землѣ, — весною и осенью родъ сидитъ подъ ними.

30. Вѣтви ивы Серхуни въ воздухѣ, — весною и осенью родъ подъ нихъ входитъ.

31. О (гора) Кину, Кину! обѣ стороны твои — тѣнь: — на вершинѣ твоей трава чевиль, у подножія твоего граната.

32. Ты пограничный (прохладный) вѣтеръ, я пыль вѣтра: — приходи посмотримъ другъ на друга, какъ Ширинъ и Ферхадъ.

33. Чевиль съ (горы) Таразъ, снѣгъ изъ тѣснины Амбаръ: — сломаетъ и искрошитъ ихъ счастье мое и друга.

34. Джазъ я сдѣлаю чевилемъ, известку снѣжной водой, — Андеканъ я сдѣлаю Марги-Сурей.

35. Пришелъ и пришелъ родъ на холмъ, — прекрасный мой волоокій вновь расчесалъ локоны.

36. О! чевиль-проволока — какъ хорошая одежда, — имѣетъ блескъ какъ свѣча въ фонарѣ.

37. Пришелъ и пришелъ родъ въ горную равнину, — мой прекрасный волоокій спустилъ кудри внизъ.

38. Спустилъ кудри внизъ и моргнулъ глазами, — сердце мое какъ трава неркелусъ разорвалось на пять кусковъ.

39. Гярмесиръ (зимовка) тепелъ, теплота его какъ умѣренна, — понюхай верхушку джаза, можетъ быть, ты скажешь, что это чевиль.

40. Кольцо я сниму съ руки и браслетъ съ ноги: — отдамъ ихъ молодому парню, не оставайся на зимовкѣ.

41. Не снимай кольца съ руки и браслета съ ноги; — я самъ молодой парень и останусь въ зимовкѣ.

42. Приходитъ извѣстіе, что другъ мой нездоровъ; — мой Бава-Мехдъ сдѣлаетъ, что отъ нея (болѣзни) онъ встанетъ.

43. Приходитъ извѣстіе со словъ пери (молодыхъ женщинъ): — награды, о другъ! путники пришли!

44. Если жаръ тебѣ жарокъ, пріійди, мнѣ самому скажи: — платокъ мой я сложу вдвое, надъ головой твоей будетъ тѣнь.

45. Или скажи: «пріійду», или скажи: «не пріійду»: — глазъ мой сталъ слѣпъ, столько я смотрѣла на твою дорогу.

46. То вверхъ, то внизъ (дорога) идетъ винтомъ вверхъ; — рыжая кобыла не приноситъ жеребенка; зачѣмъ я буду тебя ласкать?

47. (Мѣстность) Малмиръ — заповѣдное имѣніе Али, земель въ немъ много; — сѣятель не бросилъ на нихъ сѣмени, — я то при чемъ?

49. Верхушка джазъ, верхушка чевиля, верхушка чильчилевурдъ, — покажитесь мнѣ, сердце мое испустило дымъ.

50. О вѣтеръ *шемаль*, подлети подъ ея платокъ, — для меня принеси знакъ, запахъ съ ея шеи.

51. О вѣтеръ *шемаль*, ступай подъ конецъ его платка, — принеси мнѣ знакъ, волосокъ изъ его усовъ.

52. Я хотѣла такого, который попѣлъ бы на голосъ, — вырвалъ бы колючку изъ моего сердца и на мѣсто ея посадилъ розу.

53. Я хотѣла, чтобы вѣтеръ принесъ такого, — который вырвалъ бы колючку изъ моего сердца и на мѣсто ея посадилъ розу.

54. Я слышалъ, о другъ, что за тебя заплатили приданое: — я вырвалъ зубы страсти къ тебѣ.

55. Перекочевка родовъ какъ для меня дорога! — Мой орелъ въ цѣпяхъ, моя куропатка въ печали.

56. Уходъ родовъ какъ для меня непріятенъ! — Мой орелъ въ цѣпяхъ, моя куропатка въ клѣткѣ.

57. На чужбину я не пойду, боюсь смерти: — рокъ надъ моей головой, я трясусь, какъ ива.

58. Давай пойдемъ къ племени, мы умерли отъ чужбины; — одинъ изъ насъ больной, другой изъ насъ врачъ.

59. Домъ врача моей болѣзни въ Кіярсѣ; — пойдите, спросите, какое у него лѣкарство отъ моей болѣзни.

2.

Мӑлі мала́х.

1. Зі Муно̄́р һуфні́д у веід, хард Муцгіру́нум.
Еі худо̄́, му́не бéкуш сī меһмену́нум.
2. Зі Муно̄́р һуфні́д у веід, хард бо̄́гі за́рдум.
Еі худо̄́, му́не бéкуш, зіндé нéґардум.
3. Чу куну́м, кі бо̄́гі сéілум пар нéдо̄ре?
Му гу́дум: һафт со̄л дію́е сама́р нéдо̄ре.
4. До̄г зі дест Абд-ел-азі́м, ку́ррі Гулісту́н:
Бунево́рī ро̄ст куну́м вер Аравесту́н.
5. До̄г зі дест Абд-ел-азі́м, ку́ррі Һусéін кер:
Бунево́рī ро̄ст куну́м вер Ара́бі-бер.
6. Зі Муно̄́р һуфні́д у веід, бо̄ло̄́не цумні́д;
Ді́нес, чі та́һрі метé, чо̄то̄́не сумні́д.
7. Еі худо̄́, му́не бéкуш імсо̄́л зі ха́һрес:
Зі сед мен сісéд до̄́нум, гу́ден: «јӯ ба́һрес».
8. Чіг-во̄́г гірзеје́л бе лі́рі пуштí,
Чі́рре-чі́рре до̄лӯје́л: «му́рдīм зі гусні́».
9. Арре́ по̄ ву сіне́ шīр, та́һрі сіво̄́ре.
Кі дідé бе чо̄речо̄́р бо̄ру́н нéво̄ре?
10. Кулу́һ евéі ча́мі Хашу́н, зулм бі́д вер гівекешту́н,
Кулу́һ веід ер Лу́ре-лу́ре́, до̄́сум пібуре ча́рмі го̄ву́н.
11. Зі Муно̄́р һуфні́д у веід, вест во̄ неһо̄́му́н,
Ґанду́мӯне хард, реһд сī тутумо̄́мӯн.
12. Зі Мунóр һуфні́д у веід Асде́кі-Хо̄зі́:
Тему́ме белі́те хард, не́веіде ро̄зі́.
13. Амбо̄́рі сіседмені́ се́ді ве цо̄́се.
О̄! гірзе́ зі дір евéі, турбе́ бе но̄́се!

Пѣснь про саранчу.

1. Съ (горы) Мунаръ затрещала, пришла и съѣла мою (гору) Мунгирунъ: — о Господи! убей меня ради моихъ гостей.

2. Съ Мунаръ затрещала, пришла и съѣла мой садъ Зардъ: — о Господи! убей меня, чтобы я не былъ въ живыхъ.

3. Что мнѣ дѣлать? Мой славный садъ не имѣетъ листьевъ, — и я сказалъ: «еще семь лѣтъ онъ не будетъ имѣть плода».

4. О горе отъ (старосты) Абдель-Азима, сына Гулистунъ, — я устрою домъ въ Арабистанѣ.

5. О горе отъ Абдель-Азима, сына глухаго Хусейна, — я устрою домъ въ Араби-берѣ.

6. Съ Мунаръ затрещала, пришла и затрясла крыльями; — хвостъ ея, какъ буравъ, просверлилъ мелкіе камни.

7. О Боже! убей меня въ этотъ годъ ея силой: — изъ ста меновъ мнѣ дали три четверти мена и сказали: «это его доля!»

8. Крысы въ кладовой скрипятъ; — старухи кричатъ: «мы умерли отъ голода».

9. Ноги у нея пила, грудь какъ у льва, (сама) какъ наѣздникъ. — Кто видѣлъ, чтобы раннею весною не было дождя?!

10. Саранча пришла на луга Хашунъ, настало горе для дѣлающихъ (обувь) *чиве*; — саранча пришла въ Луре-луре, мой ножикъ не рѣжетъ кожи дикихъ быковъ.

11. Съ Мунаръ затрещала, пришла и упала впереди насъ, — пшеницу нашу съѣла и пошла за нашими *тутумъ*.

12. Съ Мунаръ затрещала и пришла на (гору) Асдеки-Кази; окончательно съѣла *белитъ* и не осталась довольна.

13. Въ амбарѣ, который вмѣщаетъ триста меновъ, на мѣстѣ этого четверть. — О! крыса издалека пробирается, у нея на шеѣ мѣшокъ.

3.

Ма́лі Саһа́д.

1. Не Саһа́д реһд вер Леле́р сі де́ле міва́;
   Бо̄́ріло̄һ, ту не́куні зінесе біва́!
2. Не Саһа́д реһд вер Леле́р сі де́ле ано́р:
   Чо̄р деду́, чо̄р то̄тізо́ сіс і́зенен зо̄л.
3. Пӯз ніһо́м, кі а̄у хуру́м, тар бід сіві́лум.
   До̄ чура́! зі пу́шті бард керде́ шаһі́дум.

4. Пӯз ніhо́м, кі а̄у хуру́м, тар бі̄д демо́гум:
Дō чура́! зі пу́шті бард керде́ hіло́кум.
5. Зі́рі бард у пу́шті бард, бі́jа̄у гердене́ бард.
Бо́рілōh, вурм де́ресӯн Бенде́р дере́к зард.
6. Зі́рі чі̄р у пу́шті чі̄р, бі́jа̄у гердене́ чі̄р.
Дō чура́! туфе́ц̧г ме́ве, бі́jа̄у дест ве шемші́р.
7. Зі́рі чул у пу́шті чул, бі́jа̄у гердене́ чул;
Бо́рілōh, вурм де́ресӯн Бенде́р дере́к шул.
8. Бі́jа̄у ве ц̧ōз, jōм ве ц̧ōз, бі́jа̄у гердене́ ц̧ōз;
Де́сдете мо́рī зено́, усто́ туфе́ц̧г-сōз.
9. Вер се́рі чо́ті ке'ӯ́ лешке́р пі̄чӯні́,
Чі пеле́ц̧г наhре́ кеші́, чі ші̄р курумні́.
10. Вер се́рі чо́ті ке'ӯ́ лешке́р деррідо́,
Чі пеле́ц̧г наhре́ кеші́, чі ші̄р ц̧ева́у до̄.
11. Естōре́ вер ōсему́н, мōhі́ ве дерjо́.
Чōр деду́ вер сī Саhа́д шау ні́гīрен ц̧ō.
12. Естōре́ вер ōсему́н, мōhі́ ве k̓аhрі́з.
Чōр деду́, чōр тōтізо́ сі̄с ні́гīрен лі̄з.
13. Гōмі̄шу́не бōр куні́н бірі́ц̧ ве хурмо́,
Бе́верīн Шімбо́р хара́у сī хе́рц̧і хōно́.
14. Гōмі̄шу́не бōр куні́н бірі́ц̧ у генді́,
Бе́верīн Шімбо́р хара́у сī ха́рц̧і урді́.
15. Гōмі̄шу́не бōр куні́н бірі́ц̧ у мі̄ва́,
Бе́верīн Шімбо́р хара́у сī ха̄н кучі̄ра́.
16. Гōмі̄шу́не бӯц̧г куні́н бі́jōђен ве бōзі́;
Һе́ркісӯн гӯн ѓафде́ре, бе́ді̄с ве со́зī.
17. Гōмі̄шу́не бӯнг куні́н, бі́jōн ве де́рі мōл,
Һе́ркісӯн гӯн ѓафде́ре, бе́ді̄с ве тушмо́л.
18. Вер се́рі бу́ні Леле́р суhрі́сте гі̄ве́м:
Вер се́рі ло́шум не́веін хӯму́ні зі́нем.
19. Вер се́рі бу́ні Леле́р сер бурде́ по́кум:
Вер се́рі ло́шум не́веін хӯму́ні до́кум.
20. Гōмі̄шу́н ве бу́рре-бур, гурге́лі чōлчо́л,
Бо́ресӯн керд шеіх Саhа́д, рӯнд вер ре́hі мōл.
21. Гōмі̄шу́н ве бу́рре-бу́р, гурге́лі пі̄са́,
Бо́ресӯн керд шеіх Саhа́д, ру́ндсӯн ве бі̄ша́.

Пѣснь про Сахада.

1. Сахадъ пошелъ въ деревню Лелеръ за плодами, — Господи, не сдѣлай его жены вдовою.

2. Сахадъ пошелъ въ Лелеръ за гранатами, — четыре сестры, четыре племянницы по немъ плачутъ.

3. Положилъ я ротъ, чтобы напиться воды; усы мои намокли. — Мать развратница! — изъ-за камня онъ сдѣлалъ меня мученикомъ.

4. Положилъ я ротъ, чтобы напиться воды; намокъ мой носъ. — Мать развратница! — изъ-за камня онъ погубилъ меня.

5. (Ты) подъ камнемъ и за камнемъ, выходи на камень. — о Господи, доведи до меня Бендера[1]) съ желтымъ щитомъ.

6. (Ты) подъ стѣной и за стѣной, выходи на стѣну. — Мать развратница! — ты не стрѣляй, иди въ рукопашную.

7. (Ты) подъ кучей камней и за кучей камней, выходи на кучу камней. — о Господи, доведи до меня Бендера съ хорошимъ щитомъ.

8. Приходи на дерево джазъ, я прійду на джазъ, приходи на вершину джаза. — Руку твою да уязвитъ змѣя, ружейныхъ дѣлъ мастеръ!

9. На мелкихъ камняхъ голубоватыхъ онъ скрутилъ войско, — какъ тигръ зарычалъ и какъ левъ зарыкалъ.

10. На мелкихъ камняхъ голубоватыхъ онъ скрутилъ войско, — какъ тигръ зарычалъ и какъ левъ далъ отвѣтъ.

11. Звѣзда на небѣ, рыба въ морѣ. — Четыре сестры по Сахаду ночью не находятъ мѣста.

12. Звѣзда на небѣ, рыба въ водопроводѣ. — Четыре племянницы по немъ не успокоиваются.

13. Навьючьте буйволовъ рисомъ и финиками, — отвезите въ разрушенный Шимборъ на расходъ домовъ.

14. Навьючьте буйволовъ рисомъ и чечевицею, — отвезите въ разрушенный Шимборъ на расходъ лагеря.

15. Навьючьте буйволовъ рисомъ и плодами, — отвезите въ разрушенный Шимборъ для маленькаго хана.

16. Позовите буйволовъ и пусть (люди) начнутъ играть: — ту (буйволицу) изъ нихъ, у которой вымя больше, отдайте играющему.

17. Позовите буйволовъ и пусть они прійдутъ къ дверямъ домовъ: — ту (буйволицу) изъ нихъ, у которой вымя больше, отдайте музыканту.

18. На крышѣ Лелеръ башмакъ мой поскользнулся, — къ моему трупу не пришли родственники моей жены.

---

1) Другъ Сахада.

19. На крышѣ Лелеръ нога моя поскользнулась, — къ трупу моему не пришли родственники моей матери.

20. Буйволы мычатъ и бѣлолобые телята, — навьючилъ ихъ шейхъ Сахадъ и погналъ по дорогѣ къ домамъ.

21. Буйволы мычатъ и пѣгіе телята, — навьючилъ ихъ шейхъ Сахадъ, погналъ ихъ въ лѣсъ.

4.

Мáлі Гōфіл.

1. Му сеhа́ві Гōфілум, де́сдес ве кŏрде,
 Ту сеhа́ві Hīралí, пу́зес ве ŏрде.
2. Ту сеhа́ві Геребі́д, се лец̧г меллŏрс,
 Му сеhа́ві Гōфілум, нар нíшумōре.
3. Һем ве гурз, hем ве деpе́к дерíн бе сīна́:
 Һемме́тӯн кур ц̧ōhілīн ве ц̧ац̧г не́дīда.
4. Һем ве гурз, hем ве деpе́к, кур, hеі дерíнсӯн:
 Һемме́тӯн кур ц̧ōhілīн, пушт не́деhīнсӯн.
5. Селепу́рре сō гірíh тō вер hа́дді āу:
 Зе́іден Гōфілі делу́м; шау нíкупе хāу.
6. Селепу́рре сō гірíh тō вер hа́дді рīз:
 Зе́іден Гōфілі делу́м; шау нíгīре лīз.

Пѣснь про Гафиля.

1. Я товарищъ Гафиля, рука его на ножѣ, — ты товарищъ Нирали, у него морда въ мукѣ.

2. Ты товарищъ Геребида (у котораго) три треножника[1]), — я товарищъ Гафиля, (который кромѣ себя никого) за самца-мужчину не считаетъ.

3. И палицей и щитомъ бейте въ грудь: — всѣ вы сыны молодые, не видѣвшіе войны.

4. И палицей и щитомъ, сыны, эй, бейте ихъ: — всѣ вы сыны молодые, не поворачивайте къ нимъ спины.

5. Селепуррэ покрыла тѣнь до границы воды: — убили моего отважнаго Гафиля, ночью не спятъ (его родственники).

6. Селепуррэ покрыла тѣнь до границы мелкихъ камешковъ: — убили моего отважнаго Гафиля, ночью не имѣютъ покоя (его родственники).

---

1) Т. е. онъ богатъ, но не отваженъ.

5.

Мӑлі О̄ Різо́.

1. Село̄сіл віре́ харӑу, рі̄ше́с бе хі́не!
О̄ Різо́, во̄ пі̄ш ме́ја̄у: но̆'ів ніші́не.
2. Село̄сіл віре́ харӑу, рі̄ше́с бе ӑуе!
О̄ Різо̆, во̄ пі̄ш ме́ја̄у: но̆'ів бе хӑуе.
3. Кырав<u>у́</u>л ко̄р і̄́кунен ру́ђі муно̄ре́:
О̄ Різо́, пете́ беде́ дерво̄зедо́ре.
4. О̄ Різо́, во̄ сер бурі̄ чӯхо́ ајјо̄рі́,
Шемші́ре ве гіл зене́ сі̄ бахтіјо̄рі̄.
5. Сі̄т бе́мі̄рум, сі̄т бе́мі̄рум, Різо́'і бо̄рі́к;
Село̄сіл харӑу куні́ вер ша́у'і то̄рі́к.
6. Сі̄т бе́мі̄рум, сі̄т бе́мі̄рум, ші́рі куто́:
Пі́штоуђо́ пур керде́ бі̄д ве зі̄рі чӯхо́.
7. Село̄сіл віре́ харӑу, бі̄д ве шауесту́н;
Ку́'і ређд О̄го́ Різо́м, ші́рі ђак-есту́н.

Пѣснь про Ага Ризу.

1. (Крѣпость) Селясиль да будетъ разрушена, корни ея въ крови! — Ага Риза, не выходи впередъ: наибъ сидитъ.

2. Селясиль да будетъ разрушена, корни ея въ водѣ! — Ага Риза не выходи впередъ: наибъ спитъ.

3. Караульные на верху башни дѣлаютъ дѣло; — Ага Риза дай пропускное письмо привратнику.

4. Ага Риза накинулъ на голову плащъ шпіонства, — мечемъ ударяетъ о землю изъ-за бахтіярства (желая стать на́большимъ).

5. Я умру за тебя, я умру за тебя, тонкій Риза, — ты разрушишь Селясиль въ темную ночь.

6. Я умру за тебя, я умру за тебя, короткій (ростомъ) левъ: — онъ зарядилъ пистолетъ подъ плащемъ.

7. Селясиль да будетъ разрушена, очутилась она въ ночномъ мракѣ. — Куда ушелъ мой Ага Риза, левъ справедливый?

6.

Мӑлі Амі́р.

1. Не Амі́ре не́неђі̄н ве гу́рі те́нгі̄:
Џо̄кі дест, не џо̄кі по̄, не џо̆ туфе́нгі̄.
2. Не Амі́ре не́неђі̄н ве гу́рі то̄рі̄:
Џо́кі по̄, не џо́кі дест, не џо́кі ло̄рі́.

3. Һер вахт кі і́мі̄рум, хо̄лдо́рс бе́ніи теім:
Бело́ кі ві̄ мурдені́ је по̄зе́ні̄ зеім.
4. Вер се́рі Халандеру́ кіррі́ дијо́ре;
Не́дӯнум, ѓа́рді геле́ јо̄ ді̄ сіјо́ре.
5. Вер се́рі Халандеру́ кірріне́ ве́нде;
Не́дӯнум, ѓа́рді геле́ јо̄ ді̄ туфе́ңге.
6. Вер се́рі Халандеру́ кіррі́ ве́рі̄сдо̄:
Амі́рум дӯ по̄зе́ зеі, де́сдес ме́рі̄со̄.
7. Нуһ гунде́н ве лі́рете бі̄ ңо́кі меілі́ст,
Амі́рум нуһі́нс зеі, біјо̄н рі́м ве се́ілес.
8. Ве́ркеші̄ чо̄р чӯ беһу́н, де́рдо̄ ве парда́,
Кула́һне ќач і́неһе ве ре́смі ңарга́.
9. Ве́ркеші̄ чо̄р чӯ беһу́н, де́рдо̄ ве даргу́н,
Кула́һне ќач і́неһе ре́смі бузургу́н.
10. Дӯ ңеву́ бе реһ і́јо̄ зі ре́һі Ді̄но́ш:
Тура́в у О̄го́ Амі́р та́һрі Кызылбо́ш.
11. Дӯ ңеву́ бе реһ і́јо̄ те́ңгі кулуңгчі́:
Тура́в у О̄го́ Амі́р һер дӯ туфеңгчі́.
12. Дӯ ңеву́ бе реһ і́јо̄ те́нгі кулуңгбу́р.
Тура́в у О̄го́ Амі́р һер дӯ туфе́ңг шул.
13. Сіјо̄ду́, і̄со́ реві́н, Амі́р ве мо́ле;
Тура́веі, тӯше́ бе́нез: ңо́рі шіко́ле.
14. Сіјо̄ду́, і̄со́ реві́н, му і́кунум тау:
Ваһде́мӯн Халандеру́ ве серчешме́ Перча́у.
15. Сіјо̄ду́, і̄со́ реві́н, то̄ му куну́м һо̄л,
Ваһде́мӯн ді́лі діло́ серчешме́ һер со̄л.
16. Імру́з чо̄р ру́зе зі холдо́р ве ді́рум;
Куһо́не баһр і́куиі̄н, Зарде́ ве́сте ті́рум.
17. Еі сіјо́ді руһ-ре́веі, куле́һ куи ве до́рі̄:
Вер се́рет і́јо̄ хы́рсі ті̄ле́-до́рі̄.
18. Еі сіјо́ді руһ-ре́веі, куле́һ кун ве гі̄не́:
Вер се́рет і́јо̄ хырсі̄ во̄ дӯ ті̄ле́.
19. Еі сіјо́ді руһ-ре́веі, но́те бе́ніһ пі̄ш,
Һер дӯ де́сдет решде́ бі́д ве хі́ні пар мі̄ш.
20. Еі сіјо́ді руһ-ре́веі, кула́һі чево́се,
Һер дӯ де́сдет решде́ бі́д ве хі́ні по̄зе́.
21. Еі сіјо́д, чіну́ бі́рау, кі не́шкені̄ шафт,
Пе́лі до́т бу́һро̄! кі го̄ зі ве́рет рафт.
22. Еі сіјо̄ду́неі, і̄со́ чі сіјо́ді̄н!
Ло̄ш ве ку́летӯ ні̄д, тіһро́не ішкіна́ді̄н.

23. Еі сіјо̄ду́неі, імру́з до̄д-хо̄́сте:
Су́һві зı̄ бо̄́ді чап, песі́н бо̄́ді ро̄́сте.
24. Ту сіјо̄́ді куһне́'ı̄, му ну сіјо̄́дум.
Біја̄у бе́де дестı̄́р, кі мı̄р ез куһ де́ро̄рум.
25. Је́стум тı̄́рı̄ тı̄́рі де́сті зı̄́рı̄
Вер туро̄́ тı̄́рум ке́рдум се́іліі сı̄́рı̄.
26. Ве́іде во̄ діјо̄́р се́рі герде́ні мı̄р.
«Заһмдо̄́рум ке́рдı̄, шо̄́лло̄ не́вено̄і тı̄р».
27. Во̄ діјо̄́р евеі́д се́рі герде́н у до̄р;
«Заһмдо̄́рум ке́рдı̄, до̄́'ім бе хурде́ні до̄л.
28. Заһмдо̄́рум ке́рдı̄, маһл кі бе́хуредем до̄л:
Ме́кун но̄мердı̄́, куһмо̄́л бе се́рем біјо̄р».
29. Му ху́дум куһмо̄́л, куһмо̄́л нı̄д зі ко̄́рум:
Сад вере́ісе чапетı̄́ го̄́не ı̄́деро̄рум.
30. Сад вере́ісе чапетı̄́, сад ке́рсі то̄зе́,
Му ı̄нı̄́, за́рді хада́ңг, џо̄ хо̄́фті по̄зе́.
31. Сад вере́ісе чапетı̄́, сад ке́рсі јекло̄́,
Му ı̄нı̄́, за́рді хада́ңг, џо̄ хо̄́фті го̄һо̄́.
32. Сер кешı̄́м вер ло̄һ, дı̄́дум по̄зену́не,
Ве́ргештум во̄ пушт, ху́ндум һемреһу́не:
33. «Һемреһу́немеі, һемме́тӯн біјо̄ђı̄н:
Зе́ідум за́рді чемберı̄́, шо̄́хес ве́ро̄ђı̄н.
34. Рı̄́шесе гı̄́рум, со̄ло̄́се шумо̄́рум,
Гурде́се кену́м сı̄ де́сді беро̄́рум.
35. Рı̄́шесе гı̄́рум, шо̄хо̄́се бе́пеінум,
Гурде́се кену́м сı̄ де́сді Һусе́інум.
36. Сер кешı̄́м вер ло̄һ, һеме́с буз у бı̄́ге;
Зе́ідум чо̄рсо̄ле́, пу́сдес ба́ві хı̄́ке.
37. Тı̄р вер ı̄ чо̄рсо̄́л ме́ве: чі хӯт џеву́не:
Бе́ве вер нуһсо̄́л, пı̄́рі но̄тbriву́не.
38. По̄зе́ ві пı̄рı̄́ до̄́рес кумкумı̄́не,
Герһа́сдес кӯто̄́, но̄́фес вер земı̄́не.
39. По̄зе́ вер буз ı̄́гуђе: «бел, бе́чарı̄м сı̄р:
То̄ му ı̄́вістум, вер ту нı̄́венен тı̄р».
40. Буз вер по̄зе́ ı̄́гуђе: ќалпı̄́рі но̄ду́н,
Рı̄́шете бı̄́но̄м вер де́сті сіјо̄ду́н.
41. Ба́ргі чо̄шнı̄һо̄́ бу́рден су́'і че́шмум:
Евеіде́ пı̄рı̄́, һı̄чќа́се не́ішнум.
42. Евеіде́ пı̄рı̄ чі гı̄ве́ лı̄го̄́рı̄:
Чі меһму́ні чӯ бе дест ізе́т не́до̄рı̄.

43. Евеіде́ пірі́, асо̄ до̄ ве де́стум,
Зе́ідум вер ауро̄з, зӯні́ зеім, ніше́стум.
44. Ту сіјо̄ді куһне́'ı, му чіт не́дӯнум:
Біјāу бе́де десді́р, мір ез куһ бе́рӯнум.
45. То̄ сіјо̄д бі́дум, халху́н һеме́ ді́ден,
Џо̄һілу́н һеме́ ло̄шке́шум бі́ден.
46. Зӯ сіру́н у зі̄ хаілу́н і́кунум чо̄к,
Че́шмум чі чархāу куһо̄не і́куне по̄к.
47. Зӯ сіру́н у зі̄ хаілу́н і́кешідум,
Че́шмум чі чархāу куһо̄не тені́дум.
48. Зі бузу́н је́кі бе́зен, зі по̄зену́н чо̄р:
Һі́чкі зе гу́шті шіко̄л веі не́ніһо̄ мо̄л.
49. Зі бузу́н је́кі бе́зен, зі по̄зену́н пенч:
Һі́чкі зе гу́шті шіко̄л веі не́ніһо̄ генч.
50. Не ве зӯр, не ве заһле́, не ве зӯні́.
Ве шӯне́ һер ке́сіе на́һші чіхревӯні́.

Пѣснь про Амира.

1. Амира не кладите въ тѣсную могилу: — (тамъ) нѣтъ мѣста ни для рукъ, ни для ногъ, ни для ружья.

2. Амира не кладите въ темную могилу: — (тамъ) нѣтъ мѣста ни для рукъ, ни для ногъ, ни для ружья-*ляръ*.

3. Во всякое время, какъ я умру, положите около меня ружье-*хамдаръ*: — можетъ быть, во время смерти я убью одного горнаго барана.

4. Надъ Халяндеруномъ виденъ туманъ; — я не знаю, пыль это отъ стада или двухъ всадниковъ.

5. Надъ Халяндеруномъ палъ туманъ; — я не знаю, пыль это отъ стада или двухъ ружей.

6. Надъ Халяндеруномъ поднялся туманъ: — мой Амиръ убилъ двухъ горныхъ барановъ, да не болитъ его рука!

7. Девять деревянныхъ столбовъ подъ твоею крышею, кромѣ мѣста собранія. — Амиръ мой убилъ девятигодовалаго барана, давайте пойдемъ посмотрѣть его.

8. Онъ уставилъ четыре столба черной палатки и ходитъ за занавѣской, — шапку надѣваетъ на бекрень на манеръ знатныхъ.

9. Онъ уставилъ четыре столба черной палатки и ходитъ въ комнатѣ для новобрачныхъ, — шапку надѣваетъ на бекрень на манеръ вельможъ.

10. Два юноши идутъ по дорогѣ изъ Динаша, — Турабъ и Ага Амиръ подобно кызылбашамъ (Персамъ).

11. Два юноши идутъ по тѣснинѣ камнетеса, — Турабъ и Ага Амиръ, оба-стрѣлки.

12. Два юноши идутъ по тѣснинѣ камнетеса, — Турабъ и Ага Амиръ, оба съ прекрасными ружьями.

13. Охотники! вы идите, Амиръ въ домѣ. — Турабъ, испеки хлѣбъ, время охоты.

14. Охотники! вы идите, я въ лихорадкѣ; — наши жилища въ Халяндерунѣ и у источника Перчеу.

15. Охотники! вы идите, а я поправлюсь, — наши жилища у источника ежегоднаго (т. е. гдѣ мы останавливаемся ежегодно).

16. Сегодня четыре дня, какъ я далекъ отъ ружья-*хальдаръ*. — Подѣлите горы; моя стрѣла упала на гору Зардэ.

17. О охотникъ, ходящій по верхамъ, устрой свое логово на деревѣ: — на тебя прійдетъ медвѣдь, имѣющій медвѣженка.

18. О охотникъ, ходящій по верхамъ, устрой свое логово въ цвѣтахъ-*гине*: — на тебя прійдетъ медвѣдь съ двумя медвѣжатами.

19. О охотникъ, ходящій по верхамъ, ногу твою поставь впередъ; — обѣ руки твои обагрены кровью барана-самца.

20. О охотникъ, ходящій по верхамъ, въ шапкѣ съ загнутыми полями, — обѣ руки твои обагрены кровью горнаго барана.

21. О охотникъ, ты такъ иди, чтобы не сломать листьевъ: — коса твоей матери да будетъ обрѣзана! впереди тебя прошелъ быкъ.

22. О охотники, что вы за охотники! — Мяса (убитаго) нѣтъ у васъ на плечахъ, стрѣлы вы сломали (выпустили напрасно).

23. О охотники, сегодня день воздаянія; — рано утромъ вѣтеръ дуетъ слѣва, а вечеромъ справа.

24. Ты старый охотникъ, я новый охотникъ: — дай-ка наставленіе, чтобы я могъ притащить съ горъ дичь.

25. Я пустилъ стрѣлу, стрѣлу сверху внизъ — и вслѣдъ за стрѣлой хорошо смотрѣлъ.

26. Показалась шея барана. — «Ты меня ранилъ; если угодно Богу, ты (болѣе) не пустишь стрѣлы.»

27. Показалась шея и рога. — «Ты меня ранилъ и отдалъ на съѣденіе коршунамъ.

28. Ты меня ранилъ, не допусти, чтобы меня съѣлъ коршунъ; — не дѣлай нечеловѣчности, приведи ко мнѣ хорошаго проводника по горамъ».

29. «Я самъ хорошій ходокъ, ходокъ моему дѣлу не нуженъ: — я вытащу быка изъ глубины, требующей сто широкихъ веревокъ съ рисункомъ.

30. (Въ мѣстѣ глубиною въ) сто широкихъ веревокъ съ рисункомъ, сто новыхъ круглыхъ веревокъ, — я здѣсь на высокой горѣ, на отвѣсной скалѣ, въ мѣстѣ, гдѣ спятъ горные бараны.

31. (Въ мѣстѣ глубиною въ) сто широкихъ веревокъ съ рисункомъ и сто круглыхъ веревокъ одинарныхъ, — я здѣсь па высокой горѣ, въ мѣстѣ, гдѣ спятъ быки».

32. Заглянулъ я въ лощину, увидѣлъ горныхъ барановъ, — обернулся и позвалъ сотоварищей.

33. «О мои сотоварищи! всѣ вы идите сюда; — я убилъ желтаго барана, съ вѣтвистыми рогами, влѣзьте-ка на его рога (такъ они велики!)

34. Я возьму его за бороду, сосчитаю его года, — почки его вырву для моего брата.

35. Я возьму его за бороду, вымѣрю его рога, — почки его вырву для моего Хусейна (сына).

36. Заглянулъ я въ лощину, все козы съ козлятами нѣсколькихъ дней; — я убилъ одну четырехлѣтнюю, кожа ея для бурдюка.

37. Не пускай стрѣлу въ этого четырехлѣтняго: онъ, какъ ты самъ молодъ; — пусти въ девятилѣтняго, безсильнаго старика.

38. Рога у барана горнаго въ такой старости съ наростами, — кости переднихъ и заднихъ лапъ коротки, животъ (волочится) по землѣ.

39. Баранъ говоритъ козлу: «давай, будемъ пастись до сыта: — пока я стою, въ тебя не пустятъ стрѣлы».

40. Козелъ говоритъ барану: «старичина не знающій! — О еслибы мнѣ увидѣть бороду твою въ рукахъ охотниковъ.

41. Блескъ отъ пистоновъ унесъ зрѣніе моего глаза; — пришла старость, никого я не узнаю.

42. Пришла старость, какъ старые башмаки, — и ты, какъ гость съ палкой въ рукахъ (случайный), не имѣешь почета.

43. Пришла старость и дала мнѣ въ руки посохъ: — пустился я на вершину, ударился колѣнами, упалъ.

44. Ты старый охотникъ, тебѣ подобнаго я не знаю; — дай-ка наставленіе, чтобы я могъ выгнать дичь изъ горъ.

45. Пока я былъ охотникомъ, всѣ люди видѣли, — юноши всѣ были таскателями (убитаго) мною мяса.

46. Рано, раннимъ утромъ я начиняю кальянъ; — мой глазъ, какъ водяное колесо, дѣлаетъ горы чистыми (высматриваетъ).

47. Рано, раннимъ утромъ я выкурилъ кальянъ; — мой глазъ, какъ водяное колесо, вытянулъ (осмотрѣлъ) горы.

48. Изъ козловъ убей одного, изъ горныхъ барановъ-четыре: — никто изъ мяса дичи не собираетъ денегъ.

49. Изъ козловъ убей одного, изъ горныхъ барановъ-пять: — никто изъ мяса дичи не складываетъ сокровищъ.

50. (Охотничество не дается) ни силою, ни смѣлостью, ни скороходствомъ: — печать охотничества на плечѣ каждаго.

7.

Ма́лі Бо̄во̄ху́н.

1. Імру́з чо̄р ру́зе зі хо̄лдо̄́р бе ха́һрум;
Куһо̄́не баһр ке́рден, Зарде́ бі̄де́ ба́һрум.
2. Ер ı́хӯі шіко̄́л куні́, роу во̄ се́рі Пі̄р.
По̄зену́ні Зардо̄лу́һ реһн весте́ во̄ ді̄р.
3. Хо̄філе́ Астерекі́ бо̄́лі гудо̄́ре;
Це́ңгі ші̄р бо̄зо̄́р гіріһ, імдо̄́д не́до̄ре.
4. Агыздуні герде́нет зі денду́ні фі̄л;
Ку́'ı̄ реһде́ Бо̄во̄ху́н, ро̄һке́ші ı̄л.
5. Бу́зі суһр се́рі гелле́ до̄ по̄зену́не;
Бо̄во̄ху́н рӯнд ер туфе́ңг, хӯс ді̄деву́не.
6. Не́дӯнум, кі ку́шдете, віс ı́кунум ді̄:
Чо̄ле́ңгі jо̄ві́ ку́шдете, хӯне́с гі̄ро̄́ ді̄.
7. Не́дӯнум, кі ку́шдете, віс бе́хӯрум ѓашт,
Чо̄ле́ңгі jо̄ві́ ку́шдете, хӯне́с гі̄ро̄́ таш.
8. Деду́меі, чӯпі́ бе́гі̄р, біjа̄у мі́не аіву́н;
Не́мурдум ве де́рді хаш се́рі Сулеіму́н.

Пѣснь про Бовохуна.

1. Сегодня четыре дня, какъ я удаленъ отъ ружья *хальдаръ*; — раздѣлили горы, моею долею стала Зардэ.

2. Если хочешь поохотиться, ступай въ Пиръ; — горные бараны Зардалухъ ушли и упали далеко.

3. Караванъ (племени) Астереки у берега воды; — война льва «охватила базаръ» (т. е. разгорѣлась, настало смятеніе), помощи не имѣется.

4. Пороховница на шеѣ твоей изъ зуба слона, — куда ушелъ Бовохунъ, совѣтчикъ племени?

5. Красный козелъ во главѣ стада-мать горныхъ барановъ; — Бовохунъ схватился за ружье, онъ самъ пастухъ.

6. Не знаю, кто убилъ тебя; съ нимъ я поспорю; — извѣстный за Чаленгійца убилъ тебя, домъ его да возьметъ дымъ!

7. Не знаю, кто убилъ тебя; съ нимъ я повоюю; — извѣстный за Чаленгійца убилъ тебя, домъ его да возьметъ огонь!

8. Сестра моя, «заведи хороводъ», приходи во дворъ; — я не умеръ своею смертію у Сулеймуна.

8.

Мāлі Амӯнуллā Хōн.

1. Ђáуше руфт, саккýне руфт, хōлíне вендé:
Ђáіфум ез Амӯнуллā, бекýнес кендé.
2. Вер сéрі Зáрді-алýн дōлī нішíне,
Ріші шеһ Амӯнуллā тōл тōл бе хíне.
3. Ђáуше руфт, саккýне руфт, хōлíне фарш керд,
Вестéні Амӯнуллā сад міше нарз керд.
4. Вер сéрі Зáрді-алýн дōлī бе чéңге;
Ґагýнум хӯм íкушен, íгӯн: пелéңге.
5. Дӯ Меурí, дӯ Мунџізí, дӯ Кертелō'í;
Беһмéнеі, мýне мéкуш, хӯт кедхудō'ī.
6. Шемшíр зірі рікōу, џоуһéр хаддōрé;
Не Беһмéн ве рýзі џеңг нер нíшумōре.
7. Чагмōгí чōр бест телō, чōр бéсті телбе;
Кōтілі Шōһ Беһмéнем Амӯнуллāе.
8. Бōхтевéк мāлі хýмӯн, пур кōлі гіндí;
Еі ґагý, мýне мéкуш сī һáрфі һіндí.
9. Бōхтевéк мāлі хýмун, пур кōлі ґандýм;
Еі ґагý, мýне мéкуш сī һáрфі мердýм.
10. Таш гіріһ шōлі кулáһ, мéһлін бéсӯсе;
Кі дīдé ве рýзі џеңг Беһмéн гурýсе.
11. Чендōрі сéрі саккý рīшéс бе хíне;
Еі дедý, рíте мéкен, Беһмéн нішíне.
12. Чендōрі сéрі саккý, рīшéс бе аýе;
Еі дедý, дундōл мéкун, Беһмéн бе хāуе.
13. Хурӯнō Ōгō Беһмéн џілдсӯн телбе,
Мензілі Амӯнуллāм ве Кербелōе.
14. Хурӯнō Ōгō Беһмéн џілдсӯн садāфе,
Мензілі Амӯнуллāм Шōһі Неџéфе.
15. Ремé'і Амӯнуллā зéіден вер естýн,
Беһмéні гīл-вер-һавō роу вō ніһōсӯн.

Пѣснь про Амануллa Хана.

1. Дворъ подмелъ, наружный входъ подмелъ, разостлалъ коверъ; — какъ жаль мнѣ Аманулла, родственники его разсѣялись.

2. На вершинѣ Зарди-алунъ сидитъ ястребъ; — черная борода Аманулла волосокъ къ волоску въ крови.

3. Дворъ подмелъ, наружный входъ подмелъ, разостлалъ коверъ; — при смерти Аманулла сто овецъ пожертвовалъ Богу.

4. На вершинѣ Зарди-алунъ усѣлся орелъ; — братья меня убиваютъ, говорятъ: тигръ.

5. Два Меурійца, два Мунджизи, два Кертелаи; — о Бахманъ, меня не убивай, самъ ты староста.

6. Мечъ надъ стременемъ, шашка съ драгоцѣнными камнями; — Бахманъ въ дечь войны никого за мужа не считаетъ.

7. Кремневое ружье съ четырьмя золотыми кольцами, съ четырьмя золотыми кольцами; — убійца моего Шаха Бахмана — Аманулла.

8. Бахтевекъ — наше владѣніе, полно посѣвовъ чечевицы; — о братъ, не убивай меня изъ-за слова хинди.

9. Бахтевекъ наше владѣніе, полно посѣвовъ пшеницы; — о братъ, не убивай меня изъ за слова людей.

10. Огонь охватилъ платокъ вокругъ шапки; не допустите, чтобы сгорѣлъ; — кто видѣлъ, чтобы въ день битвы Аманулла бѣжалъ.

11. Чинаръ около наружнаго входа, корень его въ крови; — о сестра, лицо твое не царапай, Бахманъ сидитъ.

12. Чинаръ около наружнаго входа, корень его въ водѣ; — о сестра, не плачь, Бахманъ спитъ.

13. Переплеты у корановъ Ага Бахмана изъ золота; — мѣсто моего Аманулла въ Кербела.

14. Переплеты у корановъ Ага Бахмана изъ перламутра; — мѣсто моего Аманулла въ Шахи-Неджефъ.

15. Табуны (стада) ударились по горнымъ уступамъ; — Бахманъ съ платкомъ на воздухѣ ступай впереди ихъ.

9.

Ма́лі Муhаммéд Jōр.

1. Пелі́ті зáhмум мéкун, му хӯм далі́лум;
Дедӯ́меі, біjāу вер сéрум, і́хӯм кі мі́рум.
2. Рéhдум ве Чṓлі Телṓ во діjṓрі ѓандӯ́м,
Бе’ӯ́меі, савáд бéвенд, імсṓл му мéндум.
3. Тōрікі́ дéмі саháр чірр вест бе мṓлум;
Зуhрṓвеі, дéсдум бéгīр, біjāу зі́рі бṓлум.
4. Зуhрṓвеі, вō дер бéвен кṓрде зі кáддет.
Аца́лī зі ōсемӯ́н куштé пеілéрст.
5. Пелéңгі Кӯ́лі Кудí, гӯн, недерéсде;
Пōзенӯ́н шōді́ кунéн, дōл вер гам і́сде.

6. Пеле́ңгі Ку́лі Кудí вöі бідé бімо̄р;
По̄зену́н шо̄дí кунéн, до̄лу́н зенéн зо̄л.
7. Туфéңгум чо̄г íзене тīр вер сéрі тīр;
Сара́б ез Шуштéр хару́м, до̄рí зі Десиíл.
8. Менденíм реһ вер шіко̄л во̄рі гу́лі зард;
Тīрі венд, дӯ по̄зé зеі, јéкīне до̄л хард.
9. Һемīчу́ џéңгум бéвест по̄ бо̄гі шо̄һí;
Аушу́р зі кадд бу́куш, бéвенд ве бо̄ђí.
10. Душмену́н дóурум гірíһн ве гурз у шамшíр;
Бо̄рілӯһ, вурм дéресӯн Гӯдéрз у Џамшíр.
11. Душмену́н дóурум гірíһн ве гурз у шішпа́р;
Бо̄рілӯһ, вурм дéресӯн Гӯдéрз у Џафа́р.
12. Душмену́н дóурум гірíһн ве ко̄рд у ханџа́р;
Бо̄рілӯһ, вурм дéресӯн Хӯршíр у Беіла́р.
13. Һемīчу́ џеңг му́не вест дíні Абдо̄л,
Кíлі чéшмум бе реһ, нéвеіде Хумко̄р.
14. Олхо̄лу́х веруџенí, шо̄лі різо̄'í
Вер ніһо̄ һемé ѓагу́н теі хо̄н íјо̄ђі.

Пѣснь про Мухаммедъ Яра.

1. Не вкладывай фитиля въ мою рану, я самъ знаю (врачъ); — сестра подойди къ моей головѣ, я хочу умереть.

2. Пошелъ я въ Чали-Тела около пшеницы; — отецъ мой, плети корзину, въ этомъ году я остался.

3. Въ темнотѣ подъ утро въ моемъ родѣ раздался крикъ; — о Зухравъ, возьми мою руку, пойди подъ мою мышку.

4. О Зухравъ, брось наружу ножъ съ твоего пояса; — рокъ съ неба убилъ твоего отважнаго молодца.

5. Тигръ съ (горы) Кули Куди, говорятъ, не здоровъ; — горные бараны радуются, а орелъ стоитъ въ печали.

6. Тигръ съ (горы) Кули Куди о! сталъ больнымъ; — горные бараны веселятся, а орлы плачутъ.

7. Ружье мое ловко бьетъ, пуля въ пулю; — свинецъ я покупаю въ Шуштерѣ, а порохъ въ Десфилѣ.

8. Мой Мендени пошелъ на охоту на ночевку «Желтой Розы»; — разъ выстрѣлилъ, убилъ двухъ горныхъ барановъ, одного съѣлъ орелъ.

9. Именно здѣсь захватила меня война у подножія шахскаго сада; — развяжи поясную шаль и повяжи локтевую часть руки.

10. Враги окружили меня съ палицами и мечами; — о Господи! доведи до меня Гудерза и Джемшира.

11. Враги окружили меня съ палицами и палками съ желѣзными набалдашниками; — о Господи! доведи до меня Гудерза и Джафара.

12. Враги окружили меня съ ножами и кинжалами; — о Господи! доведи до меня Хуршира и Бейлера.

13. Именно здѣсь захватила меня война позади (сада) Абдаль; — уголъ моего глаза (устремленъ) на дорогу, Хумкаръ не пришелъ.

14. Въ архалукѣ (работы деревни) Веруджень и въ шали мешхедской — ты идешь отъ хана впереди всѣхъ братьевъ.

10.

Мáлі Алі́ Ōгṓ Хōн.

1. Беhрӯ́м Хṓне бéгӯhīн: сéрет селӯмéт,
Дідṓрі хӯт у бе'ӯ́т вест вер хајӯмéт.
2. Нéмурдум вер Вуругі́рд вер зīрі занҹі́р,
Зӯ́лфі маhмалі́м реhд вер вéрі тīр.
3. Бéневīсум кōгызī вер Һаџ Һалі́л Хӯн:
Шōхзōдé бī hӯ́кмі шōh кушт Ī́лбегі́мӯн.
4. Еі ді́леі, бӯвéр мéку вер hápфі мīрзṓ,
Зеідé вер мі́ні сéрум ӯ кōвулі́-зō.
5. Сівṓр бīм, зéідум ве дер, Беhрӯ́м ве бṓме.
Гṓлі гṓлі везнé чōл ве зīрі пṓме.
6. Сівṓр бīм, зéідум ве дер, Беhрӯ́м ве ді́нум,
Һумṓне харā́у кунӯ́м сī īлніші́нум.
7. Турā́у пīшхідмéтум, Алі́ џілоудṓр;
Чéшмі рṓстум таш кеші́, нéвеім хавардṓр.
8. Бéневīсум кōгызі бӯті́ Гулṓвум, —
Шōhзṓде бōлṓ сéрум у мáсті хṓвум.
9. Му хӯ́дум бе Вурвурӯ́, і́лум ве Зīрбéнд,
Гоупелé зīрі hӯ́кмум у муhṓлі Сервéнд.
10. Му хӯ́дум бе Вурвурӯ́, і́лум бе Саузā́у,
Шōhзōдé бōлṓ сéрум, дéсдес ве піштóу.

Пѣснь про Али Ага Хана.

1. Бехрамъ Хану скажите: голова твоя да будетъ во здравіи! — Свиданіе твое съ отцемъ отошлю до дня страшнаго суда.

2. Я не умеръ въ Вуругирдѣ подъ цѣпями, — мой бархатный локонъ попалъ подъ стрѣлу.

3. Напишу я письмо къ Халиль Хану изъ племени Хаджъ, — (что) царевичъ безъ повелѣнія шаха убилъ нашего Ильбеги.

4. О сердце, ты не давай вѣры словамъ мирзы, — что мою голову разбилъ тотъ рожденный отъ Кабульца.

5. Я сѣлъ на лошадь, ударился наружу, Бехрамъ со мною; — ржаніе арабской бѣлолобой лошади подъ моими ногами.

6. Я сѣлъ на лошадь, ударился наружу, Бехрамъ позади меня, — чтобы разрушить (крѣпость) Хума для моего живущаго съ племенемъ.

7. Туравъ мой служитель, Али — передовой; — по правому глазу моему скользнулъ огонь (отъ выстрѣла), я не былъ остороженъ.

8. Напишу я письмо къ моей теткѣ Гулявъ, — царевичъ у моего изголовья, а я опьяненъ сномъ.

9. Самъ я въ Вурвуру, племя мое въ Зирбендъ; — Гоупеле подъ моею властью и окружныя деревни Сервендъ.

10. Самъ я въ Вурвуру, племя мое въ Саузау; — царевичъ у моего изголовья, рука его на пистолетѣ.

11.

Мáлі Берŏт.

1. Кéісіки бе'ýм хіме́ зеі бе маудýн,
Реһ ве хіме́с нīд зі ве́рі сівōрýн.
2. Кéісіки бе'ýм хіме́ зеі ве Сеңгчі́,
Реһ ве хіме́с нīд зі ве́рі туфеңгчі́.
3. Беһýне бе'ýм дізз міні діззýн;
Руһмісте беһýн, лӯл ез дуһдерýн.
4. Беһýне бе'ýм дізз міні саһрŏ́;
Руһмісте беһýн, лӯл ез дуһде́р у дō.
5. Дуһдерýні Келō'і́ Берŏ́т чі ле́кі џŏзен,
Десмōлŏ́ вер дест і́гīрен, шīрі́н і́бŏзен.
6. Дуһдерýні Келō'і́ Берŏ́т чі ле́кі бі́ден,
Десмōлŏ́ вер дест і́гīрен, сīт і́герīвен.
7. Дуһдерýні Келō'і́ Берŏ́т чі ле́кі чендŏ́р,
Десмōлŏ́ вер дест і́гīрен вер јек зене́н зŏл.
8. Туфе́ңгі бŏгчесерŏ́ ве се́рі хӯне́;
Ве́рдōштес Келō'і́ Берŏ́т, бест вер нішӯне́.
9. Туфе́ңгі бŏгчесерŏ́ ве се́рі перзі́н;
Ве́рдōштес Келō'і́ Берŏ́т, бе́стес ве разбі́н.
10. Мердумýн, ме́гӯ'ін, дуһде́р біһајбе:
Му бе сī Келō'і́ Берŏ́т ка́ддум дӯ џбе.
11. Тамбŏкý ве налбекі́ ве на́мі шіре;
Сер кеші́м ве лŏмердýн, Ферһŏ́д нішіне.

12. Тамбōкý ве налбекí ве нам íвōсте;
Ō Ферhōд ве лōмердýн мендíрі чōсте.
13. Келéк íjōђе, дуhдéр вер сéрес;
Мӯз ез ӯ дуhдéр кі ѓагýс пелзéнес.
14. Келéк íjōђе, дуhдéр вер міјýнес;
Мӯз ез ӯ дуhдéр, кі ѓагýс мелеhýнес.
15. Дōм, бе'ýмеі, hер чōр берōрум!
Нō ве ділум нīд, сірý сīт біјōрум.
16. Дōм, бе'ýмеі, hер чōр ѓагýнум!
Нō ве ділум нīд, сірý сīт бéхӯнум.
17. Імрý чōр рýзе вер бóлі гудōрум,
Тулō'í пур бōд, дéсті āу нéдōрум.
18. Імрý чōр рýзе му вер бóлі рýдум,
Тулō'í пур бōд, муhтáлі ѓагýнум.
19. Ер jéкī гýhе: дуhдéр біде лīвá,
Му ве сī чōр тōтīзō кáддум бурīдá.
20. Імрý чōр рýзе аур дембенíде,
Хурýнум вер сéрі хӯнé нам кешíде.
21. Гулӯмýне дōд hер jéкī хувó'ī.
Дōдé вер Келō'í Берōт камá телō'í.
22. Мердумýні мōл, азīзýн, ділдōр
Jéкīне íхōстум во бōм бéзене зōл.

Пѣснь про Берата.

1. Съ того времени, какъ отецъ мой разбилъ палатку на томъ свѣтѣ, — дороги къ его палаткѣ нѣтъ отъ множества всадниковъ.

2. Съ того времени, какъ отецъ мой разбилъ палатку на томъ свѣтѣ, — дороги къ его палаткѣ нѣтъ отъ множества стрѣлковъ.

3. Черная палатка моего отца — высокая гора между высокихъ горъ; — свалилась черная палатка, горе дочерямъ!

4. Черная палатка моего отца — высокая гора среди равнины; — свалилась черная палатка, горе дочери и матери!

5. Дочери Кербелаи Берата какъ вѣтви джаза; — онѣ берутъ въ руки платки и хорошо играютъ.

6. Дочери Кербелаи Берата какъ вѣтви ивы; — онѣ берутъ въ руки платки и по тебѣ плачутъ.

7. Дочери Кербелаи Берата какъ вѣтви чинара; — онѣ берутъ въ руки платки и одна по другой рыдаютъ.

8. Ружье *бачесерай* въ домѣ; — взялъ его Кербелаи Бератъ и выстрѣлилъ въ цѣль.

9. Ружье *багчесерай* на деревѣ *перэинг*; — взялъ его Кербелан Бератъ и выстрѣлилъ изъ него въ цѣль.

10. О люди, не говорите, что дочь безъ стыда: — изъ за Кербелан Берата моя талія сломилась.

11. Табакъ на блюдечкѣ омоченъ молокомъ; — заглянула я въ гостиную, (мой мужъ) Ферхадъ сидитъ.

12. Табакъ на блюдечкѣ стоитъ омоченный; — Ага Ферхадъ въ гостинной въ ожиданіи завтрака.

13. Идетъ лодка, на верху ея дѣвица; — какъ хороша дѣвица, у которой братъ ея рулевой!

14. Идетъ лодка, въ срединѣ ея дѣвица; — какъ хороша дѣвица, у которой братъ ея пловецъ!

15. Мать моя, отецъ мой, всѣ четыре мои брата! — силы нѣтъ въ моемъ сердцѣ, чтобы я для васъ спѣла.

16. Мать моя, отецъ мой, всѣ четыре мои брата! — силы нѣтъ въ моемъ сердцѣ, чтобы я для васъ спѣла.

17. Сегодня четыре дня, какъ я у берега воды; — мѣхъ воздухомъ полонъ, а плыть не могу.

18. Сегодня четыре дня, какъ я у берега рѣки; — мѣхъ полонъ воздуха, а я задержанъ моими братьями.

19. Если кто нибудь скажетъ, что дочь сошла съ ума, — моя талія сломилась изъ за четырехъ племянниковъ.

20. Сегодня четыре дня, какъ заволокло облаками; — Коранъ мой въ домѣ пропитанъ влагой.

21. Гулямамъ каждому (Бератъ) далъ по «кабѣ», — (Ильхани) далъ Кербелан Берату золотую шашку.

22. О люди рода, дорогіе, отважные, — я хотѣла одного, который бы со мною поплакалъ.

12.

Мáлі Первíз Хō̄н.

1. Абрӯџýн, џóме бéвен ве сéрі хыштí;
   Бедбахтí хýте гірíh, чі тоур вéрѓашді?
2. Абрӯџýн, џóме бéвен вер бýрџі бōлó;
   Му кенýм, ту тō бéку халáті хōрó.
3. Туфéнџгі бōгчесерó вер шýні рóстум;
   Нéдōрум ѓагý, зі хӯм кунé техóстум.
4. Шауркешýн шáурум кешéн вер бáрді Серсó;
   Хōлӯјéлі Дiħ Кōдí, бекýс вéрісō.

5. Шауркешӯ́н ша́урум кеше́н вер чешме́ са́рде.
Һе́іфум зі О̄го̄́ Перві̄́з зі ко̄́ві ѓарде́.
6. Не́мурдум вер Вуругі́рд вер зі̄́рі занџі́р;
Амі́р Хӯн ѓагу́ ху́дум ме́боу тӯ ділгі́р.
7. Бе́невісум ко̄гызі̄ Џӯну́ш бе Чеку́н;
Еве́ін вер бо̄ло̄́ се́рум кеіху́ні Леку́н.
8. Һо̄ді́ Хӯн, вер мурде́нум тӯ ме́ку хаш,
Һаџ Ті̄му́р баһд ез ху́дум о̄ле́м зене́ таш.
9. Еі худо̄́ бо̄ло̄́-се́реі, тасхі́р не̄́дорум,
Зі мурде́ні Хо̄н Каһраму́н хава́р не́до̄рум.
10. Сі̄ ху́дум нішесте́ бі́м, текі́м бе ді̄во̄́р;
Бедбахті́ ху́ме гіріһд, не́веім хавардо́р.

Пѣснь про Первизъ-Хана.

1. Абруджунъ, приготовь мнѣ постель на кирпичахъ; — овладѣло тобою злосчастіе, какъ ты возвратился?

2. Абруджунъ, приготовь мнѣ постель въ мезонинѣ, — я сниму, а ты сложи шелковый халатъ.

3. Ружье *багчесерай* у меня на правомъ плечѣ; — я не имѣю брата, который бы за меня отплатилъ.

4. Совѣтчики ведутъ обо мнѣ совѣщаніе у камня Серса; — на́большій изъ дядей деревни Дихъ Кади всталъ.

5. Совѣтчики ведутъ обо мнѣ совѣщаніе у холоднаго источника; — жаль мнѣ Ага Первиза за корень (т. е. крѣпость) шеи.

6. Я не умеръ въ Вуругирдѣ подъ цѣпями; — Амиръ Ханъ, братъ мой, ты не будь печаленъ.

7. Я напишу письмо Джунушѣ въ Чекунъ: — пришли къ моему изголовью ханы Лекійцы.

8. Хади Ханъ, при моей смерти ты не радуйся: — Тимуръ изъ племени Хаджъ послѣ меня сожжетъ міръ.

9. О Боже превысокій, я вины не имѣю, — я ничего не знаю о смерти Кахраманъ Хана.

10. Я сидѣлъ себѣ, прислонившись къ стѣнѣ, — меня поразило несчастіе, я не былъ остороженъ.

13.

Ма́лі Велі́.

1. Бо̄рі́кі хӯне́-ке́нум һем бі́де jо̄гы́,
Зі сіла́һ де́рмендуме туфе́нгі чо́гы.

2. Џіріңге ташт у леге́н ве ді́ні мо̆лум:
Jӯ дузі́м, jӯ мōмілéм, jӯ куh-шіко̆лум.
3. Бōрі́кум реhд у ōвýрд шіш дік у то̆се;
Бōріло̆h, вурм дéресӯн Аудо̆л Аво̆се.
4. Бōрі́кум реhд у гіріhд Хōкішдеріне;
Маhм Кері́м, нікбé бéде Бōрікі Велі́не.
5. Не Велі́ реhд у гіріhд Лілéкс-Хýне;
Чап зенé, чапóу кунé Маhм-Сōлеhýне.
6. Чо̆ленгýн бе рам ревéн, ді́ндо̆с бе Сардá;
Бо̆џ вер і Велі́ бéдін, вер тӯ нéґарде.
7. Шаумéh вōм беhдéр тō шáу'і тōрі́к;
Араві́ бе рам і́jō зі вéрі Бōрі́к.
8. Араві́ бе рам і́jō дӯ нілá нілá,
Бōрі́кум бе шаумéh бурі́ тавілá.
9. Кулуџé пýсті самýр сімкéші нургá;
Дéрдум вер џýнет зено̆ Һіндí дӯ-тургá.
10. Кулуџé пýсті самýр во шо̆лі гулдо̆р;
Дéрдум вер џýнет зено̆ Һінді́ немéд-мōл.
11. Кулуџé пýсті самýр сі Маhм Кері́м Бек;
Ко̆рді зард во шо̆лі кулк вер сі Такі́ Лек.
12. Шаумéh Чо̆ті-Ке'ý hурџі́ дéрōрум;
Хýдумум во гýрзі бӯр Ферзі́ беро̆рум.
13. Чу кунýм? Бōрі́к Велі́ імшáу ве бéнде,
Зі Меурі́ тō Песерýh нефт хӯнé кендé.
14. Чу кунýм? Бōрі́к Велі́ імшáу дӯ дéсте;
Чі шōhі́ дірр і́хӯре, џо̆с гурдé áспе.
15. Хӯт Бōрі́к чухо̆т hелé, ні́jōі бе чéшмум;
Зі міні сісáд нефéр рéфдете jáшнум.
16. Бōрікі hелé сефі́д, ні́jōі бе гі́рум;
Зі міні сісáд нефéр рéфдете бі́нум.
17. До̆кумеі, тӯшé бéпез, хӯм рум бе ґáште;
Хӯт Бōрі́к чухо̆ hелé пōтōуé рештé.
18. Пōтōуé садáф садáф тō зі́рі зӯні́;
Сéрі тарідá'і лешкéрі, сéрі дузýні.
19. Тарі́дá О̄го̆ Велі́ Аурéк у Зеңгі́;
Неhі́в дō бе Ферзалі́ дӯ-дáсте џегиі́.
20. Сеід Алі́ пӯші́д џувé кōфіріне,
І́хӯhе во дест гі́ре кі́смі Велі́не.
21. Бōріло̆h, вурм дéресӯн чо̆ртō Еверве́нд, —
Шіх Алі́, Алі́, Сōлíh, Бōрікі шеhр-бéнд.

22. Бо̄рі́кум гӯм і́зене і різ вер ӯ різ;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Міті́ кама́ тіз.
23. Бо̄рі́кум гӯм і́зене і чул вер ӯ чул;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Міті́ кама́ шул.
24. Бо̄рі́кум гӯм і́зене і кул вер ӯ кул;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Міті́ кама́ шул.
25. Фо̄тіме́, во дер бе́вен гурз у де́рекум,
Рушіне во̄ хӯм беру́м сі пес бере́кум.
26. Фо̄тіме́ во дер бе́вен гу́рзум зі хӯне́,
І́хӯhум во̄ хӯм беру́м Рушіне келу́не.
27. Зеіне́бсі, во дер бе́вен гурз у сіhу́не;
Бо̄рілŏh, тӯ не́кушı̄ hер дӯ ѓагу́не.
28. Сіhу́ні дӯ-даст-бу́р бе hурџі́ дŏте,
Бе міні ма́hді ху́дум по̄то̄уеhŏте.
29. Зеіне́беі, тӯше́ бе́пез, хӯм рум бе Коhру́,
Де́ро̄рум дӯ му́ні бенд, ру́нум шев у рӯ.
30. Шауме́h бе Ма́лı-Мı̄р тӯл бурд ѓаму́нум,
Чірріштı тı̄ле́ зе́нı̄: шір бурде́ му́нум.
31. Чі шу́лı̄ шаулŏр шу́лі hеле́ сефі́дı̄;
Бо̄рі́кі хӯне́-ке́нум, hергі́з не́мı̄рı̄.
32. Бо̄рі́кі хӯне́-ке́нум, hергі́з не́нı̄ џӯн;
Џуфт џу́фті hурџі́ де́ро̄р зі Меhді́ Хӯн.
33. Меhді́лі́не бе́гӯhін: імше́у чі те́урı̄?
Хӯне́т хара́у бе́керд зо̄л џі́рі Меурі́.
34. Шауме́h дірр і́хӯрı̄ лу́лі уміді́;
Хӯт Бо̄рі́к, чухŏт hеле́, по̄то̄уе́ чı̄ті́.
35. Аурı̄шу́м ѓаз і́кунум бе та́hрі рішта́;
Нургı̄не́ баhр і́кунум бе дур кырышта́.
36. Шауме́h па́рзі беhу́н ха̄у керде́ ме́стум;
Бедбахті́ ху́ме гірі́h, гурз реh зі де́стум.
37. Ешні́дум Чо̄ле́џг евеі́д, бо̄р венд бе се́рі теџг;
Де́ро̄рум шı̄ше́кі мо̄, hурџі́ні hефт-ре́џг.
38. Дŏкумеі, тӯше́ бе́пез, хӯм рум бе Џıру́н;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн ду́то̄ зі Шıру́н.
39. Дŏкумеі, тӯше́ бе́пез, хӯм рум бе Ћӯні́;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Ко̄зі́мі Џӯні́.
40. Дŏкумеі, тӯше́ бе́пез, хӯм рум бе Буале́р;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Ћо̄ше́м Гарı̄вге́р.
41. Шеу ѓа́рдум А̄у Міhліве́к, рӯз Кулıпертŏ;
Бо̄рілŏh, вурм де́ресӯн Ћо̄ше́мі По̄пŏ.

42. Зáрді діз чі бáрфі річ ве дест бурі́дум.
Мīр Кузéл гам нéхӯрі, веі́дум, ресі́дум.
43. Чу куну́м? Бōрі́к Велі́ кі нігīре џō;
Ешні́дум Чōлéңг евéі Бōзу́фті бōлō.
44. Не Велі́ у Ферзалі́ һер дӯ гірі́һн џуфт,
Ешні́дум Чōлéңг евéі сер ѓáһі Бōзу́фт.
45. Му́не і́гӯн Бōрі́кі Велі́ шīрі һакк-есту́н;
Ту́рке зеім, Ара́ве зеім, реһм ве Лӯрісту́н.
46. Такі́ ліш у Сеіді́ чусу́ кéнден хувōсун;
Шīр веһі́д џулфé-зӯні́ гірі́һ ніһōсун.
47. Бōрі́кі берéк-бу́рум берéкī хōр керд,
Чі́ррішті тīлé зéні мōле біјōр керд.
48. Һер џō кі бáрді ѓáпі, џō кі тарīдá,
Бōрі́кум ху́дес бе ха́уе, камáс кешīдá.
49. Һер џō кі бáрді ѓáпі, џō кі дузу́не,
Бōрі́кум ху́дес бе ха́уе, ѓагу́с дīдеву́не.
50. Хӯд ду́зі, хӯд сéрі ду́зі, хӯд сéрі тарі́дá,
Бōрі́кі берéк-бу́рум һīч терс нéдīда.
51. Ер і́хӯі дузі́ куні́ бе мōлі Кáһгéш,
Дéрōрі дӯ му́ні бенд во шōлі серкéш.
52. Ер і́хӯі дузі́ куні́ бе мōлі пері́,
Дéрōвурд дӯ му́ні бӯр, һурџі́ні зарі́.
53. Ер і́хӯі дузі́ куні́ мōлі зӯ алі́,
Дéрōвурд дӯ му́ні бенд вер сī сівōрі́.
54. Ер і́хӯі дузі́ куні́, біјāу рīм бе Сарчé,
Дéрōрīм һурџі́ зарі́, јек џуфті Везнé.
55. Бōрі́кі хӯнé-кéнум му́нī дузīдé;
Піш кі ōфтōу зене́, пеідéу ресīдé.

Пѣснь про Вели.

1. Я Барикъ, разрушающій домá, сдѣлавшійся отчаянной головой; — изъ вооруженія у меня осталось хорошо бьющее ружье.

2. (Слышенъ) звонъ таза и рукомойника позади моего дома; — это моя кража, это мое дѣло, это моя горная охота.

3. Барикъ мой пошелъ и принесъ шесть кастрюль и тазъ; — о Господи, доведи до меня Аваса изъ племени Аудаль.

4. Барикъ мой пошелъ и взялъ Хакишдери; — Махмъ-Керимъ, восхвали Барика Вели.

5. Барикъ пошелъ и взялъ (гору) Лилеке-хунъ; — бьетъ налѣво, грабитъ (племя) Махмъ-Салехунъ.

6. Чаленгійцы идутъ въ безпорядкѣ, конецъ ихъ въ Сарда; — подать этому Вели дайте, чтобы онъ къ вамъ не ходилъ.

7. Лунная ночь для меня лучше темной ночи, — арабская лошадь идетъ впереди Барика съ шумомъ.

8. Арабская лошадь идетъ съ шумомъ, двѣ бѣлыхъ бѣлыхъ; — Барикъ въ лунную ночь раззорилъ конюшню.

9. Куцавейка изъ собольяго мѣха, съ серебряннымъ галуномъ; — моя боль да поразитъ твою душу, о Хинди нечистой крови.

10. Куцавейка изъ собольяго мѣха и узорчатая шаль; — моя боль да поразитъ твою душу, о Хинди, валяющій войлоки.

11. Куцавейка изъ собольяго мѣха для Махмъ-Керимъ-Бека; — желтый ножъ и пуховая шаль для Таки-Лека.

12. Въ лунную ночь въ Чати-Кеу я стащу переметную сумў; — я самъ съ палкой *буръ* моего брата Ферзи.

13. Что мнѣ дѣлать? Барикъ Вели сегодня ночью въ оковахъ: — отъ Меури до (горы) Песерухъ разрушилъ семь домовъ.

14. Что мнѣ дѣлать? Барикъ Вели сегодня ночью связанъ по рукамъ. — Какъ соколъ разгуливаетъ, мѣсто его на спинѣ лошади.

15. Ты Барикъ, аба (плащъ) твоя бѣлая, ты не приходишь мнѣ на глаза, — я знаю твою походку изъ среды трехсотъ человѣкъ.

16. Барикъ бѣлый, бѣлый, ты не попадаешься мнѣ въ руки; — я вижу твою походку изъ среды трехсотъ человѣкъ.

17. Мать моя, пеки хлѣбъ, я хочу идти на прогулку. — Ты Барикъ, въ бѣломъ плащѣ, въ узорчатыхъ наножникахъ.

18. Наножники узоромъ узоромъ до подколѣнки; — ты главный въ ворахъ войска, ты глава воровъ.

19. Шайка Ага Вели изъ (племенъ) Аурекъ и Зенги; — онъ крикнулъ Ферзали и разорвалъ лошадиныя путы.

20. Сеидъ Али надѣлъ рубашку безъ состраданія; — хочетъ взять въ руки промыселъ Вели (т. е. стать ему подобнымъ).

21. О Господи! доведи до меня четырехъ изъ племени Евервендъ: — Шейхъ Али, Али, Салиха и Барика стихотворца.

22. Барикъ мой дѣлаетъ прыжки съ этого камешка на тотъ камешекъ; — о Господи! доведи до меня Мити съ острой саблей.

23. Барикъ мой дѣлаетъ прыжки съ этой груды камней на ту груду; — о Господи! доведи до меня Мити съ подвязанной саблей.

24. Барикъ мой дѣлаетъ прыжки съ этой тропинки на ту тропинку; — о Господи! доведи до меня Мити съ хорошей саблей.

25. Фатиме! Выбрось наружу мою палку и щитъ; — Рушина я уведу съ собою въ качествѣ моего караульнаго.

26. Фатиме! Вынеси наружу изъ дому мою палку; — я хочу взять съ собою Рушина слабоумнаго.

27. О Зейнебъ! Вынеси наружу палку и пилу; — о Боже! ты не убивай обоихъ братьевъ.

28. Пила, рѣжущая путы, въ переметной сумѣ твоей матери; — въ моей собственной подушкѣ наножники.

29. О Зейнебъ! пеки хлѣбъ, — я хочу пойти въ Кохрудъ, — выведу двухъ связанныхъ кобылъ и буду гнать день и ночь.

30. Въ лунную ночь въ Мали-миръ собака меня заподозрила; — (раздался) крикъ молодой женщины: «левъ утащилъ мою кобылу».

31. Какъ ты хорошъ въ шальварахъ длинныхъ бѣлыхъ, бѣлыхъ; — Барикъ мой, разрушающій дома, ты никогда не умрешь.

32. О мой Барикъ, разрушающій дома, ты никогда не отдашь душу; — пару переметныхъ сумъ стащи у Мехди-Хана.

33. Мехдили скажите: сегодня ночью какъ твои дѣла? — Домъ твой разрушилъ старикъ Меуріецъ (Мамедъ Керимъ).

34. Въ лунную ночь ты расхаживаешь въ надеждѣ; — ты Барикъ, плащъ твой бѣлый, наножники ситцевые.

35. Я вымѣряю шелкъ на подобіе шерстяныхъ нитокъ; — серебро раздѣляю некрасивой дѣвушкѣ.

36. Въ лунную ночь въ колючкахъ, окружающихъ черную палатку, сонъ опьянилъ меня; — злосчастіе поразило меня, палка выпала изъ руки моей.

37. Я слышалъ, что Чаленгійцы пришли и сложили тяжести у начала тѣснины; — я утащу годовалую овцу и семицвѣтную переметную суму.

38. Мать моя, пеки хлѣбъ, я хочу пойти въ Джирунъ; — о Господи! доведи до меня двухъ изъ (племени) Ширунъ.

39. Мать моя, пеки хлѣбъ, я хочу пойти въ Хуни; — о Господи! доведи до меня Казима, сына (женщины) Джуни.

40. Мать моя, пеки хлѣбъ, я хочу пойти въ Бузлеръ, — о Господи! доведи до меня Гашима (изъ племени) Гаривгеръ.

41. Ночью я поброжу въ Ау-Михливекъ, днемъ въ Кулиперта; — о Господи! доведи до меня Гашима, сына Папа.

42. Гладкое мѣсто высокой горы, какъ обледенѣлый снѣгъ, я разрѣзалъ рукою; — Миръ Кузель, ты не печалься, я пришелъ, достигъ.

43. Что мнѣ дѣлать? Барикъ Вели не находитъ мѣста. — Я слышалъ, что Чаленгійцы пришли въ Верхній Бозуфтъ.

44. Вели и Ферзали соединились; — я слышалъ, что Чаленгійцы пришли къ концу Бозуфта.

45. Мнѣ говорятъ, что Барикъ Вели — левъ, взыскивающій права; — ударилъ я Турка, ударилъ Араба, пошелъ въ Луристанъ.

46. Съ Таки дурнаго и Сейди неспособнаго сорвали кабу; — львоподобный съ ногами крѣпкой лошади ударился впередъ ихъ.

47. Мой Барикъ, разрушающій дома, сдѣлалъ домъ ничтожнымъ; — крикъ молодой женщины разбудилъ родъ.

48. Всюду, гдѣ большой камень, гдѣ шайка воровъ, — мой Барикъ самъ спитъ, а его сабля вытянута.

49. Всюду, гдѣ большой камень, гдѣ воры, — мой Барикъ самъ спитъ, а братъ его — сторожъ.

50. Самъ воръ, самъ глава воровъ, глава шайки воровъ; — мой Барикъ, разрушающій дома, совсѣмъ не видѣлъ страха.

51. Если хочешь учинить воровство въ домахъ Кяхгешъ, — утащи двухъ связанныхъ кобылъ съ шалью, которую надѣваютъ имъ на голову.

52. Если хочешь учинить воровство въ домахъ на той сторонѣ, — утащи двухъ рыжихъ кабылъ и золотую переметную суму.

53. Если хочешь учинить воровство въ домахъ на той сторонѣ, — утащи двухъ связанныхъ кобылъ для ѣзды.

54. Если хочешь поворовать, пойдемъ въ Сарче, — утащимъ золотую переметную суму и двухъ арабскихъ кобылъ.

55. Мой Барикъ, разрушающій дома, укралъ одну кобылу; — прежде чѣмъ заблестѣло солнце, прибѣжалъ преслѣдователь.

14.

Мӓ́лі Һасáні Іскендері́.

1. Һасáні Іскендері́, нішýн чі дōрі̄?
Чагмōгы́ чōр бéсті телṓ, везнé сівōрі́.
2. Везнéмеі, дéсдет бéкеш, нōл сīт бéсōзум;
Маһм Тагы́ веід у ресі́, чі чōрé сṓзум.
3. Нердувýн чіл пелекýн кṓрі наццṓре;
Ō Һасáне кýштен, і́гӯн: Гаффӓ́ре.
4. Нердувýн чіл пелекýн кṓрі ре'і́се;
Неһі́ві Һасáн бéдīн, зі хā̆у вéрīсде.
5. Мōһ Султýн хасáм хӯрé: ōфдṓу нéдīме,
Мурдéні мīрзṓ Һасáн һефт кӯһ бурі́ме.
6. Мōһ Султýн, ченд і́хӯрī зі ка́фі хі́нум?
Душменýн шōді́ кунéн вер асп у зі́пум.
7. Дузені́ дуз у дурýһ веі ве Герīвá;
Душменýн дóурум гіріһи мілсі тарīдá.
8. Мōһ Султýн, вер мáргі хӯм, цáлдī бéпез ōш:
Ō Һавí́в меһмýнеме вō сад Кызылбṓш.

Пѣснь про Хасана Искендери.

1. Хасанъ Искендери! Какіе ты имѣешь тому признаки? — Кремневое ружье о четырехъ золотыхъ кольцахъ, арабскаго коня.

2. О моя кобыла, забирай передними ногами, я тебѣ сдѣлаю подковы; — Махмъ Тагы пришелъ-достигъ, что мнѣ дѣлать?

3. Лѣстница въ сорокъ ступеней — работа столяра; — Ага Хасана убили, говорятъ: Гаѳѳаръ.

4. Лѣстница въ сорокъ ступеней — работа хозяина; — подбодрите Хасана, чтобы онъ возсталъ отъ сна.

5. Мохъ Султунъ клянется: меня солнце не видѣло; — со смерти мирзы Хасана я прошла семь горъ.

6. Мохъ Султунъ, доколѣ ты будешь ѣсть пѣну моей крови? — Враги радуются моей лошади и сѣдлу.

7. Дузени, воры и лгуны, пришли на Герива; — враги меня окружили, какъ шайка воровъ.

8. Мохъ Султунъ, заклинаю моею собственною смертью, поспѣшно вари кушанье: — Ага Хавивъ у меня въ гостяхъ съ сотнею Кызылбашей.

15.

Мáлі Абдőл.

1. Нéдӯнум, џéңгі песíн ве сī чі вестé;
Хýме кушт, ѓагýме зеі, кушéн шікестé.
2. Абдőлум џеңг íкупе заурý бе заурý;
Кý'ı реһд Імýм Кулí? Һакк реһ ве деврý.
3. Мегувí, тīр вурм нéвен, верт нíвенум тīр,
Зíнеме ділгíр мéкун, ѓагýме занџíр.
4. Дӯ сівőр бе реһ íjōн зӯні́ бе зӯні́;
Абдőлум бе делīрí, Сеідőл бе џевӯні́.
5. Вéркешī һеѳ чӯ беһýн чōр тáлі чендőр,
Дуһдерýні бī бе'ý вер jек зенéн зōл.
6. Мōл у мīш сīнé ніһőн вер кýһі барѳí.
Абдőлі шішхýн бе дест вер кý'ı рéѳтī?
7. Бōлōвéнд харáу бéвī чулчýл у бард бард;
Лýлі хӯм, Імýм Кулí, Абдőл дерéк зард.
8. Дӯ сівőр бе реһ íjōн, дӯгýл сівőрен.
Абдőл у Імýм Кулí һер дӯ берőрен.
9. Һасáнеі, һасáу бýкун мīшýні Абдőл:
Сеһőві мīш у беррé мендé ве Хӯнсőр.

10. Һаса́неі, hаса́у бу́кун мӣшу́ні hӣл hӣл;
Сеhо̄́ві мӣш у берре́ менде́ ве Деспӣл.
11. О̄сјо̄́у, по̄рјо̄́у, му́лкі де́рі деh;
Дӯ деду́, дӯ то̄тӣзо̄́ сӣм ӣкунен шеh.
12. О̄сјо̄́у, по̄рјо̄́у, му́лкі де́рі мо̄л.
Дӯ деду́, дӯ то̄тӣзо̄́ сӣм ӣзенен зо̄л.
13. Мерду́меі, зу́лмі чӯн ӯ hі́шкес не́дӣда;
Абдо̄́лум вер Гулпо̄гу́ раhдо̄́с харӣда́.
14. Бо̄ріло̄́h, вурм де́ресӯн се́то̄ пійо̄́не;
Сеідо̄́л у Іму́м Кулі́, Абдо̄́лі тело́не.

Пѣснь про Абдаля.

1. Я не знаю, изъ-за чего поднялась война вечеромъ: — меня убила, брата моего поразила, полки́ сломила.

2. Абдаль мой ведетъ войну на каменистомъ, каменистомъ мѣстѣ; — куда ушелъ Имамъ Кули? Правда ушла въ вѣчность (т. е. узнается когда нибудь послѣ).

3. Мегувіецъ, не бросай въ меня стрѣлу, я въ тебя стрѣлу не брошу; — жену мою не удручай, брата моего (не заковывай) въ цѣпи.

4. Два всадника идутъ по дорогѣ нога въ ногу; — Абдаль мой отважнѣе, Сейдаль моложе.

5. Водрузилъ онъ семь столбовъ черной палатки съ четырьмя крышами изъ чинара; — дочери безъ отца плачутъ одна съ другой.

6. Родъ и овцы направились на снѣжную гору; — куда ушелъ Абдаль въ рукахъ съ ружьемъ въ шесть нарѣзокъ?

7. Балавендъ превратился въ развалины — камни и камни; — о горе мнѣ самому, Имамъ Кули и Абдалю съ желтымъ щитомъ!

8. Два всадника идутъ по дорогѣ, они на двухъ однолѣткахъ; — Абдаль Имамъ Кули — два брата.

9. О Хасанъ, сдѣлай счетъ овцамъ Абдаля; — владѣлецъ овецъ и ягнятъ остался въ Хунсарѣ.

10. О Хасанъ, сдѣлай счетъ овцамъ бѣлымъ, бѣлымъ; — владѣлецъ овецъ и ягнятъ остался въ Деспилѣ.

11. Мельница, гладкое мѣсто, земля у деревни; — двѣ сестры, двѣ племянницы изъ за меня дѣлаютъ трауръ.

12. Мельница, гладкое мѣсто, земля у домовъ; — двѣ сестры, двѣ племянницы изъ за меня плачутъ.

13. О люди, такой несправедливости никто не видѣлъ! — Абдаль мой купилъ платье въ Гульпогу.

14. О Господи! доведи до меня трехъ молодцевъ: — Сейдаля, Имамъ Кули и золотаго Абдаля.

16.

Мáлі Ћōџí Мīрзó.

1. Зі Шōhво́ зéідум ве дер вō тӯл у тōзí;
Ō Нӯмдṓр џулóу му, Зуhрṓв ве бōзí.
2. Зі Шōhво́ сеіл íкунум, Деспíл діјṓре,
Утōго́ Ћōџí Мīрзṓм пур зі сівṓре.
3. Утōго́ чі áркі шōh, дóурсӯн кулуӊгчí;
Īлхōні́ меhму́нуме вō сад туфеџгчí.
4. Зі Шōhво́ зéідум ве дер, хíнум зенé џӯш;
Зуhрṓві шаулṓр хасу́ бīдé сіјṓh-пу́ш.
5. Зíні ху́ме бéзенīн Несво́ багáл-вōз;
Сердṓрум баhд ез ху́дум вер кі кунé нōз.
6. Мекīнé, џу́ні ху́дум, џáлдī бéнез бш,
Īлхōні́ меhму́нуме вō сад Кызылбṓш.
7. Чōр hаушṓс чі áркі шōh, дóурсӯн дерку́н,
Шул íјō, шул íреве тáhрі бузургу́н.
8. Десмṓлі дéсді ху́дст дṓре ду́тō гул;
Нéкунī мṓлум харáу, сáузум хуво́-шул.
9. Мекíнé, џу́ні ху́дум, џáлдī бéпез нӯн;
Īлхōні́ меhму́нуме, Алí Різо́ Хӯн.
10. Ћéр-чі дṓрум, хеір кунíн во сад ту́мéн піл;
Руhмíсте Нōрí Халá вс пу́шті Деспíл.

Пѣснь про Хаджи Мирза.

1. Изъ Шахва я ударился наружу съ собаками и борзыми; — Ага Нумдаръ впереди меня, Зухравъ — играючи.

2. Изъ Шахва я смотрю, виденъ Деспиль; — дома Хаджи Мирзы полны всадниковъ.

3. Дома — какъ шахская цитадель, вокругъ нихъ тесанные камни; — Ильхани у меня въ гостяхъ съ сотнею стрѣлковъ.

4. Изъ Шахва я ударился наружу, кровь моя клокочетъ; — Зухравъ въ шелковыхъ шальварахъ одѣлся въ черное.

5. Сѣдло мое положите на (кобылу) Несва съ широкой грудью; — Сердаръ мой послѣ меня кого будетъ ласкать?

6. Мекине, душа моя, поспѣшно вари кушанье; — Ильхани у меня въ гостяхъ съ сотнею Кызылбашей.

7. Четыре двора — какъ цитадель шаха, вокругъ нихъ комнаты для новобрачныхъ; — хорошо приходитъ, красиво ходитъ наподобіе вельможъ.

8. Платокъ въ твоей рукѣ имѣетъ два цвѣтка; — не разрушай моего дома, хорошій мой, одѣтый въ красивую кабу.

9. Мекине, душа моя, поспѣшно пеки хлѣбъ; — Ильхани у меня въ гостяхъ и Али Риза Ханъ.

10. Все, что я имѣю, отдайте на добрыя дѣла и сто тумановъ денегъ; — рушилась Нари-Кала за Десвилемъ.

17.

Мӑлі Фереіду́н.

1. Саур евéід, гӯш нéгіріhм, бі́дум ревӯнá,
Бедбахті́ ху́ме гірíh, кōрд менд бе хӯнá.
2. Хы́рсі зард зі мі́ні кӯh кердé неhі́вум,
Дéстум реhд ве сéрі кад, кo̍рде нéдīдум.
3. Чо̆ле-Маур ѓáштум вō Ерзенесту́н;
Бедбахті́ ху́ме гірíh, мéндум зіместу́н.
4. Хы́рсі зард вест вер сéрум, хурд hер дӯ дéстум.
Бедбахті́ ху́ме гірíh, кōрд реh зі дéстум.
5. Хы́рсі зард по̆ме ішкінó̆, бу́рдум бе сīлó̆,
Дīр мецо̆л hавáр мéгӯ’ін, дōм нíгīре цō.
6. Хы́рсі зард вест вер сéрум, бу́рдум бе шаулі́з,
Дīр мецо̆л hавáр мéгӯ’ін, дōм нíгīре лі́з.
7. Ѣеме ку́hне ѓáштум Пелé-Еја̄рá,
Фереіду́не бер евéідум hем зі дӯвōрá.
8. Чо̆ле-Маур ѓáштум тō ве бер-а̄фта̄у;
Хы́рсі зард по̆м ішкінó̆, шау нíкунум ха̄у.
9. По̆м нīд кі кіл гі́рум, рум вер hаво̆рī,
Ōрему́н сī ко̆рді зард, туфéңгі лōрí.
10. По̆м нīд кі кіл гі́рум, рум ве сéрі бард,
Ōрему́н сī ко̆рді зард, туфéңгі лев-зáрд.
11. По̆м нід кі пō зену́м, рум ве hаво̆рī,
Дīр мецо̆л хавáр мéгӯ’ін вер дедé Мōhí.
12. Му ху́дум, лу́лі ху́дум шілӯпелу́е,
Дéсдī кі шемшíр гі́рум не бо̆делу́е.
13. Му ху́дум, лу́лі ху́дум, дíдī чі кéрдум:
Не ѓагу́ме хырс бéхард, емдо̆д нéкердум.
14. Хы́рсі зард вер нáрре нарр веід во дīјōрí,
Ōрему́н сī Шōh Алí туфéңгі лōрí.

Пѣснь про Ферейдуна.

1. «Пришло терпѣніе» (т. е. я чихнулъ), я не послушался, и отправился: — злосчастіе меня поразило, ножъ остался дома.

2. Желтый медвѣдь изъ горъ на меня кинулся, — рука моя схватилась за поясъ, ножа я не увидѣлъ.

3. Бродилъ я по Чали-Меуръ и Эрзенестунъ; — злосчастіе меня поразило, остался я зиму (не пошелъ на зимовку).

4. Желтый медвѣдь упалъ на меня, съѣлъ мнѣ обѣ руки; — злосчастіе меня поразило, ножъ вырвался у меня изъ руки.

5. Желтый медвѣдь сломалъ мнѣ ногу, унесъ меня въ берлогу; — долгое время не говорите (этого) извѣстія: мать моя не найдетъ (себѣ) мѣста.

6. Желтый медвѣдь упалъ на меня и утащилъ на мѣсто ночевки; — долгое время не говорите (этого) извѣстія: мать моя не возьметъ мѣста (не будетъ спокойна).

7. По всѣмъ горамъ я бродилъ и Пеле-Эяре; — во второй разъ пришелъ я къ Ферейдуну.

8. Я бродилъ по Чали-Меуръ вплоть до «солнечной стороны»; — желтый медвѣдь сломалъ мнѣ ногу, ночью я не сплю.

9. Нѣтъ у меня ноги, чтобы я поднялся и пошелъ на ровное мѣсто; — о если-бы при мнѣ былъ желтый ножъ и ружье *ларъ*.

10. Нѣтъ у меня ноги, чтобы я поднялся и пошелъ къ камню; — о если-бы при мнѣ былъ ножъ и ружье съ золотымъ краемъ.

11. Нѣтъ у меня ноги, чтобы я могъ ступить и пойти къ гладкому мѣсту; — долгое время не говорите (этого) извѣстія сестрѣ Махи.

12. О я, горе мнѣ разстроенному здоровьемъ! — Въ рукѣ, которая бралась за мечъ, болятъ кости.

13. О я, горе мнѣ! Видѣлъ, что со мною (судьба) сдѣлала? — Брата моего съѣлъ медвѣдь, а я не оказалъ помощи.

14. Желтый медвѣдь показался съ рычаніемъ. — О если-бы при мнѣ находился (родственникъ) Шахъ-Али съ ружьемъ *ларъ*.

18.

Мáлі Нӯмдóр Хōн.

1. Нӯмдóр Чеhві́ сівóр ве кі́секемéр шул;
Зеідé вер мі́ні сéрес Ісмі́'і Һеркӳл.
2. Ер jéкі jóђе, гӳhе: Нӯмдóр нéхард ті́р,
Ќачкулóне і́думес во сад тӳмéн пі́л.

3. Зі міні дўілōхі тўп веід во діјōрі;
Ћемé кéсум хўдетī, везпé сувбрī.
4. Нсhіві везнéт бéде зі цў бéпаhре,
Тў сéрете ќач бéгīр, тīр верт нéѓаhре.
5. Неhіві везнéт бéде, зі цў вéрōђе,
Тў сéрсте ќач бéгīр, тīр верт нéјōђе.
6. Нўмдōрі Чехвī сівōр веід во дéрі мōл;
Бéнішін у сеіл бýку ве цéңгі Абдōл.
7. Авулфáт у Мендені хáрден хурýне,
Іхўhен кі бýкушен hер дў ѓагýне.
8. Авулфáт у Мендені хурýне хáрден:
Іхўhен тамýм кунéн зі сўп нéверден.
9. Пýшті біді сер халá бīдé чірōгýн,
Мурдéні Нўмдōр телō іл біде дōгýн.
10. Пýшті біді сер халá хурýн хурýне;
Мурдéні Нўмдōр телō зулм вер ѓагýне.
11. Ōсјōу іспід булéнд мезгўні гірдý,
Нўмдōр Хōн вō ѓагýпес верс іберен цў.
12. Десдōрхýні чіл-ѓазī, асáл ве доурі.
Асірī дірр іхўре вер іли Меурі.
13. Десдōрхýні чіл-ѓазī, асáл ве піјōлá,
Нумдōр Хōн іле кешī, реh вер зў алá.
14. Мōhпесéнд вер мáргі му, чір бīдемōхі?
Феріпнōм вер Ісфōhýн сī кіші лōкі.
15. Ō Ћавів, зі ѓармесір пес кеі іјōђі?
Ō Нўмдōре хōн гірін чі ќауке шōhі.

Пѣснь про Нумдаръ хана.

1. Нумдаръ верхомъ на Чехви съ хорошими поясными карманами; — поразилъ его въ голову Исми (изъ племени) Херкуль.

2. Если кто либо прійдетъ и скажетъ, что Нумдаръ не пораженъ стрѣлою, — я дамъ ему шапку и сто тумановъ денегъ.

3. Изъ густаго пушечнаго дыма показался (Нумдаръ): — ты для меня — всѣ, на арабскомъ конѣ верхомъ.

4. Подбодри ты свою арабскую, чтобы перескочила черезъ канаву; — (самъ) ты подогни голову, чтобы стрѣла тебя не задѣла.

5. Подбодри ты свою арабскую, чтобы перешла черезъ канаву; — (самъ) ты подогни голову, чтобы стрѣла не налетѣла на тебя.

6. Нумдаръ верхомъ на Чехви подошелъ къ дому, — посиди и посмотри на поединокъ Абдаля.

7. Авульфатъ и Мендени поклялись кораномъ; — они хотятъ убить двухъ братьевъ.

8. Авульфатъ и Мендени поклялись кораномъ; — они хотятъ покончить, отъ нихъ они не отступятся.

9. У (крѣпости) Хала за ивою освѣщеніе; — со смертію Нумдара золотаго племя разсѣялось.

10. За ивою у (крѣпости) Хала кораны и кораны (т. е. происходитъ клятва): — со смертію Нумдара золотаго несправедливость падетъ на братьевъ.

11. Мельница бѣлая, высокая, рычаги изъ орѣха; — Нумдаръ-Ханъ съ своими братьями отводятъ въ неё воду.

12. Скатерть въ сорокъ метровъ, медъ на блюдахъ; — въ меурійскомъ племени расхаживаетъ какой-то плѣнникъ.

13. Скатерть въ сорокъ метровъ, медъ въ чашкахъ; — Нумдаръ-Ханъ поднялъ племя и пошелъ на ту сторону.

14. Мохпесендъ, заклинаю моею смертію, что́ ты не весела? — Я послалъ въ Исфаганъ за хорошей шелковой матеріей.

15. Ага Хавивъ, когда прійдешь ты назадъ изъ зимовки? — Ханъ схватилъ Ага Нумдара, какъ соколъ куропатку.

19.

Мӑлі Міhро́б Хо̄н.

1. Алі́ Ху́ні Беhру́м Хӯн, еі келле́ бо̄ді́,
   Евеі́д у вер А̄у іспі́д hаху́не до̄ді̄.
2. Туфеңгчі́ні Ло̄гело̄л ді́лем бе hу́лес;
   Алі́ Хӯн бе́џасде, реhд, ло̄шо́ бе ку́лес.
3. Бе ма́ргі О̄го́ Ѣаса́д, Абдо̄л тело̄'і́,
   Ве́ндумсӯн во ве́рі таш чі гелле́ о̄hі́.
4. Бе ма́ргі О̄го́ Ѣаса́д, бе џу́ні Абдо̄л,
   Шіш hезо́р ез кушӯні́ вер јек зене́н зо̄л.
5. Міhро́в Хӯн, ме́роу ме́роу, реhму́н бендо́ре,
   Туфеңгчі́ні Ло̄гело̄л сер ре́hте до́ре.
6. Міhро́в Хӯн, чір ні́куші̄ кулі́џе́'і суhр?
   Азі́зум, Ѣо̄лу́ Султу́н гірі́hд пуhл.
7. Ѣо̄ді́ Хӯн ез Гурге'у́ веід во̄ ді́јо̄рі́,
   Бе́вашхум вер Сеід Муhма́д хуру́ні по̄рі́.
8. Ѣулеі́ве́, џу́ні ді́лум, вер пуhл ресу́нум,
   Нбо̄лут нурга́ гі́рум, џу́ні ѓагу́нум.
9. Зі́ні ху́ме бе́зенін везне́ Ѣулеі́ве́;
   Зелекі́ тӯ џем бу́кун шаудо́р у гі́ве́.

10. Ђасáд Хӯп у Абдо́л Хӯн тулфу́ні сево́;
Зі А̄у іспі́ ґардé зенéн тō кіфді Шōhво́.
11. Ђулеівé гӯш ҳанџарі́ јōл дӯнé дӯнé,
Зі А̄у іспі́ ґардé зену́м тō вер Секӯнé.
12. Ђулеівé, џу́ні ділум, ве пуhл дéрōрум,
Но́лут нургá гі́рум, џу́ні беро́рум.

Пѣснь про Михрабъ Хана.

1. Али Ханъ, сынъ Бехрамъ хана, эй вѣтрянная башка; — пришелъ и у «Бѣлой воды» воздалъ (возмездіе).

2. Мое сердце смущено стрѣлкомъ изъ Лагеляль; — Али Ханъ вскочилъ и пошелъ, мясо у него на плечахъ.

3. Клянусь смертью Ага Хасада и Абдаля золотаго, — бросилъ я ихъ (враговъ) въ огонь, какъ стадо ланей.

4. Клянусь смертью Ага Хасада и душею Абдаля, — шесть тысячъ солдатъ плачутъ между собою.

5. Михрабъ ханъ, не ходи, не ходи, дорога наша идетъ вверхъ; — стрѣлокъ Лагеляля владѣетъ началомъ твоей дороги.

6. Михрабъ ханъ, чего ты не убиваешь красную куцавейку? — Дорогой мой, Халу Султанъ захватилъ мостъ.

7. Хади Ханъ показался изъ Гургеу; — прости меня (о врагъ): прошлогодній коранъ въ Сеиидъ Мухаммедѣ (т. е. клялись).

8. (Кобыла) Хулейве, душа моего сердца, донеси меня до моста; — я куплю тебѣ серебрянныя подковы, клянусь душею моихъ братьевъ.

9. Мое сѣдло положите на Хулейве, — а ты, Зелекіецъ, собери шальвары и башмаки.

10. Хасадъ ханъ и Абдаль ханъ — молочные ребята; — отъ «Бѣлой воды» до перевала Шахва рубятъ шеи.

11. У Хулейве уши какъ кинжалъ, грива волосъ къ волосу; — отъ «Бѣлой воды» я рублю шеи до Секуне.

12. Хулейве, душа моего сердца, меня вынеси на мостъ; — я куплю тебѣ серебрянныя подковы, клянусь душею моего брата.

20.

Мáлі Ђōџі́ Кōзі́м.

1. Ілхōні́ пурс ікуне: девлéт чі дōрі́?
Гōмішу́н бе сад ресі́н, міш бе hезо́рі.
2. Лōмерду́пе фарш куні́н хōлі́ дӯ рішá,
Тамбōку́ бе налбекі́, хаілу́не шішá.

3. Еі деду́, нарфі́н ме́ку, нарфі́нет гі̄ро̄е;
Зу́нуме мо̄рі̄ зено̄, ерм ез худо̄е.
4. Еі деду́, нарфі́н ме́ку, нарфі́нет гірі́һдум;
Зу́нуме мо̄рі̄ зено̄, ез ді́л не́гуһдум.
5. Се́рі шо̄д у ді́лі шо̄д зе́ідум зӯ ала́,
Бедбахті̄ ху́ме гірі́һд, бенд бі́де по̄ра́.
6. Бе́неві̄сум ко̄гъ́зі̄ Һусе́ін ве Шуште́р:
Не Һоџі́ме а̄у бе́вурд то̄ бо̄лі Кузе́р.
7. Сер кешí́м бе мі́ні Пі̄р, Һо̄џі́м бе ха́уе;
Мурде́ні Һо̄џі́м Ко̄зі́м і́лум хара́уе.
8. Ӣлхо̄ні́ у Ӣлбекі́ ве́іден се́рі Һауз.
Ку́'ї реһд булбу́л-зеву́н ші́хум кіло̄к сауз?
9. Ӣлхо̄ні́ у Ӣлбекі́ ве́іден се́рі Пі̄р.
Ку́'ї реһн Һо̄џі́ Ко̄зі́м, ші̄х Веіс у ші̄х Мі̄р?
10. Се́рі Пі̄р сіво̄р евеі́м дӯ хо̄н ве бо̄ме;
Гі́ргі го̄лі а́спі кеһе́р ве зі́рі по̄ме.
11. Се́рі Пі̄р сіво̄р евеі́м дӯ хо̄н ве ді́нум;
Гі́ргі го̄лі а́спі кеһе́р ве зі́рі зі́нум.
12. Ло̄мерду́нете кепе́р, хӯне́т бе лі́ре,
Маџмеһо̄ пулу́-пе́зет ве ѓармесі́ре.
13. Ло̄мерду́не фарш куні́н пеіве́нд ве пеіве́нд:
Ӣлхо̄ні́ меһму́нете во̄ сад Зерасве́нд.
14. Ло̄мерду́нет зеіде́ бі́д кі́фді зіјо̄ре́т;
Мурде́ні Һо̄џі́ Ко̄зі́м мо̄л реһ ве го̄ре́т.
15. Һем һо̄џі́м, һем мешеді́м, һем кербело̄'ї
Ферішно̄д ве Чі́ко̄ху́р сі̄/кетхудо̄'ї.
16. Ші̄х Мі́реі, бі́ја̄у вер се́рум і́хӯм кі мі́рум;
Насло̄не хідме́т куні́н сі̄ џо̄ніші́нум.
17. Мі́ні ха́урум бе́неһі̄н шо̄л у хуво̄ме,
Џо̄ніші́нум бу́куні̄н је́кі̄ мулло̄ме.
18. Веі деду́, нарфі́н ме́ку нарфі́н дӯво̄ра́:
По̄ ніһо̄м бе́нді џарре́, бенд бі́де по̄ра́.
19. Һер дӯ по̄м бе се́рі бард, бард һем вересте́,
Бедбахті́ ху́ме гірі́һ, ло̄рі́м шікесте́.
20. Һер дӯ по̄ бе се́рі бард, бард һем һаво̄ бі́д,
Бедбахті́ ху́ме гірі́һ, ло̄рі́м дӯ џо̄ бі́д.
21. Не Һо̄џі́м реһд ер шіко̄л во̄ре́ де́мі рі̄з,
Ші́ррі-ші́ррі ді̄һо̄м, гелле́ ні́гі̄ре лі̄з.
22. Не Һо̄џі́м реһд ер шіко̄л во̄ре́ де́мі ло̄,
Ші́ррі-ші́ррі ді̄һо̄м, гелле́ ні́гі̄ре џо̄.

23. Сер кешім ве мíні Пīр, Һо̄џíме дíдум;
Ер jéкī џӯн íфурӯһд, сīс íхарīдум.

Пѣснь про Хаджи Казима.

1. Ильхани спрашиваетъ: «какое ты имѣешь богатство?» — «Буйволы дошли до ста, овцы до тысячи».

2. Гостиную устелите ковромъ, ковромъ въ двѣ каймы; — (поставьте) табакъ на блюдечкѣ и стеклянный кальянъ.

3. О сестра, ты не злословь, твое злословіе охватитъ. — Языкъ мой да поразитъ змѣя; велѣніе отъ Бога.

4. О сестра, ты не злословь, твое злословіе меня охватило; — языкъ мой да поразитъ змѣя, я не сказалъ отъ сердца.

5. Съ головою радостною и съ сердцемъ радостнымъ пустился я на ту сторону; — злая судьба меня поразила, корзинка (служащая для переправы черезъ рѣку) разорвалась.

6. Напишу я письмо къ Хусейну въ Шуштеръ, — что Хаджи моего вода унесла до (деревни) Кузеръ.

7. Протянулъ я голову въ Пиръ, — Хаджи мой спитъ; — смерть моего Хаджи разрушитъ племя.

8. Ильхани и Ильбеки пришли въ Хаузъ; — куда ушелъ обладавшій языкомъ соловья мой шейхъ съ прекраснымъ посохомъ?

9. Ильхани и Ильбеки пришли въ Пиръ; — куда ушли Хаджи Казимъ, шейхъ Вейсъ и шейхъ Миръ (его братья)?

10. У Пира я сѣлъ верхомъ, два хана со мною; — (раздастся) ржаніе вороной лошади у меня подъ ногами.

11. У Пира я сѣлъ верхомъ, два хана позади меня; — (раздастся) ржаніе вороной лошади у меня подъ сѣдломъ.

12. Твоя гостиная — наскоро выстроена, домъ твой подъ навѣсомъ; — твои кастрюли для варки пилава (остались) въ зимовкѣ.

13. Гостиную устелите ковромъ хорошенько — хорошенько: — Ильхани твой гость съ сотнею Зерасвендцевъ.

14. Твоя гостиная разбита на перевалѣ къ мѣсту поклоненія; — со смертію Хаджи Казима родъ пошелъ на грабежъ.

15. Мой Хаджи, мой Мешхеди, мой Кербелаи — послалъ (скорохода) въ Чикахуръ изъ-за должности старосты.

16. О шейхъ Миръ, прійди ко мнѣ, я хочу умереть; — Наслану вы служите, какъ моему замѣстителю.

17. Въ могилу мою положите шаль и кабу; — замѣстителемъ моимъ сдѣлайте одного моего муллу.

18. О сестра, не злословь злословіемъ вторичнымъ; — я положилъ ногу въ корзинку переправы *джерре*, корзинка развалилась.

19. Обѣ мои ноги (попали) на камень, камень тоже упалъ; — злосчастіе меня поразило, мое ружье *ларъ* сломалось.

20. Обѣ мои ноги (попали) на камень, камень тоже полетѣлъ; — злосчастіе меня поразило, мое ружье *ларъ* сломалось.

21. Хаджи мой ушелъ на охоту, на ночевку около мелкихъ камней; — трещитъ моя пороховница, стадо не останавливается.

22. Хаджи мой пошелъ на охоту, на ночевку около горной вершинки; — трещитъ моя пороховница, стадо не останавливается.

23. Протянулъ я голову въ Пиръ, увидѣлъ моего Хаджи; — если бы кто нибудь продавалъ душу, я бы купилъ для него.

21.

Ма́лі Ресу́л.

1. Бунево̄́р вірé хара́у, му сі че мéндум?
Вер гу́ші ко̄ко́м нéвеід бу́ңгі туфéңгум.
2. Туфéңгі бо̄гчесеро́ і́ні ве шу́нум,
Бéревін, ко̄ко́ме гу́'ін, ло̄л бід зеву́нум.
3. Туфéңгі сіво́р Алі́ і́ні ве дéстум,
Бéревін, ко̄ко́ме гу́'ін зі Ѓар вéрестум.
4. Дéстум реһ ве сі буріш, буріш гіјо́е;
Зі́рі по̄ О̄гó Ресу́л сад ѓаз һаво́е.
5. Пурс куні́н Кеіхо́ Тура́у: Ресу́ле нéіді?
Ді́думес Чо́лі-Іді́в, дӯ по̄зé зеід бі.
6. Сememбéр, тӯ мéфурӯш шéмсі тало́не;
Хӯм реву́м Чо́лі Мупа́р, ѓáрдум Діло́не.
7. Діррі шемс кешідé бід чі діррі мо̄һі́;
Кеі-Мурōді́ ро̄ст куну́м сі лӯнé шо̄һі́.
8 Ліліфéр, мухдо́ре біјо̄р, до̄рі́ бéвізум,
Ку́'і реһ О̄гó Ресу́л сеңгéр-верізум.
9. Бéревін, о̄гóме гу́'ін һем во̄ ѓагу́нум:
Реһм бі кі шіко́л куну́м вер сі деду́нум.
10. О̄гóмеі, біја̄у вер сéрум і́хӯм неһу́м џӯ;
Ѓагу́нум дундо́л куні́н во̄ бо̄ Періџу́.
11. Шеһ беһу́нес зеідé бід ве тéңгі Тіно́;
Гул Мамéд џӯ ікене, ко̄фір мéвіно̄.
12. Дӯ туфéңг, дӯ кісекемéр, ду́то̄ каддо̄рá;
Буһрісле сáулі ѓáпі һем зі дӯво̄рá.

13. Дӯ туфе́нг, дӯ кӣсекеме́р, дӯ ко̄́рді мӣно̄́,
Буhрі́сде са́улі ѓа́пӣ вер те́нгі Тіно̄́.

Пѣснь про Ресуля.

1. Буневаръ да будетъ разрушенъ; зачѣмъ я остался? — До уха брата моего не дошелъ звукъ моего ружья.

2. Ружье *бачессера* вотъ у меня на плечѣ; — пойдите, скажите моему брату, языкъ мой сталъ нѣмъ.

3. Ружье *Суваръ-Али* вотъ у меня въ рукѣ; — пойдите, скажите моему брату, что я упалъ съ (горы) Геръ.

4. Рука моя протянулась за буришь; буришь-трава; — подъ ногами Ага Ресуля сто аршинъ воздуха.

5. Спросите Кейха Турава: «Ресуля ты не видѣлъ?» — «Я видѣлъ его въ Чале-Идивъ, онъ убилъ двухъ горныхъ барановъ».

6. Семенберъ, ты не продавай золотаго ружья *шемсъ*: — я хочу пойти въ Чале-Мунаръ и побродить по (горѣ) Дила.

7. Ребро ружья *шемсъ* вытянуто какъ спина рыбы; — я поступлю съ гнѣздомъ сокола (какъ знаменитый охотникъ) Кей-Мурадъ.

8. О Лилиферъ, принеси рѣшето, я просѣю порохъ. — Куда ушелъ мой Ага Ресуль, разрушающій каменныя преграды?

9. Пойдите, скажите моему Ага, а также моимъ братьямъ, — что ушелъ я поохотиться для моихъ сестеръ.

10. О мой Ага, прійди ко мнѣ, я хочу умереть; — братья мои, вы поплачьте съ (женою) Периджу.

11. Свою черную палатку онъ разбилъ въ тѣснинѣ Тина; — (братъ) Гуль Мамедъ умираетъ, — да не увидитъ невѣрный (подобной смерти)!

12. Два ружья, два поясныхъ кармана, двѣ шашки; — вторично свалилась большая сосна.

13. Два ружья, два поясныхъ кармана, два эмалевыхъ ножа; — свалилась большая сосна въ тѣснинѣ Тина.

22.

Ма́лі Ресу́л.

1. Ћемӯчу́ кі hер ду́мӯ вер јек нihṓ'ім ро̄з,
Тӯ біја̄у вер Лӣлекху́н, му јо̄м ве То̄ро̄́з.
2. Ко̄ко̄́меі, ве куh ме́роу, кі цо̄́ме бі́нӣ,
Ћер дӯ дест во сер зені́, јо̄́ђӣ, ніші́нӣ.'
3. По̄зену́ні Тевекі́ хаш ве гуру́hен,
Чі де́hен, чі јо̄зде́hен, чі по̄-ве-ну́hен.

4. Пōзенýні Тевекí хаш ве хатōрен,
Чі дéhен, чі jōздéhен, чі пō-ве-чōрен.
5. Гаурегýнеі, нíхӯмет, вет нéпішінум,
Хӯм ревýм вер Буневōр, Ресýле бéбінум.
6. Кōкōмеі, шéмсум біjōр, хӯм рум ве Тōрōз,
Маусéм міш вер гудōр, діл кердé первōз.
7. Кōкōмеі, шéмсум біjōр, хӯм рум ве урдí,
Маусéм міш вер гудōр, діл íкуне дí.
8. Сіjōдýн ваhдé ніhōн шаулізі бардí,
Кōкōмеі, баhд ез хýдум вер куh нéѓардí.
9. Сіjōдýн ваhдé ніhōн вер кýhі Ділō.
Кōкōмеі, баhд ез хýдум вер куh нéні пō.
10. Кōкōмеі, шéмсум біjōр, хӯм рум ве Лілá,
Зéідум зáрді чемберí, дӯ нілá нілá.
11. Кōкōмеі шéмсум біjōр, хӯм рум ве ѓáшде,
Зéідум зáрді чемберí, дӯ кáукі раштé.
12. Лōмердýне дер-ōhенíн кес нéдіда;
Ер íхӯі шікōл кӯні вéрāу бе Лілá.
13. Лōмердýне дер-ōhенíн дест нéхарда;
Ер íхӯі шікōл кунí вéрāу бе Зардá.

Пѣснь про Ресуля.

1. Въ то самое мѣсто, гдѣ мы оба повѣрили другъ другу тайны, — ты приходи на Лилекхунъ, я прійду на Таразъ.

2. О братъ мой, на гору не ходи, увидишь мое мѣсто, — обѣими руками ударишь по головѣ, прійдешь, посидишь.

3. Бараны съ горы Тевеки хороши въ толпахъ: — и десятилѣтки, и одинадцатилѣтки и вступившіе въ девятый годъ.

4. Бараны съ горы Тевеки хороши одинъ за другимъ: — и десятилѣтки, и одинадцатилѣтки, и вступившіе въ четвертый годъ.

5. О Гаурегунъ, тебя я не хочу, въ тебѣ я жить не буду, — я хочу пойти въ Буневаръ повидать Ресуля.

6. О мой братъ, принеси мнѣ ружье *шемсъ*, я хочу пойти на Таразъ, — весною овцы расхаживаютъ, сердце летитъ.

7. О мой братъ, принеси мнѣ ружье *шемсъ*, я хочу пойти въ лагерь, — весною овцы расхаживаютъ, сердце дымится.

8. Охотники условились сойтись у каменной ночевки; — о братъ мой, послѣ меня ты не броди по горамъ.

9. Охотники условились сойтись на горѣ Диля; — о братъ мой, послѣ меня не ставь ноги на горы.

10. О братъ мой, принеси мнѣ ружье *шемсъ*, я хочу пойти на Лила; — убилъ я желтаго съ вѣтвистыми рогами и двухъ бѣлыхъ.

11. О братъ мой, принеси мнѣ ружье *шемсъ*, я хочу пойти на прогулку; — убилъ я желтаго съ вѣтвистыми рогами и двухъ куропатокъ красивыхъ.

12. Не видѣлъ никто гостиной съ желѣзною дверью; — если хочешь поохотиться, ступай на Лиля.

13. Рука не касалась гостиной съ желѣзной дверью; — если хочешь поохотиться, ступай на Зарда.

23.

Мáлі Сејјíд Ћōшéм.

1. Тӯ ку́ррі Сејјíд Ћōшéмī; нішу́н чі дōрí?
Чагмōкí чōр бест тело́, нíлá сівōрí.
2. Не деду́м ве Лурдеку́н, ді́лес шеккíе.
Бōріло́һ, тӯ нéкушī Алíм: јéкіе.
3. Не деду́м ве Лурдеку́н, ді́лес шíкōл керд.
Не ѓагу́м һефт чӯ беһу́п вер кі һало́л керд?
4. Ді́лум суһд, ді́лум бéрешт зу́лфі һано́кет;
Ер ве мауду́н íревī, јо́ђум ве бо́кет.
5. Ді́лум суһд, ді́лум бéрешт зулф у куло́лет,
Ер ве мауду́н íревī, шíрум һало́лет.
6. Јō хувō мау'í бéпӯш, јō чīт халамко́р.
Тáві ѓап бе мо́лете, ху́те ніѓáһдōр.
7. Јō хуво́ мау'í бéпӯш, јō чīт халамрíз;
Тáві ѓап бе мо́лете, ху́те бéнаһрīз.
8. Јō хуво́ мау'í бéпӯш, јō сáузі тōрíк,
Ко́рді зард тōзé кыло́ф сī кáдді бōрíк.
9. Олхōлу́х мау'í бéпӯш, јō сáузі јекло́;
Ко́рді зард тōзé кыло́ф сī кáдді шіло́.
10. Олхōлу́х мау'í бéпӯш, јō сáузі пестé,
Ко́рді сауз тōзé кыло́ф вер кадд бестé.
11. Ді́лум суһд, ді́лум бéрешт зу́лфі һаннō'í;
Íревī теі Íлхōні́ сī Ќатхудō'í.
12. Олхōлу́х мау'í бéпӯш, јō сáузі гíјō'í,
Теі Íлхōні́ кі íревī во пушт ні́јō'ī.
13. Јō Пулáрд, јō Лурдеку́н, јō хӯнé Мірзо́.
Пíшкешí Бíві́ куні́н је џу́фті верзо́.

Пѣснь про Сеиidъ Хашема.

1. Ты сынъ Сеиidъ Хашема; какіе имѣешь (тому) знаки? — Кремневое ружье о четырехъ золотыхъ связкахъ и бѣлаго коня.

2. Сестра моя въ Лурдекунѣ, сердце ея въ сомнѣніи. — О Господи, ты не убивай моего Али, онъ одинъ.

3. Сестра моя въ Лурдекунѣ, сердце ея задумалось. — Братъ мой кому отдалъ семь столбовъ черной палатки?

4. Сердце мое сожгли, сердце мое сжарили твои красные локоны. — Если ты отправишься на тотъ свѣтъ, я пойду съ тобою.

5. Сердце мое сожгли, сердце мое сжарили твои локоны и чубъ; — если ты отправишься на тотъ свѣтъ, молоко мое тебѣ дозволено (т. е. на доброе здоровье!).

6. Или надѣнь хорошую кабу, или изъ набивнаго ситца. — Въ домѣ твоемъ большая лихорадка, ты береги себя.

7. Или надѣнь хорошую кабу, или изъ набивнаго ситца. — Въ домѣ твоемъ большая лихорадка, ты остерегайся.

8. Или надѣнь хорошую кабу, или темнозеленую; — хорошій ножикъ въ новыхъ ножнахъ для тонкаго пояса.

9. Надѣнь хорошій архалукъ или зеленый однобортный; — хорошій ножикъ въ новыхъ ножнахъ для красиваго пояса.

10. Надѣнь хорошій архалукъ или зеленый фисташковый; — хорошій ножикъ въ новыхъ ножнахъ привязанъ на поясѣ.

11. Сердце мое сожгли, сердце мое сжарили твои красные локоны; — ты идешь къ Ильхани изъ-за должности старосты.

12. Надѣнь хорошій архалукъ или зеленый травяной; — когда ты пойдешь къ Ильхани, назадъ не возвратишься.

13. Или Пулардъ, или Лурдекунъ или Домъ мирзы... — (если хочешь овладѣть этимъ) дайте пару воловъ въ подарокъ хозяйкѣ (т. е. женѣ Ильхани).

24.

Мӑлі Абдалла́.

1. Абдалла́, куhéн сіjо̆́д, бíjāу рīм ве Тōрб́э,
   Бéзенīм зī пōзену́н, вер jек кунíм нōз.
2. Абдалла́, куhéн сіjо̆́д, бíjāу рīм ве Зардé,
   Бéзенīм зī пōзену́н, лōзб́ ве ѓардé.
3. Пōзену́ні Гīнешéh вéіден ве Кōшí,
   Сіjо̆́дсӯн Алí Різб́, ųōhíлі нōшí.

4. Пōзенýні Гінешéh веíден Кілеусдýн,
Сіјбдсӯн Алі́ Різŏ, џōhілі нōдýн.
5. Аџáлі Алі́ Різŏм ќáукі деррíе.
Јōдгōрí'і хýдес бе дуhдéріе.
6. Шеh келŏ дуруџгíне мíслі hемīшá:
Лōш іспí́д Алі́ Різŏм вéндеі ве рīшá.
7. Шеh келŏ дуруџгíне, веíд е дéрі мōл;
Вереу'í, куh мōл, бýкун кі нéхӯрум дōл.
8. Ер íхӯі шікŏл куні́, вéрāу ве Аурýт,
Не Ділíне барф гіріhд тō вер Гýлі-бӯт.
9. Ер íхӯі шікŏл куні́, вéрāу ве Резгé,
Не Меуріне барф гіріhд тō háдді Серчé.
10. Ер íхӯі шікŏл куні́, вéрāу ве Тōрŏз,
Кīсекемéр шурréуе-дōр десткŏрі Шīрŏз.
11. Бōвōхýн, імсŏл мéку рéhі гарīві́:
Марг у мурд бісјŏр, терсýм кі бéмīрī.
12. Нéдӯнум, кі кýшдет; зіс íкенум гŏз;
Чōлéџгі јōві́ кýшдет, хӯнéс бе Шīрŏз.

Пѣснь про Абдалла.

1. Абдалла, старый охотникъ, давай пойдемъ на Таразъ, — убьемъ изъ этихъ горныхъ барановъ, другъ друга обласкаемъ.

2. Абдалла, старый охотникъ, давай пойдемъ на Зарде, — убьемъ изъ этихъ горныхъ барановъ съ черными полосками на шеѣ.

3. Бараны съ (горы) Гинешехъ пришли на (гору) Каши: — охотникъ по нимъ Али Риза, молодой, неопытный.

4. Бараны съ Гинешехъ пришли на (горы) Килеусдунъ: — охотникъ по нимъ Али Риза, молодой, несвѣдущій.

5. Смерть Али Риза приключилась отъ горной куропатки, — воспоминаніе о немъ (осталось) для одной дочери.

6. Черный воронъ каркаетъ повсегдашнему, — бѣлое тѣло моего Али Риза упало къ подножію горы.

7. Черный воронъ каркаетъ, пришелъ къ дому; — о Вереуи, поброди по горамъ, сдѣлай, чтобы не съѣлъ меня стервятникъ.

8. Если хочешь поохотиться, ступай на (гору) Аурутъ, — (гору) Дили покрылъ снѣгъ до (горы) Гули-бутъ.

9. Если хочешь поохотиться, ступай на (гору) Резге, — Меури покрылъ снѣгъ до Серче.

10. Если хочешь поохотиться, ступай на Таразъ; — поясные карманы (для пуль) съ ремешками — издѣліе Шираза.

11. Бава-хунъ, въ этомъ году ты не ходи на чужбину; — **смерти, смерти много, я боюсь, что ты умрешь.**

12. Я не знаю, кто тебя убилъ; съ него я сдеру кожу; — **убилъ тебя извѣстный за Чаленгійца, домъ его въ Ширазѣ.**

25.

Мáлі Һасáн Ōгō.

1. Дедýмеі, чӯпī бéгīр, біјāу вō дéрі лīр;
Нéмурдум ве дáрді хаш, нім вер сéрі Пīр.
2. Кулáhум сéрум бéреh, кóрдум зі мýстум;
Чарнíдум: hōлýм Івéз, біјāу, шíре џýстум.
3. Мелеhýне машк ве дест, бéгīр кулṓлум;
Рефíхеі hōлýм Івéз, āу ріхд ве чṓлум.
4. Мелеhýне машк ве дест, веі тулṓ'і зард,
Рōст бéні, шīрíн вéрāу зі ѓардéні бард.
5. Мелеhýн, мṓрī зенṓт, мṓрī дірṓзī;
Кулṓлі Һасáн Ōгṓм дер хард ве џṓзī.
6. Мелеhýн, мṓрī зенṓт, мṓрī сефíдī;
Кулṓлі Һасáн Ōгṓм дер хард ве бíдī.
7. Еі дедý, чанд íпōјī реh пṓче Пíре?
Кі дīдé ве реh ревé гīл аравíне!
8. Еі дедý, чанд íпōјī реh пṓче тéңге?
Кі дīдé ве реh ревé гīл hар дӯ рéңге!
9. Еі дедý, чанд íпōјī реh пṓче гṓне?
Кі дīдé ве реh ревé гīл ер hавṓне!
10. Āу бé'урд у рӯ бé'урд, бéстум зӯ алá;
Кі дīдé мōhí хӯрé зулф у кулṓле.
11. Кеhéррум реh нíгīре шеh земестýн:
Нéмурдум ве сéрі Пīр, бṓгі гулістýн.
12. Кеhéррум реh нíгīре реh нōhавṓре;
Нéмурдум ве сéрі Пīр бṓгі анṓре.
13. Āу бé'урд у рӯ бé'урд, бéстум ру бе тéңгī:
Кý'ī реhд Һасáн Ōгṓм, џōhíлі џеңгí?
14. Āу бé'урд у рӯ бé'урд, бéстум бе гṓрī:
Кý'ī реhд Һасáн Ōгṓм, џōhíлі кōрí?
15. Мелеhýне машк ве дест, веі тулṓ іспíд,
Рōст бéні, шīрíн вéрāу зі ѓардéні бíд.
16. Чу кунýм у бýкунум у чу кунýм чі?
Лíшī вер háккум бéкерд hіндí туфеџгчí!

17. Мелеhу́н, ὄлī берŏ́т у бе́зенōт мōр:
Нōмердī́ hа́ккум бе́керд hіндī́ кіле́к-дōр.
18. Еі деду́ мі́те бе́вур, мīт і́верōђе:
Рі́ше шеh Ћаса́н Ōгŏ́м вō пушт ні́јōђе.

Пѣснь про Хасанъ Ага.

1. Сестра моя, заведи хороводъ, приходи подъ крышу: — я не умеръ своею смертью, положи меня у Пира.

2. Шапка моя упала съ моей головы, ножъ мой изъ кулака моего; — я испустилъ крикъ: «дядя мой, Ивезъ, я нашелъ льва (убійцу)!»

3. О пловецъ съ мѣхомъ въ рукахъ, возьми меня за чубъ; — другъ, дядя мой Ивезъ, (врагъ) вылилъ воду на мой очагъ.

4. О пловецъ съ мѣхомъ въ рукахъ, эй съ желтымъ мѣхомъ, — забери вправо и ловко выйди на верхъ камня.

5. О пловецъ, змѣя да поразитъ тебя, змѣя длинная: — чубъ моего Хасанъ Ага запутался въ деревѣ *джазъ*.

6. О пловецъ, змѣя поразитъ тебя, змѣя бѣлая: — чубъ моего Хасанъ Ага запутался въ ивѣ.

7. О сестра, сколько ты будешь смотрѣть на дорогу около Пира: — кто видѣлъ идущимъ по дорогѣ арабскій платокъ?

8. О сестра, сколько ты будешь смотрѣть на дорогу около тѣснины: — кто видѣлъ идущимъ по дорогѣ двуцвѣтный платокъ?

9. О сестра, сколько ты будешь смотрѣть на дорогу у подножія высокаго холма: — кто видѣлъ идущимъ по дорогѣ платокъ въ воздухѣ?

10. Вода унесла, рѣка унесла, бросила меня на ту сторону: — кто видѣлъ, чтобы рыба ѣла кудри и чубъ?

11. Моя вороная лошадь не стоитъ въ черную (жестокую) зиму, — я не умеръ у Пира въ розовомъ саду.

12. Моя вороная лошадь не стоитъ, дорога не ровна, — я не умеръ въ саду гранатъ.

13. Вода унесла, рѣка унесла, бросила меня въ тѣснину; — куда ушелъ мой Хасанъ Ага, молодецъ воинственный?

14. Вода унесла, рѣка унесла, бросила меня въ водоворотъ; — куда ушелъ мой Хасанъ Ага, молодецъ дѣльный?

15. Пловецъ съ мѣхомъ въ рукахъ, эй съ бѣлымъ мѣхомъ, — забери вправо, ловко выйди на верхушку ивы.

16. Что мнѣ дѣлать, дѣлать, что мнѣ дѣлать, что! — относительно меня дурное дѣло сдѣлалъ хинди-стрѣлокъ.

17. О пловецъ, да унесетъ тебя злой духъ *аль*, да поразитъ змѣя; — нечеловѣчность относительно меня сдѣлалъ хинди-лодочникъ.

18. О сестра, обрѣжь твои волосы, твои волосы выростутъ, — а черная борода моего Хасанъ Ага не возвратится.

26.

Ма́лі Алі́ До̄д.

1. Еі деду́, ченд і́хӯрī зі ќа́фі хі́нум?
Чо̄леӊгу́н шо̄ді́ куне́н ве асп у зі́нум.
2. Де́інум ве ѓарде́нет Асло́ні Чо̄ле́ӊг:
Не́шдīм, кі сіво́р еву́м, је шарр куну́м џеӊг.
3. О̄ Һусе́ін зі пушт гірі́һд бо́лі хуво́ме,
Кама́'і О̄го́ Різо́ рīһд ненџеһо́ме.
4. О̄ Һусе́ін, му́не ме́куш, му то̄ті́-зо́тум,
Туфеӊгчі́ні сеӊге́рум, сіјо́рі неһо́тум.
5. Ко́шксікі џе́ӊгі мун бе́вест ве Пу́һлі-Перзі́н,
Чо̄леӊгу́н бе рам реве́н зі ве́рі һо̄џі́м.
6. Сад діре́м ве се́ӊгі шо̄һ ті́рі туфе́ӊгум;
Һе́ркес кі нуһ до́ле дīд, ні́јо̄ ве џе́ӊгум.
7. Сад діре́м ве се́ӊгі шо̄һ ті́рі һо̄џі́ме;
О̄ Һусе́ін, му́не ме́куш, џеӊг бад ез і́е.
8. Алі́ До̄д ве меілі́сте, везне́ зене́ го̄л,
Келбалі́ зі гам бе́мурд сī рі́ші Абдо́л.
9. Маһм Тагы́, бахт і́думет, ба́хті худо́не;
Му гу́дум, мухбі́р ме́кун О̄го́ Різо́не.
10. Маһм Тагы́, бахт і́думет, ба́хті Алі́не,
Му гу́дум, хава́р ме́кун Чіро́г Алі́не.
11. Бо̄ріло́һ, Аһме́д Бада́л, доу бі́јо̄ ве де́сдум;
Сіто̄ре́не бе́венум ве те́ркі а́спум.
12. Сіто̄ре́ хо̄ле́к тело́, ду́ррī ве гу́шес,
Бу́рдесе Шо̄һ Келбалі́, те́рсум фуру́шес.
13. Сіто̄ре́ шул-шу́л куне́ ве се́рі ќаушо́;
Кадд бо́рі́к, бо̄ло́ буле́нд, до́ре тамо̄шо́.
14. Бо̄ріло́һ, Аһме́д Бада́л, доу бі́јо̄ ве шу́нум;
Сіто̄ре́не бе́венум ве те́ркі му́нум.
15. Сіто̄ре́ хо̄ле́к тело́, ду́ррī бе но́се,
Бу́рдесе Шо̄һ Келбалі́, во̄ пушт не́до̄се.
16. Сіто̄ре́ шул-шу́л куне́ ве де́рі хӯна́,
Кадд бо́рі́к, бо̄ло́ буле́нд, до́ре ніш ӯна́.
17. Ліве́с вīре́ хара́у, бі́д ве шауесту́н;
Маһм Тагы́, бахт і́думет ежде́ре бе́стӯн.

18. Лівéс вірé харау́, кічéс чі тéңге;
Ō Різо́, бу́ңг ізене, џéңгі туфéңге.
19. Лівéс вірé харау́, кічéс hаво́ре;
Ō Різо́, везнéне бі̄jо̄р, џéңгі сіво́ре.
20. Му гу́дум: мéроу, мéроу; мер со́лі по́ре?
Бедíсі Ōго́ Різо́ неhо́те до́ре.
21. Мердуму́н, бі̄jо̄н бінері̄н ко́рі худо́не;
Кі дідé шо̄л то̄с кунéн Хо̄н Фетулло́не?
22. Ешнíдум, вер бáрді шеh се ші̄р кунé џеңг,
Jéкі̄сӯн Ōго́ Різо́, дӯ хо́ні Чо̄лéңг.
23. Ешнíдум ве Но̄дегу́н кіштé бі̄ гендí,
Кі дідé хо̄н-кушí бе џо́кі hіндí?
24. Курр, кіні̄ мíне халá, нíді̄ џево́вум;
Áспуме зі̄н бу́кунін, гíрі̄н ріко́вум.
25. Сі̄т бéмі̄рум, сі̄т бéмі̄рум, чу куну́м сі̄т?
Кéрденет мíні халá, дер бестé бе рі̄т.
26. Чу куну́м сі̄т? Сі̄т бéмі̄рум;
Сéрі зу́лфі маhмáлет нíре зі ві̄рум.

Пѣснь про Али Дада.

1. О сестра, сколько ты будешь ѣсть пѣну моей крови? — Чаленгійцы радуются моей лошади и сѣдлу.

2. Мой грѣхъ на твоей шеѣ, Асланъ изъ Чаленга, — ты не далъ мнѣ сѣсть на лошадь и повоевать часокъ.

3. Ага Хусейнъ схватилъ меня сзади за полу кабы; — шашка Ага Ризы ударилась по моимъ пяти пальцамъ.

4. Ага Хусейнъ меня не убивай, я твой племянникъ, — я стрѣлокъ изъ-за каменной преграды и всадникъ впереди тебя.

5. О еслибы война моя упала на Пухли-Перзинъ, — Чаленгійцы пошли бы въ смятеніи передъ моимъ ружьемъ *хаджи*.

6. Сто диргемовъ шахскаго «камня» зарядъ въ моемъ ружьѣ; — всякій, кто видѣлъ девять орловъ (убитыхъ однимъ выстрѣломъ), не выйдетъ со мною на бой.

7. Сто диргемовъ шахскаго «камня» зарядъ въ моемъ ружьѣ *хаджи*; — Ага Хусейнъ, не убивай меня: война послѣ этого.

8. Али Дадъ въ собраніи, лошадь Везне ржетъ; — Келбали отъ горя по бородѣ Абдаля умеръ.

9. Махмъ Тагы, клянусь тебѣ, клянусь Богомъ, — я сказалъ, не извѣщай Ага Риза.

10. Махмъ Тагы, клянусь тебѣ, клянусь Аліемъ, — я сказалъ, не давай вѣсти Чирагъ Али.

11. О Господи, о Ахмедъ Бадаль, мщеніе да прійдетъ въ мою руку, — Ситаре я брошу въ торока моей лошади.

12. Ситаре съ золотымъ кольцомъ въ носу, съ жемчужинами въ ушахъ; — увезъ её Шахъ Кельбали, я боюсь ея продажи.

13. Ситаре красиво ходитъ въ башмакахъ, — тонкій станъ, высокій ростъ, — есть на что посмотрѣть.

14. О Господи, о Ахмедъ Бадаль, мщеніе да прійдетъ на мое плечо; — Ситаре я брошу въ торока моей кобылы.

15. Ситаре съ золотымъ кольцомъ въ носу, жемчугъ на ея шеѣ; — увезъ её Шахъ Кельбали и назадъ не отдалъ.

16. Ситаре красиво ходитъ у двери дома, — станъ тонкій, ростъ высокій, имѣетъ украшенія.

17. Ливесъ да будетъ разрушена; очутилась во мракѣ ночи; — Махмъ Тагы я тебя заклинаю, возьми ружье *еждеръ*.

18. Ливесъ да будетъ разрушена, улицы ея какъ узки; — Ага Риза издаетъ крикъ, — война ружей.

19. Ливесъ да будетъ разрушена, улицы ея гладки; — Ага Риза приведи лошадь Везне, война всадниковъ.

20. Я сказалъ: «не ходи, не ходи, развѣ это прошлый годъ?». — Ружье *бедисъ* Ага Ризы заграждаетъ тебѣ перёдъ.

21. Люди приходите, посмотрите на дѣло Божіе: — кто видѣлъ, чтобы Хана Фетулла душили шалью?

22. Я слышалъ, что на черномъ камнѣ три льва ведутъ войну: — одинъ изъ нихъ Ага Риза, два хана Чаленгійцы.

23. Я слышалъ, что въ Надегунъ посѣяна чечевица; — кто видѣлъ, чтобы вмѣсто хинди убивали хана?

24. О сынъ, кто въ крѣпости? Ты мнѣ не даешь отвѣта; — лошадь мою осѣдлайте, поддержите мое стремя.

25. Я за тебя умру, я за тебя умру; что мнѣ для тебя сдѣлать? — Засадили тебя въ крѣпость, дверь заперли предъ лицемъ твоимъ.

26. Что я для тебя сдѣлаю? Умру за тебя; — кончикъ твоего бархатнаго локона не выйдетъ изъ моей памяти.

27.

Ма́лі Дервíш Хо̄н.

1. Бéневӣсум ко̄гы́зі Һусéі Хулí Хӯн:
   Ѓагу́ме мурхáс бу́кун, то̄ íнеһум ҵӯн.
2. Еі деду́, гу́рзум бéде, гу́рзум бе то̄лóр;
   Ҵеңг вестé ве дервӣшу́н, íнен, кешéн ҵо̄р.

3. Еі деду́, гу́рзум бе́де, гу́рзум бе хӯне́;
Дервīшу́н ѓап у кучі́р џенг Мīпелӯне́.
4. Ешні́дум Мулк Естеру́н мурде́ пі́jо̄'ı:
Һем сіво́р, һем доу-тала́у, харзо́кі шо̄һі́.
5. Ешні́дум, Мулк Естеру́н мурде́ џеву́ні:
Һем сіво́р, һем доу-тала́у, харзо́кі хӯні́.
6. О̄го̄ Мі́ре бе́гӯһін, О̄ Маһм Насі́ре:
Í̄нум бе чо̄дырі хо̄н бо́лі џезі́ре́.

Пѣснь про Дервишъ Хана.

1. Я напишу письмо Хусейнъ Кули Хану: — отпусти моего брата, чтобы я могъ умереть.

2. О сестра, дай мою палку, моя палка въ покояхъ; — война пала на племя Дервишей, вотъ они, кричатъ.

3. О сестра, дай мою палку, моя палка въ домѣ; — Дервиши, большой и малый, воюютъ въ Мипелюне.

4. Я слышалъ, что въ Мулькъ Естерунъ умеръ одинъ молодецъ: — и ѣздокъ, и боецъ, шахскій племянникъ.

5. Слышалъ я, что въ Мулькъ Естерунъ умеръ одинъ юноша: — и ѣздокъ, и боецъ, племянникъ ханскій.

6. Ага Миру скажите и Ага Махмъ Насиру: вотъ я, въ палаткѣ хана, какъ разъ у лѣса.

28.

Ма́лі Хосро́в Бек.

1. Но̄зі́jеі дест бе һенно̄, де́сдет ве де́стум,
Пе́лі ху́те сі́м бу́рōі во ді́ні а́спум.
2. Но̄зі́jеі дест бе һенно̄, де́сдет ве шу́нум,
Пе́лі ху́те сі́м бу́рōі во ді́ні му́нум.
3. Зі Арда́л зе́ідум ве дер во̄ тӯл у то̄зі́;
О̄г Һусе́і ве но̄з і́jо̄, Хосро́у ве бо̄зі́.
4. Зі Арда́л зе́ідум ве дер но̄ре́нџ ве џі́вум,
Чі тело̄ барч і́зене рі́ш у сіві́лум.
5. Зі Арда́л сіво́р еві́м но̄ре́нџ ве де́стум;
Чі тело̄ барч і́зене серкелле́ а́спум.
6. Сіво̄ру́н кі і́ревін jесе́р ве Діһку́рд;
Ī хава́ре кі бе́вурд, Џілфе́ сіво́р мурд.
7. Кербело̄ се мо̄ ре́һе, му по̄ не́дōрум;
Но̄зі́jеі, гам не́хӯрī во бо̄ сіво̄рум.

8. Кербело́ се мо̄ ре́hе му шілі-шікум,
Но̄зіјеі, гам не́хӯрī во бо̄ чері́кум.
9. Цілфе’і О̄ Хусро́у ду́ррī ве гу́шес,
Ді́думес ве Кербело́ бурд у фуру́шес.
10. Міні зі́нете маhма́л, маhма́лі то̄зе́;
Ді́думес вер Ко̄земе́ін кеші́ цанно̄зе́.
11. Міні зі́нете маhма́л у маhма́лі нӯ,
Іннунім вер Ко̄земе́ін вер се́рі чо̄рчу́.
12. Сіво̄ру́н кі і́ревīн јесе́р ве Ло̄лі́,
Хава́р ве Но̄зі́ бе́дīн, зīн менде́ хо̄лі́.
13. Кербело́, Шо́hі Неџе́ф бī́д вер насі́вум;
Ло́шуме чуну́ бері́н, душме́н не́вīнум.
14. Ді́ні Цілфе́ме бе́’урīн, че́ндī дірo̅зе;
Вер де́сті Но̄зі́ бе́дīн, туркі́ бе́во̄зе.

Пѣснь про Хосровъ Бека.

1. О Нази, съ рукою въ хеннѣ, твоя рука въ моей рукѣ; — для меня ты обрѣжешь косу твою и хвостъ моей лошади.

2. О Нази, съ рукою въ хеннѣ, рука твоя на моемъ плечѣ, — ты обрѣжешь для меня твою косу и хвостъ моей кобылы.

3. Изъ Ардаля я выѣхалъ наружу съ собаками и борзыми; — Ага Хусейнъ идетъ важно, Хосровъ джигитуетъ.

4. Изъ Ардаля я выѣхалъ наружу съ померанцемъ въ карманѣ; — какъ золото блестятъ борода моя и усы.

5. Изъ Ардаля я сѣлъ на лошадь съ померанцемъ въ рукѣ; — какъ золото блеститъ головной уборъ моей лошади.

6. Вы, всадники, которые безъ остановки идете въ Дихкурдъ; — кто принесъ это извѣстіе: всадникъ Джильфе умеръ?

7. До Кербела три мѣсяца пути, а я мочи не имѣю; — о Нази, ты не печалься, со мною есть всадники.

8. До Кербела три мѣсяца пути, а я не здоровъ; — о Нази, ты не печалься, со мною есть солдаты-пѣхотинцы.

9. Въ ушахъ Джильфе, лошади Ага Хосрова, жемчужины; — я видѣлъ его въ Кербела, повелъ её и продалъ.

10. На сѣдлѣ твоемъ бархатъ, бархатъ новый; — я видѣлъ его въ Каземейнъ, вытянулся на носилкахъ (умеръ).

11. На сѣдлѣ твоемъ бархатъ, бархатъ новый; — вотъ мы въ Каземейнѣ на четырехъ палкахъ (носилкахъ мертваго).

12. Вы, всадники, которые безостановочно идете въ Ляли, — дайте Нази извѣстіе, что сѣдло осталось пустымъ.

13. Кербела и Шахъ Неджефъ стали моимъ удѣломъ; — тѣло мое такъ отнесите, чтобы не видѣлъ меня врагъ.

14. Обрѣжьте хвостъ Джильфе, какъ онъ длиненъ; — отдайте въ руки Нази, чтобы она поиграла по-турецки.

29.

Мāлі Ібрōhíм.

1. Нōдірei, вō хӯт біјōр је сад тӯмéн пīл,
Вер Шуштéр чōрéм нéвīд, рéhдум ве Деспīл.
2. Бōрілṓh, вурм дéресӯн сéтō піјṓне:
Абдуллā́ ве Раhм-Худṓ ве Рā́hі-Худṓне.
3. Кīсекемéр шурреуедṓр десдкṓрі Діhкýрд,
Ѣ́ревін, вер мōл бéгӯhін: нīл сувṓр мурд.
4. Лōмердýнет бесте бīд вер зīрі гірдý,
Вер сéрі лṓшет нéвеід Ћаідéрі Гердý.
5. Кīсекемéр шурреуедṓр десдкṓрі Шīрṓз;
Маhм Насīр, баhд ез хýдум вер кі куні нōз?
6. Чōр ѓагý, чōр тōтīзṓ, чōр шірі џенгí;
Арахṓ чōр бест телṓ, сімhṓ ференгí.
7. Тōрīкí дéмі саhóр гелé реh ве зіндýн;
Ō̄г Девīт нуhíне зеі, реh дīдéні хӯн.
8. Тōрīкí дéмі саhóр гелé реh ве сīлṓ;
Ō̄г Девīт нуhíне зеі, реh во вéрі шō.
9. Ібрōhíм гīл вер hавṓ веі реh ве Сӯсé;
Сеhā́ві сад міші лōс, нар міші кӯсé.
10. Зі Лендéр бōр íкунум, мензīл сéрі Пīр;
Бōрілṓh, тӯ нéкунī ѓагýне дīлгīр.
11. Ремé'і Ō Ібрōhíм зеід вер естýн;
Гулýмі чōвýк сівṓр, роу во ніhṓсӯн.
12. Пōзенýн гурýh гірíhн сéрі ā́уе дīфá;
Дéсдум реh ве кīсекемéр, нī таш у пīфá.
13. Пōзенýн гурýh гірíhн реhн Ā.· Анōрí;
Дéсдум реh ве кīсекемéр, нī таш у дōрí.
14. Гáмуме саџнíнум, пур Ендекṓ'е;
Нім-мéнес Тōрṓз, пōрсéнгес Делṓ'е.

Пѣснь про Ибрагима.

1. О Надиръ, принеси съ собою сотню тумановъ; — въ Шуштерѣ мнѣ выхода не оказалось, я ушелъ въ Деспиль.

2. О Господи, доведи до меня трехъ молодцевъ: — **Абдулла, Рахмъ Худа** и **Рахи Худа**.

3. Поясные карманы съ побрякушками — работа (деревни) **Дихкурдъ**; — пойдите, скажите роду, что всадникъ на бѣлой умеръ.

4. Гостинная твоя была разбита подъ орѣхомъ; — къ тѣлу твоему не пришелъ **Хайдеръ**, сынъ **Герду**.

5. Поясные карманы съ украшеніями — работа **Шираза**; — **Махмъ Насиръ**, послѣ меня кого ты будешь ласкать?

6. Четыре брата, четыре двоюродныхъ брата, четыре боевыхъ льва; — сѣдельное оружіе съ четырьмя золотыми кольцами и европейскимъ серебромъ (на прикладѣ).

7. Въ темноту подъ утро стадо ушло въ неприступныя выси; — **Ага Девитъ** убилъ девятилѣтняго барана, пошелъ повидать хана.

8. Въ темноту подъ утро стадо ушло въ пещеру; — **Ага Девитъ** убилъ девятилѣтняго барана, пошелъ къ шаху.

9. **Ибрагимъ** съ платкомъ на воздухѣ пришелъ-ушелъ въ **Сусе**; — владѣлецъ ста матокъ овецъ и самцовъ короткошерстыхъ.

10. Изъ **Лендеръ** я навьючусь, остановка въ **Пирѣ**; — о Господи, ты не дѣлай братьевъ печальными.

11. Табунъ **Ага Ибрагима** ударился въ горные уступы; — о слуга, ловкій ѣздокъ, ступай впередъ ихъ.

12. Горные бараны собрались кучами у воды источника, около котораго растетъ трава: — рука моя схватилась за поясные карманы, нѣтъ огня и трута.

13. Горные бараны собрались кучами и пошли къ **Ау Анари**; — рука моя схватилась за поясные карманы, нѣтъ огня и пороха.

14. Я взвѣсилъ свою печаль: ею полонъ **Андеканъ**; — половина мена ея гора **Таразъ** и довѣсокъ ея гора **Дела**.

30.

Мӑ́лі Гуло́м Хōн.

1. Ō̆г Реhі́м, біјāу вер се́рум, џӯн кірде́ те́ӊгум;
 Ō̆ Алі́ во сер бе́зен кōрд у туфе́ӊгум.
2. Ōбејо́̄, џу́̄ні ділум, чір ні́̄шкені џӯ?
 Де́рдī кі ху́̄ме гірі́h, мушкіл бере́м џӯ.
3. Ōбејо́̄, џу́̄ні ділум, јōл тō ве зӯні́,
 Сіво́̄рі тīп-ешке́нум не́керд џевӯні́.
4. Ōбејо́̄, џу́̄ні ділум, јо́̄лете ре́штум;
 Худо́̄ мурбо́̄дум не́дōд, сіво́̄рет не́ѓаштум.

5. Че́лі бōл Ōгṓ Гулṓм че́ндī дірṓзен;
Дедӯгу́н Ōгṓ Гулṓм шірíн īбōзен.
6. Ō Гулṓм шул-шу́л куне́ вер се́рі ќаушṓ:
Кадд бōрíк, бōлṓ буле́нд, дōре тамōшṓ.
7. Ō Гулṓм шул-шу́л куне́ вер се́рі гīва́:
Кадд бōрíк, бōлṓ буле́нд, дōре герīва́.
8. Ре́һдум вер Ō̆ші Ара́у, тīр хард ве бōһí;
Дōг зі де́сті Ō Первíз, гулу́мі шōһí.
9. Веіде́ні Ō̆ші Ара́у тīр хард ве ру́нум;
Не́дӯнум Первíз зе́іме jō гулӯму́нум.
10. Ре́һдум вер Ō̆ші Ара́у, чōр рӯз гīрем џō;
Шīт-у-шṓт Ōнōделí, кōгъ́ізі Бōвṓ.
11. Ре́һдум вер Ō̆ші Ара́у, чōр рӯз гíрем лīз:
Шīт-у-шṓт Ōнōделí, кōгъ́ізі Первíз.
12. Зі Хала́ зе́ідум ве дер, саур веід ве кṓрум;
Сітōре́ вер мíні рīм, кōрī не́дōрум.
13. Бе́невīсум кōгъ́ізī Һусе́і Хулí Хӯн:
Де́інем вер гарде́нете, хíнум бе́сітӯн.
14. Ер гарíві кушде́те, вер мíні џу́нум;
Ку́шдете ѓагу́ ху́дет, му зі кену́нум?

Пѣснь про Гулямъ Хана.

1. Ага Рехимъ, приходи ко мнѣ, душа во мнѣ стѣснилась; — Ага Али, бей въ голову (отъ печали) моимъ ножемъ и ружьемъ.

2. Кобыла Абея, душа моего сердца, отчего ты не ѣшь ячменя? — Отъ болѣзни, которая мною овладѣла, трудно, чтобы я спасся.

3. Абея, душа моего сердца, съ гривой до колѣнъ; — мой всадникъ, разбивавшій отряды, не насладился юностью.

4. Абея, душа моего сердца, я выкрасилъ твою гриву; — Господь не далъ мнѣ (исполненія) желанія, я на тебя не садился.

5. Рука и рукава Ага Гуляма какъ длинны; — сестры Ага Гуляма хорошо играютъ.

6. Ага Гулямъ хорошо ходитъ въ башмакахъ, — тонкій станъ, высокій ростъ, есть на что посмотрѣть.

7. Ага Гулямъ хорошо ходитъ въ гиве, — тонкій станъ, высокій ростъ, по немъ будутъ плакать.

8. Я пошелъ въ Аши Аравъ, стрѣла мнѣ попала въ руку; — о горе, отъ Ага Первиза, шахскаго слуги.

9. По приходѣ въ Аши Аравъ, стрѣла попала мнѣ въ бедро; — я не знаю, Первизъ меня ударилъ или мои слуги.

10. Пошелъ я въ Аши Аравъ, чтобы пробыть четыре дня, — благодаря похвальбѣ Анадели и письму Бава.

11. Пошелъ я въ Аши Аравъ, чтобы пробыть четыре дня, — благодаря похвальбѣ Анадели и письму Первиза.

12. Изъ Халя я вырвался наружу, моему дѣлу «пришло терпѣніе», — но звѣзда мнѣ (была) въ лицо; что мнѣ за дѣло?!

13. Напишу я письмо Хусейнъ Кули Хану: — грѣхъ мой на твоей шеѣ, за кровь мою отплати.

14. Если убилъ тебя кто либо чужой, я готовъ душою; — но тебя убилъ твой собственный братъ, что мнѣ остается дѣлать?

31.

Мáлі Муллó Тōhíр.

1. Ō Муллóм меітáу гіріhд ве зірі чендōр;
Салбенóз, цáлді біјāу хурýне вéрдōр.
2. Ō Муллóм меітáу гіріhд ве зірі гірдý,
Салбенóз, чухóм біјōр: му сéрдум íбȳ.
3. Хōн евéі сéрі Чегó, Тōhíре біјōрін;
Кедхудýн, пес бéгīрін, кóрес мéдōрін.
4. Хōн евéід сéрі Чегó, Тōhíр íцȳре;
Вō веілó бáхті бéдес, венóхес кýре.
5. Худōдóд, мéке, мéке гулóле нýте,
Ацáлī зі нōгаhýн куштé бе'ýте.
6. Аскéреі, цілóу бéкеш, тō дáмі бōргóh,
Туфéңг у кīсекемéр ве хéірі ілóh.
7. Аскéреі, цілóу бéкеш тō дéмі аівýн,
Туфéңг у кīсекемéр хéірі Сулеімýн.
8. Зардé-пéл зуні-сіјóh веід во сéрі бард,
Мehјōреі, вурм дéресун туфéңгі лев-зáрд.
9. Зардé-пéл, зуні-сіјóh веід во дiјōрí,
Мehјóреі, вурм дéресун туфéңгі лōрí.
10. Бéнішīнум Хыјōргóл, сéілум Куh ісбí,
Лōш іспíд Муллó Тōhíр, кес вер сéрес нī.
11. Бéнішīнум Меурí, сéілум ве Тōрóз;
Кý'ī реhд Муллó Тōhíр, хȳшсóуті āвóз.
12. Тōрікí дéмі саháр ларзíнім дедýне,
Аскéреі, дéсдум бéгīр, бéрум бе хȳнé.
13. Аскéреі, дéсдум бéгīр, біјāу зірі бóлум;
Тōрікí дéмі саháр чірр вест ве мóлум.
14. Салбенóз, шóлум бéде, кáддуме бéндум;
Кедхудýн реhп вер селó, му сі че мéндум?

Пѣснь про Мулла Тахира.

1. Мой Ага Мулла устроилъ училище подъ чинаромъ; — Сальбинозъ, поспѣшно приходи, возьми коранъ.

2. Мой Ага Мулла устроилъ училище подъ орѣхомъ; — Сальбинозъ, принеси мой плащъ: мнѣ становится холодно.

3. Пришелъ ханъ въ (деревню) Чега; приведите Тахира; — старосты, подвиньтесь назадъ, вы до него дѣла не имѣете.

4. Ханъ пришелъ въ Чега, ищетъ Тахира; — о горе! зло его счастіе! очагъ его слѣпъ (т. е. онъ никого не имѣетъ).

5. Худододъ, не рви, не рви твой новый хохолъ; — рокъ неожиданно поразилъ твоего отца.

6. О Аскеръ, лети впередъ до дворца; — ружье и поясные карманы — на богоугодныя дѣла.

7. О Аскеръ, лети впередъ до чертога; — ружье и поясные карманы — посвящаются Сулейману.

8. Желтый баранъ съ разлатыми рогами, съ черными колѣнками, пришелъ къ камню; о Мехъяръ, принеси мнѣ ружье съ позолоченными краями.

9. Желтый баранъ съ разлатыми рогами, съ черными колѣнками показался; — о Мехъяръ, принеси мнѣ ружье-*ляръ*.

10. Жилище мое въ Хыяргаль, а взоръ мой на «Бѣлой горѣ»; — бѣлое тѣло Мулла Тахира, никого нѣтъ около него.

11. Жилище мое въ Меури, а взоръ мой на Таразѣ; — куда ушелъ Мулла Тахиръ съ хорошимъ голосомъ и звукомъ?

12. Въ темнотѣ подъ утро мы потрясли сестеръ; — о Аскеръ, возьми мою руку, отведи меня въ домъ.

13. О Аскеръ, возьми мою руку, подойди подъ мою мышку; — въ темнотѣ подъ утро въ моемъ родѣ раздался крикъ.

14. Сальбинозъ, подай мнѣ шаль, я повяжу свой поясъ; — старосты пошли на совѣтъ, зачѣмъ же я остался?

32.

Ма́лі Незе́рі доутала́б.

1. Ц̧о̄рчі̄ну́н ц̧о̄р і́зенен: ц̧ең̧г сі̄ чі весте́?
   Зе́іден вер фа́рхі се́рум, хі̄н халке́ бесте́.
2. Ц̧о̄рчі̄ну́н ц̧о̄р і́зенен: ц̧ең̧г сі̄ чі бі̄де́?
   Зе́іден вер фа́рхі се́рес, хі̄н халке́ бі̄де́.
3. Пі̧јо̄је́л бӯң̧г і́кунен: ц̧ең̧г зі хӯму́не;
   Аро̄хо́ курр у бе’у́ се́рі дуку́не.

4. Бечејéл бӯңг íкунен: ценг десте́ десте́!
Дедӯмеі, цáлдī бéзен сер-келлé áспе.
5. Цōhiлӯн бӯңг íкунен: ценг дӯнé дӯнé!
Дедӯмеі, тӯндī бéзен сер-келлé мӯне.
6. Цōрчīнӯн цōр íзенен: бӯрден гелеhóне!
Доу-талáу Ōгó Незéр гірíнд реhóне!
7. Ō Незéрі Шīралí, хōнкушí чі кóрет?
Тірōзí зíрі чéлет, буңгӯ ве óорет.
8. Тірōзí зíрі чéлум, буңгӯ ве óорум,
Кӯштум чōр хóні Зенд, первó нéдōрум.
9. Мōhпесéнд меінóне кенд, дéрдō ве ґардé;
Мéкушīн Ōгó Незéр, нéреhд ве пардé.
10. Мōhпесéнд меінóне кенд, дéрдō мӯлі шӯн;
Мéкушīн Ōгó Незéр, нéреhд ве деркӯн.
11. Ō Незéр, есдōрé-чéшм, пішдóу сéрі рӯн,
Нéмурдум ве рӯзі ценг вер мíні меідӯн.
12. Ō Незéр, есдōрé-чéшм, пішдóу дӯ-лілé,
Нéмурдум ве рӯзі ценг ве гурдé нілé.
13. Зíні хӯме бéзенīн вер нілé-цōзí;
Ō Незéр хӯс у бе'ӯс вéіден ве бōзí.
14. Зíні хӯме бéзенīн áспі багáл-вóз;
Беhбеhӯне таш кешӯм тō hадді Шīрóз.

Пѣснь про Незера бойца.

1. Плакальщики плачутъ: изъ за чего настала война? — Ударили меня по макушкѣ головы, кровь завязала кольцо (запеклась).

2. Плакальщики плачутъ: изъ за чего произошла война? — Ударили его въ макушку головы, кровь превратилась въ колечко.

3. Парни кричатъ: война отъ насъ самихъ! — сѣдельное оружіе отца и сына у лавки.

4. Дѣти кричатъ: война по отрядамъ! — о сестра моя, поспѣшно надѣнь убранство на лошадь.

5. Юноши кричатъ: война въ одиночку! — о сестра моя, живо надѣнь убранство на кобылу.

6. Плакальщики плачутъ: угнали стада! — Боецъ Ага Незеръ захватилъ дороги.

7. Ага Незеръ, сынъ Ширали, убійство хановъ развѣ твое дѣло?! — Вѣсы подъ твоей мышкой, баданжаны твоя ноша.

8. Вѣсы подъ моей мышкой, бадинжаны моя ноша; — я убилъ четырехъ хановъ изъ племени Зендъ и страха не имѣю.

9. Махпесендъ сбросила головной платокъ и закрутила вокругъ шеи; — не убивайте Ага Незера: онъ не ходилъ за занавѣску (не женился).

10. Махпесендъ сбросила головной платокъ, обвязала плечо; — не убивайте Ага Незера, онъ не ходилъ въ чертогъ новобрачныхъ.

11. Ага Незеръ съ глазами какъ звѣзды, съ пистолетомъ у бедра; — я не умеръ въ день битвы на площади (поединкѣ).

12. Ага Незеръ съ глазами какъ звѣзды, съ пистолетомъ двуствольнымъ; — я не умеръ въ день битвы на спинѣ бѣлой.

13. Сѣдло мое положите на буланую; — Ага Незеръ самъ и его отецъ пустились джигитовать.

14. Сѣдло мое положите на лошадь широкогрудую; — я зажгу Бехбехунъ до предѣловъ Шираза.

33.

Мӑлі беро̄деру́ні сіjо́д.

1. Хі́нум чі а̄у гуло́у зі ѓар тукі́сте,
Һемé цу́нум таш гірі́һ, дабéм пукі́сте.
2. Хі́нум чі а̄у гуло́у зі ѓар һаво́ бі̄,
Һемé цу́нум таш гірі́һ, дабéм дӯ цо̄ бі̄.
3. Дуһдéрі меіно́ ке'у́ чі хӯ і́бо̄зе,
Нéдӯнум і́шкі ху́се jо̄ су́зі со́зе.
4. Дуһдéрі цувé кету́н чі тоур і́шӯне,
Нéдӯнум, і́шкі ху́се jо̄ һемчену́не.
5. Дӯ цеву́, дӯ ноу-цеву́, дӯ мо́һі німé,
Во̄веіло́м мо́лі хара́у, зенгéлі бівé.
6. Дӯ цеву́, дӯ ноу-цеву́, дӯ мо́һі по̄рé,
Бі́jа̄у кі рі̄м зі дéсті марг, шау дер кено̄рé.
7. Дӯ цеву́, дӯ ноу-цеву́, дӯ мо́һі то̄ву́н;
Бі́jа̄у кі рі̄м зі дéсті марг, шау вер біjо̄бу́н.
8. Бенішíнум Атаві́, сéілум Тево́е;
Сіjо́ді по̄зеку́шум Алі́ Різо́е.
9. Ѓі́ні лі́рет ѓа́рдумеі, кі́чéс чі тéнге;
Му́лі шу́ні Ні̄рулла́ jо́ві туфéнге.
10. Ешні́дум Бо̄зу́фт бо́ло́ мурд цеву́ні̄;
Һем сіjо́д у һем сіво́р һем бо̄зергу́ні̄.
11. Ешні́дум Бо̄зу́фт бо́ло́ мурд піjо́'ї,
Һем сіjо́д у һем сіво́р һем кедхудо́'ї.
12. Бі́jа̄у вéрі То̄ро́з, бі́jа̄у серчешмé То̄ро́з,
Jо̄м вéрі лі́мі Чілу́, вер jек неһі́м ро̄з.

13. Бijāу вéрі Дihнý, jōм серчешмé Дihнý;
Бijāу вéрі лéмі Чiлý, вер jек неhíм бӯ.
14. Тōрṓзеі, Тōрṓз! кі вер тӯ гузештé?
Курдí бӯр, кулáh кезí, севíлі раштé.
15. Тōрṓзеі, Тōрṓз! кі вер тӯ ніhṓ нō?
Курдí ісбí, кулáh кезí, севíлі тāудṓ.
16. Дӯ беhý вер Мōфірýh hер дӯ ѓагýнен;
Дӯ туфéцг ве шýнесӯн халáті хýнен.
17. Пōзенýні Мōфірýh дéрѓашт ве Бōндṓ;
Хӯналí велí ве дест тунд пṓте вéрдō.
18. Пōзенýн алýс алýс реhн Періцефтí;
Хӯналí кулí ве дест вер кý'ї рéфтī?
19. Туфéцгі шýні хýдум алí велíе,
Сіjṓді пōзекýшум Хӯналíе.
20. Дṓкумеі, во дер бéвен алí велíне;
Заhмдṓрум менд ер Талṓ, біjōрін Велíне.
21. Дṓкумеі, во дер бéвен туфéцгі лōрí;
Заhмдṓрум менд ер Талṓ, Велíне біjōрін.
22. Пōзенýні Мōфірýh пелмеjáуе;
Дṓкумеі, дундṓл мекун, хýнем бе хā́уе.
23. Пōзенýні Мōфірýh рéhден ве Бōнṓ;
Феталí дӯ пōзé зеід, реh пíші хōнṓ.
24. Нуh гундéн ве лíрет бī цṓкі меhмýн;
Кі дíдé дӯ мīр сіjṓд jе цō неhéн цӯн?
25. Нуh сетíн ве лíрет бī цṓкі меiлíст;
Феталí нуh пōзé зеі, біjō'їн рīм ве сéiлiс.
26. Вер серчешмé'і Анṓр туфéцге шýстум;
Хӯналí, серсéр мéкун, хӯм гелé цýстум.
27. Вер сéрі тýррі Анṓр хаілý кешíдум;
Хӯналí, серсéр мéкун, кур, гелé дíдум.

Пѣснь про братьевъ-охотниковъ.

1. Кровь моя, какъ розовая вода, текла съ горы; — всю душу мою охватилъ огонь, пороховница моя треснула.

2. Кровь моя, какъ розовая вода, пролилась съ горы; — всю душу мою охватилъ огонь, пороховница моя разломилась.

3. Дѣвушка въ голубомъ платкѣ какъ хорошо играетъ! — я не знаю, отъ любви ли ея (это), или отъ звуковъ музыки.

4. Дѣвушка въ льняной сорочкѣ какъ дергается! — я не знаю, отъ любви ли ея (это), или ужъ она такова.

5. Два юноши, два молодыхъ парня, два полныхъ мѣсяца; — о горѣ мнѣ! дома разрушены, женщины вдовы.

6. Два юноши, два молодыхъ парня, два полныхъ мѣсяца; — давай уйдемъ отъ руки смерти, ночь (проведемъ) въ сторонѣ.

7. Два юноши, два молодыхъ парня, два блестящихъ мѣсяца; — давай-ка уйдемъ отъ руки смерти, ночь (проведемъ) въ пустынѣ.

8. Жилище мое въ Атави, а взоръ мой въ Тева; — мой охотникъ, убивающій горныхъ барановъ, — Али Риза.

9. Похожу я вокругъ твоего навѣса; улицы его какъ тѣсны! — плечо и лопатка Нирулла хорошее мѣсто ружью.

10. Я слышалъ, что въ Верхнемъ Базуфтѣ умеръ юноша: — и охотникъ, и ѣздокъ, и торговецъ.

11. Я слышалъ, что въ Верхнемъ Базуфтѣ умеръ молодецъ: — и охотникъ, и ѣздокъ, и староста.

12. Приходи къ Таразу, приходи къ источнику Таразъ; — я прійду къ низу Чилу, — другъ другу повѣримъ тайны.

13. Приходи къ Дихну, я прійду къ источнику Дихну; — приходи къ низу Чилу, другъ друга обнюхаемъ (поцѣлуемъ).

14. О Таразъ, Таразъ! кто по тебѣ проходилъ? — Одѣтый въ бурый войлокъ, въ шапку козьяго пуха, съ выкрашенными усами.

15. О Таразъ, Таразъ! кто на тебя ступалъ? — Одѣтый въ бѣлый войлокъ, въ шапку козьяго пуха, съ закрученными усами.

16. Двѣ черныя палатки на Мафирухъ принадлежатъ двумъ братьямъ; — два ружья на плечахъ ихъ — подарокъ хана.

17. Горные бараны Мафирухъ ушли въ Банда; — о Хунали съ ружьемъ *вели* въ рукахъ, живо поднимай твои ноги.

18. Горные бараны бѣлые-бѣлые ушли въ Периджефти; — о Хунали съ ружьемъ *кули* въ рукѣ, куда ты ушелъ?

19. Ружье на моемъ плечѣ работы Али Вели; — мой охотникъ, убивающій горныхъ барановъ, — Хунали.

20. Мать моя, выбрось наружу ружье *али вели*; — мой раненый остался на (горѣ) Тала, приведите (ходока) Вели.

21. Мать моя, выбрось наружу ружье *ляръ*; — мой раненый остался на Тала, приведите Вели.

22. Горные бараны Мафирухъ на высокой горѣ; — мать моя, не плачь, ханъ мой спитъ.

23. Горные бараны Мафирухъ ушли въ Бана; — Фетали убилъ двухъ барановъ, ушелъ къ хану.

24. Девять столбовъ подъ навѣсомъ твоимъ, кромѣ мѣста для гостя; — кто видѣлъ, чтобы два охотника въ одномъ мѣстѣ умерли?

25. Девять столбовъ подъ навѣсомъ твоимъ, кромѣ мѣста засѣданія; — Фетали убилъ девять барановъ, давайте пойдемъ посмотрѣть на него.

26. У источника Анаръ я вымылъ ружье; — Хунали не поднимай головы; я самъ отыскалъ стадо.

27. У горной тропинки Анаръ я выкурилъ кальянъ; — Хунали не поднимай головы; парень, я увидѣлъ стадо.

34.

Мӓлі сартіп.

1. А́спі ху́ме зіп кунı́н, бе́дін ве де́стум,
Ве мі́ні Рӯм у Ара́у чōр сōл нішéстум.
2. Зі́ні ху́ме бе́зенин бе а́спі Шерра́һ,
Берı́нум бе Ћамара́ бе се́рі џерра́һ.
3. Ћакı́меі, ченд ı́деһī дōрı́ бе ніјōле́:
Нōхӯшı́ Муһаммара́ бе́рѓаште тōле́.
4. Ћакı́меі, ченд ı́деһі дōрı́ бе фінџу́н:
Нōхӯшı́ Муһаммара́ мушкіл бере́м џӯн.
5. Бе́невı̄сум кōгъізı̄ бе дōкі пірум:
Зар беде́, дōрı̄ бе́хар, маһл кі бе́мірум.
6. Шу́ркі һа́кке ı́кунум, ѓагу́м ве бо́ме:
Десмōлі аурı̄шумı́ бесте́ тіһо́ме.
7. Шурк худо́не ı́кунум, ѓагу́м ве дı́нум;
Шургене́ хідме́т кунı́н сı̄ џōпішı́нум.
8. Му Ћамара́ пі́ревум, һеме́с чі ша́те:
Нōхӯшı́ Муһаммара́ зі а́у'і ма́те.
9. Шерра́меі, џіла́у бе́каш, нōл сіт бе́сōзум:
Шōһзōде́ веід у ресı́, чі чōре́ со́зум?
10. Шōһзōде́ зі Бавекı́ веід е діјōрı́;
Не худо́ марг ı́деһе, не рестегōрı́.
11. Еі Шерра́, џу́ні ді́лум, џу́нум бе џу́нут,
Сı̄невенд тар ı́куне ка́фі деһу́нут.
12. Еі Шерра́, џіла́у бе́каш ı̄ кӯл вер ӯ кӯл:
Џаңг вест ер пӯзе́ туфе́нг у аспу́ні пур-зӯр.
13. Еі Шерра́, џіла́у бе́каш ı̄ лō вер ӯ лō:
Џаңг вест ер пӯзе́ туфе́нф у аспу́ні Шерро́.
14. Сітōра́ шаулōр хаса́у, џеве́ хумōрı̄.
Ћемде́мı̄ чі Дара́у Хӯн зі кӯ'ı̄ јōрı̄.
15. Му терсу́м зı́рі земı́н һаму́м неуӯџе:
Се́рі зӯлфі маһма́лет хара́у беуӯџе.

16. Му терсу́м зі́рі земі́н hаму́м не́во̄ше:
Се́рі зу́лфі маhма́лет зі hем бе́по̄ше.
17. Сіjо̄́рі теhерӯні́м веі ресі́ Сіфо̄hу́н,
Сіjо̄́рі хӯм О̄го̄́ Первіз менд ер біjо̄ву́н.
18. Сіjо̄ру́н ве́іден ресі́н, сіjо̄́р ні̄ ве бо̄́сӯн:
Џеве́ме хуво̄́ куну́м, рум во неhо̄́сӯн.
19. Сіjо̄ру́н ве́іден ресі́н, сіjо̄́р ні̄д ве ді́нсӯн;
Џеве́ме хуво̄́ куну́м, рум во кемі́нсӯн.
20. Сіjо̄́рі теhерӯні́м, і́гӯн, но̄мурбо̄́де;
Не ху́дес бі́мо̄р, кі му́нес курре́ до̄́ре.
21. Сіjо̄́рі теhерӯні́м, і́гӯн, недере́сте;
Не ху́дес бі́мо̄р, кі му́нес курре́ бесте́.
22. А́спет во зі́нет, зі́нет во ку́лі аусо̄́р
Ді́думес Теhеру́ні хара́у де́сті џілаудо̄́р.
23. А́спет во зі́нет, зі́нет во лагу́мет
Ді́думес Теhеру́ні хара́у де́сті гулу́мет.
24. А́спет бу́рден, зі́нет ішкіно̄́ден,
Зе́псте бу́рден, ні́мете ніhо̄́ден.

Пѣснь про генерала*).

1. Лошадь мою осѣдлайте, дайте мнѣ въ руки; — среди Румовъ и Арабовъ я провелъ четыре года.

2. Положите мое сѣдло на лошадь Шерра, — отвезите меня въ г. Хамара къ хирургу.

3. О врачъ, сколько ты будешь давать лѣкарства въ чашкѣ? — отъ болѣзни г. Мухаммара счастье (мое) повернулось.

4. О врачъ, сколько ты будешь давать лѣкарства въ чашкѣ? — трудно, чтобы я спасся отъ болѣзни Мухаммара.

5. Напишу я къ своей матери старушкѣ: — «дай денегъ, купи лѣкарства, не допусти, чтобы я умеръ».

6. Я воздаю хвалу Богу, что братъ мой со мною: — онъ повязалъ на мои глаза шелковый платокъ.

7. Я воздаю хвалу Богу, что братъ мой позади меня. — Служите (моему сыну) Шургене, какъ моему замѣстителю.

8. Я не пойду въ Хамара, все тамъ море: — болѣзнь Мухаммара отъ стоячей воды.

9. О моя Шерра, иди впередъ, я тебѣ сдѣлаю подковы: — царевичъ пришелъ-достигъ, что мнѣ дѣлать? (Какъ его встрѣтить?).

---

*) Начальствовалъ надъ солдатами округа Чехаръ-Мехаль.

10. Царевичъ появился изъ области Бавеки, — Богъ не даетъ мнѣ ни смерти, ни здоровья.

11. О Шерра, жизнь моего сердца, моя душа — твоя душа, — нагрудникъ увлажняетъ пѣна твоего рта.

12. О Шерра, иди впередъ въ эту сторону, въ ту сторону: — война пала на дула ружей и лошадей, полныхъ силъ.

13. Шерра, иди впередъ въ эту сторону, въ ту сторону: — война пала на дула ружей и лошадей Шерра.

14. О (женщина) Звѣзда въ шелковыхъ шальварахъ и рубашкѣ краснаго цвѣта, — откуда ты добудешь мужа, подобнаго (знатному) Дарабъ-Хану?

15. Я боюсь, что подъ землею не будетъ бани, — твои бархатные локоны пропадутъ.

16. Я боюсь, что подъ землею не будетъ бани, — твои бархатные локоны облѣзутъ.

17. Мой тегеранскій всадникъ пришелъ-достигъ Исфагана, — а мой всадникъ Ага Первизъ остался въ пустынѣ.

18. Всадники пришли-достигли, всадника нѣтъ съ ними, — я рубашку свою сдѣлаю кабою (разорву), пойду къ нимъ.

19. Всадники пришли-достигли, всадника нѣтъ позади ихъ, — я рубашку свою сдѣлаю кабою, пойду къ нимъ.

20. Мой всадникъ тегеранскій, говорятъ, нездоровъ; — самъ нездоровъ, кобыла же его имѣетъ жеребенка.

21. Мой всадникъ тегеранскій, говорятъ, нездоровъ; — самъ нездоровъ, кобыла же его скинула жеребенка.

22. Твою лошадь и твое сѣдло, твое сѣдло и конецъ недоуздка — я видѣлъ въ разрушенномъ Тегеранѣ въ рукахъ вожатаго.

23. Твою лошадь и твое сѣдло, твое сѣдло и поводъ — я видѣлъ въ разрушенномъ Тегеранѣ въ рукахъ твоего слуги.

24. Лошадь твою увели, сѣдло твое сломали, — жену твою увезли и имя твое дали (сыну, который отъ нея родился).

35.

Ма́лі Шело̄́лі ноуцеву́н.

1. Тӯ зӯ ала́, му зī ала́, міју́немӯн рӯ;
   Тӯ бе́фермо̄, му бе́вендум пу́һлī ез нӯ.
2. Серчешме́’і шіх Һусе́і је дем ніше́стум,
   Цеве́ суһр меіно̄́ дӯ рецг а̄у до̄ ве де́стум.
3. Де́сдеге мо̄́рī зено̄́, цу́мет но̄по̄́ке;
   А̄у де́сді то̄тīзо̄́м ханд у наво̄́те.

4. Тӯ кýррī, му дуһдéрум, бījāу рīм ве џō'ī;
Ер jéкі пурс īкуне, гýһīм: тōтізō'ім.
5. Тӯ кýррī, му дуһдéрум, бījāу гул бéчīнім,
Гул чīнім, хармé кунíм, сōjéс нішíнім.
6. Хӯм муллō, jōрум һajjōт: дӯ кéсмі шōһí,
Џумéт кутō бурýм, шаулōр хатō'ī.
7. Бéпевīсум кōгызī ве хōні Сōкí,
Шелōле мурхáс бýкун ве ізні пōкі.
8. Бéпевīсум кōгызī ве хōні Сердōр:
Шелōле мурхáс бýкун, деінум мéвердōр.
9. Сōjé вер се чī хáше — раз, бід у гірдý,
Џōһіл вер шемшір, дуһдéр хасáві нӯ.
10. Сōjé вер се чī хáше — раз, бід у чендōр,
Џōһіл вер шемшір, дуһдéр хасáві лōл.
11. Āу рӯ пел ізене, íхӯ берéмӯн,
Мōһijéл ґардé-булéнд īхӯн хӯрéнмӯн.
12. Еі Шелōл, џýні ділум, һаікéлі бōһí,
Зі худō éмрī нéвī шī тōтізō'ī.
13. Еі Шелōл, џýні ділум, һаікéлі дéсдум,
Тӯ хýдет курр у џōһілī, му сауз у мáстум.
14. Дӯт несíн, емрý несíн черíк бī ревӯнé;
Тōтізōм Фáрһі Нісō чі К̆аук íхӯне.

Пѣснь про Шеляля-юношу.

1. Ты на той сторонѣ, я на этой сторонѣ, между нами рѣка; — ты отдай приказъ, я съизнова перекину мостъ.

2. У источника Шейха Хусейна я посидѣлъ одну минутку; — одѣтая въ красную сорочку и двуцвѣтный головной платокъ дала мнѣ въ руку воды.

3. Руку твою да поразитъ змѣя, чашка твоя нечиста; — вода изъ рукъ моей двоюродной сестры сахаръ и леденецъ.

4. Ты мальчикъ, я дѣвочка, пойдемъ-ка въ какое нибудь мѣсто; — если кто нибудь спроситъ, скажемъ: мы двоюродная родня.

5. Ты мальчикъ, я дѣвочка, давай нарвемъ цвѣтовъ; — нарвемъ цвѣтовъ, сложимъ въ кучу, сядемъ въ ея тѣни.

6. Самъ я мулла, другъ мой портной: два занятія хорошія; — платье я тебѣ скрою короткое, шальвары изъ атласа.

7. Напишу я письмо хану Саки: — отпусти Шеляля съ должнымъ дозволеніемъ.

8. Напишу я письмо хану Сердару: — отпусти Шеляля и моего грѣха (на душу) не бери.

9. Тѣнь подъ тремя вещами хороша — виноградной лозой, ивой и орѣхомъ; — юноша — мечемъ, дѣвушка — новой шелковой матеріей.

10. Тѣнь подъ тремя вещами хороша — виноградной лозой, ивой и чинаромъ; — юноша — мечемъ, дѣвушка — красной шелковой матеріей.

11. Рѣчная вода хочетъ насъ снести, — рыбы съ длинными шеями хотятъ насъ съѣсть.

12. О Шеляль, душа моего сердца, съ кораномъ на рукѣ; — отъ Бога не вышло приказа, чтобы ты сталъ мужемъ двоюродной сестры.

13. О Шеляль, душа моего сердца, коранъ у меня въ рукѣ; — самъ ты молодой парень, а я красивая, хорошая.

14. Вчера вечеромъ, сегодня вечеромъ, пѣшее войско отправилось; — моя двоюродная сестра Фархи Ниса поетъ какъ куропатка.

36.

Ма́лі мурде́ні џеву́н.

1. Еі џеву́н, һергíз ме́во̄ ма́ргет бе џевӯні:
Чі чендо̄́р хӯре́і ӑ́уе зіндегӯні́.
2. Еі џеву́н, ма́ргет ме́во̄, бу́һет һемі̄ша́;
Чі чендо̄́р хӯре́і ӑ́уе зі ма́згі рі̄ша́.
3. Еі џеву́ні џо̄һíлеі, ма́ргет хару́ме,
То̄ сіві́л бе јек зене́, рі́шет тему́ме.
4. Че́шмі ро̄́стум вер бе’у́м һем бе деду́нум:
Ма́лкі мі̄т бо̄ло̄́ се́рум, ні́деһе аму́нум.
5. Ке́лі че́шмум вер бе’у́м, бі̄ште́р бе до̄́кум:
Ма́лкі мі̄т бо̄ло̄́ се́рум, керде́ һіло̄́кум.
6. Зу́лфі ко̄ку́лі но̄зу́к чеві́лі То̄ро̄́з;
Не́дӯнум баџд ез ху́дет вер кі куну́м но̄з.
7. Зу́лфі ко̄ку́лі но̄зу́к чеві́лі Лі́ла́;
Бі̄ муро̄́д му́рді̄, ку́мі діл не́ді̄да.
8. Зу́лфі ко̄ку́лі но̄зу́к чеві́лі Зарда́;
Дест не́раште Фетал́і, не́реһ ве парда́.
9. Анџірту́ні шо̄һ-ніші́н џо̄ џо̄һілу́не:
Не́дӯнум се́рі мензíлет вер кӯ меку́не.
10. Анџірту́ні шо̄һ-ніші́н до̄́ре дӯ но̄рбе́нд;
Зу́лфі ко̄ку́лі но̄зу́кет таш вер ділум венд.
11. І̄ніші̄нум Анџірту́н, се́ілум ве Џуһві́;
Зу́лфі ко̄ку́лі но̄зу́кеі ділум су́һді̄.
12. І̄́ніші̄нум Анџірту́н, рім во нісо̄́ре,
Чо̄р до́урум ӑ́уе реву́н, ќаук бе гудо̄́ре.

13. Хо̄філе́м зі Зарде́ кӯ сер ве́ркешӣде
Чі чевіл ва́хді хазу́н ра́цге бурӣде́.
14. Семембе́р мӣте бе́вур, мӣт іверо̄ђе;
Рі́ші шеһ Абда́ Різо̄́ во пушт нӣјо̄ђе.
15. Хо̄філе́меі, дыр бе́дӣн то̄ бе́неһум цӯн,
Сад тума́н пілі цілаӯ мӯнд ве Ленцу́н.
16. Хо̄філе́меі, дыр бе́дін, то̄ бу́кунум һо̄л,
Сад тума́н пілі цілаӯ ве піші Ісмо̄́л.
17. Бе́ревум цо̄́'ī, кело̄́ не́зене бо̄л,
Му ділум сӣло̄́ вер місо̄́лі һалбо̄́л.
18. Бе́ревум цо̄́'ī, кело̄́ нігӣре лӣз:
Му ділум сӣло̄́ вер місо̄́лі о̄рвіз.
19. Му ділум му́не вер негіші Шімбо̄́р:
Беһо̄ру́н ша́тті ке'у́, по̄'із ре́һі мо̄л.
20. Му ділум му́не вер негіні Шӣру́:
Беһо̄ру́н а̄уе реву́н, по̄'із реһ у рӯ.
21. Му ділум му́не вер чешме́ Бу́ні бард:
Шев у рӯ бе куркýрре, цо̄с ікуне дард.
22. Му ділум му́не вер чешме́ зӯалі́:
Шев у рӯ бе куркýрре, нівӯђе һо̄лі́.
23. Је беһо̄́рӣ ді́дум верс бе́хӯрум ѓашт,
Хо̄кесту́не ді́дум, тарс вер ді́лум ѓашт.
24. Се́рі до̄́рі са́узе, бу́ні до̄́рі беһо̄́ре;
Мӯк̓ ез ӯ ке́сӣ кі гам вер діл не́до̄ре.
25. Се́рі до̄́рі са́узе, бу́ні до̄́рі беһі́ште;
Мӯк̓ ез ӯ ке́сӣ кі гам вер діл не́һіште.
26. Феле́кі бо̄зӣге́реі, бо̄зі́м тӯ до̄́дӣ.
Туру́цгі шо̄ді́-ку́нум зе́ідӣ, ішкіно̄́дӣ.
27. Феле́кі бо̄зӣге́реі, мур хӯм не́дӯнум,
Јек у дӯ кем ікунӣ зі һемреһу́нум.
28. Фе́лек, бі́нін, ку́'ī ве́нде цо̄́ме:
Во̄ керде́ та́шӣ, суһде́ дест у по̄́ме.
29. Не феле́к до̄́гі ніһо̄́ вер се́рі до̄́гум,
Ні́һеле, кі тау гі́ре ӯ куһне́ до̄́гум.
30. Не феле́к до̄́гі ніһо̄́ вер се́рі бо̄һі́м,
Ні́һеле, кі тау гі́ре до̄́гі ніһо̄'і́м.
31. Шев у рӯ но̄лӣде́нум мер зі хӯші́ме?
Ӣ һеме́ до̄д у ферјо̄́д зі бі́кесі́ме.
32. Шев у рӯ но̄́лум чі бімо̄́рі діл дӣ,
Вер хо̄р і́мӯнум, ѓагу́м реһ вер урді́.

33. Шев у рӯ нóлум чі бімóрі ділтáңг.
Вер хōр íмӯнум, ѓагӯм реһ вер цанг.
34. Је турӯңгі рōст кунӯм сі сéрі дéстум,
Хӯм гуһӯм, хӯм руңгенӯм сі сáузі мáстум.
35. Је турӯңгі рōст кунӯм сі сéрі рӯнум,
Хӯм гуһӯм, хӯм руңгенӯм сі нау цевӯнум.
36. Еі ділеі, ер зі мӯні, бéгір харóрі.
Діл цевóвум дōд: дōг ез біберōрí.
37. Ділумеі, ділум, чіте кі келӯ'і?
Діл цевóвум дōд: дōг ез бі-ѓагӯ'í.
38. Му ділум імрӯз реһд ер мōтéмі фірк:
Вер пічáу мӯне кі ашкóл íкуне гірд.
39. Му ділум імрӯз реһд ер мōтéмі гам:
Вер пічáу мӯне кі ашкóл íкуне цам.
40. Еі хӯдум, лӯл ез хӯдум, ѓагӯм ве бéнде,
Чі дірáхті сéрі реһ пар вім нéменде.
41. Веі хӯдум, лӯл ез хӯдум, ѓагӯм бе занцíр:
Чі дірáхті сéрі реһ бíдум худōгíр.
42. Еі хӯдум, лӯл ез хӯдум, ділум бурīдá.
Һемé шáһрі ōвōдӯн зі хӯм харīдá.
43. Еі хӯдум, лӯл ез хӯдум, ділум кевáуе.
Һемé шáһрі ōвōдӯн зі хӯм харáуе.
44. Вō веілó, бáхті бéдум дíді чі кéрдум?
Не ѓагӯме хāу бéвурд, біјóрес нéкердум.
45. Цōһілӯн бе чі хáшен шаулóре нōшӯр,
Һемчінӯн гӯлі беһóр вер јек зенéн шӯр.
46. Цōһілӯн бе чі хӯвен шаулóре тōзé,
Місóлі гӯлі беһóр вī мōзé мōзé.
47. Шӯлі меу'í дер вéреі, ноукéрі хӯні:
Кíне кі бӯвéр куне́, тӯ зі Лӯрӯні?
48. Шӯлі меу'í дер вéреі, ноукéрі мīрзó:
Кíне кі бӯвéр куне́, тӯ ні Лӯрīзó?
49. Шул íјōі, шул íревī, шул гіл јáушенī,
Тӯ чінӯн шул íревī, кōрд вер кáддет ні.
50. Шул íјōі, шул íревī, шул јáушенī дест,
Тӯ чінӯн шул íревī, кōрд ез кáддет вест.
51. Таш бе дест еі дīр гудóр кі бōд íјōђе:
Је факíрі чі мӯнī бе реһ íјōђе.
52. Гōтгōтí íкунум ділі хӯме хаш,
Чі піјóрі пō'íз вéндім во вéре таш.

зе сердце похогі ікунум ділі хуме шод:
чью - Чі пійорі пō'із вéступ во вéре бōд.
54. Рéhi Дīнōрýн чі барф ідійōре,
Бōрíкі гамá-шýлум hīч тарс нéдōре.
55. Рéhi Дīнōрýн чі барф ібелīве,
Бōрíкі гамá-шýлум hīч тарс нéдīде.
56. Му чінýн гáмі земӯнá вер ділуме,
Кýнці гам кōрӯмсерő, шау мензíлуме.
57. Му чінýн гáмі земýна бīд бóрум,
Гул íбīнум, нíчīнум, пīд зі кőрум.
58. Тáшī зі міні ділум кешíд зевӯнé,
Сýhде чōр hаушő Гелé-Гаурегýне.
59. Тáшī зі міні ділум зӯнé кешíде,
Сýhде Ђаушýте вер Дīнáш ресíде.
60. Му ве Бōзýфт нíревум кі суhдезőре,
Шукшýкі дőрі белíт, мīш ер гудőре.
61. Му ве Бōзýфт нíревум кі суhдерýhе,
Шукшýкі дőрі белíт, īл вер шелýhе.
62. Му бе Тōрőз нíревум цóкі ґагýнум:
Тō хајӯмéт нíреве дőгсӯн зі цýнум.
63. Му бе Тōрőз нíревум цóкі берőрум:
Тō хајӯмéт нíреве дőгсӯн зі јőдӯм.
64. Ђемчіпý кі тýне сōхт, мýне герýне;
Ілőhī дýне, кі зулм ез hер дýмӯне.
65. Рéhдум вер дōлýн дőлуме дéрōрум;
Дōл цевőвум дōд: баhл, пер дéрōрум.
66. Рéhдум вер дōлýн, дőлуме бéвīнум;
Дōл цевőвум дōд: баhл кі бōл бéгīрум.
67. Зардé куh пӯшíд цувé іспíд нý'ī,
Хōфілéм зéіде шýні дест бе чý'ī.
68. Зардé куh пӯшíд цувé іспíд мéстī,
Хōфілéм зеідé шýні чӯ бе дéстī.
69. Кенкéні мōлő, нéменде келő'ī,
Цілő зі сісамбулī кáдді чегő'ī.
70. Кенкéні мōлő, ділум реh ве бőсӯн,
Біјӯу рīм, зōл бéзенīм цō вōргеhőсӯн.
71. Кенкéні мōлő, ділум реh ве дíнсӯн,
Біјӯу рīм, зōл бéзенīм цō таш у дíсӯн.
72. Раурев́ек евéі, зі раурý гузаштé,
Тīhő hарсō'ī во пушт нéнíјеште.

Пѣснь про смерть юноши.

1. О юноша, пусть никогда не будетъ смерть твоя въ юности: — подобно чинару пей ты воду вѣчности.

2. О юноша, пусть не будетъ смерть твоя; живи постоянно, — подобно чинару пей ты воду изъ сердцевины корня.

3. О молодой юноша, смерть твоя не дозволена, — пока не сойдутся усы и борода твоя (не выростетъ) вполнѣ.

4. Правый глазъ мой (смотритъ) на моего отца и на моихъ сестеръ; — ангелъ смерти у меня въ головахъ, не даетъ мнѣ пощады.

5. Уголъ моего глаза (смотритъ) на моего отца, болѣе на мою мать; — ангелъ смерти у меня въ головахъ, погубилъ меня.

6. Красивый локонъ чуба — чевиль съ (горы) Таразъ. — Я не знаю, послѣ тебя кого я буду ласкать.

7. Красивый локонъ чуба — чевиль съ (горы) Лиля. — Ты умеръ не достигши желанія, не видѣвъ (исполненія) желаній сердца.

8. Красивый локонъ чуба — чевиль съ (горы) Зарда. — Фетали рукъ не красилъ и за занавѣску не ходилъ (т. е. не женился).

9. Анджиртунъ, приличный (для пребыванія) шаху, — мѣсто юношей; — я не знаю, твое жилище въ какомъ мѣстѣ.

10. Анджиртунъ, приличный шаху, имѣетъ два дерева *норбендъ*; — красивый локонъ чуба твоего забросилъ огонь въ мое сердце.

11. Я живу въ Анджиртунѣ, а взоръ мой на Джухвѣ; — красивый локонъ чуба твоего сжегъ мое сердце.

12. Я живу въ Анджиртунѣ, а лицо мое (направлено) на мѣсто тѣни, — съ четырехъ сторонъ у меня текучая вода, куропатки ходятъ туда и сюда.

13. Мой караванъ вытянулъ голову изъ-за горы Зарда, — какъ чевиль въ осеннее время измѣнилъ цвѣтъ.

14. О Семенберъ, обрѣжь твои волосы, твои волосы выростутъ, — а черная борода Абда Риза не вернется.

15. Караванъ мой, ходи себѣ, — я умру; — сто тумановъ денегъ за барановъ остались въ Ленджунѣ.

16. Караванъ мой, ты ходи себѣ, пока я поправлюсь; — сто тумановъ денегъ за барановъ у Исмаила.

17. Я пойду въ мѣсто, куда не долетаетъ ворона; — сердце мое въ дыркахъ подобно рѣшету.

18. Я пойду въ мѣсто, гдѣ не гнѣздится ворона, — сердце мое въ дыркахъ подобно ситу.

19. Мое сердце похоже на подгорную воду Шимбаръ: — весною (тамъ) голубая вода, осенью проходъ домовъ.

20. Мое сердце похоже на подгорную воду Ширу: — весною (тамъ) текучая вода, осенью — дорога.

21. Мое сердце похоже на источникъ Бунп-Бардъ: — день и ночь оно стучитъ, мѣсто его болитъ.

22. Мое сердце похоже на источникъ Зуали: — день и ночь оно стучитъ, пустымъ (отъ боли) не бываетъ.

23. Одну я весну увидѣлъ, въ ней я погуляю; — увидѣлъ я кладбище, страхъ запалъ въ мое сердце.

24. Верхушка зеленаго дерева — корень дерева весны; — хорошо тому, кто не имѣетъ печали въ сердцѣ.

25. Верхушка зеленаго дерева — корень дерева рая; — хорошо тому, кто не допустилъ въ сердце печаль.

26. О небо-шутникъ, ты со мной сыграло: — мой веселящій (инструментъ) *турунгъ* ударило, разбило.

27. О небо-шутникъ, развѣ я самъ не знаю, — что ты по одному, по два уменьшаешь моихъ сотоварищей.

28. Небо, посмотрите, куда забросило мое жилище, — открыло огонь и сожгло мнѣ руки и ноги.

29. Небо наложило рану на мою руку, — и не даетъ, чтобы зажила та старая моя рана.

30. Небо наложило рану на мою руку, — и не даетъ, чтобы зажила моя старая рана.

31. Мои стенанія днемъ и ночью развѣ отъ моего хорошаго положенія? — Всѣ эти крики и вопли оттого, что я никого не имѣю.

32. День и ночь я плачу, какъ больной, у котораго сердце — дымъ, — я похожъ на сестру, у которой братъ ушелъ въ лагерь.

33. День и ночь я плачу, какъ больной съ удрученнымъ сердцемъ; — я похожъ на сестру, у которой братъ ушелъ на войну.

34. Настрою я турунгъ, возьму въ руки, — самъ спою, самъ сыграю для моей хорошей, красивой.

35. Настрою я турунгъ, положу на колѣни, — самъ спою, самъ сыграю для моего молодаго юноши.

36. О сердце, если ты мое, успокойся! — Сердце мнѣ отвѣчало: «боль отъ неимѣнія брата».

37. О мое сердце, мое сердце, что съ тобой, что ты сумасшедшее? — Сердце мнѣ отвѣчало: «боль отъ неимѣнія брата».

38. Мое сердце ушло сегодня въ печаль раздумья: — оно похоже на водоворотъ, который собираетъ соринки.

39. Мое сердце сегодня ушло въ горе: — оно похоже на водоворотъ, который собираетъ соринки.

40. О я! горе мнѣ! братъ мой связанъ: — какъ у дерева придорожнаго не осталось у меня листьевъ.

41. О я! горе мнѣ! братъ мой въ цѣпяхъ: — какъ придорожное дерево сталъ я несчастный.

42. О я! горе мнѣ! сердце мое разрѣзано: — весь цвѣтущій городъ (сердце) у меня купили.

43. О я! горе мнѣ! сердце мое сожжено: — весь цвѣтущій городъ у меня раззорили.

44. О горе, горе! Моя злая судьба, видѣлъ, что со мною сдѣлала? — Брата моего унесъ сонъ, я его не разбудила.

45. Какъ хороши юноши въ широкихъ шальварахъ, — они красиво тѣснятся, какъ весенніе цвѣты.

46. Какъ хороши юноши въ новыхъ шальварахъ, — они подобны цвѣтамъ весны на холмахъ, на холмахъ.

47. О молодецъ, съ красивымъ платьемъ па груди! ты слуга хана. — Кто, кто повѣритъ, что ты изъ Луровъ?

48. О молодецъ съ красивымъ платьемъ на груди, ты слуга мирзы. — Кто, кто повѣритъ, что ты не Луръ родомъ?

49. Ты хорошо приходишь, ты хорошо ходишь, ты хорошо мотаешь головнымъ платкомъ, — ты такъ хорошо ходишь, ножа на поясѣ твоемъ нѣтъ.

50. Ты хорошо приходишь, ты хорошо ходишь, ты хорошо мотаешь рукою, — ты такъ хорошо ходишь, ножъ упалъ съ твоего пояса.

51. Огонь рукой твоей отдалй, идетъ вѣтеръ: — одинъ бѣднякъ, мнѣ подобный, идетъ по дорогѣ.

52. Отъ времени до времени я дѣлаю свое сердце веселымъ; — какъ осеннюю траву *піяръ* ты бросилъ меня передъ огнемъ.

53. Отъ времени до времени я дѣлаю свое сердце радостнымъ; — какъ осенній піяръ я упалъ подъ вѣтеръ.

54. Дорога въ Динарунъ блеститъ какъ снѣгъ; — мой Барикъ съ прекрасною саблей совсѣмъ не имѣетъ страха.

55. Дорога въ Динарунъ сверкаетъ какъ снѣгъ; — мой Барикъ съ прекрасною саблей совсѣмъ не испытывалъ страха.

56. Въ сердцѣ моемъ такая печаль отъ судьбы, — что ночью жилищемъ моимъ служитъ уголъ въ караван-сараѣ печали.

57. Такая печаль отъ судьбы служитъ мнѣ бременемъ, — что я вижу цвѣтокъ, но не срываю: не мое дѣло.

58. Огонь изъ сердца моего вытянулся языками, — и сжегъ четыре стороны Геле-Гаурегуна.

59. Огонь изъ сердца моего вытянулся языками, — и сжегъ Хаушутъ и достигъ до Динаша.

60. Я не пойду въ Бозуфтъ: это обгорѣлое мѣсто; — (слышно) шуршаніе дерева *белитъ*, овцы бродятъ.

61. Я не пойду въ Бозуфтъ: это пепелище; — (слышно) шуршаніе дерева белитъ, племя въ безпорядкѣ.

62. Я не пойду на Таразъ: это мѣсто моихъ братьевъ; — до дня возстанія скорбь о нихъ не выйдетъ изъ моего сердца.

63. Я не пойду на Таразъ: это мѣсто моего брата; — до дня возстанія скорбь о нихъ не выйдетъ изъ моей памяти.

64. Насколько (все) тебѣ хорошо (устроилось), мнѣ тяжело: — Господь вѣдаетъ, что мы притѣснили другъ друга.

65. Пошелъ я къ орламъ, взять себѣ орла; — орелъ мнѣ отвѣтилъ: «дай мнѣ опериться».

66. Пошелъ я къ орламъ, посмотрѣть своего орла; — орелъ мнѣ отвѣтилъ: «дай мнѣ распустить крылья».

67. Зарде гора одѣла бѣлую новую рубашку; — караванъ мой угналъ пастухъ съ палкою въ рукахъ (т. е. такъ я несчастенъ).

68. Зарде гора одѣла бѣлую хорошую рубашку; — караванъ мой угналъ пастухъ съ палкой въ рукахъ.

69. (Происходитъ) перекочевка племени, не осталось ни одного ворона, — (ничего) кромѣ цвѣтка сисамбуль на поясѣ острой вершинѣ.

70. (Происходитъ) перекочевка племени, сердце мое пошло вмѣстѣ съ нимъ; — давай пойдемъ поплачемъ на мѣстѣ его ночевки.

71. (Происходитъ) перекочевка племени, сердце мое ушло вслѣдъ за нимъ; — давай пойдемъ поплачемъ на мѣстѣ его огня и дыма.

72. Пришелъ прохожій и прошелъ дорогою, — и не оглянулся назадъ глазами, полными слезъ.

37.

Мáлі Ќачкулá.

1. Увéідīм кі зе бері́м, ц̦увéмӯн сӯс у кетýн.
   Зе бéдīнмӯн, не мéјōрīн, áслі імо̄́ бо̄ло̄́ хýтӯн.
2. Бі́ді сáузі Чікōхýр сōјé венд сéрі саккý.
   Сад суво̄́р зі Ќачкулá Хӯн імшéу јōн бе гуфтегý.
3. Бі́ді сáузі Чікōхýр со̄́не вéнде чап у рōс; —
   Сад суво̄́р зі Ќачкулá Хӯн субһ і̄јōн бе сéрі ц̦ōс.
4. Увéідīм кі зе бері́м, рéһі імо̄́ дīр у діро̄́з;
   Бібі́ Бегýм, ц̦ýні сартī́п, тӯ вéрī, туркі́ бéбōз.
5. Һеі вер ī лō, һеі вер ӯ лō суво̄́р евéі Ќачкулá;
   Суво̄́р евéіде Ќачкулá Хӯн, бōз гірі́һ халá Алá.

6. Гул бéрīзін, гул бéрīзін Бібí Бегýм вéргузешт:
Дуhдéрі вōлí вілōjéт, нýрі чéшмі Чōр у Һефт.
7. Гул бéпōшін, гул бéпōшін, Бібí Бегýм дер гудóр:
Дуhдéрі вōлí вілōjéт, нýрі чéшмі сад hезōр.
8. Халá Сефíд, Халá Сефíд Ōг Чірōгум сōhдесе;
Куліцé селселé-дōрī Зіллі Султýн дōдесе.
9. Шōhмýнгéшт, Шōhмýнгéшт, гумбéзет хушк ез телó;
Дуhдéрі вōлí вілōjéт, хōhéрі сартíні шō.
10. Шōhрýбéнд, Шōhрýбéнд, гумбéзет мурвōріе.
Куркýррі хаілýні пургá меілісте Īлхōніе.
11. Ќачкулá сувōр евéід у кáддес туркí бестé бīд.
Десмōлі туркí хатō'í дóурі зýлфес бестé бīд.
12. Сіjōр евéіде Ќачкулá Хýн кáдде бестé вер тамjíс;
Кі бе хурбýн? Кі бе хурбýн? Феталí хýс у хасíс.
13. Сіjōр евéіде Ќачкулá Хýн пýшті мōлі Кō'ідýн;
Ōфітōб рý'і зімíн у кýрсі мōh дер ōсемýн.
14. Ќачкулá сувōр евéід у нáрме-нарм рікáу зенé,
Дер hузýрі Зіллі Султýн чі булбýл hарф íзене.
15. Сіjōр евéіде Ќачкулá Хýн мáшаллā рōh рефтéнес,
Дер hузýрі Зіллі Султýн мáрhабō ѓап зеідéнес.
16. Нéіні сáузі чіл-гіріh hер дý сер дунé пішýн;
Кáсме хардé Ќачкулá Хýн нíдемес цō рīгешýн.
17. Нéіні сáузі чіл-гіріh hер дý сер гý'і телó;
Кáсме хардé Ќачкулá Хýн нíдемес цō шīрбеhó.

Пѣснь про Кячкула («Шапка на бекрень»).

1. Пришли мы увезти жену, рубашка наша изъ сусъ и кетона; — давайте намъ жену, не говорите «нѣтъ», родъ нашъ выше вашего.

2. Зеленая ива Чикахура бросила тѣнь на каменное возвышеніе; — сто всадниковъ отъ Кячкула Хана сегодня ночью прійдутъ для разговора.

3. Зеленая ива Чикахура бросила тѣнь направо и налѣво; — сто всадниковъ Кячкула Хана утромъ идутъ къ его мѣсту.

4. Мы пришли увезти жену, путь нашъ далекъ и длиненъ; — Биби-Бегумъ, душею генерала (заклинаю), встань и «поиграй» потурецки.

5. И на этой сторонѣ, и на той сторонѣ Кячкула сѣлъ верхомъ; — сѣлъ верхомъ Кячкула Ханъ и опять взялъ крѣпость Ала.

6. Цвѣты сыпьте, цвѣты сыпьте, Биби-Бегумъ проходитъ; — дочь начальника края, свѣтъ глазъ Чаръ и Хефтъ (— лезгінцевъ).

7. Цвѣты разсыпайте, цвѣты разсыпайте, Биби-Бегумъ идетъ; — дочь начальника края, свѣтъ глазъ ста тысячъ.

8. Хала Сефидъ, Хала Сефидъ; её сдѣлалъ мой Ага Чирагъ; — Зилли-Султанъ далъ ему куцавейку съ прозументами.

9. Шахмунгештъ, Шахмунгештъ, куполъ твой весь изъ золота; — дочь начальника, сестра шахскаго генерала.

10. Шахрубендъ, Шахрубендъ, куполъ твой жемчугъ; — въ собраніи Ильхани (слышенъ) звукъ серебряннаго кальяна.

11. Кячкула сѣлъ на лошадь, поясъ свой повязалъ потурецки; — платокъ турецкій хатайскій повязалъ вокругъ своихъ кудрей.

12. Кячкула Ханъ сѣлъ на лошадь, поясъ свой повязалъ хорошо; — кто (его) жертва? Кто жертва? Фетали самъ и его тесть.

13. Кячкула Ханъ сѣлъ на лошадь за домами Кандунцевъ; — солнце надъ землею, дискъ мѣсяца въ небесахъ.

14. Кячкула Ханъ сѣлъ на лошадь, тихо тихо ударяетъ стременами; — въ присутствіи Зилли-Султана разговариваетъ какъ соловей.

15. Кячкула Ханъ сѣлъ на лошадь, какъ хороша его походка! — Какъ хорошъ его разговоръ въ прусутствіи Зилли-Султана.

16. Зеленое копье въ сорокъ «колѣнъ», на обоихъ концахъ по драгоцѣнному камню; — поклялся Кячкула Ханъ: «не дамъ его за первую ночь».

17. Зеленое копье въ сорокъ «колѣнъ», на обоихъ концахъ по золотому шару; — поклялся Кячкула Ханъ: «не дамъ его въ уплату за молоко» (выкупъ за жену).

38.

Ма́лі Ī̂лхōні́.

1. Шо́hi ѓап зеідé бе сīм бе Зіллі Султу́н:
Ресīдéні Ī̂лхōні́ нéhлīс берé џӯн.
2. Шōhзōдé дéстум гіріh, бу́рдем бе тōло́р;
Ху́ме кушт, ші́рс гіріh, сартí̄п бе амбо́р.
3. Реh вер ı сартí̄п бéдīн, біjō сéрі ло́шум;
Ку́нī тīп, ку́нī сіпо́, ку́нī ферро́шум?
4. Зі Ардáл сіво́р евéім бе хōты́рі џам,
Каддōрéм ќач бестé бí̄дум бе тáhрі Рустáм.
5. Зі Ардáл сіво́р евéім jексéр ве бōзí,
Чōр у Ђефт ве мурдéнум нéвīне рōзí.
6. Зі Ардáл суво́р евéім, сартí̄п бе дí̄нум;
Чу куну́м? Різá Хулí бīд џōнішí̄нум.
7. Везнé чōл дест ı́зене бе сéрі тавīлé;
Шōhзōдé Зіллі-Султу́н ку́штем бе hīлé.

8. Везне́ чо̄л дест Īзене бе се́рі о̄ху́р;
Ōрему́н сī хо̄лӯје́л го́уді Чікōху́р.
9. Ī хава́ре кі бе́вурд бе сī вілṓтум?
Маһм Һусе́ін, ту́һмі һара́м, бīде́ џеллṓдум.
10. Чо̄рбо̄гі Та́хті-пулṓд бīд ве мезṓрум;
Ку́нī тīп, ку́нī сіпо̄һ, ку́нī сувṓрум?
11. Хусро́у у Неџе́ф Хулі́ лев хушк у ділгі́р;
Ху́ме кушт, Һо̄џіме бест, сарті́п бе занџі́р.
12. Хусро́у у Зуһро̄ Бегу́м чі мо́һі то̄ву́н;
Ху́ме кушт, Һо̄џіме бест, сарті́п бе зінду́н.

Пѣснь про Ильхани.

1. Шахъ большой ударилъ по проволокѣ Зилли-Султану: — когда прійдетъ Ильхани не дай ему унести душу (спастись).

2. Царевичъ взялъ меня за руку, повелъ меня въ покои; — меня самого убилъ, льва захватилъ, генерала (посадилъ) въ темницу.

3. Дайте дорогу этому генералу, пусть прійдетъ къ моему тѣлу; — гдѣ мои всадники, гдѣ войско, гдѣ слуги?

4. Изъ (деревни) Ардаль я сѣлъ на лошадь съ спокойнымъ сердцемъ; — шашку мою повязалъ наискось подобно Рустему.

5. Изъ Ардаль я сѣлъ па лошадь положительно на игру, — Чаръ и Хефтъ (-ленгійцы) недовольны моею смертью.

6. Изъ Ардаль я сѣлъ па лошадь, генералъ позади меня; — что мнѣ дѣлать? мое мѣсто занялъ Риза-Кули.

7. Арабская бѣлолобая лошадь бьетъ передними ногами въ конюшнѣ; — царевичъ Зилли-Султанъ убилъ меня хитростью.

8. Арабская бѣлолобая лошадь бьетъ передними ногами объ ясли; — о если бы при мнѣ были дяди съ ровнаго мѣста Чикахура.

9. Кто донесетъ это извѣстіе на мою родину: — Махмъ-Хусейнъ, незаконное отродье, сталъ моимъ палачемъ.

10. Тахти-Пуладъ въ Чарбагѣ сталъ моей могилой; — гдѣ мои солдаты, гдѣ войско, гдѣ всадники?

11. Хосровъ и Неджефъ-Кули съ сухими губами и удрученнымъ сердцемъ; — меня самого убилъ, моего Хаджи связалъ, сартипа (генерала) посадилъ въ цѣпи.

12. Хосровъ и Зухра-Бегумъ какъ блестящій мѣсяцъ; — меня самого убилъ, моего Хаджи связалъ, генерала посадилъ въ темницу.

39.

Мāлі Періц̧ӯн.

1. Періц̧ӯн шул-шӯл куне́ ве мі́ні рамá.
Хо̄те́м Хӯн рі́ше бурі́ ве де́мі камá.
2. Періц̧ӯн шул-шӯл куне́ ве мі́ні мішӯн,
Пе́шмі міш баhр і́куне бе хӯмі хьішӯн.
3. Чі зе́нӣ тӣле́ зе́нӣ во hеме́ пӣшá,
Десді́ресе бо̄д бе́'ур ве бо̄лі бӣшá.
4. Періц̧ӯн келкі́т тело̄ дендӯн біріц̧і́,
Ле́іне бафт, холі́не бафт, реh се́рі hурц̧і́.
5. Періц̧ӯн хӯс і́гӯhе, хӯс і́герӣва,
Ні́фдес чі шемшо̄д, hарсо̄с і́белӣва.
6. Шо̄hзо̄де́ ті́пе кеші́, реh сáрі Сегве́нд,
Хо̄те́м Хӯн по̄с бе рікōу áспес зі ц̧о̄ кенд.
7. Періц̧ӯн шул-шӯл бе́керд реh се́рі hурц̧і́,
Де́ро̄вурд аусо̄ре зеі вер се́рі нӯзі́.
8. Періц̧ӯн шул-шӯл куне́ реh се́рі маhдá.
Де́ро̄вурд аусо̄ре зеі бе се́рі рамá.
9. Чі зе́нӣ тӣле́ зе́нӣ турно̄ hаво̄рі́;
Дӯне гелéс бе́нӣн со̄јé куно̄рӣ.
10. Чі зе́нӣ тӣле́ зе́нӣ турно̄ hалӣкі́;
Дӯне гелéс бе́нӣн геле́ белі́тӣ.
11. Ќазӣнá хо̄рум ве́ріст кӯлкі зáрдӣ,
Шӯшдес ве тáшдӣ, ве́рі́сдес ве бáрдӣ.
12. Ќазӣне́те по̄к бе́шӯр, мер хáhде áуе?
То̄ ќазӣне́т хушк евӯ, геле́т бе хáуе.
13. Ќазӣне́те по̄к бе́шӯр, мер хáhде рі́зе?
То̄ ќазӣне́т хушк евӯ, геле́т курі́зе.
14. Пе́шмі ко̄лӣ бе́'урӣн зі кеуе́'і мо̄,
Му і́хӯм вері́с бефӯм сӣ те́ц̧гі чо̄рпо̄.
15. Пе́шмі ко̄лӣ бе́'урӣн зі кеуе́'і нар,
Ӣхӯhум вері́с бефӯм сӣ те́ц̧гі асдáр.
16. Ќазӣне́ не́вӣд ве hарӯне зӣрі́;
Хо̄рум вервенде́ шеі́лі ѓармесӣрі́.
17. Ќазӣне́ не́вӣд ве дукӯні боло̄;
Ше́іл тōрі́кӣ хо̄рум керде́ меіно̄.
18. Хо̄ре́гум по̄с бе меh, по̄с бе ме́hі нӯ,
Бері́нес хӯне́ бе'ӯ бáлкі кӯррӣ бӯ.

19. Серезі́р еві́д мі́ні фо̄́ші рі̄во̄́с;
Сі́там бе Ќауш і́куне во хӯс у во по̄с.
20. Серезі́р еві́д мі́ні фо̄́ші гі̄на́,
Сі́та́м бе Ќауш і́куне меіно́ Ќазі̄на́.
21. Мердуму́н, хо̄́рум бу́һріст амба́р но̄с,
Амба́рі бі̄х-бена́уш рі́сест се́рі ҵо̄с.
22. Бе дуву́не мо̄л тімдо̄́рі̄ бе до̄́ре,
Бе се́рі тімдо̄́р решда́лі̄ суво̄́ре.
23. Бе дуву́не мо̄л тімдо̄́рі̄ бе чі́не,
Бе се́рі тімдо̄́р решда́лі̄ ніші́не.
24. Чі зе́ні̄ ті̄ле́ зе́ні̄ реһ ші̄рі́н а̄у
Турна́се бо̄д ја́ушене вер мі́ні чо̄рша́у.
25. Чі зе́ні̄ ті̄ле́ зе́ні̄ реһ Гері̄ва́;
Турна́се бо̄д ја́ушене во мі́ні сі̄на́.
26. Чі зе́ні ті̄ле́ зе́ні̄ ді̄ндо̄́кі мо̄л,
Се́рі луһд, по̄́кі петі́, мер курр не́до̄ре.
27. Серезі́р еві́д хо̄́рум дуһде́рі̄ во̄с,
І̄ һеме́ лі́кі буле́нд, кір вест бе меіно̄́с.
28. Серезі́р еві́д хо̄́рум у дуһдеру́нес,
І̄ һеме́ лі́кі буле́нд, кір вест бе шу́нес.
29. Дуһде́реі, мо̄́лі бе'у́т еве́і бе Серде́шт,
Дуһде́р чі ќа́угі дері́ і́хӯнд у і́гешт.
30. Дуһде́реі, мо̄́лі бе'у́т еве́ід бе но̄зі́,
Дуһде́р чі ќа́угі дері́ еве́ід ве бо̄зі́.
31. Арза́неі, сауз арза́неі се́рі ку́лі Діло̄́,
Чі ху́ве во̄ јек реве́н ӯ дурге́л у до̄.
32. Арза́неі, сауз арза́неі се́рі ку́лі То̄ро̄́з,
Чі ху́ве до̄ во дурге́л во̄ јек куне́н но̄з.
33. Дуһдеру́ні до̄ саузі́ бо̄́лі а́уен,
Ер је дем јек ні́ві̄нен, сі̄ јек кева́уен.
34. Дуһдеру́ні до̄ саузі́ бо̄́лі чешме́,
Ер је дем јек ні́ві̄нен сі̄ јек біріoncé.
35. Хо̄́ре ді̄рі́меі, нішу́ні̄ бе рі̄т,
Ді́лум чі а́урі боһо́р во̄́гуһде сі̄т.
36. Хо̄́рі ді̄рі́меі, реһ ді̄р біја̄у зӯ:
Тӯ че́нді̄ пурсі́ аһво̄́лі реһ у рӯ?
37. Дуһде́р во до̄с і́гӯһе: до̄́јеі, дему́ні̄
Харма́ні̄ зі гул зені́м чендо̄́рі беһу́ні̄.
38. Тӯ ді̄р у му ді̄р, мі́ні мун вест ве ді̄рі́;
Һакк ту́не са́урі̄ деһо̄́, му́не со̄вірі́.

39. Тук у турпá нōзýкеі, нīмтенé маhмáл,
Ī hемé сеіл ізенум нідет вер зенѓáл.
40. Хōруме чіну́ берíн, бе реh нéтерсе,'
Кадд бōрíк, бōлō булéнд чі бīд īларсе.
41. Хōруме чіну́ берін бе реh нéмӯне,
Кадд бōрíк, бōлō булéнд чі бīд íшӯне.
42. Хōрумеі, во рīт мéзе сердáуе áуне
Зі мéhі чōрдé шеу бу́рдī гірáуне.
43. Хōрум во бу́ррі зенí дéрѓашт вер ӯ ла,
Кíші лōкí ве сéрес, десмōлі мушаввō.
44. Хōрум во бу́ррі зенí дéрѓашт вер ӯ різ.
Кíші лōкí ве сéрес, десмōлі сīмріз.
45. Серезíр евíд хōрум чі бузургу́н,
Бéдīнес сірку́, ѓагу́с бīдé меhму́н.
46. Меінō'і хōрум бе дōhу́л кунíнес,
Кі ѓагу́с бīмōр, бе сōjéс берíнес.
47. Цōкі мáшкес бу́кунīн, цō машк у ду́се
Сōву́не сéрес кунíн чухō ѓагу́се.
48. Цōкі мáшкес бу́кунīн, цōкі меллōрес,
Сōву́не сéрес кунíн чухō берōрес.
49. Мердуму́н, хōрум зі бе'у́нес íвеі,
Ћéрцō кі пōс íніhōд, гул íверувеі.
50. Реhдé бе хӯпé бе'у́с, бе'у́се біне;
Ічу́ нīд бе'у́с, серѓарду́н нішíне.
51. Чі келéусі нар ѓардé вéркешīдī,
Бі мурōд му́рдī ку́ме діл нéдīдī.
52. Мӯз ез ӯ хōрī hемсōкі бе'у́с,
Дéсдес вер кōрі ху́се, ділес во ѓагу́с.
53. Мӯз ез ӯ хōрī hемсōкі берауéр,
Дéсдес бе кōрі ху́се, ділес во берōдéр.
54. Міjу́не дō во дуhдéр дīвōр мéверōрін.
Jō дуhдéре бéверін, jō дō біjōрін.
55. Міjу́не дō во дуhдéр бōгы гулесду́н,
Бōд íjōре бу́се, хáше, мер гу́'ī тōвесду́н.
56. Ве міjу́не дō во дуhдéр гу́лі нōре,
Бōд íjōре бу́се, хáше, мер гу́'ī боhōре.
57. Тімдōрет ве дōр, реңгōт німераштé.
Келкíт ōhеңгерí, міхōс нéкуфте.
58. Тімдōрет ве дōр, вер міні ду́ хӯнé.
Ізені келкíт, бу́нг куні деду́не.

59. Шеу бе гам, рӯз бе гам, hергiз нéхандум,
Фiркi бōтiл iкунум, дīр зi тӯ мéндум.
60. Шев у рӯз у рӯз у шев, худо́, худо́меi
Ћiн шéвī бī гам сер нéнihōмеi.
61. Чешм бе рōh, дiл бе тамáh сī тӯ iнiшīнум,
Јō Алī, бе хåу'i хéiрī вет бéвīнум.
62. Мердуму́нi мōл, дiвi куh му бiдум,
Зенцiре пӯлōд ве денду́н бурiдум.
63. Дiлi му дард iкуне, пу́ррес курре́уе,
Алōцi дiлум кунiн, хéiлī севåуе.
64. Чу куну́м, кōру́нi гам бе рōh iјōђе,
Јō Алí, бе тáхтi шōдiм нéдерōђе.
65. Дiлi дердiнум, ба́лкi вет бéвīнум,
Нiheлī чōр рӯз бī гам бéнiшīнум.
66. Дéрдī кi дерму́н нéдōре зi чi весте́?
Дéрдес бīрiнi, кóрес мiнi hасте́.
67. До́лум зi до́лi ѓапу́н áушенīде бо́лс,
Зi háддi зенцiр бурīде́ дуво́ле.
68. Ер iхӯм ру́зī зi мihрет куну́м сард,
Чi кемӯте́р шеу бéнōлум зi вéрi дард.
69. Нéгӯhī, сáузум, дéрдет ве дiлум нiд,
Зi Зарде́ сеңгīнтéре во чōрéм нiд.
70. Дiлумеi, вéрдōр бōзōр зi мiјӯнá:
Кӯр у пiрум керд гáмi iн земӯнá.
71. Тӯ ху́дст гелле́ мéкун, му хӯм у хӯд ду́нум,
До́гы геллеhőт мéнден ве цу́нум.
72. Је гелле́ до́рем зi ѓагу́ кучiрум.
Нéбесте кīсекемéр, нéвеi ве дiнум.
73. Кáддi шу́леi бōфтiнi ду́леi, азiзi мо́лум,
Сéрi Тер мōл ве Чiлóу бiјåу во дiјбрум.
74. Чешм бе реh мéвӯ, деду́ мī бурiдá,
Хōфiле́ му́нум зéiдум тарiдá.
75. Алхōлу́хi меу'i сердéстi дугме́ рiзе́,
Мӯз ез ӯ хōрī ѓагу́ чi тӯ дiде́.
76. Еi деду́ тō зiндéте бу́кун хумiрí,
Марг у мурд бiсјōр, тéрсум тӯ бéмiрī.
77. Тiк iспiд, десмо́л сiјо́h heі бе гаму́не
Ћiмметдо́рi Меhдí сеhőвi зему́не.
78. Бiјåу кi је цō бéрiм шулу́н мест,
Кеiвену́сӯн бу́кунiм пiче́к ве дест.

79. Дуhдéреі, хӯнé бе’ӯт евéі бе Нōзí,
Дуhдéр чі ќáугі дерí евéі ве бōзí.
80. Ќазīнá тунýк мунýк мунýк ѓармесīрí,
Вéрвендес тīлé зéнī реh ве гарīвí.
81. Тīк іспíд, десмṓл сіјṓh hеі бе гам íсде,
Ћімметдṓрі Меhдí зі хāу вéрīсде.
82. Гелеhṓне бéверīн је кīчé бōлṓ,
Не дедýме бéверīн сī дуhдéні гō.
83. Гелеhṓне бéверīн је кічé во пīш,
Не дедýме бéверīн сī дуhдéні мīш.
84. Дуhдерýн у дō рéhден ве Хурōсý,
Јō худṓ, бе рéhі хéірī тӯ дéрōсý.
85. Керкéр íјōђе мíні чешмé’і џōз:
Дуhдерýн во дō вер јек íнеhен рōз.
86. Керкéр íјōђе мíнī чешмé’і пiнé:
Дуhдерýн во дō hōлṓ јек íвīне.
87. Чі зéнī, тīлé зéнī ṓhī кешīдá,
Ōл бōрíкī дíлесе бурīдá.
88. Чі зéнī, тīлé зéнī ṓhī вéревурд:
Ōл бōрíкī дíлесе дéревурд.
89. Еі дедý, бе хӯт мéјōр хафáт у хōрí:
Му кі мýрдум баhд ез ī чі гýhде дṓрī?
90. Ер дедý белṓ íбӯ, ѓагýс íџӯрес,
Ер ѓагý белṓ íбӯ, веџṓх кýрес.
91. Ер дедý дýне, ѓагýс бíдé бīмṓр,
Зі шýмī тō рӯз рéhне кердé ілгṓр.
92. Ер дедý дýне, ѓагýс бíдé бесте́,
Зі шýмī тō рӯз рéhне кердé нíспé.
93. Керкéр íјōђе мíні пiнé у џōз:
Не дедý хӯс у ѓагýс вер јек неhéн рōз.
94. Керкéр íјōђе мíні чешмé’і пiнé:
Не дедý хӯс у ѓагýс сīр јек дíдé.
95. Дедегýнумеі, hемéтӯн бíјōђīн,
Јек сīр бíнīм, тō hемé бе џṓhīн.
96. Дедегýнумеі, мṓлмӯн реh ве Сердéшт;
Бíјōђīн, кі јек бíнīм hер кі реh вернéгешт.
97. Дедегýнумеі, hемéтӯн бéѓардīн,
Меінṓме џýрīн, кíлес бéвендīн.
98. Кескōрýнеі, hемéтӯн бéџӯрīн,
Меінṓме ṓрīн, кíлес бéшӯрīн.

99. Му ху́дум ду́вум, ма́ргум бе ніhо́ме,
Хӯм кі імīрум, дуhде́рī бе џо́ме.
100. Му ху́дум ду́нум, марг hед бе кемі́нум,
Му кі імīрум, кес нīд џōнішī́нум.
101. Ве́рвен зīрі меіно́т, ве́рвен,
Буфт бе ре́hi мōл чі тарīда́'і реhзе́н.
102. Еі ді́леі, ве́рдōр бōзо́р ез левендī́:
Кӯр у пі́рум керд гам у дермендī́.
103. Тӯ кі ре́hдī му кі ме́ндум дердме́ндум;
Бī́дум во дīві кӯhī́ зі hа́рфі мерду́м.
104. Ді́лі дердī́нум бōз hем керд хуру́шī,
Реh ніше́ст бе кīре́'і зуго́л-фуру́шī.
105. Мердуму́ні мōл hеме́тӯн бі́јōђін,
Керке́ррі хе́ірī ез ба́hрум бе́хōhін.
106. Ќазīне́т ве́рвунум ве бу́ні келе́усī,
Бōріло́hум бу́кун, је дем бе́хаусі.
107. Ќазīне́т ве́рвунум ве бу́ні џо́зī,
Кеі бі́нум шōдī́, вот бі́нум меџо́зī.
108. Ќазīна́ туну́к муну́к деско́рі рештī́,
Ōрему́н менд вер ді́лет, сīр бес не́ѓаштī.
109. Кі́ші лōкі́ бе се́реі, хаш бе реві́шдī,
Ōрему́н ве діл тō бі́дет не́hішдī.
110. Ќауш ве пō, меіно́ ве сер, hеі і́зенī шӯр,
Чу куну́м, кі нōѓа́h дерд верт гірі́h зӯр.
111. Еі деду́, hеіф ту́не імсо́л бе́мірī,
Ōрему́н менд ве ді́лет, ку́мī не́дīдī.
112. Хо́румеі у мо́румеі, куні́н hало́лум,
Кі́шем ве кес ме́дін тō ва́hді со́лум.
113. Хо́румеі у мо́румеі, је дем куні́н саур,
Ѓагу́нуме бу́нг куні́н тō бе́кенен хаур.
114. Баhд зі хӯм ве кес ме́дīн hурџ у мелло́рум,
Бе́дīнсӯн ве де́сті дōм, куне́ hало́лум.
115. Баhд зі хӯм ве кес ме́дīн hу́рџум у ма́hдум,
Бе́дīнсӯн баhд ез ху́дум ве ті́лфі та́hдум.
116. Во́ре пō'ізу́н че́ндī ділнішı́не,
Му терсу́м, хо́рум бе́міре во не́вīне.
117. Во́ре пō'ізу́н че́ндī бō сеффе,
Хо́рум реhд во дī віјōђе.
118. Беhōру́н ху́ве вō јек бе́нішīнім,
Бе́гӯhім во јек у гам ве діл не́гīрім.

119. БеҺōрýн хýве во к̇ауг у кемӯтéр,
Кеі бінум шōді́, хōрум бýҺе беҺдéр.
120. БеҺōрýн хýве кі к̇аугýн бéхӯнен,
ЧешмеҺṓ кеҺнéсте, āуҺóсӯн ревýнен.
121. Му хýдум дýнум, хōрум ніверīсде,
Хōрум булендтéре тō сáулі Чесмé.
122. Дедӯје́л біјōҺін тō кунýм себіјјéт
Келкі́т у меҺдé, бōз кунýм васіјјéт.
123. Му кі мýрдум баҺд зі му кунíн хумīрí,
Чі ве чеӊг тýне нід геір ез марг у мīрí.
124. Му кі рéҺдум, бéнішīнін у бéхандīн,
Дéрі хӯвíне ве рī јек нéвендін.
125. Му вер ī дунјṓ нéдīдум бефṓ'ī,
Мéкунīн беді́ џō зі хеіреҺṓ'ī.
126. Ҕéркі зі дӯнјṓ гузéшт, хаш хаур у гýре,
Чу кунýм, кі вáҺді мурдéн зулм у зýре.
127. Мердумýнеі дōд, мердум дōд у бīдṓд,
Му нéдīдýм вī земýн хōтыі́рі шōд.

Пѣснь про Периджунъ.

1. Периджунъ красиво ходитъ среди стада; — Хатемъ Ханъ обрѣзалъ бороду лезвіемъ кинжала.

2. Периджунъ красиво ходитъ среди овецъ; — овечью шерсть раздѣляетъ родственникамъ.

3. Что за женщина, молодая женщина во всемъ искусница; — модель ея унесъ вѣтеръ къ опушкѣ лѣса.

4. Забивка Периджунъ изъ золота съ бронзовыми зубьями; — соткала гелимъ, соткала коверъ, перешла къ переметной сумѣ.

5. Периджунъ сама говоритъ (стихи), сама плачетъ; — носъ ея какъ пальма, слезы блестятъ.

6. Царевичъ стянулъ войско, пошелъ па Сегвендъ; — Хатемъ Ханъ съ ногами въ стременахъ пустилъ лошадь съ мѣста.

7. Периджунъ красиво прошла, пошла за переметной сумой; — вынула и надѣла на голову двухлѣтняго коня недоуздокъ.

8. Периджунъ хорошо ходитъ, пошла къ подушкѣ; — вынула и надѣла на табунъ обрывокъ.

9. Что за женщина, молодая женщина, локоны ровные; — подойникъ ея поставьте въ тѣнь сидра.

10. Что за женщина, молодая женщина, локоны ровные; — подойникъ ея поставьте въ тѣнь белита.

11. Платокъ сестры моей залохматился желтымъ пухомъ; — вымыла ег въ тазу и бросила на камень.

12. Платокъ твой чисто вымой; развѣ нѣтъ воды? — Пока платокъ тво высохнетъ, стадо спитъ.

13. Платокъ твой чисто вымой; развѣ нѣтъ мелкихъ камней? — Пок платокъ твой высохнетъ, стадо стоитъ въ рядъ.

14. Обрѣжьте черную шерсть съ годовалой овцы; — я хочу соткать ве ревку для подпруги лошади.

15. Обрѣжьте черную шерсть съ годовалаго барана; — я хочу сотка веревку для подпруги мула.

16. Платка не оказалось въ нижней лавкѣ; — сестра моя повязала ле кую матерію зимовки.

17. Платка не оказалось въ верхней лавкѣ; — сестра моя сдѣлала пл токъ изъ легкой ткани темнаго цвѣта.

18. «Нога сестрицы моей въ мѣсяцѣ», нога ея въ мѣсяцѣ новомъ (соб рается родить): — отведите её въ домъ отца, можетъ быть, будетъ сынъ.

19. Она спустилась внизъ въ цвѣты риваса; — налегаетъ она на башма собою и своими ногами.

20. Она спустилась внизъ въ цвѣты гина; — налегаетъ она на башма одѣтая въ головной платокъ.

21. Люди, сестра моя сломала свое шейное ожерелье; — ожерелье съ осн ваніемъ лиловаго цвѣта разсыпалось на ея мѣстѣ.

22. Въ нижнемъ родѣ станокъ подъ покрышкой; — у станка сиди искусница.

23. Въ нижнемъ родѣ станокъ съ готовой основой; — за станко сидитъ искусница.

24. Что за женщина, молодая женщина, пошла къ соленой водѣ; — конны ея колышетъ вѣтеръ въ ночной палаткѣ.

25. Что за женщина, молодая женщина, пошла на гору Герива; — локо ея колышетъ вѣтеръ на груди.

26. Что за женщина, молодая женщина позади дома; — съ обнажен головой, съ босыми ногами, какъ будто не имѣетъ сына.

27. Спустилась внизъ моя сестра, дочь у нея (на рукахъ); — все гр кій крикъ, складка упала на ея платкѣ.

28. Спустилась внизъ моя сестра и ея дочери; — все громкій кри складка упала ей на плечо.

29. О дѣвушка, родъ твоего отца пришелъ въ Сердештъ; — дѣвуш какъ горная куропатка пѣла и гуляла.

30. О дѣвушка, родъ отца твоего пришелъ въ Нази; — дѣвушка к горная куропатка пустилась въ игру (пляску).

31. О арзанъ, зеленый арзанъ въ началѣ ущелья Дина; — какъ хорошо идутъ вмѣстѣ тѣ дѣвушки и мать.

32. О арзанъ, зеленый арзанъ у начала тѣснины Таразъ; — какъ хорошо мать и дочери другъ съ другомъ нѣжничаютъ.

33. Дочери матери — зелень у воды: — если минуту другъ друга не видятъ, одна за другую превращаются въ жаркое.

34. Дочери матери — зелень у источника: — если минуту другъ друга не видятъ, одна изъ за другой горятъ.

35. О далекая моя сестра, знакъ на твоемъ лицѣ; — сердцѣ мое нависло изъ за тебя какъ весеннее облако.

36. О далекая моя сестра, дорога далека, приходи скорѣе; — доколѣ ты будешь разспрашивать объ обстоятельствахъ пути?!

37. Дочь говоритъ матери: «матушка, — минуту — сдѣлаемъ изъ цвѣтовъ кучу величиною съ палатку».

38. Ты далека и я далека, между нами упала даль; — Господь да подастъ тебѣ терпѣніе, а мнѣ выносливость.

39. О ты съ нѣжнымъ лбомъ и локонами, въ бархатной кофточкѣ, — все я высматриваю, нѣтъ тебя среди женщинъ.

40. Отведите мою сестру такъ, чтобы она въ дорогѣ не боялась; — тонкій станъ, высокій ростъ, дрожитъ какъ ива.

41. Отведите мою сестру такъ, чтобы она въ дорогѣ не осталась; — тонкій станъ, высокій ростъ, качается какъ ива.

42. Сестра моя, не обливай лице холодной водой: — ты превозошла (красотою) луну четырнадцатой ночи.

43. Сестра моя въ обществѣ женщинъ пошла на ту сторону; — на головѣ ея красный платокъ, ручной платокъ — темный.

44. Сестра моя въ обществѣ женщинъ пошла на тѣ мелкіе камешки; — на головѣ ея красный платокъ расшитъ серебромъ.

45. Спустилась внизъ сестра моя какъ важная; — дайте ей деревянную ступу, братъ у ней въ гостяхъ.

46. Платокъ моей сестры поднимите на высокую палку; — ея братъ нездоровъ, принесите его подъ тѣнь его (платка).

47. Сдѣлайте мѣсто для ея бурдюка, мѣсто бурдюка и дойки ея; — надъ головой ея сдѣлайте зонтикъ изъ плаща ея брата.

48. Сдѣлайте мѣсто для бурдюка, мѣсто для ея треножника; — надъ головой ея сдѣлайте зонтикъ изъ плаща ея брата.

49. Люди, сестра моя ушла отъ своихъ родственниковъ; — всюду, гдѣ она ставила свою ногу, выходили цвѣты.

50. Пошла она въ домъ своего отца, повидать своего отца; — отца ея здѣсь нѣтъ, она сидитъ въ затруднительномъ положеніи.

51. Канъ келеусъ-самецъ она вытянула шею; — умерла неудовлетворен ная, сердечнаго желанія не видѣла.

52. Какъ хороша сестра, сосѣдка своего отца! — рука ея за ея дѣломъ сердце ея съ ея братомъ.

53. Какъ хороша сестра, сосѣдка напротивъ! — рука ея за ея дѣломъ сердце ея съ ея братомъ.

54. Между матерью и дочерью не поднимайте стѣны (положите въ одн могилу): — или отнесите дочь, или принесите ея мать.

55. Между матерью и дочерью садъ розъ; — вѣтеръ приноситъ запах его; онъ хорошъ, — подумаешь, лѣто.

56. Между матерью и дочерью цвѣты гранаты; — вѣтеръ приносит запахъ ихъ; онъ хорошъ, — подумаешь, весна.

57. Станокъ твой подъ покрышкой, цвѣта̀ твои на половину выкрашень — забивка твоя желѣзной работы, зубцы ея не расколоты.

58. Станокъ твой подъ покрышкой между двухъ домовъ (длиненъ); — т ударяешъ забивкой и зовешь сестеръ.

59. Ночь въ печали, день въ печали, никогда я не смѣюсь; — напрасны думы думаю, далеко я отъ тебя осталась.

60. День и ночь, ночь и день, Боже, Боже мой, — ни одну ночь я н склонила головы безъ печали о тебѣ.

61. Я сижу съ глазами (устремленными) на дорогу, съ сердцемъ полным желанія тебя; о Али, да увижу я тебя въ хорошемъ снѣ.

62. О люди рода! я была подобна горному духу: — стальную цѣпь разо вала зубами.

63. Сердце мое болитъ, волдырь на немъ прорвался; — исцѣлите м сердце, это очень доброе дѣло.

64. Что мнѣ дѣлать? Караванъ печали идетъ по дорогѣ; — о Али, не взойдетъ онъ на площадку моей радости.

65. Сердце мое скорбно; можетъ быть, я тебя увижу; — не даешь т четырехъ дней посидѣть мнѣ безъ печали.

66. Боль, которая лѣкарства не имѣетъ, откуда взялась? — Боль ея н ружная, а дѣйствіе противъ нея въ кости.

67. Орелъ мой изъ большихъ орловъ взмахнулъ крылами; — изъ основ нія цѣпи вырвалъ ременную связку.

68. Если я желаю на одинъ день охладить любовь къ тебѣ, — какъ голу я плачу отъ силы боли.

69. Не говори, моя хорошая, что въ сердцѣ моемъ нѣтъ боли по тебѣ; оно тяжелѣе горы Зарда, и средства у меня нѣтъ.

70. Сердце мое, выбрось изъ себя мысли: — слѣпцемъ и старцемъ сдѣла меня печаль этого времени.

71. Сама ты не жалуйся, я сама знаю, — раны отъ твоихъ жалобъ остались въ моей душѣ.

72. Одну жалобу я имѣю на младшаго брата, — что не повязалъ онъ поясныхъ кармановъ и не пришелъ вслѣдъ за мною.

73. О съ красивой таліей и спущенными рукавами, дорогая моего рода, —

74. Не устремляй глазъ на дорогу, о сестра съ обрѣзанными волосами, — я похожъ на караванъ, который разбила шайка воровъ.

75. Въ красивомъ архалукѣ, съ рукавами съ мелкими пуговицами, какъ хороша сестра, которая видѣла подобнаго тебѣ брата.

76. Сестра, пока ты жива, дѣлай добро: — смертность велика, я боюсь, что ты умрешь.

77. Съ бѣлымъ лбомъ и чернымъ платкомъ постоянно въ печали, — въ ожиданіи Мехди, «господина времени».

78. Давай пойдемъ въ какое нибудь мѣсто хорошихъ, красивыхъ, — работницею ихъ сдѣлаемъ имѣющую повязки на рукахъ.

79. О дѣвушка, домъ отца твоего пришелъ въ Нози; — дѣвица, какъ горная куропатка, пустилась играть.

80. Платокъ тонкій, «для зимовки», — повязала его молодая женщина и пошла въ скитаніе.

81. Бѣлый лобъ, черный ручной платокъ постоянно стоитъ въ печали, — ожидаетъ, что Мехди возстанетъ отъ сна.

82. Стада отведите на одну улицу повыше, — сестру мою приведите для доенія коровъ.

83. Стада отведите на одну улицу впередъ, — сестру мою приведите для доенія овецъ.

84. Дочери и мать отправились въ Хорасанъ; — о Боже, доведи ихъ путемъ хорошимъ!

85. Идетъ плачъ у источника «джазъ»: — дочери съ матерью другъ другу повѣряютъ тайны.

86. Идетъ плачъ у источника дикой мяты: — дочери съ матерью теперь другъ на друга смотрятъ.

87. Что за женщина, молодая женщина испустила вздохъ; — злой духъ слегка поранилъ ея сердце.

88. Что за женщина, молодая женщина испустила вздохъ; — злой духъ слегка вытащилъ ея сердце.

89. О сестра, не навлекай на себя дурнаго имени и безславія; — послѣ того какъ я умерла, какія ты можешь имѣть разговоры!?

90. Если сестра пропадетъ, братъ её отыщетъ; — если же братъ пропадетъ, очагъ его потухаетъ.

91. Если сестра узнаетъ, что братъ ея занемогъ, — съ ночи до утра она ходитъ постоянно по дорогѣ.

92. Если сестра узнаетъ, что братъ ея связанъ, — съ ночи до утра дѣлаетъ (къ нему) полдороги.

93. Плачъ раздается между дикой мятой и джазомъ: — сестра сама и братъ ея другъ другу повѣряютъ тайны.

94. Плачъ раздается у источника дикой мяты: — сестра сама и братъ ея другъ на друга до-сыта смотрятъ.

95. О сестры мои, всѣ вы приходите, — посмотримъ другъ на друга до-сыта, пока вы всѣ на мѣстѣ.

96. О сестры мои, родъ нашъ ушелъ въ Сердештъ: — приходите, другъ на друга посмотримъ, — кто ушелъ, не возвратится.

97. О сестры мои, всѣ вы погуляйте, — мой головной платокъ поищите угол ъ его завяжите.

98. О родственники, всѣ вы ищите, — мой головной платокъ принесите уголъ его вымойте.

99. Я сама знаю, что смерть моя позади меня, — когда я сама умру, доч на моемъ мѣстѣ.

100. Я сама знаю, что смерть въ засадѣ противъ меня; — когда я умру нѣтъ никого заступить мое мѣсто.

101. Повяжи нижнюю часть платка, повяжи; — ступай на дорогу род какъ шайка воровъ, преграждающихъ пути.

102. О сердце, оставь мысль о дурныхъ дѣлахъ, — слѣпцемъ и старцем сдѣлали меня печаль и горе.

103. Ты ушла, я осталась, я горестная; — горнымъ духомъ я сдѣлала(отъ молвы людской.

104. Мое горестное сердце снова пришло въ волненіе, — пошло, сѣло в печь продавца угольевъ.

105. Люди рода, всѣ вы приходите, — хорошія слова ради меня пог ворите.

106. Головной платокъ твой я повяжу въ келеусѣ; — Боже мой, сдѣла чтобы она одну минуту заснула.

107. Головной платокъ твой я повяжу въ джазѣ; — когда я увижу р дость, увижу тебя въ хорошемъ положеніи.

108. Головной платокъ тонкій, работы рештской; — горе осталось твоемъ сердцѣ, вдосталь ты не нагулялась.

109. Красный платокъ на головѣ, хороша въ походкѣ; — пока ты бы жива, не допустила въ сердце печали.

110. Съ башмаками на ногахъ, съ платкомъ на головѣ постоянно ты п. чешь; — что мнѣ дѣлать? горе овладѣло тобою разомъ.

111. О сестра, жаль, ты въ этомъ году умрешь; — горе осталось въ твоемъ сердцѣ, ты не видѣла желанія.

112. Сестра моя и мать моя! сдѣлайте меня разрѣшенной (отпустите меня); — платокъ мой никому не отдавайте до одного года послѣ меня.

113. Сестра моя и мать моя, потерпите одну минутку; — позовите моихъ братьевъ, чтобы они выкопали могилу.

114. Послѣ меня никому не отдавайте мою переметную суму и треножникъ; — отдайте ихъ въ руки моей матери, пусть проститъ меня.

115. Послѣ меня никому не отдавайте мою переметную суму и подушку; отдайте ихъ послѣ меня моему колыбельному ребенку.

116. Осеннее мѣсто ночевки какъ хорошо! — я боюсь, сестра моя умретъ и не увидитъ.

117. Осеннее мѣсто ночевки какъ хорошо! — Сестра моя ушла и вновь не прійдетъ.

118. По веснѣ хорошо посидѣть намъ вмѣстѣ, — поговоримъ другъ съ другомъ и не допустимъ въ сердце печаль.

119. Хороша весна, голуби и куропатки, — когда я увижу радость, моей сестрѣ станетъ лучше.

120. Хороша весна, куропатки поютъ; — источники дали воду, воды ихъ текутъ.

121. Я сама знаю, сестра моя не встанетъ; — сестра моя выше кипариса Чисме.

122. Сестры, приходите, я сдѣлаю дѣлежъ — забивки и подушки, а еще сдѣлаю завѣщаніе.

123. Когда я умру, послѣ меня сдѣлайте добро; — такъ какъ въ рукахъ вашихъ ничего нѣтъ, кромѣ смерти.

124. Когда я уйду, вы посидите, посмѣйтесь; — дверь добра предъ лицемъ другъ друга не запирайте.

125. Я въ этомъ мірѣ не видѣла вѣрности, — не дѣлайте зла, (ничего) кромѣ хорошаго.

126. Всякій, кто ушелъ изъ міра, хороша (его) могила и покой! — что мнѣ дѣлать? послѣ смерти сила и насиліе!

127. О люди, горе! люди, горе и горе! — Я не видѣла въ этомъ мірѣ веселаго сердца!

40.

Мáлі ōшікí.

1. Дӯ чешмýнет бе чёшмі бōз мýне,
Кáллі бōлóт бе сáлбі нōз мýне.

2. Дӯ пестӯн дер вéрет мōнéнді лімӯ,
Ве нōрі меіхóші Шірōз мӯне.
3. Бе хурбӯні деhӯні теңг тéңгет,
Бе хурбӯні дӯ чéшмі сірмé-рéңгет.
4. Бе хурбӯні дӯ еңгусті булӯрет,
Кі hер дем ікунен тімōрі рӯјет.
5. Бірōзі ґардéнет чі ґардéні мōр,
Дӯ чéшмет нергісен, сінéт гӯлі нōр.
6. Ве діл дōштум, гул ез бōгег бéчінум,
Насахчі евéід у бӯрдум ве Тōтōр.
7. Муселмӯнӯн, гаріві муфлісум керд,
Телō бідум, мірсі хōлісум керд.
8. Муселмӯнӯн, муселмӯні не іне,
Кі héрџō нōкéсі бōлō нішіне.
9. Нéдōрум, је хувō'і ноу бéпӯшум,
Хувō'і куhнé хōрі меілісум керд.
10. Телō ве нургá роурōу нéмібӯ,
Бузургі зі хувō'і ноу нéмібӯ:
11. Егéр сад сōл бéмеhне џуh ве амбōр,
Кі џуh hеі џӯhе во ґандӯм нéмібӯ.
12. Дӯ тіhō кі тӯ дōрі, му асірум,
Егéр тӯ мурдешӯрі, му бéмірум.
13. Егéр кӯлсум деhі во сірд у кōфӯр,
Кефéн пōрé кунӯм, рӯјет бéвінум.
14. Вéлі бōлō булéнді чешм дурӯштум,
Кáдді бōлō'і ранō'і ту кӯштум.
15. Вéлум зі дір іјōhе, гул ве дéсдес,
Кірішмéк ізенен чешмӯні мáсдес.
16. Ве діл дōре кі хіні му бéрізе;
Муселмӯнӯн, бéгіріш hер ду дáсдес.
17. Вéлі ќачгӯ у ќачбéнд у ќачōвōз,
Ќаџ у ќачміллéт у ќачгӯ у ќачōōз,
18. Зі ќач гуhдéн діл ез дéсті му бӯрді,
Булéнд бōлō ву вō сад hілé первōз.
19. Аџáу хōлі сіјōhі кенді'і тӯ,
Темӯмі Кӯhгілӯ бендé'і тӯ.
20. Темӯмі Кӯhгілӯ во хáлхі Шірōз
Бе хурбӯні лéві пур-хандé'і тӯ.
21. Хӯшō Шірōз кі сéмті Беhбеhӯне,
Зéнес Коулі-сіфéт, ширін-зевӯне.

Пѣсни любовныя.

1. Два глаза твои подобны глазу сокола; — высокій станъ твой подобенъ стройному кипарису.

2. Двѣ груди на груди твоей похожи на лимонъ, — подобны пріятному ширазскому апельсину.

3. Я жертва твоего узкаго, узкаго ротика; — я жертва твоихъ двухъ глазъ цвѣта сурьмы.

4. Я жертва твоихъ двухъ хрустальныхъ пальчиковъ, — которые каждую минуту гладятъ твое лицо.

5. Твоя шея — какъ шея змѣи, — два глаза твои — нарцисы, грудь твоя цвѣтокъ апельсина.

6. Я имѣлъ въ сердцѣ сорвать въ саду твоемъ розу; — но пришелъ чиновникъ, утащилъ меня въ Татаристанъ.

7. О мусульмане, скитальчество сдѣлало меня бѣднякомъ, я былъ золотомъ, оно сдѣлало меня чистою мѣдью.

8. О мусульмане, это не есть мусульманство, — когда всюду высоко сидитъ ничего не стоющій.

9. Я не имѣю новой «кабы» надѣть, — а старая «каба» сдѣлала меня непригоднымъ для собраній.

10. Золото и серебро не тлѣютъ, — величіе отъ новой кабы не появится.

11. Если ячмень сто лѣтъ пробудетъ въ амбарѣ, — ячмень всетаки ячмень и пшеницею не сдѣлается.

12. Я плѣнникъ двухъ глазъ, которые ты имѣешь; — если ты омывающая мертвецовъ, я умру.

13. Если ты омоешь меня лотусомъ и камфорою, — я разорву саванъ и посмотрю тебѣ въ лицо.

14. О мой другъ высокорослый съ крупными глазами, — твой станъ высокій, свѣжій убилъ меня.

15. Другъ мой идетъ издали, въ рукахъ его цвѣтокъ, — его темные глаза подмигиваютъ.

16. Онъ въ сердцѣ своемъ имѣетъ пролить мою кровь; — мусульмане, схватите его обѣ руки.

17. Другъ кривду говорящій, косо повязывающій платокъ, разговаривающій непонятно, — неискренній, иной вѣры, говорящій ложь, играющій неправильно.

18. Ложью ты вырвалъ сердце изъ рукъ моихъ, — высокорослый, поражающій съ сотнями хитростей.

19. Чудо твое черное наколотое пятнышко твое! — всѣ жители Кухгилу сдѣлались твоими рабами.

20. Весь Кухгилу и жители Шираза — жертва твоихъ устъ, полныхъ смѣха.

21. Хорошъ Ширазъ, что по дорогѣ въ Бехбеханъ; — женщины въ немъ похожи на цыганокъ, сладкоязычны.

41.

Мáлi арӯсí.

1. Фарзалí гудé: зеп íхӯм; Ћасналí гуд: ве чеш!
Чéшмi тӯ ве hīл у мīхéк, астéр бíjōр у зар бéкеш.
2. Iмшéу íjō чōрдéh шеу дóкi дуhдéр тузýке:
Хāнýм арýс íгерīве, сéрi меiнóс тунýке.
3. Iмшéу íjō чōрдéh шеу, дóкi дуhдéр бе гáме,
Чéкi чек харс íчекӯне: шīрбеhó рýдум кéме.
4. Дō, тӯн' íгӯм, рӯ, тӯн' íгӯм: хӯнедōрí хӯ бýкун;
Дō, мун' íгӯi, рӯ, мун' íгӯi: je кенíзī бōм бýкун.
5. Бíjāу рīм бе Дīнōрýн сī дíлi Мӯр у Шīрíн;
Íчерен бӯрýнi кōкóм, íзенен дест вер земíн.
6. Бíjāу рīм бе Дīнōрýн сī дíлi Мӯр у Шекéр,
Íчерен бӯрýнi кōкóм, íзенен дест вер багáл.
7. Нó'i тӯ, нó'i тӯ, нó'i тӯ, олхōлýх бōлó'i тӯ,
Сīт харíдум шóлi гулбéнд сī кáддi ранó'i тӯ.
8. Бíjō'īн берíмес, бíjō'īн берíмес, егéр бе'ýс рōзí,
Кедхудóмӯн Iбрōhíм, Муллó Зiмýн хōзí.
9. Бíjāу бéвōзīм, бíjāу бéсōзīм тō дéрi дервōзеhó,
Шау чīрó раушéн куним, мō берíм шōhзōдеhó.
10. Í hамýм у ӯ hамýм, дергеhóсӯн шōh ве шōh,
Зéнi ѓагýм бе hамýме бō зеңгéлi пōдiшóh.
11. Ī hамýм у ӯ hамýм, дергеhóсӯн рī ве рī,
Зéнi ѓагýм бе hамýме бō зеңгéлi Луфталí.
12. Кōкó, кōкó, тӯ чīрó ōзурдé'ī?
Тӯ бéфермō, му бíjōрум je зéнi бōзендé'ī.
13. Бīвí, бīвí, бīвí, бīвí, бīвíjéл бӯңг íкунен,
Сéрi тáхтi Шōh Сулеiмýн гíрдерīт īвéр кунéн.
14. Гíрдерīт куппé куппé у сīзенóт чīл аршафí;
Мíрете девлéт гíрíhд у чентерí џефó кешí!
15. Кōкó, кōкó, кōкō'í ве шýнете;
Ōфтōвé лīлé телó ве чōр дóурi дергýнете.
16. Сер кешíм вер дерīчé, гýмбе гýмбе сōз íjō;
Гам нéхӯр, ei кōкó Ферзí, hарáмет ве пōз íjō.

17. Ез ӣчу́ тō вер Хыјōргóл ћемéс бóгі харбузé,
Ђáіфум ез џіћóзі сеңгі́н, хāпу́м ару́с бӣмеззé.
18. Ез ӣчу́ тō вер Хыјōргóл ћемéс бóгі філфіле,
Ђáіфум ез џіћóзі сеңгі́н, хāну́м ару́с чілферрé.
19. Је ћаму́мӣ сӣт бéсōзум чі ћаму́мі Кōзекі́,
Дбуресе нургá гі́рум, мі́несе телó петі́.
20. Пуһл бéбендӣм, пуһл бéбендӣм, џӯг купóр Ту́ркі Ѓазі́,
Тō біјōһе бу́гдеред сад сувóр курді́ кезі́.
21. Сӣт харі́дум сӣт харі́дум куліџé місáлі теш;
Чі телó барч і́зене дер багáлі гӣвекéш.
22. Сӣт харі́дум сӣт харі́дум куліџé ез Гаурегу́н;
Чі телó барч і́зене дер багáлі ноуџеву́н.

Пѣсни свадебныя.

1. Ферзали сказалъ: «я хочу жену»; Хасанъ Али сказалъ: «на (мой) глазъ! (слушаю): — Глазъ твой подобенъ корицѣ и гвоздикѣ, приведи мула, тащи золото».

2. Сегодня въ ночь четырнадцать ночей, какъ мать дѣвушки важничаетъ;— молодая плачетъ, головной платокъ ея плохъ.

3. Сегодня въ ночь четырнадцать ночей, какъ мать дѣвушки въ печали: — капля за каплей проливаетъ слезы, — «цѣна за моего ребенка мала».

4. «Мать, тебѣ я говорю, дитя, тебѣ я говорю: держи домъ хорошо»;—«мать, мнѣ говоришь, дитя, мнѣ говоришь: пошли со мной одну дѣвушку».

5. Давай пойдемъ въ Динарунъ за (пѣвицами) Муръ и Ширинъ;— рыжія кобылы моего брата пасутся и бьютъ въ землю передними ногами.

6. Давай пойдемъ въ Динарунъ за Муръ и Шекеръ;—рыжія кобылы моего брата пасутся и ударяютъ передними ногами въ грудь.

7. Ной, ной, ной, архалукъ на твой ростъ;—я купилъ для тебя узорчатую шаль на твой красивый станъ.

8. Давайте поведемъ её, давайте поведемъ её, если отецъ ея согласенъ;— женихъ нашъ Ибрагимъ, а судья Мулла Земанъ.

9. Давайте поиграемъ, давайте поиграемъ въ инструменты до воротъ; — ночью засвѣтимъ свѣтильникъ и увеземъ царевичей.

10. Эта баня и та баня, двери ихъ vis-à-vis; — жена брата моего въ банѣ съ женами государя.

11. Эта баня и та баня, двери ихъ vis-à-vis; — жена брата моего въ банѣ съ женами Лутфали.

12. Братецъ, братецъ, что ты удрученъ? — Ты прикажи, я приведу женщину, которая умѣетъ играть.

13. Барыня, барыня, барыня, барыня, барыни тебя зовутъ; — на тронѣ Шаха Саломона нанизываютъ тебѣ головныя украшенія.

14. Головныя украшенія крупныя, крупныя; шпильки — каждая въ сорокъ золотыхъ; — мужа твоего схватило правительство, сколько ты терпишь притѣсненій!

15. Братецъ, братецъ! названіе братца у тебя на плечахъ (всѣ зовутъ); — рукомойники съ золотыми носками стоятъ въ четырехъ углахъ твоей новобрачной спальни.

16. Посмотрѣлъ я въ дырочку, выходятъ звуки музыки; — не печалься братецъ Ферзи, — харемъ твой идетъ весело.

17. Отсюда до Хыяргаля все дынные сады; — жаль мнѣ богатаго приданаго молодая не важна.

18. Отсюда до Хыяргаля все сады перца; — жаль мнѣ богатаго приданаго молодая глуповата.

19. Я устрою для тебя баню, подобную банѣ Козеки: — наружную часть ея обдѣлаю серебромъ, а внутреннюю — чистымъ золотомъ.

20. Перекинемъ мостъ, перекинемъ мостъ черезъ ручей (деревни) Турки-Гязи; — чтобы пришли и прошли сто всадниковъ, одѣтыхъ въ пуховые войлоки

21. Я купилъ для тебя, я купилъ для тебя куцавейку подобную огню; — какъ золото блеститъ она на груди мастера «гиве».

22. Я купилъ для тебя, я купилъ для тебя куцавейку изъ деревни Гауре-гунъ; — какъ золото блеститъ она на груди юноши.

42.

Мӑлі лōлō'і.

1. Бíјӑу цӯнум кі цӯнет бī белŏ бŏ,
 Нíјаhдŏрі шев у рӯзет худŏ бŏ!
2. Бíјӑу рӯдум кі цŏт вер міні цӯнум,
 Зі тӯ азīзтéрī нīд вер кесӯнум.
3. Бéхаус рӯдум кі hōлӯт веід бе хӯнá,
 Зі хӯт азīзтéре у ноуцевӯна.
4. Азíзум у азíзум у азíзум,
 Рéhī кі hōлӯт евéід мурвōрí бéрīзум.
5. Хӑу хéірī берŏт тō му рум сéрі ӑу;
 Тō му рувӯм ӑу біјōрум тӯ бӯкун хӑу.
6. Хӑу хéірī берŏт тō му рум бе hīмá,
 Біјōрум hīмé'і белíт у хŏрі гīнá.
7. Бéхаус цӯнум кі hōлӯт веід бе меіліс,
 Тӯ бӯкун хӑу хéірī, му рум бе сéілес.
8. Бíјӑу рӯдум кі тáhдет чӯ'і гірдӯ,
 Тīрéкес чӯ меhлéуе зі бургé'і рӯ.

9. Бíјāу ру́дум кі тáһдет зі чу́'і чендо́р,
Тірéкес чу́'і сів, сíві Хӯнсо́р.
10. Бíјāу ру́дум кі десбéндет зерріе,
Бéде бу́сī кі бе'у́т сеферіе.
11. Бíјāу ру́дум кі десбéндет тело́е,
Бéде бу́сī кі бе'у́т кедхудо́е.
12. Бíјāу цу́нум кі бо̄м хурбу́ні цу́нут,
Беһо́м хурбу́не цу́не міһрібу́нет.
13. Азíзум, беһдáрī зі мо́лі дунјо́,
Бе хурбу́нет беһо́м, еі ру́ді нӯпо́.
14. Бéхаус ру́дум кі мо́лмӯн дес ве бо́ре,
Кі мензілмӯн суво́ вер по̄ Муно́ре.
15. Бéхаус ру́дум, кі мензілмӯн Черріе;
Бо̄зергу́н веід ве мо̄л, Íмеріе.
16. Бéхаус ру́дум кі мензіл Бīрегу́не;
Лерéһі міш у беррá вер мо́лі му́не.
17. Бéхаус ру́дум кі мо́лмӯн вер гудо́ре,
Лерéһі міш у беррá, мер гу́'ī боһо́ре.
18. Вéрī цу́нум кі мо́лмӯн реһ зӯ ало́,
Бу́хӯр шīрум, кі шīрум һало́ле.
19. Аліллō'í кі мо́лмӯн реһ ве до̄рду́н;
Бéхаус ру́дум кі гелé веідé вер дӯн.
20. Аліллō'í кі мо́лмӯн міні тéңге,
Бе хурбу́не дӯ тīһо́т сірмé-рéңге.
21. Аліллō'í кі мо́лмӯн реһ ве Бо̄зу́фт,
Куп-ку́пі ǩаук у кело́, во̄ јек гірíһн цуфт.
22. Бíјāу ру́дум кі íхӯ'ім рīм зіјо̄рéт,
Ешнíдум, кі мо̄л у һо̄лу́т реһ ве го̄рéт.
23. Худо̄вéндо̄, кі ī чеуһо́ дуру́һ бӯн,
Бе ро́һет íдуһум нургеінеһо́мӯн.
24. Бíјāу, ру́дум, зіјо̄рéті мӯн каву́л бӯ,
Бéхаус о̄ру́м бе тáһдет мілсі һер рӯ.
25. Бíјāу ру́дум кі мо́лмӯн реһ ве бīшá,
Бéхаус вер міні тáһдет чі һемīшá.
26. Аліллō'í бе хурбу́не сéрет бо̄м,
Бе хурбу́не сéрет во һер дӯ тīһо́м.
27. Аліллō'í бе хурбу́нет беһо́меі,
Десбендо́т герчíн, тáһдет арзáні неі.
28. Аліллō'í азíзумеі азíзум,
Бéхаус, ру́дум, вéрīсдум о̄рд бéвīзум.

29. Біјӯу бо̄д, бéроу бо̄д, бéвер бо̄д
Хавáр ез му бе Насі́р О̄во́д.

30. Азі́зумеі, нéмі̄рі̄ у нéмі̄рі̄,
Нéмі̄рі̄ у беhо̄рі нӯ бéві̄ні̄.

31. Беhóр у ло̄лезóре, тӯ нéмі̄рі̄,
Кі мо́лмӯн вер гудо́ре, тӯ нéмі̄рі.

32. Худо́і бéде ха́ві хéірі̄ бе ру́дум,
Хавáр до́рі̄ зі бі̄д у нéві̄дум.

33. Біја̄у ру́дум кі рі̄пӯзéт заррі́е,
Ті̄hо́т наргі́се, мі̄hо́т амберí́е.

34. Біја̄у кáугеі бéхӯн вер пу́ште хӯнé,
Беро́ ру́ді мун ха́ві хашӯнé.

35. Худо́, áурі̄ гірі́h, мо̄ бі̄ беhу́ні̄м,
Нéдо̄рі̄м беhу́н, мер нė зі Лӯру́ні̄м?

36. Лӯру́н мі̄ш до̄рéн у і̄мо́ нéдо̄рі̄м,
Зеџгéл кі̄ш до̄рéн, і̄мо́ нéдо̄рі̄м.

37. Худо̄вéндо̄, бéде меінó'і кі̄шí,
Худо̄вéндо, бéде гелé'і мі́ші̄.

38. Худо̄вéндо̄, худо̄вéнде џеhу́ні̄,
Худо̄вéнде земі́н у о̄сему́ні̄.

39. Худо̄вéндо̄ бýкун, ру́дум нéмі̄ре.
Дӯ пестýнум пур зі ші́ре, мер тӯ сі́рі̄?

40. Ферí́шно̄м Шуштéр, тáhде сі̄т біјо̄рен,
Гу́дум вер барзігеру́н бо̄г сі̄т бéко̄лен.

41. Імру́ се ру́зе мо́лмун вер гудо́ре,
Кеі бі́нум шо̄ді́ тáhдете біјо̄ре.

42. Куп-ку́пі ќаугу́н, черрéhі гу́лі нӯ,
Лерéhі мі̄ш у беррá вер бургé'і рӯ.

43. Ќáугумеі, мéхӯн, рі́гі̄ вер гелі́те,
Куh ісбі́ џо́те, Зардé рі̄ ве рі́те.

44. Ќáугумеі, мéхӯн, рі́гі̄ вер седо́те,
Таулі́т џо́те, Зардé шо̄ ве шо́те.

45. Мердуму́не мо̄л, ауло́д чі азі́зе!
До́рі бі̄ рі̄шá hергі́з бернéхі̄зе.

46. Мердуму́ні мо̄л, ауло́д бо̄ сефо́е,
Ділі бі̄ ауло́д до̄'і́м но̄мутóе.

47. Ћéркі ауло́д до́ре худо́ зіс нéгі̄ре,
Сер бі̄ ауло́д ху́ве кі бéмі̄ре.

48. Мéгері̄в, ру́дум, то̄ деду́т біјо̄ђе,
Десбéнді аурі̄шумі́ вер сі̄т біјо̄ре.

49. Рӯде шӣрӣнум, тӯ азӣзі дӧтӣ,
Кувве́ті бе'у́т пу́шті тӧтӣзӧтӣ.
50. Шӣр у шеке́р, ханд у ше́ті хурмо́,
Сӣт бе́сӧзум тенце́кӣ зі рӣше́'і пеіhо́.
51. Мӧлімӣрум чі ху́ве вес бе́нӣшӣнӣ,
Бу́кунӣ шӧдӣ, гам бе діл не́вӣнӣ.
52. Ділі дердӣнум, сіне́'і пур енду́;
Кеі бӣнум шӧдӣ рум бе во́рі Діhну́.
53. Куп-ку́пі ќаугу́н, ӣревен ве еіло́г,
Му нішӣнум по́кі та́hдет, сіне́'і пур до́г.
54. Кенке́пі мӧhло́ му тенце́к бе ку́лум,
Терке́ вер тенце́к зену́м вер сӣ Ћасу́лум.
55. Терке́ вер тенце́к ме́зен, Ћасу́л бе ха́уе,
По́те хӯ ве́рдӧр, мо́лмӯн бе діра́уе.
56. Кур бе хурбу́нет беhо́меі чі hемӣша́,
Пеле́нг ез куh ӣјӧђе, шӣр зі бӣша́.
57. Аліллӧ'ӣ лӧлӧ'ӣ гу́лі тенге́с,
Аліллӧ'ӣ бе'у́т реhд бе меілі́с.
58. Аліллӧ'ӣ бе'у́т реhд ер еіло́г,
Бӣјӓурде туфе́нг у кӧрд у чагмо́г.
59. Аліллӧ'ӣ лӧлӧ'ӣ гу́лі пӣна́,
Бе'у́т ӧвурде́ меіно́'ӣ ќазӣна́.
60. Беро́рум, беро́рум у беро́рум,
Азӣзумеі, умӣді рӯзего́рум.
61. Бӣјӓу, еі ру́де шӣрӣнум, лӧло́ кун,
Мун' ез че́нгі меhмену́н реhо́ кун.
62. Аліллӧ'ӣ зі гургу́нӣ;
Гург еве́ід, ху́т ду́нӣ.
63. Аліллӧ'ӣ гу́ргӣ пӣр,
Ру́де шӣрӣнум ӣзенет тӣр.
64. Аліллӧ'ӣ гу́лі цӧз,
Ӧфто́у де́рреhд, не́кердум намо́з.
65. Ха́ві хе́ірӣ беро́т тӧ місі́мі чӧст,
Пезу́м ну́н бӣјӧрум ӓу зене́м мӧст.
66. Ду́тӧ меhму́н бе мо́лмӯн рӣ ве рі́ен,
Ду́ бӧзергу́н харӣдо́рі зедӣен.
67. Гу́лі суhр у сефӣд лӧле́ лӧле́,
Бе хурбу́не се́рі ру́ді ду́сӧле́.
68. Азӣзум, ру́ді шӣрі́н, бе́хӓу мест,
Шев у ру́зум бе шӧдӣ тӧ ту́не hест.

69. Бе хурбу́не дӯ ті̄һо́ ко̄л-ко́лет,
Бе хурбу́не лебу́ні хо̄лдо́рет.
70. Сер у џу́нум бе хурбу́не се́рет бо̄,
Бе'у́т о̄ву́рд зі Деспі̄л бо́рі хурмо́.
71. Се́то̄ дуһде́р ез ӯ мо́лі зӯалі́,
Бе хурбу́нет Һані̄фе́ бо̄ во Ло̄лі́.
72. Лупу́к вер десбе́нд неһе́м, зеңге́л бе та́һдет,
Сірмеду́нет бе́нум вер мі́ні ма́һдет.
73. Дест у по̄т іспі́д у місо́лі нурга́,
Де́рдет вер џу́нес зено́ һінді́ дӯ турга́.
74. Келху́ңг у бен у белі́т еві́д феро̄ву́н,
І̄рум, јо́рум вер сі̄ һерду́то̄мӯн.
75. Тӯ бе́гі̄р о̄ру́м то̄ му рум бі́јо̄рум
Келе́ус у барф у чеві̄л сі̄ Ло̄лезо́рум.
76. Зеңге́л у бусе́д бенду́м по́кі та́һдет,
Пе́ррі ќа́угі пурпе́ррі̄ бе́нум бе ма́һдет.
77. Та́һдет у ті̄ре́к десдко́рі Бело́лен,
Һарсо́ чешму́нет чі а́уе зело́лен.
78. Аліло́ ру́дум зене́м, мер ко̄фірі́е?
Мердуму́ні мо̄л гӯн һо̄чухі́е.
79. Кі ді̄де́ по̄'із һерру́ вер се́рі бард?
Му кі че́шмум ді̄д, ді́лум і́куне дард.
80. Аліло̄'і̄ таһдё̄тіро́ш,
Та́һді ру́дум хӯ бе́тіро̄ш.
81. Ер і́хӯі есду́ні хі́не то̄ті́ Халі̄фа́,
Де́рѓард вер Мулігелі́ мо́лі Зарі̄фа́.
82. Зарі̄фа́ во суһв де́сдес ве намо́зе,
Џіріңѓа́ шемші́р, бу́ңгі таул у со́зе.
83. Аліло̄'і̄ Дердещді́,
Зі хӯне́ ке́рді̄м бе дер ве дер бе́сді̄.
84. Еве́ід Ту́ркі̄ зі Туркесду́н,
Му́не бурде́ ве Һіндесду́н.
85. Се́рі ку́'і буле́нд бо̄јумесду́н,
Дӯ дест но̄зені́ні Фо̄ті́ме́ Султу́н.
86. Ве де́сті позені́нес бо̄ју́м і́чі̄д,
Беро́'і хо̄ту́хі ну́ні земесту́н.
87. Се́рі ку́'і буле́нд неі і́зенум му,
Шуту́р гум ке́рдем, неі і́зенум му.
88. Шуту́р гум ке́рдем во бо́рі ко̄шві́.
Је ру́ді̄ гум ке́рдем, ба́лкум тӯ бо̄ші́.

89. Сéрі кý'і булéнд му бéнішīнум,
Тáші Туркýн бéсӯсе, му бéвīнум.
90. Тáші Туркýн бéсӯсе чі сітōрá,
Дóкі рýдум íзене чӯ вер нагōрá.
91. Кемӯтéр-бечé бíдум шóхі енџíр,
Сіјóді нікбетí бóлум зеі тīр.
92. Рефíхýн, бōл дōрін бōл бéгīрīч,
Ісó ділшóд бўhін, му бе зенџíр.
93. Аліллō'í бýңгі хурýс,
Рýді азíзум роу бе курýс.
94. Тáhдет ве чáндī, рī-тáhдет ве чáндī?
Ве хатōрі шутýрī ве аспбéндī.
95. Вéрдōшдī таhд, зеңгéл реңгенíде,
Турнóт чі јōлі бедóу дīн пīш генíде.
96. Вéрдōшдум тáhде, зеңгéлум седó керд,
Турнóм чі јōлі бедóу, нīт бе дӯ џō керд.
97. Таhддóрумеі, тáhдет бéне пар,
Седó'і зеңгéлеш мōл íкуне kар.
98. Тӯ кі тáhде пō-булéндī нéніhōдī,
Сéрі десбéнді аурīшумíн нéгушōдī;
99. Аліллó рýдум зенýм, хáуне белó керд,
Зі седó'і аліллó мōл біјóр керд.

Пѣсни колыбельныя *).

1. Ну-же, душа моя, да будетъ душа твоя безъ горя! — Хранителемъ дня и ночи твоей да будетъ Богъ!

2. Ну-же, сынокъ мой, твое мѣсто у меня въ душѣ (на груди): — дороже тебя нѣтъ никого для меня среди родныхъ.

3. Усни, сынокъ мой, твой дядя пришелъ въ домъ, — тебя самого онъ дороже и молодой юноша.

4. Дорогой мой, дорогой мой, дорогой мой, — дорогу, по которой пришелъ твой дядя, я усыплю жемчугомъ.

5. Да унесетъ тебя хорошій сонъ, чтобы я пошла за водой. — Пока я приду и принесу воды, ты спи.

6. Да унесетъ тебя хорошій сонъ, чтобы я пошла за дровами. — Я принесу дровъ — желудей и колючки гина.

*) Переводъ этотъ былъ уже напечатанъ въ моей статьѣ «Колыбельныя пѣсни и причитанія осѣдлаго и кочеваго населенія Персіи». Жур. Мин. Нар. Просв. Январь 1889 г.

7. Усни, душа моя, вѣдь твой дядя пришелъ на посидѣнье. — Ты спи спо койно, я пойду на него посмотрѣть.

8. Ну же, сынокъ мой, люлька твоя изъ орѣховаго дерева, — тирекъ у ней изъ черешневаго дерева съ берега рѣки.

9. Ну же, сынокъ мой, люлька твоя изъ дерева чинара, — тирекъ у ней изъ яблоневаго дерева, яблони Хунсарской.

10. Ну же, сынокъ мой, твои ручныя повязки золотыя; — поцѣлуй (меня) разикъ, — твой батя въ пути.

11. Ну же, сынокъ мой, твои ручныя повязки золотыя, — поцѣлуй (меня) разикъ, — твой батя староста.

12. Ну же, душа моя, я буду жертвою души твоей, — я буду жертвою дорогой души твоей.

13. О дорогой мой, ты лучше мірскихъ благъ, — жертвою твоею стану я, о сынокъ, начинающій ходить.

14. Усни, сынокъ мой, родъ нашъ вьючится, — остановка наша завтра у подножія (горы) Мунаръ.

15. Усни, сынокъ мой, остановка наша гора Черри. — Въ родъ нашъ пришелъ торговецъ, онъ (по происхожденію) имеріецъ.

16. Усни, сынокъ мой, (наша) остановка Бирегунъ. — Блеяніе овецъ и барашковъ (слышно) въ нашемъ родѣ.

17. Усни, сынокъ мой, родъ нашъ у брода, — слышно блеяніе овецъ и барашковъ, подумаешь — весна.

18. Вставай, душа моя, родъ нашъ ушелъ на ту сторону. — Покушай молока моего, мое молоко (тебѣ) дозволено (= на доброе здоровье!).

19. Баюшки, родъ нашъ ушелъ въ лѣсъ; — усни, сынокъ мой, стадо пришло на дойку.

20. Баюшки, родъ нашъ — среди ущелья. (Мать —) жертва двухъ глазъ твоихъ цвѣта сурьмы.

21. Баюшки, родъ нашъ ушелъ въ Бозуфтъ. — (Раздается) воркованіе куропатокъ и карканье воронъ: онѣ выбираютъ себѣ пары.

22. Ну же, сынокъ мой, мы думаемъ отправиться на поклоненіе святымъ мѣстамъ. — Слышала я, что родъ и дядя твой ушли въ набѣгъ.

23. О, Господи, пусть будутъ эти извѣстія ложными! — На дорогу тебѣ дамъ я наши серебряныя вещи.

24. Ну же, сынокъ мой, наше поклоненіе святымъ мѣстамъ да будетъ принято! — Спи спокойно въ колыбелькѣ твоей, какъ каждый день.

25. Ну же, сынокъ мой, родъ нашъ ушелъ въ рощу. — Усни въ колыбелькѣ твоей, какъ всегда.

26. Баюшки, я буду жертвой головы твоей, я — жертва головы твоей съ обоими глазами.

27. Баюшки, да стану я твоей жертвой. — Твои ручныя повязки узкія, люлька твоя изъ дерева арзана и тростника.

28. Баюшки, дорогой мой, дорогой мой, усни, — сынокъ мой, я встану просѣю муку.

29. Приходи, вѣтеръ, уходи, вѣтеръ, понеси, вѣтеръ, — вѣсточку обо мнѣ въ Насиръ-Авадъ.

30. О дорогой мой, ты не умрешь, ты не умрешь, — ты не умрешь и увидишь новую весну.

31. Весна и тюльпанникъ! Ты не умрешь. — Родъ нашъ въ ходу, ты не умрешь!

32. О Господи, дай хорошій сонъ моему сынку; — ты знаешь о моемъ бытіи и небытіи.

33. Ну же, сынокъ мой, твоя лицевая покрышка золотая, — глаза твои нарциссы, волосы твои амбровые.

34. Ну же, куропатка, попой за домомъ, — да унесетъ сынка моего спокойный сонъ.

35. Господи! Небо заволокло облаками, а мы безъ палатокъ. — Мы не имѣемъ палатокъ... Развѣ мы не изъ луровъ!

36. Луры имѣютъ овецъ, мы не имѣемъ. — (Лурскія) жены имѣютъ шелковые платки, мы не имѣемъ.

37. О Господи, дай шелковый головной платокъ, — о Господи, дай стадо овецъ.

38. О Господи, ты — Господь міра, — ты — Господь земли и неба.

39. О Господи, сдѣлай, чтобы сынокъ мой не умеръ; — обѣ груди мои полны молока. Развѣ ты сытъ?

40. Я послала въ г. Шуштеръ, чтобы принесли для тебя люльку, — я сказала земледѣльцамъ, чтобы насадили для тебя садъ.

41. Сегодня три дня, какъ нашъ родъ въ ходу. — Когда я увижу радость, принесутъ твою колыбель!

42. Воркованіе куропатокъ... Блескъ новыхъ цвѣтовъ... — Блеяніе овецъ и барашковъ на берегу рѣки.

43. Куропатка моя, не пой, камушекъ тебѣ въ глотку: — «бѣлая гора» твое мѣсто; напротивъ тебя (гора) Зардэ.

44. Куропатка моя, не пой, камушекъ на твой голосъ: — (гора) Таулитъ твое мѣсто; напротивъ тебя (гора) Зардэ.

45. О люди рода, какъ дороги дѣти: — дерево безъ корня никогда не встанетъ.

46. О люди рода, дѣти пріятны! — Сердце бездѣтнаго всегда разбито!

47. Отъ всякаго, имѣющаго дѣтей, Богъ не возметъ (ихъ), — голова бездѣтнаго пусть лучше умретъ.

48. Не плачь, сынъ мой, прійдетъ твой старшій братъ, — принесетъ для тебя шелковыя ручныя повязки (свивальни).

49. Милый сынокъ мой, ты дорогъ твоей матери. — Силы отца твоего и спинѣ твоего двоюроднаго брата (то-есть, онъ будетъ его защищать).

50. (Ты) молоко и сахаръ, (ты) сахаръ и сокъ финиковъ. — Для тебя сдѣлаю люльку изъ корня тростника.

51. Какъ хорошъ мой Малимиръ!.. Въ немъ будешь жить ты, — будеш радоваться и не увидишь печали въ сердцѣ.

52. Сердце у меня болитъ, грудь—полна печали: — когда я увижу радост пойду (кочевать) въ долину Дихну.

53. Слышно воркованіе куропатокъ, — онѣ направляются въ лѣтневку, — я же сижу у твоей колыбели съ грудью, полною горести.

54. (Происходятъ) сборы родовъ, у меня за спиной люлька; — я буду би прутикомъ по люлькѣ для моего Хасуля.

55. Не бей прутикомъ по люлькѣ, Хасуль (уже) спитъ. — Ты подними тво ноги, нашъ родъ на жатвѣ.

56. Сынъ, я буду тебѣ жертвою, какъ и всегда: — тигръ изъ горъ идет левъ изъ рощи.

57. Баю-баюшки, цвѣтокъ тенгесъ; — баюшки, батя твой пошелъ на по сидѣнье.

58. Баюшки, батя твой пришелъ изъ лѣтневки, — принесъ ружье, ножъ кремень.

59. Баюшки-баю, цвѣтокъ дикой мяты, — батя твой принесъ головной пла токъ изъ шелковыхъ оческовъ.

60. Братецъ мой, братецъ мой, братецъ мой. — Дорогой мой, надежда мое судьбы (моего счастія).

61. Ну же, дорогой сынокъ мой, усни, — (и тѣмъ) освободи меня изъ ко тей гостей.

62. Баюшки, ты изъ волковъ. — Волкъ пришелъ, самъ ты знаешь.

63. Баюшки... Старый волкъ, — дорогой сынокъ мой поразитъ тебя стрѣло

64. Баюшки, цвѣтокъ джазъ: — солнце закатилось, а я не соверши молитвы.

65. Да унесетъ тебя спокойный сонъ до полуденной поры: — напеку хлѣба, принесу воды, смѣшаю съ кислымъ молокомъ.

66. Два гостя какъ разъ противъ нашего рода, — два торговца — покупа теля сока гина.

67. Цвѣты красные и бѣлые по-штучно — жертва головки двухлѣтня сынка.

68. Дорогой мой, милый сынокъ, спи крѣпко, — мои дни и ночи (проходят въ радости, пока они у тебя есть (т. е., пока ты живъ).

69. Я жертва двухъ глазъ твоихъ черныхъ, — я жертва губокъ твоих имѣющихъ родимыя пятнышки.

70. Голова и душа моя да будутъ жертвою головы твоей; — батя твой привезъ изъ г. Деспиля вьюкъ фиников.

71. Три дѣвушки изъ того рода (находящагося) на той сторонѣ — да будутъ жертвою (дѣвочекъ) Ханифэ и Лоли.

72. Раковины я положу на твои ручныя повязки, колокольчики (навѣшу) на люльку. — Флаконъ съ сурьмой я положу въ твою подушку.

73. Ручки и ножки твои бѣлы и подобны серебру. — Боль твоя да падетъ на Индійца нечистой крови!

74. Кельхунгъ, бенъ и желуди вышли (уродились) въ изобиліи. — Я пойду и принесу для насъ обоихъ.

75. Ты будь спокоенъ, чтобы я пошла и принесла — келеусъ, снѣгу и чевиль для моей Лолэзо́ръ.

76. По краямъ колыбели твоей я привяжу колокольчики и перламутровыя раковины. — Перья многоперой куропатки я положу въ твою подушку.

77. Твоя люлька и тирекъ — работа Белоля, — слезы глазъ твоихъ что прозрачная вода.

78. Баюшки, я сынка моего побью. Развѣ это качество, свойственное невѣрнымъ? — (Нѣтъ), люди рода говорятъ, это любовь.

79. Кто видѣлъ осенью воду на поверхности камня? — Когда мой глазъ увидѣлъ, сердце болитъ.

80. Баюшки! мастеръ колыбельный, — колыбель сынка моего ты хорошенько оструган.

81. Если хочешь взять (отомстить) кровь дяди Халифа́, — ступай къ холму Мулигели; (тамъ находится) родъ Зарифэ.

82. Зарифэ съ утра занятъ намаз'омъ (молитвою). — (Слышны) звяканье мечей, звукъ барабана и инструментовъ.

83. Баюшки! О Дардешдіецъ, — ты выгналъ меня изъ дома и заперъ дверь.

84. Пришелъ турокъ изъ Туркестана, — утащилъ меня въ Индустанъ.

85. На вершинѣ высокой горы миндальный лѣсокъ. — (Видны) двѣ красивыя руки Фатимэ-Сульту́нъ.

86. Красивою рукою своею она срывала миндаль — для приправы къ хлѣбу на зиму.

87. На вершинѣ высокой горы я подрѣзаю тростникъ (или: играю въ дудочку). — Я потеряла верблюда, слѣжу по пятамъ;

89. Я потеряла верблюда съ вьюкомъ кашни. — Я потеряла одного сынка, можетъ быть, (имъ) будешь для меня ты.

89. На вершинѣ высокой горы я буду сидѣть. — Огонь турокъ будетъ горѣть, я буду смотрѣть;

90. Огонь турокъ будетъ горѣть подобно звѣздѣ. — Матушка сынка моег бьетъ палочкой по тамбурину.

91. Была я голубенкомъ на вѣткѣ смоковницы, — злой охотникъ поразил меня стрѣлою въ крыло.

92. Друзья, вы имѣете крылья, взмахните крыльями (летите)! — Вы будет радостны сердцемъ, я — въ цѣпяхъ.

93. Баюшки! (Поздно, слышенъ уже) крикъ пѣтуха. — Дорогой сынок мой, улягся!

94. Твоя люлька сколько стоитъ? Твой пологъ сколько стоитъ? — Одн цѣпь верблюдовъ и связку лошадей.

95. Ты подняла колыбель, колокольчики издáли звукъ. — Локоны твои как грива скакуна, у котораго растрепанъ хвостъ.

96. Я подняла колыбель, колокольчики мои издáли звукъ. — Локоны мо какъ грива скакуна, каждый волосокъ раскололся на двѣ части.

97. О ты, моя владѣлица люльки, люльку твою помѣсти подальше. — Звук твоихъ колокольчиковъ оглушаетъ родъ.

98. Ты (еще) не поставила колыбели на высокихъ ножкахъ. — Ты (ещ не раскатала шелковыхъ ручныхъ повязокъ.

99. Баюшки, я сынка моего побью: онъ прервалъ (свой) сонъ, — онъ зву комъ «баюшки» разбудилъ родъ.

II.

СЛОВАРЬ.

Въ словарѣ приняты тѣ-же самыя сокращенія, какъ и въ словаряхъ первой и второй части «Матеріаловъ для изученія персидскихъ нарѣчій».

А, Ā.

а — 3 p. s. verb. subst. (است), 99, 28.

Абдаллá — и. с. *Абдалла*, 49, 30, 31, 33.

Абдáл-Хӯн — и. с. *Абдаль-Ханъ*, 42, 1.

Абдá-Різṓ — и. с. *Абда-Риза*, 72, 4.

Абд-ел-азíм — и. с. *Абдель-Азимъ*, 9, 19, 21.

Абдṓл — *Абдаль*, названіе сада, 23, 15.

Абдṓл — и. с. *Абдаль*, 35, 19, 33, 35, 36; 40, 8; 41, 25, 27; 53, 20; Абдṓлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 35, 22, 27; 36, 8; Абдṓлі (c. izaf.), 35, 31; 36, 10.

Абдуллá — и. с. *Абдулла*, 58, 10.

Абрӯџýн — и. с. ж. *Абруджунъ*, 27, 31, 33.

āвṓз — п. اواز *голосъ*, 61, 34.

Авṓс — и. с. *Авасъ;* Авṓсе (acc.), 29, 4.

Авулфáт — и. с. *Авульфатъ*, 40, 9, 11.

агыздýн — *пороховница;* агыздýні (c. izaf.), 20, 9.

аџáл — а. اجل *рокъ, смерть;* 6, 6; аџáлӣ (c. i. unit.), 22, 36; 61, 22; аџáлі (c. izaf.), 50, 8.

аџáу — а. عجب *чудо; удивительный*, 95, 35.

азíз — а. عزيز *дорогой, любезный;* азíзум (c. suff. poss. 1 p. s.), 41, 32; 99, 29; 100, 9, 39; 102, 39; 104, 10; азíзумеі (voc. c. suff. poss. 1 p. s.), 100, 39; 101, 8; 102, 24; азíзі (c. izaf.), 85, 29; 102, 1; азíзе (c. 3 p. s. verb. subst.), 101, 38; азізýн (plur.), 26, 21; азӣзтéрӣ (compar. c. i. unit.), 99, 26; азӣзтéре (compar. c. 3 p. s. verb. subst.), 99, 28.

аĥвṓл — а. احوال *обстоятельство, положеніе;* аĥвṓлі (c. izaf.), 83, 36.

Аĥмéд Бадáл — и. с. *Ахмедъ-Бадаль*, 53, 25, 31.

аівýн — ايوان *чертогъ, открытая зала, дворъ*, 20, 17; 61, 25.

аjjōрí — ап. عيّارى *шпіонство*, 14, 9.

Алá — *Ала*, названіе крѣпости, 78, 38.

Алí — и. с. *Али*, 24, 23; 29, 37, 40; 45, 19; 85, 6, 12; Алíм (c. suff. poss. 1 p. s.), 48, 14; Алíне (acc.), 53, 23.

алí велí — *али-вели*, названіе ружья; алí велíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 65, 13; алí велíне (acc.), 65, 15.

Алí Дōд — и. с. *Али Дадъ*, 53, 4, 19.

Алí Огṓ Хōн — и. с. *Али-Ага-Ханъ*, 24, 10.

Алí Різṓ — и. с. *Али-Риза*, 49, 36; 50, 2; Алí Різṓм (c. suff. poss. 1 p. s.), 50, 3, 6; Алí Різṓе (c. 3 p. s. verb. subst.), 64, 30.

Алí Різṓ Хӯн — и. с. *Али-Риза-Ханъ*, 37, 20.

Алí Хӯн — и. с. *Али-Ханъ*, 41, 24; Алí Хýні (c. izaf.), 41, 21.

аліллṓ — *баю-баю*, 103, 19; 104, 21, 22.

аліллō'í — *баю-баю*, 100, 21, 23, 25, 35, 37, 39; 102, 17—19, 21, 27, 29, 31; 103, 23, 29; 104, 9.

а'лṓџ — а. علاج *исцѣленіе, лекарство;* алṓџі (c. izaf.), 85, 10.

алýс — *бѣлый* (баранъ, козелъ), 65, 11.

алхӯлу́х — т. ارخالق *архалукъ, одежда, которая надѣвается непосредственно на рубашку;* алхӯлу́хі (c. izaf.), 85, 33.

амба́р — عنبر *ожерелье, золотыя и серебряныя цѣпи, которыя женщины носятъ на шеѣ,* 83, 5; амба́рі (c. izaf.), 83, 6.

амбе́р — а. عنبر *амбра, пріятный запахъ;* амбе́рі (c. izaf.), 5, 32.

амберí — ап. عنبری *пріятнаго запаха;* амберíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 101, 10.

амбо̄р — п. انبار *амбаръ, темница,* 80, 27; 95, 19; амбо̄рі (c. izaf.), 9, 37.

Амбо̄р — *Амбаръ,* названіе тѣснины, 4, 37.

амíр — а. امیر *начальникъ, глава (Али),* 5, 25.

Амíр — и. с. *Амиръ,* 14, 33; 15, 16, 18, 20, 21; Амíрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 15, 8, 10; Амíре (acc.), 14, 34, 36.

Амíр Хӯн — и. с. *Амиръ-Ханъ,* 28, 4.

амо́н — а. امان *пощада;* амо́нум (c. suff. obl. 1 p. s.), 71, 22.

амо̄ре́т — а. عمارت *зданіе,* 3, 25.

Амӯнулла́ — и. с. *Аманулла,* 21, 4, 6, 8, 31; Амӯнулла́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 21, 28, 30; Амӯнулла́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 16.

Амӯнулла́ Хо̄н — и. с. *Аманулла-Ханъ,* 21, 2.

Андека́н — *Андеканъ,* названіе селенія; Андека́не (acc.), 4, 40.

Анџіртӯ́н — *Анджиртунъ,* названіе селенія, 71, 35, 37; Анџіртӯ́ні (c. izaf.), 71, 31, 33.

ано́р — п. انار *граната* (фруктъ), 10, 33; ано́ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 4, 34; ано́рс (c. e. metrico), 51, 30.

Ано́р — *Анаръ,* названіе мѣста, 65, 27, 29.

Ара́бі-бер — *Араби-беръ,* названіе селенія, 9, 22.

Ара́в — а. عرب *Арабъ;* Ара́ве (acc.), 31, 8.

Аравестӯ́н — ап. *Арабистанъ,* 9, 20.

араві́ — а. عربی *арабскій; арабская лошадь,* 29, 12, 13; араві́не (acc.), 51, 20.

Ара́у — а. عرب *Арабъ,* 67, 10.

Аргіле́ — *Аргиле,* названіе горы; Аргіле́не (acc.), 3, 29.

Арда́л — *Ардаль,* названіе селенія, 56, 28, 30, 32; 80, 30, 32, 34.

арде́ — *арде,* сладкое кушанье, 3, 7.

арза́н — *арзанъ,* дерево; арза́неі (vocat.), 83, 25, 27; арза́ні (c. izaf.), 100, 38.

арк — п. ارك *цитадель;* а́ркі (c. izaf.), 37, 7, 15.

аро́х — т. براق *сѣдельное оружіе;* аро̄хо́ (plur.), 58, 18; 62, 37.

арре́ — п. ارّه *пила,* 9, 29.

арӯ́с — а. عروس *новобрачная, невѣста,* 97, 10; 98, 2, 4.

арӯсí — ап. عروسی *свадьба,* 97, 6.

аршафí — ап. اشرفی *золотая монета,* 97, 33.

аса́л — а. عسل *медъ,* 40, 19, 21.

асда́р — п. استر *мулъ,* 82, 32.

Асде́кі-Хо̄зí — *Асдеки-Кази,* названіе горы, 9, 35.

асíр — а. اسیر *плѣнный;* асíрум (c. 1 p. s. verb. subst.), 95, 21; асíрі (c. i. unitat.), 40, 21.

Аске́р — и. с. *Аскеръ;* Аске́реі (vocat.), 61, 23, 25, 36, 37.

асл — а. اصل *основаніе, корень;* а́слі (c. izaf.), 78, 30.

Асло́н — и. с. *Асланъ;* Асло́ні (c. izaf.), 53, 7.

асо́ — а. عصا *посохъ,* 17, 1.

асп — п. اسب *лошадь,* 34, 31; 53, 6; а́спі (c. izaf.), 43, 16, 18; 63, 21; 67, 9, 11; а́спе (acc.), 63, 2; а́спе (c. 3 p. s. verb. subst.), 29, 26; а́спум (c. suff. poss. 1 p. s.), 53, 26; 56, 25, 33; а́спуме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 54, 14; а́спет (c. suff. poss.

2 p. s.), 68, 13, 15, 17; áспес (c. suff. poss. 3 p. s.), 82, 14; аспýні (plur. c. izaf.), 67, 32, 34.
аспбéнд — п. *اسپبند *связка лошадей*; аспбéндї (c. i. unitat.), 104, 12.
астéр — п. استر *мулъ*, 97, 8. Cf. асдáр.
Астерекí — *Астереки*, названіе племени, 20, 7.
Атавí — *Атави*, названіе селенія, 64, 29.
ā̃у — п. آب *вода, источникъ, рѣка*, 4, 4; 10, 35; 11, 1; 13, 17; 26, 12; 43, 8; 51, 25, 31, 33; 64, 15, 17; 69, 36, 38; 70, 15; 83, 11; 99, 31, 32; 102, 34; ā̃уе (c. izaf.), 4, 5; 58, 29; 71, 16, 18, 38; 72, 16; 103, 18; ā̃у'і (c. izaf.), 4, 8, 10; 67, 24; ā̃уне (acc.), 84, 7; ā̃уе (c. 3 p. s. verb. subst.), 14, 5; 21, 25; 82, 25; ā̃уен (c. 3 p. p. verb. subst.), 83, 29; ā̃уhбсӯн (plur. c. suff. poss. 3 p. p.), 88, 4; ā̃у рīхд ве чо̆лум — *онъ пролилъ воду на мой очагъ, т. е. погубилъ мою семью*, 51, 12; ā̃уне мéзе — п. آب مزن *не лей воду, не прыскай водою*, 84, 7.
Ā̃у Анōрí — *Ау-Анори*, названіе мѣста, 58, 31.
Ā̃у іспí, Ā̃у іспíд — *Ау испи, Ау испидъ* («Бѣлая вода»), названіе мѣста, 41, 2[illegible]; 42, 2, 4.
Ā̃у Кунōр — *Ау Куноръ*, названіе мѣста, 3, 21; Ā̃у Кунōре (c. 3 p. s. verb. subst.), 3, 19.
Ā̃у Міhлівéк — *Ау Михливекъ*, названіе мѣста, 30, 39.
Аудо̆л — *Аудаль*, названіе бахтіярскаго племени, 29, 4.
аулбд — а. اولاد *дѣти*, 101, 33, 35, 36, 37, 38.
аур — п. ابر *облако*, 26, 17; áурі (c. izaf.) 83, 34; áурī (c. i. unitat.), 101, 13; áурī гіріh — п. ابر گرفت — *небо заволокло облаками*, 101, 18.
Аурéк — *Аурекъ*, названіе бахтіярскаго племени, 29, 35.

аурīшýм — п. ابریشم *шелкъ*, 30, 27.
аурīшумí — п. ابریشی *шелковый*, 67, 20; 101, 40.
аурīшумíн — п. ابریشمین *шелковый*, 104, 20.
аурбз — п. افراز *вершина, верхъ*, 5, 23; 17, 2.
Аурýт — *Аурутъ*, названіе горы, 50, 9.
аусíд — 3 p. s. praet. *онъ пришелъ*, 4, 23; 5, 5; баусíд — id. 4, 23; 5, 1.
аусо̆р — п. افسار *недоуздокъ, поводъ*, 4, 7, 9; 68, 13; аусо̆ре (acc.), 82, 16, 18.
áушеніде — part. въ значеніи 3 p. s. praeter. *онъ взмахнулъ, двинулъ*, 85, 17. Vide jáушенī.
аушýр — *поясная шаль*, 23, 8.
ашко̆л — п. اشغال, *соръ, соломенки*, 73, 12, 14.

Б.

Бавāдí — *Бавади*, названіе бахтіярскаго племени, 3, 26, 27; 4, 6.
Бавекí — *Бавеки*, названіе области, 67, 27.
бāв — *хорошій, подходящій*; бáві (c. izaf.), 16, 28.
багáл — п. بغل *грудь*, 97, 18; багáлі (c. izaf.), 98, 10, 12.
багáл-вōз — п. بغلواز *широкогрудый*, 37, 11; 63, 21.
бад ез — ап. بعد از *послѣ, за...*, 53, 18.
баhд ез — *послѣ, за....*, 71, 26.
баъд ез, баhд зі — *послѣ, за....*, 28, 8; 37, 12; 47, 10, 12; 58, 16; 86, 22; 87, 31, 33, 34; 88, 9.
баhр — п. بهر *доля, раздѣлъ; баhр íкунум — я дѣлю*, 30, 28; — íкуне — *онъ дѣлитъ*, 82, 6; — íкунīн — *вы дѣлите*, 15, 28; — кéрден — *они раздѣлили*, 20, 4; баhрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 20, 4; баhрес (c. suff. poss. 3 p. s.), 9, 28.
ез баhр — п. از بهر *для, ради*; ез баhрум (c. suff. obl. 1 p. s.) 87, 14.

ба́лкі — а. بلکه *можетъ быть, пожалуй*, 82, 38; 85, 13; ба́лкум (с. suff. 1 p. s.), 4, 26; 103, 40.

барг — а. برق *блескъ*; ба́ргі (с. izaf.), 16, 37.

бард — *камень*, 4, 11, 15; 10, 36; 11, 2, 3; 38, 27; 43, 33, 35; 51, 14; 61, 27; 103, 21; бард бард — *камень камень, груда камней*, 35, 32; ба́рді (с. izaf.), 4, 18; 27, 37; 31, 13, 15; 54, 9; ба́рдī (с. i. unitat.), 82, 24.

бардí — *каменный*, 47, 9.

барзігéр — п. برزگر *сѣятель*, 5, 26; барзігеру́н (plur.), 101, 24. Слово это у Бахтіяровъ значитъ также *пѣхотинецъ*, противоп. діроуге́р — *всадникъ*. Однимъ изъ такихъ «пѣхотинцевъ» составлена пѣсня, напечатанная у насъ подъ № 1.

барф — п. برف *снѣгъ*, 4, 37; 74, 3, 5; 103, 14; барф гірíhд — *снѣгъ покрылъ* (гору), 50, 10, 12; барф íгīра — *снѣгъ покрываетъ*, 3, 3; ба́рфі (с. izaf.), 31, 1.

барфа́у — п. برف‌آب *вода, образующаяся изъ снѣга*, 4, 39.

барфí — *снѣжный*, 35, 30.

барч — п. ورج *блескъ, сверканіе;* барч íзене, *блеститъ, сверкаетъ*, 56, 31, 33; 98, 10, 12.

бахт — п. بخت *счастіе; клятва, заклинаніе;* бахт íдумет — *клянусь тебѣ, заклинаю тебя*, 53, 21, 23, 28; ба́хті (с. izaf.), 4, 38; 61, 20; 73, 23.

Бахтіjōрí — *Бахтіяръ;* Бахтіjōрí'i; (с. izaf.), 1, 5.

бахтіjōрí — *«бахтіярство», желаніе стать набольшимъ*, 14, 10.

бафт — п. بافت 3 p. s. praeter. *она соткала*, 82, 10.

бе — п. به بد *въ, на, по, къ, до*, 3, 4, 13, 14, 17, 20, 28; 5, 12, 14, 19, 26—28, 31, 33, 36; 6, 1, 2, 4, 9; 9, 27, 30, 38; 13, 13; 14, 3, 5, 6; 15, 15, 17, 19; 16, 10, 12, 40; 20, 3; 21, 6, 9, 23, 25, 26; 22, 33; 23, 16; 24, 27, 29; 25, 17, 36; 28, 5, 11; 29, 9, 12, 13, 14, 27, 29, 31, 36; 30, 13—15, 17, 27, 28, 31, 33, 35, 37; 31, 14, 16, 19, 21, 25; 35, 22, 26, 27, 31, 34; 38, 10, 17, 19; 41, 23, 24; 42, 35, 37; 43, 9, 19, 33, 35; 47, 18, 20; 48, 22, 24; 50, 4, 18; 51, 8, 31, 33; 53, 14, 15, 33; 54, 12, 16; 55, 37; 56, 1, 8, 24, 26; 61, 36; 65, 20; 67, 11, 12, 13, 15, 17, 29; 71, 15, 20, 21, 23, 38; 72, 18; 73, 17, 25, 27, 37, 38; 74, 19, 21, 30, 32; 78, 32, 34; 79, 14; 80, 24, 26, 27, 30, 31, 34, 36, 37; 81, 1, 3, 8, 10; 82, 6, 14, 18, 26, 37; 83, 2, 4, 7—10, 18, 20, 21, 23, 33; 84, 3, 5, 15, 16, 23, 30; 85, 1, 5, 6, 11, 12, 31, 37; 86, 1, 5, 12, 21, 34; 87, 1, 2, 3, 6, 12, 21; 94, 39, 40; 95, 3—5, 38; 97, 11, 15, 17, 26, 28; 99, 27, 33, 35, 36; 100, 10, 24, 29, 32, 35—37; 101, 2, 7; 102, 6, 8, 11, 13, 14, 15, 18, 35, 38, 40; 103, 1, 2, 3, 6, 7, 16, 30; 104, 8, 10, 16; бес (с. suff. 3 p. s. — п. بهاش), 5, 26.

бед — п. بد *дурной, злой;* бе́дум (с. suff. poss. 1 p. s.), 73, 23; бе́дес (с. suff. poss. 3 p. s.), 61, 20.

бедбахтí — п. بدبختی *злосчастіе*, 27, 32; 28, 12; 30, 30; 38, 10, 14, 16; 43, 6, 34, 36.

бедí — п. بدی *зло*, 88, 14.

бедíс — *бедисъ*, названіе ружья; бедíсі (с. izaf.), 54, 6.

бедо́у — *быстрая лошадь, скакунъ*, 104, 14, 16.

Беhбеhу́н — *Бехбеханъ*, городъ; Беhбеhу́не (acc.), 63, 22; Беhбеhу́не (с. 3 p. s. verb. subst.), 95, 39.

беhда́р — п. بهتر *лучшій*; беhда́рī (с. 2 p. s. verb. subst.), 100, 9.

беhде́р — *лучшій*, 29, 11; 88, 2.

беhíшт — п. بهشت *рай;* беhíште (с. 3 p. s. verb. subst.), 72, 25.

Беhме́н — н. с. *Бехменъ*, 21, 14, 22, 24, 26, 27, 29; Беhме́нем (с. suff. poss. 1 p. s.), 21, 16; Беhме́неi

(vocat.), 21, 12; Беhме́нi (c. izaf.,) 21, 32.

беhо̄м, беhо̄меi — 1 p. s. aorist. глагола بودن — *быть*, 100, 8, 10, 37; 102, 15.

беhо̄р — п. بهار *весна*, 73, 26, 28; 101, 5; беhо̄рі (c. izaf.), 101, 4; беhо̄рī (c. i. unitat.), 72, 21; беhо̄ре (c. 3. p. s. verb. subst.), 72, 28.

беhо̄ру́н — п. بهاران *весною*, 72, 14, 16; 87, 39; 88, 1, 3.

Беhру́м — и. с. *Бехрамъ*, 24, 19, 21.

Беhру́м Хӯн — и. с. *Бехрамъ-Ханъ*, 41, 21; Беhру́м Хо́не (dat.), 24, 11.

беhу́, беhу́н — *черная палатка*, 15, 11, 13; 25, 22, 24; 30, 29; 35, 28; 48, 16; 65, 7; 101, 14; беhу́не (c. izaf.), 25, 21, 23; беhу́нес (c. suff. poss. 3 p. s.), 45, 35; беhу́нī (c. i. unitat.), 83, 38; беhу́нім (c. 1 p. p. verb. subst.), 101, 13.

Беіла́р — и. с. *Бейлеръ*, 23, 14. Значитъ также *отважный*, *молодецъ*.

беку́ — *старшій изъ родственниковъ*; беку́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 27, 38.

беку́н — *родственники, родня*; беку́нес (c. suff. poss. 3 p. s.), 21, 4.

і́белīва, і́белīве — 3 p. s. praes. *сверкаетъ, блеститъ*, 74, 5; 82, 12.

белі́т — а. بلوت *желудь*, 74, 16, 18; 99, 34; 103, 11; белі́те (acc.), 9, 36; белі́тī (c. i. unitat.), 82, 22.

бело̄ — а. بلا *горе, напасть*, 99, 23; бело̄ і́бӯ — *пропадетъ, погибнетъ*, 86, 23, 24; бело́ керд — *прервалъ, нарушилъ*, 104, 21.

бело̄ кі — *можетъ быть*, 15, 2.

Бело̄л — и. с. *Белалъ*; Бело̄лен (c. 3 p. p. verb. subst.), 103, 17.

бен — *бенъ*, горная трава, 103, 11.

бена́уш — п. بنفش *фіалка*, V. біх-бена́уш.

бенд — п. بند *связь, оковы, путы; корзинка, служащая для переправы по веревкѣ черезъ воду*, 30, 16; 31, 20, 24; 43, 6; бе́нді (c. izaf.), 43, 82; бе́нде (c. 3 p. s. verb. subst.), 29, 28; 73, 15.

бенд — основа наст. врем. глагола بستن *связывать, повязывать;* Aorist. 1 p. s. бе́ндум, 61, 39; 103, 15; 1 p. p. бе́бендім, 98, 7.

бенде́ — п. بنده *рабъ, слуга;* бенде́'і (c. izaf.), 95, 36.

Бенде́р — и. с. *Бендеръ*, 11, 4, 8.

бендо́р — *подъемъ*, 41, 29.

бенішı́н — *жилище, мѣстопребываніе;* бенішı́нум (c. suff. poss. 1 p. s.) 61, 31, 33; 64, 29.

бер — основа наст. врем. глагола بردن *нести, уносить*. Imperat. 2 p. s. бе́рум (c. suff. obl. 1 p. s.), 61, 36; 2 p. p. бері́н, 57, 12; 84, 3, 5; бері́нум (c. suff. obl. 1 p. s.), 67, 12; бері́нес (c. suff. obl. 3 p. s.), 82, 38; 84, 16. Aorist. 1 p. s. бере́м, 59, 33; 67, 16; беру́м, 30, 8, 10; 3 p. s. бере́, 80, 25; бере́мӯн (c. suff. obl. 1 p. p.), 70, 15; 1 p. p. бері́м, 78, 29, 35; 97, 24; бері́мес (c. suff. obl. 3 p. s.), 97, 21. Optat. 3 p. s. беро̄, 101, 12; беро̄т (c. suff. obl. 2 p. s.), 52, 1; 99, 31, 33; 102, 33. Praes. 3 p. p. і́берен, 40, 18.

берауе́р — п. برابر *противоположный*, 84, 29.

бер-а̄фта́у — п. بر آفتاب *солнечная сторона*, 28, 23. (Противоп. нісо́р).

бере́к — *домъ;* бере́кі (c. i. unitat.), 31, 11.

бере́к-бу́р — *разрушающій домъ;* бере́к-бу́рум (c. suff. pos. 1 p. s.), 31, 11, 18.

бере́шт — основа прош. врем. глагола برشتن *жарить*. Praeter. 3 p. s. бере́шт, 48, 17, 19, 31.

беро́'і — п. براي *для, ради* (c. izaf.), 103, 36.

беро̄де́р — п. برادر *братъ*, 84, 30; беро̄деру́ні (plur. c. izaf.), 64, 14.

беро́р — *братъ;* беро́рум (c. suff. poss. 1 p. s.), 16, 24; 26, 7; 29, 22; 42,

6; 74, 21; 102, 23; берб́рес (c. suff. poss. 3 p. s.), 84, 20; берб́рен (c. 3 p. p. verb. subst.), 35, 35.

Берб́т — и. с. *Беротъ*, 25, 16, 25, 27, 29, 32, 34, 36; 26, 18.

беррá, беррé — п. برّه *ягненокъ*, 35, 37; 36, 2; 100, 16, 18; 101, 28.

бес — п. [به اش] *ему*, 5, 26. Vide бе.

бес — п. بس *достаточно*, 87, 20.

бест — *кольцо, которымъ дуло ружья прикрѣпляется къ ложу*, 21, 15; 58, 18; бéсті (c. izaf.), 21, 15; 34, 24.

бест — основа прошед. врем. глагола بستن *связывать, повязывать*. Praeter. 2 p. s. бéсдī, 103, 30; 3 p. s. бест (туфéӊг) *выстрѣлилъ*, 25, 32; 81, 8, 10; бéстум (c. suff. obl. 1 p. s.), 31, 33; 51, 25; бéстес (c. suff. obl. 3 p. s.) 25, 34. Partic. perfecti бестé, 3, 12; 48, 30; 62, 33; 67, 20; 79, 13; бестé куррé — (*лошадь*) *скинула жеребенка*, 68, 12; c. negat. нéбесте, 85, 28; Plusquamp. 1 p. s. бестé бíдум, 80, 31; 3 p. s. бестé бīд, 79, 11, 12. Praeter. passivi 3 p. s. бестé бīд, 58, 13; partic. perf. pass. бестé бīдé, 86, 27.

бе'ý — *отецъ*, 35, 29; 62, 37; 82, 38; бе'ýм (c. suff. poss. 1 p. s.), 25, 17, 19, 21, 23; 71, 21, 23; бе'ýмеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 22, 32; 26, 7, 9; бе'ýт (c. suff. poss. 2 p. s.), 4, 26; 24, 12; 83, 21, 23; 86, 1; 100, 4, 6; 102, 2, 18, 19, 22; 103, 4; бе'ýте (c. suff. poss. 2 p. s. accus.), 61, 22; бе'ýс (c. suff. poss. 3 p. s.), 63, 20; 84, 23, 24; 97, 21; бе'ýсе (c. suff. poss. 3 p. s. accus.), 84, 28; бе'ýнес (plur. c. suff. poss. 3 p. s. *ея родственники*), 84, 31.

беф — основа настоящ. врем. глаг. بافتن *ткать*. Aorist. 1 p. s. бефýм, 82, 30, 32.

бефб́ — a. وفا, *вѣрность*; бефб́'ī (c. i. unitat.), 88, 18.

бечé — п. بچه *дитя*; бечеjéл (plur.), 63, 1.

бī — п. بی *безъ*, 15, 9; 24, 16; 65, 28, 25; 71, 28; 84, 26; 85, 4, 14; 99, 23; 101, 13, 34, 36, 38.

бīберб́рī — *неимѣніе брата*, 73, 8.

Бīбí Бегýм — и. с. ж. *Биби-Бегумъ*, 78, 36; 89, 1, 3.

бīвá, бīвé — п. بیوه *вдова*, 10, 32; 64, 24; 97, 31.

бīві́ — п. بیبی *жена начальника племени и всякаго вельможи*, *барыня*; бīвījéл (plur.), 97, 31.

бīг — *козленокъ нѣсколькихъ дней*; бíге (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 27.

бī-ѓагӯ'ī — *неимѣніе брата*, 73, 10.

бīд — п. بید *ива*, 6, 6; 51, 36; 70, 11, 13; 84, 6; бíді (c. izaf.), 4, 28, 29, 31; 40, 13, 15; 78, 31, 33; бíдī (c. i. unitat.), 51, 18; бíден (c. 3 p. p. verb. subst.), 25, 27.

бīд — п. بود *бытіе*; бīд у невíдум — *мое бытіе и небытіе*, 101, 8.

бīд, рѣже бī, основа прошед. врем. глагола بودن *быть*, употребляющагося и въ значеніи شدن *стать*. Praeter. 1 p. s. бíдум, 17, 5; 38, 9; 73, 18; 85, 7; 87, 10; 95, 12; 104, 5; бīм 24, 19, 21; 3 p. s. бīд, 4, 3; 5, 8; 9, 31; 10, 35; 11, 1; 14, 15; 43, 35, 36; 45, 18; 53, 37; 57, 11; 74, 19; 80, 35; 81, 5; тб̄ бíдет — *пока ты былъ живъ*, 87, 22; бī, 35, 29; 64, 18; 70, 21; 3 p. p. бíден, 17, 6. Partic. perf. бīдé 20, 4; 23, 1; 26, 15; 28, 36; 37, 10; 40, 13, 14: 43, 6, 32; 62, 34, 35; 81, 4; 84, 14; 86, 25, 27.

бīдемб́х — п. بی دماغ *невеселый, не въ расположеніи*; бīдемб́хī (c. 2 p. s. verb. subst.), 40, 23.

бīдб́д — п. بیداد *горе*, 88, 17; бīдб́де (acc.) бéхӯне — *попѣлъ бы на голосъ*, 5, 35.

бīhajб́ — ап. بی حیا *безстыжій*; бīhajб́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 25, 35.

біhік — *невѣста, новобрачная.*

біјōбýн, біјōвýн — п. بيابان *пустыня*, 64, 8; 68, 4.

біјṓз — а. بياض *шея, основанiе шеи;* біјṓзі (c. izaf.), 95, 7.

біјṓр — п. بيدار *бодрствующій, неспящій*, 31, 12; 104, 22; біјṓрес (c. suff. obl. 3 p. s.), 73, 24.

бікесí — п. بى‌كسى *неимѣніе никого;* бікесíме (c. suff. poss. 1. p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 72, 38.

бімеззé — п. بى‌مزّه *безвкусный*, 98, 2.

бімṓр — п. بيمار *больной, недужный*, 6, 8; 23, 1; 68, 10, 12; 84, 16; 86, 25; бімṓрі (c. izaf.), 72, 39; 73, 1.

бін — основа наст. врем. глагола ديدن *видѣть, смотрѣть*. Cf. вiн. Aorist. 1 p. s. бíнум, 3, 23, 28; 29, 30; 87, 18; 88, 2; 101, 26; 102, 8; бéбīнум, 47, 4; 2 p. s. бíнī, 46, 35; 3 p. s. біне, 84, 23; 1 p. p. бíнīм, 4, 36; 86, 34, 36; 2 p. p. бíнīн, 72, 31. Praes. 1 p. s. íбīнум, 74, 10. Optat. 1 p. s. бíнōм, 16, 36.

Бірегýн — *Бирегунъ*, названiе мѣста; Бірегýне (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 15.

бірíнџ — п. برنج *рисъ*, 11, 19, 21, 23.

бірінџí — п. برنجى *бронзовый*, 82, 9.

бірінí — п. بيرونى *наружный, внѣшній*, 85, 16.

біріштá — п. برشته *поджаренный*, 83, 32. Cf. берéшт.

бісјṓр — п. بسيار *много*, 50, 16; 85, 36.

біх-бенáуш — *съ основанiемъ лиловаго (фiалковаго) цвѣта*, 83, 6.

бішá — п. بيشه *лѣсъ, роща*, 11, 36; 82, 8; 100, 33; 102, 16.

біштéр — п. بيشتر *болѣе*, 71, 23.

бō — п. با *съ*, чаще встрѣчается въ соединенiи съ ве или во, 45, 34; 87, 37; 97, 26, 28; 101, 35; бōм (c. suff. obl. 1 p. s.) бýкун — *пошли со мною*, 97, 14; во бōм (c. suff. obl. 1 p. s.), 26, 22; во бō, 56, 37; 57, 2; ве бṓме (c. suff. obl. 1 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 24, 19; 43, 15; 67, 19; ве бṓкет (c. suff. obl. 2 p. s.), 48, 18; ве бṓсӯн (c. suff. obl. 3 p. p.), 68, 5; 74, 35.

бō — основа наст. врем. глагола بودن *быть*. Imperat. 2 p. s. мéбоу, 28, 4; Aorist. 1 p. s. бōм, 100, 7, 35; 3 p. s. бō, 99, 23, 24; 103, 3, 6.

бōв — *хорошій, подходящій;* бṓві (c. izaf.), 64, 32. Vide бāв.

Бōвṓ — и. с. *Бава*, 60, 12.

Бōвṓ Маhд — *Бави-Махдъ*, названiе мѣста поклоненiя, 4, 5; Бōвṓ Мéhдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 5, 16.

Бōвōхýн — и. с. *Бовохунъ*, 20, 2, 10, 12; 50, 15.

бṓг — п. باغ *садъ*, 101, 24; бṓгет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 8; бṓгі (c. izaf.), 9, 15, 17; 23, 7; 51, 28, 30; 98, 1; бṓгы (c. izaf.), 84, 33.

бōгчесерṓ — *багчесерай*, названiе ружья, 25, 31, 33; 27, 35; 45, 17.

бōд — п. باد *вѣтеръ*, 4, 36; 5, 31, 33; 26, 12, 14; 73, 37; 74, 2; 82, 8; 83, 12, 14; 84, 34, 36; 101, 1; бṓді (c. izaf.), 16, 2.

бōдí — п. بادى *вѣтряный*, 41, 21.

бōделý — *боль въ костяхъ;* бōделýе (c. 3 p. s. verb. subst.), 38, 32.

бōџ — п. باج *дань, подать*, 29, 10.

бōз — п. باز *соколъ*, 94, 39.

бōз — п. باز *опять, еще*, 73, 38; 87, 11; 88, 8.

бōз — основа наст. времени глагола بازيدن *играть; джигитовать, плясать*. Imperat. 2 p. s. бéбōз, 78, 36; Praes. 3 p. s. íбōзе, 64, 19; 3 p. p. íбōзен, 25, 26; 60, 2. Partic. praes. бōзендé'і (c. i. unitat.), 97, 30.

бōзергýн — п. بازرگان *торговецъ въ разносъ*, 100, 14; 102, 36; бōзергýні (c. i. unitat.), 64, 34.

бōзí — п. بازى *игра; джигитовка, пляска*, 11, 25; 37, 4; 56, 29; 63, 20; 80, 32; 83, 24; 86, 2; бōзім (c.

suff. obl. 1 p. s.) до̄ді — *ты со мною сыграло*, 72, 27.

бо̄зігéр — п. بازیگر *игрокъ, шутникъ;* бо̄зігéреі (vocat.), 72, 27, 29.

бо̄зо̄р — п. بازار *базаръ*, 3, 10; 4, 17; 20, 8; бо̄зо̄р вéрдо̄р — *прекрати базаръ, оставь*, 85, 23; 87, 7.

Бо̄зу́фт — *Бозуфтъ*, названіе мѣста, 31, 6; 74, 15, 17; 100, 25; Бо̄зу́фті бо̄ло́, Бо̄зу́фт бо̄ло́ — *верхній Бозуфтъ*, 31, 4; 64, 35, 36.

боhо́р — п. بهار *весна*, 4, 30, 32; 83, 34; боhо́ре (с. 3 p. s. verb. subst.), 84, 36; 100, 18.

бо̄ђі, бо̄hі — п. بازو *рука отъ плеча до локтя*, 23, 8; 60, 5; 70, 17; бо̄hім (с. suff. poss. 1 p. s.), 72, 35.

бо̄ју́м — п. بادام *миндаль*, 103, 35.

бо̄јумесду́н — п. بادامستان *миндальная роща*, 103, 33.

бо̄л — п. بال *крыло; мышка, край, пола; рукава кафтана, плаща;* с. izaf. *до, у, къ*, 104, 7; бо̄л бéгі̄рум — *я распущу крылья, оперюсь*, 74, 28; бо̄л бéгі̄рін — *взмахните крыльями*, 104, 7; бо̄л нéзене — *не долетаетъ*, 72, 9; бо̄лум (с. suff. poss. 1 p. s.), 22, 34; 61, 37; 104, 6; бо̄лі (с. izaf.), 20, 7; 26, 11; 43, 8; 53, 9; 56, 8; 82, 8; 83, 9; бо̄ле (accus.), 85, 17; бо̄ло́не (plur. acc.), 9, 23.

бо̄ло́ — п. بالا *ростъ, верхъ*, 6, 6; 24, 26, 30; 27, 33; 28, 6; 31, 4; 53, 30, 36; 60, 4, 6; 71, 22, 24; 78, 30; 82, 35; 84, 4, 6; 86, 7; 95, 14, 25, 34; бо̄ло́т (с. suff. poss. 2 p. s.), 94, 40; бо̄ло́'і (с. izaf.), 95, 26; 97, 19.

Бо̄ло̄вéнд — *Балавендъ*, названіе мѣста, 35, 32.

бо̄ло́-сéр — *очень высокій;* бо̄ло́-сéреі (vocat.), 28, 9.

Бо̄ндо́ — *Бондо*, названіе горы, 65, 9.

Бо̄но́ — *Боно*, названіе горы, 65, 21.

бо̄р — п. بار *вьюкъ, тяжесть;* бо̄р вендо — *бросилъ тяжести*, 30, 31; бо̄р кунíн — *навьючьте, нагрузите*, 11, 19, 21, 23; бо̄р íкунум — *я вьючу*, 3, 13, 15, 17, 19, 21; 58, 25; бо́ресӯн (с. suff. obl. 3 p. p.), керд — *онъ ихъ навьючилъ*, 11, 34, 36; бо́рум (с. suff. poss. 1 p. s.), 63, 9; 74, 9; бо́рет (с. suff. poss. 2 p. s.), 63, 8; бо́ре (с. 3 p. s. verb. subst.), 100, 11; бо́рі (с. izaf.), 103, 4, 39.

бо̄рго́h — п. بارگاه *чертогъ*, 61, 23.

бо̄рíк — п. باریك *тонкій*, 14, 11; 48, 26; 53, 30, 36; 60, 4, 6; 84, 4, 6; бо̄рíкі̄ (с. і. unitat.) — *слегка*, 82, 18, 20.

Бо̄рíк — и. с. *Барикъ*, 29, 12, 23, 25, 27, 32; 30, 26; 31, 3; Бо̄рíкум (с. suff. poss. 1 p. s.), 29, 3, 5, 14; 30, 1, 3, 5; 31, 14, 16: Бо̄рíкі (с. izaf.), 28, 36; 29, 9, 29, 40; 30, 20, 21; 31, 7, 11, 18, 27; 74, 4, 6.

бо̄ріло́h — ап. بارالله *о Боже!* 10, 32; 11, 4, 8; 23, 10, 12, 14; 29, 4, 39; 30, 2, 4, 6, 12, 34, 36, 38, 40; 36, 9; 48, 14; 53, 25, 31; 58, 9, 26; бо̄ріло́hум (с. suff. poss. 1 p. s.), 87, 16.

бо̄ру́н — п. باران *дождь*, 3, 8; 9, 30.

бо̄тíл — а. باطل *ложный, невѣрный*, 85, 2.

Бо̄хтевéк — *Бахтевекъ*, названіе мѣста, 21, 17, 19.

бо̄ш — основа настоящ. врем. глаг. بودن *быть, стать*. Aorist. 2 p. s. бо̄шí, 103, 40.

бӯ — п. بو *запахъ, обоняніе;* вер бӯт (с. suff. poss. 2 p. s.) бéніh — *понюхай*, 5, 10; вер јек неhíм бӯ — *другъ друга обнюхаемъ*, 65, 2; бу́се (с. suff. poss. 3 p. s. accus.), 84, 34, 36.

бӯ — основа настоящ. врем. глаг. بودن *быть, стать*. Aorist. 3 p. s. бӯ, 4, 26; 5, 20; 82, 38; 100, 31; 3 p. p. бӯн, 100, 29. Praes. 3 p. s. íбӯ, 61, 16; 86, 23, 24; с. negat. нéмібӯ, 95, 17, 18, 20.

бӯве́р — п. باور *вѣра, довѣріе,* 27, 17; 73, 30, 32.

Бувéір — *Бувейръ,* названіе мѣста поклоненія; Бувéіре (acc.), 4, 22.

буз — п. بز *козелъ,* 16, 27, 33, 35; бýзі (c. izaf.), 20, 11; бузýн (plur.), 17, 11, 13; бузгéл (plur.), 3, 24.

Бузлéр — *Бузлеръ,* названіе мѣста, 30, 37.

бузýрг — п. بزرگ *большой, вельможа;* бузургýн (plur.), 15, 14; 37, 16; 84, 18.

бузургі́ — п. بزرگی *величіе,* 95, 18.

бӯh — основа наст. врем. глагола بودن *быть, стать.* Imperat. 2 p. p. бӯhíн, 104, 8. Aorist. 3 p. s. бӯ́he, 88, 2; бӯ́heт (c. suff. obl. 2 p. s.), 71, 17.

буhр — основа наст. врем. страдат. залога глагола بریدن *рѣзать.* Optat. 3 p. s. буhрṓ, 15, 38.

буhрíст — основа прош. врем. страд. залога глагола بریدن *рѣзать.* Praeter. 3 p. s. буhрíст, 83, 5. Partic. perf. буhрíсде 45, 38; 46, 2.

булбýл — п. بلبل *соловей,* 79, 18.

булбýл-зевýн — п. بلبل‌زبان *обладающій языкомъ соловья,* 43, 12.

булéнд — п. بلند *высокій, длинный, громкій, статный,* 3, 9, 11; 40, 17; 53, 30, 36; 60, 4, 6; 70, 16; 83, 18, 20; 84, 4, 6; 95, 34; 103, 33, 37; 104, 1; булéнді (c. izaf.), 95, 25; булендтéре (compar. c. 3 p. s. verb. subst.), 88, 6.

булýр — п. بلور *хрусталь;* булýрет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 5.

бун — п. بن *основаніе;* бýні (c. izaf.), 72, 23, 25; 87, 15, 17.

бӯн — п. بام *крыша;* бӯ́ні (c. izaf.), 11, 29, 31.

бӯңг — п. بانگ *крикъ, зовъ;* бӯңг кунí — *ты зовешь,* 84, 40; бӯңг кунíн — *позовите,* 11, 25, 27; 87, 30; бӯңг íкунен — *зовутъ, кричатъ,* 62, 36; 63, 1, 3; 97, 31; бӯңг íзене — *кричитъ,* 54, 2; бӯ́ңгі (c. izaf.), 45, 16; 103, 28; 104, 9.

буңгý — *бадинжанъ,* 63, 8, 9.

буневṓр — *домъ, жилище;* буневṓрī (c. i. unitat.), 9, 20, 22.

Буневṓр — *Буневаръ,* названіе мѣста, 45, 15; 47, 4.

Бýні бард — *Буни-бардъ,* названіе мѣста, 72, 17.

бур, иногда ур, основа настоящ. врем. глаг. بریدن *рѣзать, кроить.* Imperat. 2 p. s. бýрōі, 56, 25, 27; 2 p. p. бé'урīн, 57, 13; 82, 29, 31. Aorist. 1 p. s. бурýм, 70, 6. Praes. 3 p. s. c. negat. нíбуре, 9, 32.

бӯр — *бурый, рыжій,* 5, 24; 31, 22; 65, 4; бӯ́рете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 3, 30; бӯрýні (plur. c. izaf.), 97, 16, 18.

бӯр — *буръ,* названіе палки, 29, 22.

бургé — *берегъ;* бургé'і (c. izaf.), 99, 38; 101, 28.

бурд, рѣдко ур, основа прошед. врем. глагола بردن *нести, уносить.* Praeter. 2 p. s. бýрдī, 84, 8; 95, 33; 3 p. s. бé'ур, 82, 8; бурд, 30, 17; 57, 4; бýрдем (c. suff. obl. 1 p. s.), 80, 26; бýрдум (c. suff. obl. 1 p. s.), 38, 17, 19; 95, 10; 3 p. p. бýрден, 16, 37; 63, 5; 68, 17, 18. Perfect. 3 p. s. бýрдесе (c. suff. obl. 3 p. s.), 53, 28, 34. Partic. perf. бурдé, 3, 10; 11, 31; 30, 18; 103, 32.

бурџ — а. برج *башня;* бýрџі (c. izaf.) бōлб — *мезонинъ,* 27, 33.

бурí и бурíд основа прошед. врем. глагола بریدن *рѣзать, кроить.* Praeter. 1 p. s. бурíдум, 31, 1; 85, 8; 3 p. s. бурí, 14, 9; 29, 14; 82, 4. Perfect. 1 p. s. бурíме, 34, 32. Partic. perf. бурīдá, 26, 16; 73, 19; 85, 31; 86, 18; бурīдé 72, 2; 85, 18.

бурíш — *буришъ,* названіе травы, которую ѣдятъ животныя, 45, 21.

бурр — *общество, толпа;* бу́ррі (c. izaf.), 84, 9, 11.

бу́рре-бур — *мычаніе,* 11, 33, 35.

бӯс — п. بوس *поцѣлуй;* бӯсі (c. i unitat.) бéде — *поцѣлуй разъ,* 100, 4, 6.

бусéд — п. بسد *перламутровая раковина,* 103, 15.

бусі́ — основа прош. врем. глагола بوسیدن *цѣловать, лобзать.* Praeter. 3 p. s. бусі́, 4, 22.

бӯті́ — *тетка со стороны матери,* 24, 25.

В.

ваhд — а. وقت, *время;* вáhді (c. izaf.), 72, 2; 87, 28; 88, 16.

ваhдé — а. وعده, *обѣщаніе, условіе;* ваhдé ніhо́н — *они условились,* 47, 9, 11; ваhдéмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.) — *условленное мѣсто, жилище,* 15, 24, 26.

васіjjéт — а. وصيّت, *завѣщаніе,* 88, 8.

вахш — основа настоящ. врем. глагола بخشیدن *даровать, прощать.* Imperat. 2 p. s. бéвахшум (c. suff. obl. 1 p. s.), 41, 34.

ве — п. به *въ, на, по, къ, до;* 3, 10, 12; 4, 7, 9, 26, 39; 9, 37; 11, 6, 9, 15, 17, 25—28, 33, 35, 36; 13, 9, 10, 13; 14, 10, 14, 15, 34, 36; 15, 9—12, 21, 24, 27, 29, 31, 34, 36, 40; 17, 1, 15, 16; 20, 18; 21, 14, 22, 28; 22, 31; 23, 8, 9, 11, 13; 24, 19, 20, 21, 27, 30; 25, 18, 19, 20, 31, 33, 34, 37, 38; 26, 1, 2, 8, 10, 16; 27, 31; 29, 1, 23; 31, 1, 8; 34, 35; 35, 20, 37; 36, 2; 37, 3, 4, 9, 22; 38, 12, 27, 29; 39, 33; 40, 8, 19, 21; 41, 25, 27; 43, 7, 16, 18, 20, 21, 24, 26; 44, 1; 45, 17, 19, 35; 46, 34, 35, 37; 47, 1, 5, 7, 13, 15; 48, 13, 15, 18, 20; 49, 31, 33, 34, 35; 50, 6, 9, 11, 13; 51, 11, 12, 13, 16, 18, 20, 22, 24, 28, 30, 35; 53, 6, 7, 16, 17, 19, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35, 37; 54, 11; 55, 38; 56, 24, 28, 29, 30, 32, 34; 57, 3, 4, 9, 10; 58, 8, 19, 21, 23, 30, 32; 59, 34; 60, 7, 9, 15; 61, 13, 15, 24, 33, 38; 63, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 20; 65, 8, 9, 10, 12, 21, 23, 25, 26; 67, 9, 10, 19, 21; 68, 7; 69, 36; 70, 1, 7, 8, 9; 71, 30, 35; 72, 6, 8; 73, 15; 74, 15, 17, 35, 37; 80, 32, 33; 81, 5; 82, 3, 4, 5, 8, 22, 24, 33, 35; 83, 24, 39; 84, 10, 12, 35, 37, 39; 85, 8, 21, 26, 28, 40; 86, 2, 4, 9, 11, 35; 87, 15, 17, 22, 23, 26, 28, 31, 32, 33, 34, 40; 88, 10, 12; 95, 2, 9, 10, 19, 27, 29; 97, 7, 8, 25, 27, 35, 36, 38; 100, 11, 14, 21, 25, 28, 33; 101, 30, 32; 102, 9, 35; 103, 27, 32, 35; 104, 11, 12; вет (c. suff. obl. 2 p. s.), 47, 3; 85, 6, 13; вес (c. suff. obl. 3 p. s.), 102, 5.

ве — ап. و *и,* 5, 11; 11, 19; 13, 14; 58, 10; 85, 30; 95, 17; 103, 30; 104, 2.

веџо́х — т. اوجاق *очагъ,* 86, 24; веџо́хес (c. suff. poss. 3 p. s.) ку́ре — *его очагъ слѣпъ, потухъ, т. е. онъ никого не имѣетъ,* 61, 20.

везнé — *кобыла арабской крови,* 24, 20; 31, 26; 34, 24; 40, 2; 41, 37; 53, 19; 80, 36; 81, 1; везнéмеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 34, 25; везнéт (c. suff. poss. 2 p. s.), 40, 3, 5; везнéне (acc.), 54, 4.

вéзӯре — п. بگذارد *онъ положитъ,* 5, 38.

веhі́д — vide шіp-веhі́д.

веі, веід (евéі, евéід, еві́, еві́д, увéід) — основа прош. врем. глагола آمدن *приходить, дѣлаться:* Praeter. 1 p. s. вéідум, 31, 2; бер евéідум, 38, 22; евéім, 43, 15, 17; 80, 30, 32, 34; еві́м, 56, 32; c. negat. нéвеім, 24, 24; 28, 12; 3 p. s. веі, 34, 35; 58, 23; 68, 3; евéі, 9, 31, 38; 31, 4, 6; 61, 17; 74, 39; 78, 37; 83, 21; 86, 1, 2; веід, 9, 13, 15, 23, 32, 33, 35; 34, 26; 38, 35; 40, 1, 7; 41, 33; 50, 7; 61, 27, 29; 67, 26, 27; 99, 27, 35; 100, 14; евéід, 5, 22; 16, 9; 30, 31; 38, 9; 41, 22;

61, 19; 79, 11, 17; 83, 23, 24; 95, 10; 99, 30; 102, 28; 103, 31; бéвеiд, 4, 20, 22; евíд, 1, 7; 9; 83, 1, 3, 17, 19; 84, 13; 103, 11; бéвī, 35, 32; c. negat. нéвеi, 85, 28; нéвеiд, 45, 16; 58, 14; нéвī, 70, 18; нéвīд, 58, 8; 82, 33, 35; 1 p. p. увеiдíм, 78, 29, 35; 3 p. p. веiн, 3, 26; евéiн, 28, 6; вéiден, 5, 18; 43, 11, 13; 49, 35; 50, 1; 63, 20; 68, 5, 7; c. negat. нéвеiн, 11, 30, 32. Imperf. 3 p. s. íвеi, 84, 21; íверувеi, 84, 22. Particip. perf. вéiде, 16, 7; 100, 22; евéiдé, 16, 38, 39; 17, 1; 78, 38; 79, 13, 15, 19; c. negat. нéвеiде, 9, 36; 23, 16. Infinitiv. веiдéнi (c. izaf.), 60, 9.

вei — وى *o!* 4, 1; 5, 3; 17, 12, 14; 43, 31; 51, 13, 35; 73, 17.

Вeic — н. с. *Вейсъ*, 43, 14.

вел — *цвѣтокъ;* вéлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 95, 27; вéлi (c. izaf.), 95, 25, 31.

Велí — н. с. *Вели*, 28, 35; 29, 7, 10, 23, 25, 35; 31, 3, 5, 7; Велíне (acc.), 29, 6, 38; 65, 16, 18.

велí — *вели*, названiе ружья, 65, 10.

вен, иногда ве — основа наст. врем. глагола انداختن *бросать, закручивать.* Imperat. 2 p. s. бéве, 16, 30; бéвен, 22, 35; 27, 31, 33; 30, 7, 9, 11; 65, 15, 17; вéрвен, 87, 5; нéве (c. negat.), 11, 6; 16, 29; нéвен, 35, 24; нéвенōi, 16, 8. Aorist. 1 p. s. бéвенум, 53, 26, 32; вéрвенум, 87, 15, 17; Praes. 1 p. s. c. negat. нíвенум, 35, 24; 3 p. p. c. negat. нíвенен, 16, 34.

венд — основа прошед. времени глагола انداختن *бросать, закручивать.* Praet. 1 p. s. вéндумсӯн (c. suff. obl. 3 p. p.), 41, 26; 2 p. s. вéндīм (c. suff. obl. 1 p. s.), 73, 40; 3 p. s. венд 4, 19, 21; 23, 6; 30, 31; 71, 34; 78, 31; вéрвендес (c. suff. obl. 3 p. s.), 86, 4; Partic. perf. вéндé, 15, 5; 21, 3; 50, 6; 72, 31; 78, 33; вервендé, 82, 34.

венд и вен — основа наст. врем. глагола بستن *связывать, повязывать.* Imperat. 2 p. s. бéвенд, 22, 32; 23, 8; 2 p. p. бéвендiн, 86, 38; c. negat. нéвендiн, 88, 12. Aorist. 1 p. s. бéвендум, 69, 34.

вер — п. بر, به и در *въ, къ, на, передъ, надъ, у;* 1, 3, 6, 8, 9; 3, 23, 29; 4, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 16, 25, 29, 31, 34, 39, 40; 5, 7, 10, 20, 23, 24; 6, 3, 5, 7; 9, 20, 22, 31; 10, 31, 33; 11, 11, 13, 15, 16, 17, 29, 30, 31, 32, 34; 14, 12; 15, 3, 5, 7, 30, 32; 16, 6, 19, 27, 29, 30, 32—35; 17, 2; 21, 5, 31, 32; 22, 30, 38; 23, 3, 5, 18; 24, 12—15, 17, 18; 25, 26, 28, 30, 32; 26, 3, 5, 11, 18, 20; 27, 33, 35, 37; 28, 1, 3, 6, 7; 29, 10, 16, 18, 20; 30, 1, 3, 5; 31, 24; 34, 34, 37; 35, 29, 30; 36, 8; 37, 12; 38, 15, 19, 25, 30; 39, 34; 40, 16, 20, 22, 23, 24; 41, 23, 34, 35; 42, 4; 43, 27; 45, 16, 32, 33; 46, 2, 33, 34; 47, 4, 6, 8, 10, 11, 12; 48, 16, 30; 49, 32; 50, 10; 51, 8, 24, 38; 54, 9; 57, 6, 8, 11, 14; 58, 8, 12, 13, 14, 16, 23, 27; 59, 30; 60, 3, 5, 7, 11, 13, 16, 18, 19; 61, 32, 40; 62, 33, 35; 63, 16, 19; 64, 28, 38; 65, 2, 3, 5, 7, 12, 27, 29; 67, 31, 33; 70, 11, 12, 13, 14; 71, 21, 23, 26, 32, 34; 72, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 22, 24, 26, 33, 35, 40; 73, 2, 12, 14, 26, 34; 74, 7, 14, 16, 25, 27; 78, 37; 79, 13; 80, 28; 82, 16; 83, 12; 84, 2, 9, 11, 28, 39; 86, 14, 30; 87, 20; 88, 13; 97, 16, 18, 37; 98, 1, 3; 99, 25, 26; 100, 12, 16, 17, 22, 34; 101, 6, 11, 24, 25, 28, 29, 31, 40; 102, 12, 13; 103, 7, 8, 10, 12, 21, 26; 104, 4; вéрет (c. suff. obl. 2 p. s.), 15, 38; верт (c. suff. obl. 2 p. s.), 35, 24; 40, 4, 6; 87, 24; верс (c. suff. obl. 3 p. s.), 4, 30, 32; 40, 18; 72, 21; (вер, зi, во, ве) вéрi (c. izaf.) 24, 14; 25, 18, 20; 29, 12; 41, 26; 53, 14; 58, 22; 64, 37, 38; 65, 1, 2; 85, 20; вéре (c. izaf.), 73, 40; 74, 2.

вер — п. بر *грудь*; вéрет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 1; вéреі (vocat.), 73, 29, 31.

вер — основа наст. времени глагола بردن *нести, уносить*. Imperat. 2 p. s. бéвер, 101, 1; 2 p. p. бéверīн, 11, 20, 22, 24; 84, 32; 86, 7, 8, 9, 10.

нéверден — *они не отступятся*, 40, 12 (п. نگردند или نگذرند?).

верéіс — *широкая веревка*, 82, 30, 32; верéісе (acc.), 16, 14, 15, 17.

вéрест — основа прошед. врем. глагола افتادن *падать;* cf. вест. Praeter. 1 p. s. вéрестум, 45, 20. Partic. perf. вересте́, 43, 33.

Вереу'í — н. с. *Вереуи*, 50, 8.

верзō — п. ورزا *волъ*, 48, 36.

вéрīсдес (c. suff. obl. 3 p. s.) — *онъ бросилъ его*, 82, 25.

вéріст — *онъ (платокъ) залохматился*, 82, 23.

веруџенí — *происходящій изъ деревни Веруджень*, 23, 17.

вест — основа прошед. врем. глагола افتادن *падать*. Praeter. 1 p. s. вéстум, 74, 2; 3 p. s. вест, 9, 33; 22, 33; 23, 15; 24, 12; 38, 15, 19; 61, 38; 67, 32, 34; 73, 36; 83, 18, 20, 39; бéвест, 23, 7; 53, 13. Partic. perf. вéсте́, 15, 28; 20, 6; 35, 20; 55, 38; 62, 32, 85, 15. Infinit. вестéні (c. izaf.), 21, 8.

ві — п. به дательнаго падежа; вім (c. suff. obl. 1 p. s.), 73, 16; віс (c. suff. obl. 3 p. s.), 20, 13, 15; вī (c. pronom. demonstr.), 15, 2; 16, 31; 73, 26, 28; 88, 18.

вīз — основа настоящ. врем. глагола بيختن *сѣять, просѣевать*. Aorist. 1 p. s. бéвīзум, 45, 29; 100, 40.

віл̄ōjéт, віл̄ōт — а. ولايت, *страна, край, родина*, 79, 2, 4, 8; віл̄ōтум (c. suff. poss. 1 p. s.), 81, 8.

вīн — основа настоящ. врем. глагола ديدن *видѣть, смотрѣть*. Aorist. 1 p. s. бéвīнум, 74, 27; 85, 6, 13; 95, 24; 104, 2; 2 p. s. бéвīнī, 101, 4; c. negat. нéвīнī, 102, 6; 3 p. s. c. negat. нéвīне, 87, 36; нéвīнум (c. suff. obl. 1 p. s.), 57, 12. Optat. 3 p. s. c. negat. мéвīнō, 45, 36. Praes. 3 p. s. íвīне, 86, 13; 3 p. p. c. negat. нíвīнен, 83, 30, 32.

нéвīне — *они не будутъ*, 80, 33.

вīр — п. وير *память*; вíрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 54, 18.

вīрé — ? *да будетъ, да сдѣлается* — شود, 14, 3, 5, 15; 45, 15; 53, 37; 54, 1, 3.

віст — основа настоящ. врем. глагола ايستادن *стоять*. Praes. 1 p. s. íвістум, 16, 34.

во — ап. و *и*, 1, 5, 8; 29, 17, 20, 22; 31, 20; 37, 21; 38, 13; 39, 36; 56, 25, 27; 68, 13, 15; 83, 28; 84, 31, 33, 35; 85, 22; 86, 14, 16; 87, 10, 36, 38; 88, 1; 95, 20, 37; 100, 36; 103, 6, 29.

во — п. به *въ, на, по, къ, до*, 4, 27; 5, 30; 9, 38; 14, 4, 6, 9; 16, 7, 9, 20; 20, 5, 6; 21, 32; 22, 31, 35; 29, 38; 30, 7, 9, 11; 38, 35; 40, 1, 7; 41, 38; 46, 36; 48, 34; 51, 7; 52, 4; 53, 34; 58, 28; 59, 31; 61, 27, 29; 68, 6, 8; 71, 37; 72, 4; 74, 40; 83, 2, 14, 37; 84, 7, 9, 11, 28, 30; 85, 30; 87, 40; 95, 28; 103, 27; вом (c. suff. obl. 1 p. s.), 29, 11; вот (c. suff. obl. 2 p. s.), 87, 18.

вō — п. با *съ*, 1, 8; 3, 5, 7, 25; 4, 5; 15, 32; 30, 8, 10; 34, 38; 37, 3, 8, 14; 40, 18; 43, 22; 45, 31; 56, 28; 58, 7; 82, 7; 83, 26, 28; 87, 39; 95, 34; 100, 26; вōс (c. suff. obl. 3 p. s.), 83, 17.

вō веіл̄ō — ап. وا ويلا, *о горе!* 61, 20; 73, 28; вōвеіл̄ōм (c. suff. obl. 1 p. s.), 64, 24.

вōгуhде — *нависшій*, 83, 34.

вōз — основа наст. врем. глагола بازيدن *играть; джигитовать, плясать*. Aorist. 3 p. s. бéвōзе, 57, 14; 1 p. p. бéвōзім, 97, 28.

вōі — п. وای *o!* 23, 1.
вō керд — основа прош. врем. глагола واکردن *открывать.* Partic. perf. вō кердé, 72, 32.
вōлí — а. والی *начальникъ,* 79, 2, 4, 8.
вōр — основа паст. времени глагола باریدن *дождить.* Aorist. 3 p. s. c. negat. нéвōре, 9, 30.
вōр и вōргéh *мѣсто, гдѣ племя при перекочевкахъ проводитъ ночь;* вōрі (c. izaf.), 23, 5; 102, 8; вōре (c. izaf.), 43, 37, 39; 87, 35, 37; вōргеhóсӯн (plur. c. suff. poss. 3 p. p.), 74, 36.
вōш — основа настоящ. врем. глагола بودن *быть, стать.* Aorist. 3 p. s. c. negat. нéвōше, 68, 1.
ву — ап. و *и,* 9, 29; 95, 34.
вӯ, вӯђ — основа наст. врем. глаг. بودن *быть, стать.* Imperat. 2 p. s. c. negat. мéвӯ, 85, 31. Aorist. 3 p. s. беуӯђе, 67, 38; c. negat. неуӯђе, 67, 37. Praes. 3 p. s. c. negat. нíвӯђе, 72, 20.
вур — *къ;* вурм (c. suff. obl. 1 p. s.), 11, 4, 8; 23, 10, 12, 14; 29, 4, 39; 30, 2, 4, 6, 34, 36, 38, 40; 35, 24; 36, 9; 58, 9; 61, 28, 30.
вур — основа наст. времени глагола بریدن *рѣзать, кроить.* Imperat. 2 p. s. бéвур, 52, 3; 72, 3.
Вурвурӯ — *Вурвуру,* названіе мѣста, 24, 27, 29.
вурд — основа прошед. врем. глагола بردن *нести, уносить.* Praeter. 3 p. s. бéвурд, 43, 8; 56, 35; 73, 24; 81, 3.
Вуругíрд — *Вуругирдъ,* названіе мѣста, 24, 18; 28, 3.

Г.

ѓагӯ — *братъ,* 21, 18, 20; 27, 36; 28, 4; 58, 17; 60, 20; 85, 27, 34; 86, 24; ѓагӯм (c. suff. poss. 1 p. s.), 48, 16; 67, 19, 21; 72, 40; 73, 2, 15, 17; 97, 26, 28; ѓагӯме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 35, 21, 25; 38, 34; 55, 36; 73, 24; ѓагӯс (c. suff. poss. 3 p. s.), 26, 4, 6; 31, 16; 84, 14, 16, 28; 86, 23, 25, 27, 30, 32; ѓагӯсе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 84, 18; ѓагӯн (plur.), 23, 16; ѓагӯнум (plur. c. suff. poss. 1 p. s.). 21, 10; 26, 9, 13; 41, 36; 45, 31, 34; 74, 19; ѓагӯнуме (plur. c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 87, 30; ѓагӯнес (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 40, 18; ѓагӯне (plur. c. izaf.), 30, 12; ѓагӯне (plur. acc.), 40, 10; 58, 26; ѓагӯне (plur. c. 3 p. s. verb. subst.), 40, 16; ѓагӯнен (plur. c. 3 p. p. verb. subst.), 65, 7.
ѓаџ — п. گچ *известь,* 4, 39.
ѓаз — п. گز *метръ; шомполъ,* 45, 22; ѓаз íкунум — *я вымѣряю,* 30, 27.
ѓаh — п. گه *мѣсто, время;* ѓáhi (c. izaf.), 31, 6.
ѓаhр — основа наст. врем. глагола پریدن *налетать.* Aorist. 3 p. s. c. negat. нéѓаhре, 40, 4.
гам — а. غم *горе, печаль,* 22, 38; 31, 2; 53, 20; 56, 37; 57, 2; 72, 24, 26; 73, 13; 74, 8; 85, 1, 4, 11, 14; 86, 5; 87, 8, 40; 97, 38; 102, 6; гáмі (c. izaf.), 74, 7, 9; 85, 24; гáме (c. 3 p. s. verb. subst.), 97, 11; гáмуме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 58, 33; гамӯне (plur. c. 3 p. s. verb. subst.), 6, 2; 85, 37.
гамá-шул — а. قمه + ؛ *имѣющій прекрасную саблю, прямой кинжалъ;* гамá-шӯлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 74, 4, 6.
ѓамӯн — п. گمان *подозрѣніе, предположеніе;* ѓамӯнум (c. suff. obl. 1 p. s.), бурд — *онъ меня заподозрилъ,* 30, 17.
ѓандӯм — п. گندم *пшеница,* 21, 19; 22, 31; 95, 20; ѓандӯмōне (c. suff. poss. 1 p. p. acc.), 9, 34.
ѓап — *большой,* 48, 22, 24; 56, 2; 80, 24; ѓáпі (c. i. unitat.), 31, 13, 15; 45, 33; 46, 2; ѓапӯн (plur.), 85, 17.

ѓап — п. گپ *слово;* ѓап зеiде́нес — *его говоренiе, рѣчь,* 79, 20.

ѓар — *гора,* 64, 15, 17; Ѓар — *Геръ,* названiе горы, 45, 20.

ѓард — основа наст. врем. глагола گشتن *вращаться; ходить.* Imperat. 2 p. s. де́рѓард, 103, 26; 2 p. p. бе́ѓардiн, 86, 37. Aorist. 1 p. s. ѓа́рдум, 30, 39; 45, 26; ѓа́рдумеi, 64, 31; c. negat. не́ѓардум, 9, 16; 2 p. s. c. negat. не́ѓардī, 47, 10; 3 p. s. c. negat. не́ѓарде, 29, 10.

ѓард — п. گرد *пыль,* 4, 3; ѓард гiрíh — *пыль покрыла,* 3, 29; ѓа́рдi (c. izaf.), 15, 4, 6.

ѓарде́ — п. گردن *шея,* 28, 2; 42, 2, 4; 49, 34; 63, 11; 84, 25.

ѓарде́-буле́нд — п. گردن بلند *имѣющiй высокую шею,* 70, 16.

ѓарде́н — п. گردن *шея; вершина, верхушка;* ѓарде́нi (c. izaf.), 51, 14, 36; 95, 7; ѓарде́нет (c. suff. poss. 2 p. s.). 53, 7; 95, 7; ѓарде́нете (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 60, 18.

Гарīвге́р — *Гаривгеръ,* названiе бахтiярскаго племени, 30, 38.

гарīвí — ап. غربى *чужбина; скитанiе,* 6, 5, 7; 50, 15; 60, 19; 86, 4; 95, 11.

ѓарм — п. گرم *теплый,* 5, 9; ѓа́рме (c. 3 p. s. verb. subst.), 5, 19.

ѓармесíр — п. گرمسیر *теплая полоса, зимовка,* 3, 2; 5, 9; 40, 25; ѓармесíре (c. 3 p. s. verb. subst.), 43, 20.

ѓармесīрí — а. گرمسیری *зимовки касающiйся,* 82, 34; 86, 3.

ѓармо́̄ — п. گرما *теплота, жаръ,* 5, 12, 14; ѓармо́̄т (c. suff. obl. 2 p. s.), 5, 19; ѓармо́̄с (c. suff. poss. 3 p. s.), 5, 9.

Гаурегу́̄н — *Гаурегунъ,* названiе мѣста, 98, 11; Гаурегу́̄неi (vocat.), 47, 3.

ѓафде́р — *бо́льшiй,* compar. отъ ѓап; ѓафде́ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 11, 26, 28.

Гаффа́̄р — и. с. *Гаффаръ;* Гаффа́̄ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 34, 28.

ѓашт, ѓашд — *прогулка, хожденiе,* 72, 22; ѓашт бе́хӯрум — *погуляю, разойдусь,* 20, 15; 72, 21; ѓа́ште (c. e servili), 29, 31; ѓа́шде (c. e servili), 47, 15.

ѓашт, ѓашд — основа прошед. врем. глагола گشتن *вращаться; ходить.* Praeter. 1 p. s. ѓа́штум 38, 13, 21, 23; c. negat. не́ѓаштум, 59, 37; 2 p. s. ве́рѓашдi, 27, 32; c. negat. не́ѓаштī, 87, 20; 3 p. s. де́рѓашт, 65, 9; 84, 9, 11.

гдер — основа наст. врем. глагола گذشتن *проходить.* Aorist. 3 p. s. бу́гдеред, 98, 8.

гeip ез — ап. غیر از *кромѣ,* 88, 10.

геле, гелле́ — п. گله *стадо,* 15, 4, 6; 20, 11; 41, 26; 43, 38, 40; 58, 19, 21; 65, 28, 30; 100, 22; геле́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 82, 26, 28; геле́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 82, 20, 22; геле́'i (c. izaf.), 101, 18; гелеhо́̄не (plur. acc.), 63, 5; 86, 7, 9.

Геле́-Гаурегу́н — *Геле-Гаурегунъ,* названiе мѣста; Геле́-Гаурегу́̄не (acc.), 74, 12.

гелí — п. گلو *глотка, горло;* гелíте (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 101, 29.

гелле́ — п. گلّه *жалоба,* 85, 25, 27; геллеhо́̄т (plur. c. suff. poss. 2 p. s.), 85, 26.

гендī — *чечевица,* 11, 21; 21, 17; 54, 11.

генч — п. گنج *сокровище,* 17, 14.

герде́н — п. گردن *шея,* 16, 9; герде́нет (c. suff. poss. 2 p. s.), 20, 9; герде́нi (c. izaf.), 16, 7.

герденé — п. گردنه *перевалъ, верхушка,* 3, 28; 11, 3, 5, 7, 9.

Гердý — п. с. *Герду*, 58, 14.
Гере́бід — п. с. *Гребидъ*, 13, 11.
герhácд — *кости переднихъ и заднихъ ногъ барана;* герhácдес (с. suff. poss. 3 p. s.), 16, 32.
герíв — основа наст. врем. глагола گریستن *плакать.* Imperat. 2 p. s. c. negat. мéгерів, 4, 25; 101, 39. Praes. 3 p. s. íгерīва, 82, 11; íгерīве, 97, 10; 3 p. p. íгерīвен, 25, 28.
герīвá — п. گریه *плачъ;* герīвá дóре — *по немъ будутъ плакать*, 60, 6.
Герīвá — *Герива*, названіе горы, 34, 35; 83, 13.
герýн — п. گران *дорогой, тяжелый;* герýне (с. 3 p. s. verb. subst.), 6, 1; 74, 23.
герчíн — *узкій*, 100, 38.
гешт — основа прошед. врем. глаг. گشتن *вращаться; ходить.* Praeter. 1 p. s. вéргештум, 16, 20; 3 p. s. c. negat. вернéгешт, 86, 36. Imperf. 3 p. s. íгешт, 83, 22. Partic. perf. бéргеште, 67, 14.
гīвé, гīвá — п. گیوه *гиве, лѣтняя обувь: верхъ вязанъ изъ бумаги или шелка, подошва тряпичная*, 16, 39; 41, 38; 60, 5; гīвéм (с. suff. poss. 1 p. s.), 11, 29.
гīвекéш — п. گیوه‌کش *выдѣлывающій гиве*, 98, 10; гīвекешýн (plur.), 9, 31.
гіjō — п. گیاه *трава;* гіjōе (с. 3 p. s. verb. subst.), 45, 21.
гіjō'ī — *травяной*, 48, 33.
гіл — п. گل *земля, грязь*, 14, 10.
гīл — *головной платокъ, конецъ платка*, 51, 20, 22, 24; 73, 33; гíлес (с. suff. poss. 3 p. s.), 5, 38.
гīл-вер(ер)-hавō — *имѣющій на головѣ платокъ, развѣвающійся по вѣтру*, 21, 32; 58, 28; гіл-ер-hавōне (acc.), 51, 24.
гīн — *вокругъ;* гíні (с. izaf.), 64, 31.
гīнá и гīнé — *гина*, растеніе, 5, 27; 15, 31; 83, 3; 99, 34.

Гīнешéh — *Гинешехъ*, названіе горы, 49, 35; 50, 1.
гīр — основа наст. врем. глаг. گرفتن *брать, хватать.* Imperat. 2 p. s. бéгīр, 20, 17; 22, 34; 40, 4, 6; 51, 7, 11; 61, 36, 37; 73, 7; 103, 13; 2 p. p. гíрīн, 54, 14; бéгірīн, 61, 18; 95, 30; 104, 7. Aorist. 1 p. s. гíрум, 16, 23, 25; 38, 25, 27; 38, 32; 41, 36; 42, 6; 98, 6; гíрем, 60, 11, 13; бéгīрум, 74, 28; 3 p. s. гíре, 29, 38; 72, 34; c. negat. нéгīре, 101, 37; 1 p. p. c. negat. нéгīрім, 87, 40. Optat. 3 p. s. гīрṓ, 20, 14, 16. Praes. 3 p. s. íгīра, 3, 3; c. negat. нíгīре, 13, 20; 31, 3; 38, 18, 20; 43, 38, 40; 51, 27, 29; 72, 11; 3 p. p. íгīрен, 25, 26, 28, 30; c. negat. нíгīрен, 11, 16, 18. Partic. praes. гīрṓ, гīрṓе (с. 3 p. s. verb. subst.), 43, 1.
гīр — [п. گیر] *овладѣніе;* нíjōi бе гíрум (с. suff. poss. 1 p. s.) — [نی آئی گیرم] — *ты мнѣ не попадаешься*, 29, 29.
гірáу — п. گرو *залогъ;* гірáуне (acc.) бýрдī — *ты превзошелъ*, 84, 8.
гíргі гōл — *ржаніе;* гíргі гṓлі (с. izaf.), 43, 16, 18.
гірд — п. گرد *собраніе;* гірд íкуне — *собираетъ*, 73, 12.
гірдерí — *головныя украшенія;* гірдерíт (с. suff. poss. 2 p. s.), 97, 32, 33.
гірдý — п. گردو *орѣхъ грецкій, орѣховое дерево*, 40, 17; 58, 13; 61, 15; 70, 11; 99, 37.
гірзé — *крыса*, 9, 38; гірзéjéл (plur.), 9, 27.
гіріh и гіріhд — основа прошедш. врем. глаг. گرفتن *брать, хватать.* Praeter. 1 p. s. c. negat. нéгіріhм, 38, 9; 3 p. s. гіріh, 3, 29; 20, 8; 21, 21; 27, 32; 30, 30; 31, 10; 38, 10, 14, 16; 40, 26; 43, 34, 36; 59, 33; 64, 16, 18; 78, 38; 80, 26, 27; 87, 24; 101, 13; гіріhд, 28, 12; 29, 5, 7;

41, 32; 43, 6; 50, 10, 12; 53, 9; 61, 13, 15; 63, 6; 97, 34; гiрihдум (c. suff. obl. 1 p. s.), 43, 3; 3 p. p. гiрihн, 23, 9, 11, 13; 31, 5; 34, 36; 58, 29, 31; 100, 26.

гō, гōв — п. گاو *быкъ*, 15, 38; 86, 8; го́не (acc.), 16, 14; гōву́н (plur.), 9, 32; гōhṓ (plur.), 16, 18.

гōз — п. گاز *клещи;* гōз iкенум — *сдеру кожу*, 50, 17.

гōл — *ржанie;* гōл зене́ — *ржетъ*, 53, 19.

го́лi гōл — *ржанie;* го́лi го́лi (c. izaf.), 24, 20.

гōмíш — п. گاميش *буйволъ;* гōмiшу́н (plur.), 11, 33, 35; 42, 35; гōмiшу́не (plur. acc.), 11, 19, 21, 23, 25, 27.

гōр — п. غار *пещера;* го́рi (c. i unit.), 51, 33.

гōре́т — а. غارت *разграбленie*, 43, 24; 100, 28.

гōтгōтí — *отъ времени до времени*, 73, 39; 74, 1.

гоуд — *ровное мѣсто;* го́удi (c. izaf.), 81, 2.

Гоупеле́ — *Гоупеле*, названie мѣста, 24, 28.

Гōфiл — и. с. *Гафиль*, 13, 8; Гōфiлi (c. izaf.), 13, 18, 20; Гōфiлум (c. 1 p. s. verb. subst.), 13, 9, 12.

гō-че́шм — п. گاوچشم *волоокiй;* гō-че́шмум (c. suff. poss. 1 p. s.), 5, 2, 6.

гӯ, гуђ и гӯh — основа наст. врем. глаг. گفتن *говорить*. Imperat. 2 p. s. гӯ, 5, 19; бе́гӯ, 5, 21; 2 p. p. гӯ'iн, 45, 18, 20, 31; бе́гӯhiн, 24, 11; 30, 23; 56, 7; 58, 12; c. negat. ме́гӯ'iн, 25, 35; 38, 18, 20, 30. Aorist. 1 p. s. гӯhум, 73, 4, 6; 2 p. s. гӯ'i, 5, 10; 84, 34, 36; 100, 18; c. negat. не́гӯhi, 85, 21; 3 p. s. гӯhе, 26, 15; 39, 35; 1 p. p. гӯhiм, 70, 2; бе́гӯhiм, 87, 40; 3 p. p. гӯн, 22, 37; 103, 20. Praes. 1 p. s. iгӯм, 97, 13; 2 p. s. iгӯi, 97, 14; 3 p. s. iгӯhе, 82, 11; 83, 37; iгӯђе, 16, 33, 35; 3 p. p. iгӯн, 21, 10; 31, 7; 34, 28; 68, 9, 11.

гӯ — п. گو *шаръ;* гӯ'i (c. izaf.), 79, 23.

гуд и гуhд — основа прош. времени глаг. گفتن *говорить*. Praeter. 1 p. s. гу́дум, 9, 18; 53, 22, 24; 54, 5; 101, 24; c. negat. не́гуhдум, 43, 4; 3 p. s. гуд, 97, 7; 3 p. p. гу́ден, 9, 26. Infinit. гуhде́н, 95, 33. Partic. perf. гуде́, 97, 7.

Гуде́рз — и. с. *Гудерзъ*, 23, 10, 12.

гудо̄р — *хожденie, расхаживанie; бродъ*, 47, 6, 8; 73, 37; 79, 3; гудо̄рум (c. 1 p. s. verb. subst.) 26, 11; гудо̄ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 20, 7; 71, 38; 74, 16; 100, 17; 101, 6, 25.

гуза́шт, гузе́шт — основа прошед. врем. глагола گذشتن *проходить*. Praeter. 3 p. s. гузе́шт, 88, 15; ве́р-гузешт, 79, 1. Particip. perf. гузеште́, 65, 3; гузаште́, 74, 39.

гуhд — п. گفت *разговоръ, рѣчь;* гу́hде (acc.), 86, 22. Cf. гӯ и гуд.

гул — п. گل *цвѣтокъ, роза*, 5, 36, 38; 37, 17; 70, 3, 4; 74, 10; 79, 1, 3; 83, 38; 84, 22; 95, 9, 27; гу́лi (c. izaf.), 4, 9; 73, 26, 28; 84, 35; 95, 8; 101, 27; 102, 17, 21, 31, 37.

гулбе́нд — п. گلبند *узорчатый*, 97, 20.

гулдо̄р — п. گلدار *узорчатый*, 29, 17.

Гу́лi-бут — *Гули-бутъ*, названie горы, 50, 10.

Гу́лi зард — *Гули-зардъ*, названie мѣста, 23, 5.

гулiсту́н, гулесду́н — п. گلستان *розовникъ*, 5, 28; 84, 33.

Гулiсту́н — и. с. ж. *Гулистунъ*, 9, 19.

Гул Маме́д — и. с. *Гуль-Мамедъ*, 45, 36.

Гуло̄м Хōн — и. с. *Гулямъ-Ханъ*, 59, 29.

гулōу — п. گلاب *розовая вода*, 64, 15, 17.

Гулōу — и. с. ж. *Гулавъ;* Гулōвум (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 25.

Гулпōгý — *Гульпогу*, названіе города (Гульпайганъ), 36, 8.

гулýм — а. غلام *слуга, прислужникъ*; гулýмі (c. izaf.), 58, 28; 60, 8; гулýмет (c. suff. poss. 2 p. s.), 68, 16; гулӯмýнум (plur. c. suff. poss. 1 p. s.), 60, 10; гулӯмýне (plur. dat.), 26, 19.

гулчі́н — *букетъ*; гулчі́ні (c. izaf.), 1, 3.

гум — *верхушка;* гýмі (c. izaf.), 5, 10, 29.

гум — п. گم *пропавшій;* гум кéрдем — *я потерялъ*, 103, 38, 39, 40.

гӯм — п. گام *шагъ, прыжокъ*; гӯм ізене — *прыгаетъ*, 30, 1, 3, 5.

гумб — *бумъ, — звукъ;* гýмбе (c. izaf.), 97, 37.

гумбéз — п. گنبز *куполъ;* гумбéзет (c. suff. poss. 2 p. s.), 79, 7, 9.

гӯн — *вымя*, 11, 26, 28.

гундéн — *столбъ палатки*, 15, 9; 65, 23.

гунді́н — *слѣпой.*

гур — *теленокъ;* гургéлі (plur. c. izaf.), 11, 33, 35.

гӯр — п. گور *могила;* гýре (c. izaf.), 4, 18; гýрі (c. izaf.), 14, 34, 36; гýре (c. 3 p. s. verb. subst.), 88, 15.

гург — п. گرگ *волкъ*, 102, 28; гýргі (c. izaf.), 102, 29; гургýні (plur. c. 2 p. s. verb. subst.), 102, 27.

Гурге'ý — *Гургеу*, названіе мѣста, 41, 33.

гурдé — п. گرده *спина, бокъ, почки*, 29, 26; 63, 18; гурдéсе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 16, 24, 26.

гурз — п. گرز *палица, дубина*, 13, 13, 15; 23, 9, 11; 30, 7, 11, 30; гýрзум (c. suff. poss. 1 p. s.), 30, 9; 55, 37; 56, 1; гýрзі (c. izaf.), 29, 22.

гурýh — п گروه *толпа;* гурýh гірі́hн — *собрались въ кучи*, 58, 29, 31; гурýhен (c. 3 p. p. verb. subst.), 46, 37.

гурýс — основа наст. врем. глагола گریختن *убѣгать.* Aorist. 3 p. s. гурýсе, 21, 22.

гусні́ — *голодъ*, 9, 28.

Гутéнд — *Гутендъ*, названіе мѣста, 3, 15; Гутéнде (c. 3 p. s. verb. subst.), 3, 13.

гӯш — п. گوش *ухо*, 42, 3; гӯш нéгіріhм — *я не внялъ*, 38, 9; гýші (c. izaf.), 45, 16; гýшес (c. suff. poss. 3 p. s.), 53, 27; 57, 3.

гуш — основа наст. врем. глагола گشادن *открывать.* Praes. 3 p. p. c. negat. ні́гушен, 3, 4.

гушōд — основа прош. врем. глагола گشادن *открывать.* Praeter. 2 p. s. c. negat. нéгушōдı, 104, 20.

гӯшт — п. گوشت *мясо*; гýшті (c. izaf.), 17, 12, 14.

гуфтегý — п. گفتگو *разговоръ, бесѣда*, 78, 32.

Д.

дабé — *пороховница;* дабéм (c. suff. poss. 1 p. s.), 64, 16, 18; дабеhóм (plur. c. suff. poss. 1 p. s.) 43, 38, 40.

далі́л — а. دليل *вожатый;* далі́лум (c. 1 p. s. verb. subst.), 22, 29.

даңг — *пѣсня, стихи*, 1, 3.

дандýн — п. دندان *зубъ;* дандýні (c. izaf.), 5, 40.

Дарáу Хӯн — и. с. *Дарабъ-Ханъ*, 67, 36.

даргýн — *комната для новобрачныхъ*, 15, 13.

дард — п. درد *боль*, 85, 20; дард ікуне — *болитъ*, 72, 18; 85, 9; 103, 22; дáрді (c. izaf.), 51, 8.

дáрус-салтанé — а. دار السلطنة *столица*, 1, 6.

дасд — п. دست *рука;* дáсдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 95, 30.

д, д-h — основа настоящ. времени глагола دادن *давать.* Imperat. 2 p. s. бéде, 14, 8; 16, 4; 17, 4; 40, 3, 5; 55, 37; 56, 1; 61, 39; 67,

18; 100, 4, 6; 101, 7, 17, 18; 2 p. p. бéдін, 29, 10; 34, 30; 57, 10, 14; 67, 9; 72, 5, 17; 80, 28; бéдіс (c. suff. obl. 3 p. s.), 11, 26, 28; бéдінес (c. suff. obl. 3 p. s.), 84, 14; бéдінмӯн (c. suff. obl. 1 p. p.), 78, 30; бéдінсӯн (c. suff. obl. 3 p. p.), 87, 32, 34; c. negat. мéдін, 87, 28, 31, 33. Aorist. 2 p. s. деhí, 95, 23. Optat. 3 p. s. деhố, 83, 40. Praes. 1 p. s. íдуhум, 100, 30; íдумет (c. suff. obl. 2 p. s.), 53, 21, 23, 88; íдумес (c. suff. obl. 3 p. s.), 5, 12; 39, 36; c. negat. et suff. obl. 3 p. s. нíдемес, 79, 22, 24; 2 p. s. íдеhі, 67, 13, 15; c. negat. нíді, 54, 13; 3 p. s. íдеhе, 67, 28; c. negat. нíдеhе, 71, 28.

девлéт — а. دولت *правительство, богатство*, 42, 34; 97, 34.

девố — а. دوا *лѣкарство;* девốсе (c. suff. poss. 3 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 6, 10.

девố — *зять, женихъ, новобрачный.*

деврӳ — а. دوران *вращеніе, судьба*, 35, 23.

дедé — *старшая сестра*, 38, 30; дедегӳнумеі (plur. c. suff. poss. 1 p. s. voc.), 86, 33, 35, 37.

дедӳ — *сестра*, 10, 34; 11, 16, 18; 21, 24, 26; 36, 4, 6; 43, 1, 8, 31; 51, 19, 21, 23; 52, 3; 53, 5; 55, 37; 56, 1; 85, 31, 35; 86, 21, 23, 25, 27, 30, 32; 87, 25; дедӳм (c. suff. poss. 1 p. s.), 48, 13, 15; дедӳме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 86, 8, 10; дедӳмеі (c. suff. poss. 1 p. s. voc.), 20, 17; 22, 30; 51, 7; 63, 2, 4; дедӳт (c. suff. poss. 2 p. s.), 101, 39; дедӳјéл (plur.), 88, 7; дедӳгӳн (plur.), 60, 2; дедӳнум (plur. c. suff. poss. 1 p. s.), 45, 32; 71, 21; дедӳне (plur. acc.), 61, 35; 84, 40.

деh — п. ده *деревня*, 36, 3.

деh — п. ده *десять;* дéhен (c. 3 p. p. verb. subst.), 46, 38; 47, 2.

деhӳн — п. دهان *ротъ;* деhӳнут (c. suff. poss. 2 p. s.), 67, 30; деhӳні (c. izaf.), 95, 13.

деін — а. دين *грѣхъ;* дéінум (c. suff. poss. 1 p. s.), 53, 7; 60, 18; 70, 10.

дéле — vide cī.

делірí — п. دليرى *отвага, удаль*, 35, 27.

делӳ — *отважный;* делӳм (c. suff. 1 p. s.), 13, 18, 20.

дем — п. دم *моментъ*, 69, 35; 83, 30, 32; 87, 16, 28; 95, 6; демӳні (plur. c. unitat.), 83, 37.

дем — *край;* c. izaf. [п. دم] *у, на;* дéмі (c. izaf.), 4, 1, 2, 3; 22, 33; 43, 37, 39; 58, 19, 21; 61, 23, 25, 35, 38; 82, 4.

дембенíд — основа прош. врем. глагола *дѣлать мрачнымъ, заволакивать небо.* Partic. perf. дембенíде, 26, 17.

Дéмі-Бард — *Деми-Бардъ*, названіе мѣста, 3, 15, 17.

демốғ — а. دماغ *носъ, лицо;* 4, 4; демốгум (c. suff. poss. 1 p. s.), 11, 1.

деңгí — *пистонное ружье.*

дендӳн — п. دندان *зубъ, зубецъ*, 82, 9; 85, 8; дендӳні (c. izaf.), 20, 9.

дер — п. در *дверь*, 3, 4; 54, 16; 103, 30; дéрі (c. izaf.), 11, 27; 88, 12; 97, 23.

дер — п. در *въ, на, наружу;* c. izaf. *къ, у,* часто соединяется съ е, во, ве; 22, 35; 24, 19, 21; 56, 28, 30; 60, 15; 64, 26; 65, 15, 17; 73, 29, 31; 79, 3, 16, 18, 20; 95, 1; 98, 10, 12; бе дер кéрдім — *ты меня выгналъ*, 103, 30; дéрі (c. izaf.), 36, 3, 5; 40, 7; 50, 7; 51, 7; 53, 35.

Дервíшӳн — *Дервиши*, названіе бахтіярскаго племени, 55, 38; 56, 2.

Дервíш Хốн — и. с. *Дервишъ-Ханъ*, 56, 34.

дервốзé — п. دروازه *ворота;* дервốзеhố (plur.), 97, 23.

дервōзедо́р — п. دروازه‌دار *привратникъ;* дервōзедо́ре (dat.), 14, 8; дервōзедōру́н (plur.), 3, 4.

дерге́h — п. درگه *дверь, входъ;* дергеhо́бсӯн (plur. c. suff. poss. 3 p. p.), 97, 25, 27.

дергу́н и деркýн — *комната для новобрачныхъ,* 37, 15; 63, 14; дергу́нете (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 97, 36.

дерд — п. درد *боль,* 87, 24; де́рдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 6, 9, 10; 29, 16, 18; де́рдет (c. suff. poss. 2 p. s.), 85, 21; 103, 10; де́рдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 85, 16; де́рдi (c. izaf.), 20, 18; де́рдī (c. i demonstr.), 59, 33; 85, 15.

Дердешдí — *Дердешдiецъ, родомъ изъ Дердешта,* 103, 29.

дердíн — *больной;* дердíнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 85, 13, 87, 11; 102, 7.

дердме́нд — п. دردمند *больной;* дердме́ндум (c. suff. poss. 1 p. s.) 87, 9.

де́рдō — *онъ ходитъ,* 15, 11, 18.

де́рдō — *онъ закрутилъ, повязалъ,* 63, 11, 13.

дере́к — *щитъ,* 11, 4, 8; 13, 13, 15; 35, 33; дере́кум (c. suff. poss. 1 p. s.), 30, 7.

дерз — п. درز *шовъ, трещина.*

дерí, деррí — п. دری *горный,* 83, 22, 24; 86, 2; деррíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 50, 3.

дерíн — *бейте,* 13, 13; дерíнсӯн (c. suff. obl. 3 p. p.) — *бейте ихъ,* 13, 15.

дерiче́ — п. دریچه *дверка, дырочка,* 97, 37.

дерjо́ — п. دریا *море, вода,* 11, 15.

дерменді́ — п. دردمندی *бользненность, боль,* 87, 8.

дерму́н — п. درمان *лѣкарство,* 85, 15.

дер-ōhенíн — п. در آهنین *имѣющiй желѣзную дверь,* 47, 17, 19.

деррідо́ — *онъ закрутилъ,* 11, 18.

десбе́нд — п. دستبند *ручныя повязки, свивальни,* 103, 7; десбе́ндет (c. suff. poss. 2 p. s.), 100, 3, 5; десбе́ндi (c. izaf.), 101, 40; 104, 20; десбендо́т (plur. c. suff. poss. 2 p. s.), 100, 38.

десдíр, дестíр — п. دستور *наставленiе; образецъ, модель,* 16, 4; 17, 4; десдíресе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 82, 8.

десдко́р, деско́р, десткóр — п. دست کار *ручная работа;* десдко́рi (c. izaf.), 58, 11, 15; 103, 17; деско́рi (c. izaf.), 87, 19; дестко́рi (c. izaf.), 50, 14.

десдōрху́н — п. دستارخوان *скатерть, столъ;* десдōрху́нi (c. izaf.), 40, 19, 21.

десмо́л — п. دستمال *ручной платокъ,* 85, 37; 86, 5; десмо́лi (c. izaf.), 37, 17; 67, 20; 79, 12; 84, 10, 12; десмōло́ (plur.), 25, 26; 28, 30.

Деспíл — *Деспиль (Дизфуль),* городъ, 23, 4; 36, 2; 37, 5, 22; 58, 8; 103, 4; Деспíле (acc.), 3, 8.

дест, десд, дес — п. دست *рука, передняя нога,* 5, 11, 13; 9, 19, 21; 11, 6; 14, 35, 37; 16, 40; 25, 26, 28, 30; 29, 38; 31, 1; 35, 31; 46, 36; 47, 19; 51, 11, 13, 35; 56, 24, 26; 65, 10, 12; 71, 30; 72, 32; 73, 35, 37; 74, 30; 80, 36; 81, 1; 85, 40; 97, 16, 18; 103, 9, 34; дес ве бо́ре — *начинаетъ вьючиться,* 100, 11; де́стум (c. suff. poss. 1 p. s.), 4, 7, 9; 17, 1; 30, 30; 38, 12, 15, 16; 45, 19, 21; 56, 24, 32; 67, 9; 69, 39; 73, 3; 80, 26; де́сдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 22, 34; 53, 25; 58, 30, 32; 61, 36, 37; 70, 19; де́сдет (c. suff. poss. 2 p. s.), 15, 34, 36; 34, 25; 56, 2, 26; де́сдете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 11, 20; 69, 37; де́сдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 13, 9; 15, 8; 24, 30; 84, 28, 30; 95, 27; 103, 27; де́стi (c. izaf.), 16, 5, 36; 26, 12; 57, 14; 60, 8;

64, 26, 28; 68, 14, 16; 87, 32; 95, 33; 103, 35; дéсдi (c. izaf.), 16, 24, 26; 37, 17; 69, 38; дéсте (c. 3 p. s. verb. subst.), 29, 25; дéстī (c. i unitat.), 74, 32; дéсдī (c. i demonstr.), 38, 32.

десте́ — п. دسته *отрядъ, отдѣлъ;* **десте́ десте́** — *по отрядамъ*, 63, 1.

дī — п. دو *два*, 15, 4, 6.

дī — п. دود *дымъ*, 5, 30; 20, 14; 72, 39; дī iкунум — *я поспорю*, 20, 13; дī iкуне — *онъ летитъ*, 47, 8; дīсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 74, 38.

дī — п. دیگر *вновь, опять*, 87, 38.

дīв — п. دیو *злой духъ;* дīвi (c. izaf.), 85, 7; 87, 10.

дīвóр — п. دیوار *стѣна*, 28, 11; 84, 31.

дīд — основа прошед. врем. глагола دیدن *видѣть, смотрѣть*. Praeter. 1 p. s. дīдум, 16, 19; 44, 1; 65, 30; 72, 21; 22; дīдумес (c. suff. obl. 3 p. s.), 45, 24; 57, 4, 6; 68, 14, 16; c. negat. нéдīдум, 38, 12; 88, 13, 18; 2 p. s. дīдī, 38, 33; 73, 23; c. negat. нéдiдī, 84, 26; 87, 26; нéiдī, 45, 23; 3 p. s. дīд, 53, 16; 103, 22; 3 p. p. дīден, 17, 5. Perf. 3 p. s. c. negat. нéдiмe (c. suff. obl. 3 p. s.), 34, 31. Partic. perf. дiдé, 9, 30; 21, 22; 51, 20, 22, 24, 26; 54, 8, 12; 85, 34; 86, 32; 103, 21; c. negat. нéдīда, 13, 14; 31, 18; 36, 7; 47, 17; 71, 28; нéдiдe, 74, 6. Infinit. дiдéнi (c. izaf.), 58, 20.

дīдевӯн — п. دیدبان *пастухъ, сторожъ;* дīдевӯне (c. 3 p. s. verb. subst.), 20, 12; 31, 16.

дīдóр — п. دیدار *свиданіе;* дīдóрi (c. izaf.), 24, 12.

дiз, дiзз — *высокая гора*, 25, 21, 23; 31, 1; дiззӯн (plur.), 25, 21.

Дih Кōдī — *Дихъ-Кади*, названіе мѣста, 27, 38.

Дihкýрд — *Дихкурдъ*, названіе мѣста, 56, 34; 58, 11.

Дihнý — *Дихну*, названіе мѣста, 4, 10; 65, 1; 102, 8.

дiјé — п. دیگر *другой, еще*, 9, 18.

iдiјōре — *онъ блеститъ*, 74, 3.

дiјóр — п. دیدار *видъ, видимость*, 16, 7, 9; дiјóрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 5, 30; 85, 30; дiјóрi (c. izaf.), 22, 31; дiјóре (c. izaf.), 4, 27; дiјóре (c. 3 p. s. verb. subst.), 15, 3; 37, 5.

дiјōрí — *видъ, видимость*, 38, 25; 40, 1; 41, 33; 61, 29; 67, 27.

дīк — п. دیگ *котелъ*, 29, 3.

дiл — п. دل *сердце*, 3, 5, 7; 43, 4; 47, 6, 8; 71, 28; 72, 24, 26, 39; 73, 8, 10; 84, 26; 85, 5; 87, 22, 40; 95, 9, 29, 33; 101, 36; 102, 6; дiлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 3, 10, 12; 5, 8, 30, 36, 38; 26, 8, 10; 41, 35; 42, 5; 48, 17, 19, 31; 59, 32, 34, 36; 67, 29; 70, 17, 19; 71, 34, 36; 72, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 22; 73, 9, 11, 13, 19, 21; 74, 11, 13, 35, 37; 83, 34; 85, 10, 21; 103, 22; дiлем (c. suff. poss. 1 p. s.), 41, 23; дiлумеi (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 73, 9; 85, 23; дiлуме (c. suff. poss. 1 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 74, 7; дiлет (c. suff. poss. 2 p. s.), 87, 20, 26; дiлес (c. suff. poss. 3 p. s.), 48, 13, 15; 84, 28, 30; дiлесе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 86, 18, 20; дiлеi (vocat.), 24, 17; 73, 7; 87, 7; дiлi (c. izaf.), 15, 26; 43, 5; 73, 39; 74, 1; 85, 9, 13; 87, 22; 95, 15, 17; 102, 7.

дiлгiр — п. دلگیر *удрученный*, 28, 4; 35, 25; 58, 26; 81, 7.

дiлдóр — п. دلدار *отважный*, 26, 21.

Дiлí — *Дили*, названіе горы; Дiлíне (acc.), 50, 10.

дiлнiшíн — *пріятный*; дiлнiшíне (c. 3 p. s. verb. subst.), 87, 35.

Дiлó — *Дила*, названіе горы, 15, 26; 47, 11; 83, 25; Дiлóне (acc.), 45, 26.

дiлтáңг — دلتنگ *горестный*, 73, 1.

дiлшóд — п. دلشاد *радостный*, 104, 8.

дiн — *хвостъ; слѣдъ, задъ*, 104, 14; дiнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 21; 43, 17; 67, 21; 80, 34; 85, 28; дiнес

(c. suff. poss. 3 p. s.), 9, 24; дінсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 68, 7; 74, 37; діні (c. izaf.), 23, 15; 29, 1; 56, 25, 27; 57, 13.

дінд́ӧ — *хвость, конецъ, задъ;* дінд́ӧс (c. suff. poss. 3 p. s.), 29, 9; дінд́ӧкі (c. izaf.), 83, 15.

Дінӧр́ун — *Динорунъ,* названіе мѣста, 74, 3, 5; 97, 15, 17.

Дін́ӧш, Дін́аш — *Динашъ,* названіе мѣста, 15, 5; 74, 14.

дір — п. دور *далекій, долгій,* 9, 38; 20, 6; 73, 37; 78, 35; 83, 35, 39; 85, 2; 95, 27; дір меџӧл — *долгое время,* 38, 18, 20, 30; дірум (c. 1 p. s. verb. subst.), 15, 27.

дір́ау — п. درو *жатва;* дір́ауе (c. 3 p. s. verb. subst.), 102, 14.

дір́ахт — п. درخت *дерево;* дір́ахті (c. izaf.), 73, 16, 18.

дір́ем — а. درهم *дирхемъ,* 53, 15, 17.

дірі́ — п. دوری *даль,* 83, 39.

дірі́ — *далекій;* дірі́меі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 83, 33, 35.

дір́ӧз п. دراز *длинный,* 78, 35; дір́ӧзе (c. 3 p. s. verb. subst.), 57, 13; дір́ӧзен (c. 3 p. p. verb. subst.), 60, 1; дір́ӧзі (c. i unitat.), 51, 15.

дірр, дыр — *прогулка, хожденіе;* дыр бе́дін — *погуляйте,* 72, 5, 7; дірр і́хӯрі — *ты расхаживаешь,* 30, 25; дірр і́хӯре — *онъ гуляетъ,* 29, 26; 40, 20.

дірр — *ребро, остріе;* ді́ррі (c. izaf.), 45, 27.

діфа́ — *источникъ, у котораго растетъ трава,* 58, 29.

дӧ — *мать,* 10, 36; 11, 2, 6; 20, 11; 25, 24; 83, 26, 28, 29, 31; 84, 31, 32, 33, 35; 86, 11, 14, 16; 97, 13, 14; дӧ чура́ — *мать развратница* (брань), 10, 36; 11, 2, 6; дӧм (c. suff. poss. 1 p. s.), 26, 7, 9; 38, 18, 20; 87, 32; д́ӧкум (c. suff. poss. 1 p. s.), 11, 32; 71, 23; д́ӧкумеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 29, 31; 30, 33, 35, 37; 65, 15, 17, 20; дӧт (c. suff. poss. 2 p. s.), 15, 38; д́ӧті (c. suff. poss. 2 p. s. et 2 p. s. verb. subst.), 102, 1; д́ӧте (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 30, 13; дӧс (c. suff. poss. 3 p. s.), 83, 37; д́ӧјеі (vocat.), 4, 25; 83, 37; д́ӧкі (c. izaf.), 67, 17; 97, 9, 11; 104, 4.

дӧг — п. داغ *рана, рубецъ; горе,* 9, 19, 21; 60, 8; 73, 8, 10; 102, 10; д́ӧгум (c. suff. poss. 1 p. s.), 72, 33, 34; д́ӧгсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 74, 20, 22; д́ӧгі (c. izaf.), 72, 36; д́ӧгы (c. izaf.), 85, 26; д́ӧгі (c. i unit.) ніһ́ӧ — *онъ наложилъ рану,* 72, 33, 35.

дӧѓун — [п. داغون] *раскъявшійся, распустившійся,* 72, 38.

дод — п. داد *горе!* 88, 17.

дӧд и дӧ — основа прошед. врем. глагола دادن *давать.* Praet. 1 p. s. д́ӧдем, 3, 20; 2 p. s. д́ӧді, 42, 22; 72, 27; дӧ'ім (c. suff. obl. 1 p. s.), 16, 10; 3 p. s. дӧд, 26, 19; 73, 8, 10; 74, 26, 28; дӧ, 11, 14; 17, 1; 29, 36; 69, 36; c. negat. не́дӧд, 59, 37; 3 p. p. д́ӧден, 5, 39; д́ӧнум (c. suff. obl. 1 p. s.), 9, 26. Perfect. 3 p. s. д́ӧдесе (c. suff. obl. 3 p. s.), 79, 6; c. negat. не́дӧсе (c. suff. obl. 3 p. s.), 53, 34. Partic. perf. дӧде́, 26, 20.

дӧд-х́ӧст — п. داد خواست *воздаяніе, мщеніе;* дӧд-х́ӧсте (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 1.

дӧһ́ӯл — *высокая палка, которая втыкается у палатки покойника; къ концу ея привязывается платокъ,* 84, 15; дӧһ́ӯл керд — *спустилъ,* 5, 6, 7.

дӧ'і́м — а. دائم *постоянный,* 101, 36.

дӧл — п. دال *орелъ, стервятникъ,* 4, 2; 16, 10, 11; 22, 38; 23, 6; 50, 8; 74, 26, 28; д́ӧлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 6, 2, 4; 85, 17; д́ӧлуме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 74, 25, 27; д́ӧлі (c. izaf.), 85, 17; д́ӧле (acc.), 53, 16; д́ӧлі (c.

i unit.), 21, 5, 9; дōлу́н (plur.), 23, 2; 74, 25, 27; дōлу́ні (plur. c. izaf.), 4, 3.

дōлу́ — *старуха;* дōлуjéл (plur.), 9, 28.

дōр — основа наст. времени глагола داشتن *держать, имѣть; поднимать.* Imperat. 2 p. s. вéрдōр, 61, 14; 85, 23; 87, 7; 102, 14; вéрдō, 65, 10; c. negat. мéвердōр, 70, 10; 2 p. p. c. negat. мéдōрін, 61, 18. Aorist. 1 p. s. дóрум, 37, 21; дóрем, 85, 27; c. negat. нéдōрум, 26, 12; 27, 36; 28, 9, 10; 56, 36; 60, 16; 63, 10; 95, 15; 2 p. s. дóрī, 34, 23; 42, 34; 48, 11; 86, 22; 95, 21; 101, 8; c. negat. нéдōрī, 16, 40; 3 p. s. дóре, 5, 4; 37, 17; 41, 30; 53, 30, 36; 54, 6; 60, 4, 6; 68, 10; 71, 33; 95, 29; 101, 37; c. negat. нéдōре, 9, 17, 18; 20, 8; 72, 24; 74, 4; 83, 16; 85, 15; 1 p. p. c. negat. нéдōрім, 101, 14, 15, 16; 3 p. p. дōрéн, 101, 15, 16.

дōр — *родъ крытаго треножника, который ставятъ надъ ковромъ, когда ткутъ его, чтобы его не охватывало солнце и не портило красокъ,* 84, 37, 39; дóре (c. 3 p. s. verb. subst.), 83, 7.

дōр — п. دار *дерево; рога,* 16, 9; дóрес (c. suff. poss. 3 p. s.), 16, 31; дóрі (c. izaf.), 72, 23, 25; 74, 16, 18; 101, 34; дóрī (c. i unit.), 15, 29.

дōрду́н — п. *داردان *лѣсъ,* 100, 21.

дōрí — *порохъ,* 23, 4; 45, 29; 58, 32.

дōрí — п. داري *лѣкарство,* 67, 13, 15, 18.

дōс — п. داس *ножъ;* дóсум (c. suff. poss. 1 p. s.), 9, 32.

доу — *мщеніе, бой,* 53, 25, 31.

доур — а. دور *окружность;* дóурум (c. suff. poss. 1 p. s.), 71, 38; дóурум (c. suff. poss. 1 p. s.) гірíнн — *меня окружили,* 23, 9, 11, 13; 34, 36; дóурсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 37, 7; 37, 15; дóуресе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 98, 6; дóурі (c. izaf.), 79, 12; 97, 36.

доуталáу, доуталáб — п. [دو طلب] *босцъ, вызывающій на бой,* 56, 4, 6; 62, 31; 63, 6.

доурí — ап. دوری *блюдо,* 40, 19.

дōшд, дōшт — основа прошед. врем. глагола داشتن *держать, имѣть; поднимать.* Praeter. 1 p. s. дóштум, 95, 9; вéрдōшдум, 104, 15; 2 p. s. вéрдōшдī, 104, 13; 3 p. s. вéрдōштес (c. suff. obl. 3 p. s.), 25, 32, 34.

дӯ — п. دو *два,* 1, 3, 7; 15, 8, 15, 17, 19, 32; 21, 11; 23, 6; 25, 36; 29, 13; 30, 16; 31, 20, 22, 24; 35, 26, 34; 36, 4, 6; 43, 15, 17; 45, 24, 37; 46, 1; 47, 14, 16; 54, 10; 64, 18, 23, 25, 27; 65, 7, 8, 22, 24; 70, 5; 71, 33; 72, 30; 84, 39; 94, 39; 95, 1, 4, 5, 8, 21; 100, 24; 101, 22; 102, 36; 103, 1, 34; дӯтō, 30, 34; 37, 17; 45, 37; 102, 35; дӯ цō бī, — бīд — *сломался,* 43, 36; 64, 18; бе дӯ цō керд — *распался на двѣ части,* 104, 16.

дувóл — п. دوال *ремень;* дувóле (acc.), 85, 18.

дувōлí — *ременный,* 3, 18.

дӯвōрá — п. دوباره *вторично,* 38, 22; 43, 31; 45, 38.

дуву́н — *низъ;* дуву́не (c. izaf.), 83, 7, 9.

дугмé — т. دگمه *пуговица,* 85, 33.

дӯгу́л — *однолѣтки,* 35, 34.

дӯ-дáст, дӯ-дéст — *путы лошади;* дӯ-дáсте (acc.), 29, 36; дӯ-дéсте (c. 3 p. s. verb. subst.), 29, 26.

дӯ-даст-бу́р — *рѣжущій путы,* 30, 18.

дуз — п. دزد *воръ,* 34, 35; ду́зī (c. 2 p. s. verb. subst.), 31, 17; ду́зī (c. i unit.), 31, 17; дузу́нī (plur. c. 2 p. s. verb. subst.), 29, 34; дузу́не (plur. c. 3 p. s. verb. subst.), 31, 15.

Дузенí — *Дузени,* названіе бахтіярскаго племени, 34, 35.

дузі́ — п. دزدی *воровство*; дузі́ куні́ — *ты воруешь*, 31, 19, 21, 23, 25; дузі́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 29, 2.

дузі́д — основа прош. врем. глагола دزدیدن *воровать*. Partic. perf. дузіде́, 31, 27.

дӯзі́н — *четырехлѣтняя лошадь*.

дуһд — основа прош. врем. глагола دوشیدن *доить*. Infinit. дуһде́ні (c. izaf.), 86, 8, 10.

дуһде́р — п. دختر *дѣвушка, дочь*, 25, 24, 35; 26, 3, 4, 5, 6, 15; 70, 12, 14; 83, 22, 24, 37; 84, 31, 35; 86, 2; 97, 9, 11; 103, 5; дуһде́реі (vocat.), 83, 21, 23; 86, 1; дуһде́ре (acc.), 84, 32; дуһде́рі (c. izaf.), 64, 19, 21; 79, 2, 4, 8; дуһде́рум (c. 1 p. s. verb. subst.), 70, 1, 3; дуһде́рӣ (c. i unitat.), 83, 17; 87, 2; дуһде́рӣе (c. i unitat. et 3 p. s. verb. subst.), 50, 4; дуһдеру́н (plur.), 25, 22; 86, 11, 14, 16; дуһдеру́нес (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 83, 19; дуһдеру́ні (plur. c. izaf.), 25, 25, 27, 29; 35, 29; 83, 29, 31.

дӯішо̄х — *густой дымъ*, 40, 1.

дуку́н — а. دکان *лавка*; дуку́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 4, 17; 62, 37; дуку́ні (c. izaf.), 82, 35.

дул — *спущенный*; дӯлеі (vocat.), 85, 29.

дӯл — *тѣснина*; дӯлі (c. izaf.), 4, 37.

дӯ-лӣле́ — п. دو لوله *двухствольный*, 63, 17.

дӯлло̄ — п. دولا *вдвое, двойной*, 5, 20.

дум — *тесьма, продѣтая въ ушкуръ штановъ*.

дӯн — основа наст. врем. глагола دانستن *знать; умѣть*. Aorist. 1 p. s. дӯнум, 85, 25; 87, 1, 3; 88, 5; c. negat. не́дӯнум, 15, 4, 6; 17, 3; 20, 18, 15; 35, 20; 50, 17; 60, 10; 64, 20, 22; 71, 26, 29, 32; 2 p. s. дӯнӣ, 102, 28; 3 p. s. дӯне, 74, 24; 86, 25, 27.

дӯн и дӯ — *дойка*, 100, 22; дӯне (c. izaf.), 82, 20, 22; дӯсе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 84, 17.

дундо̄л — *плачъ*; дундо̄л ме́кун — *не плачь*, 21, 26; 65, 20; дундо̄л куні́н — *плачьте*, 45, 34.

дӯне́ — п. دانه *штука*, 79, 21; дӯне́-дӯне́ — *поштучно*, 42, 3; 63, 3.

дунјо̄ — а. دنیا *міръ*, 88, 13, 15; 100, 9.

дур — *дѣвушка, дочь*, 30, 28; дурге́л (plur.), 83, 26, 28.

Дӯрекі́ — *Дуреки*, названіе бахтіярскаго племени; Дӯрекі́-зо̄ — *сыны Дуреки*, 3, 27.

дӯ-ре́ңг — п. دو رنگ *двухцвѣтный*, 69, 36.

дӯ-рӣша́ — п. دو ریشه *о двухъ каймахъ*, 42, 36.

дурр — а. دُرّ *перлъ, драгоцѣнный камень*; дӯррӣ (c. i unitat.), 53, 27, 33; 57, 7.

дуру́һ — п. دروغ *ложь; лжецъ*, 34, 35; 100, 29.

дуруңгі́не — *каркасъ*, 50, 5, 7.

дуру́шт — п. درشت *крупный*; дуру́штум (c. suff. poss. 1 p. s.), 95, 25.

дӯсо̄ле́ — п. دوساله *двухлѣтній*, 102, 38.

дӯст — п. دوست *другъ*; дӯстум (c. suff. poss. 1 p. s.), 4, 18; 5, 15; дӯстеі (vocat.), 5, 18, 39, 40.

дӯ-турга́ — *дурной крови, нечистаго происхожденія*, 29, 16; 103, 10.

дӯш — *вчера*, 70, 21.

душме́н — п. دشمن *врагъ, недругъ*, 57, 12; душмену́н (plur.), 23, 9, 11, 13; 34, 34, 36.

Џ.

џа́лдӣ — п. جلدی *быстро, скоро*, 34, 37; 37, 13, 19; 61, 14; 63, 2.

џам, џем — а. جمع *собраніе; спокойствіе*; 41, 38; 73, 14; 80, 30.

Џамші́р — н. с. *Джамширъ*, 23, 10.

џаңг — п. جنگ *война, споръ*, 13, 14; 67, 32, 34; 73, 2.

џаннōзé — а. جنازه *носилки для мертвеца*; џаннōзé кешī — *онъ умеръ, вытянулся*, 57, 6.

џаргá — *знатный*, 15, 12.

џаррé — *особый видъ переправы: когда нѣтъ подъ рукою мѣховъ, протягиваютъ веревку, прикрѣпляя ее на противоположныхъ берегахъ къ камнямъ, и по этой веревкѣ пускаютъ родъ корзины, которая называется* бенд, 43, 32.

џасд — основа прош. врем. глагола جستن *прыгать, скакать*. Partic. perf. бéџасде, 41, 24.

Џафáр — н. с. *Джафаръ*, 23, 12.

џевé — *сапоги*, 67, 35; 69, 36; џевéме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 68, 6, 8.

џевōв, џевāу — а. جواب *отвѣтъ*, 11, 14; џевōвум (c. suff. obl. 1 p. s.), 54, 13; 73, 8, 10; 74, 26, 28.

џевý, џевýн — п. جوان *юноша, молодецъ*, 15, 15, 17, 19; 64, 23, 25, 27; 71, 14, 15, 17; џевýнi (c. izaf.), 71, 19; џевýне (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 29; џевýнī (c. i unitat.), 56, 5; 64, 33.

џевӯнī — п. جوانی *молодость*, 35, 27; 71, 16; џевӯнī нéкерд — *не насладился юностью*, 59, 35.

џегнī — *онъ разорвалъ*, 29, 36.

џезīрé — *лѣсъ, растущій около воды*, 56, 8.

џеhýн — п. جهان *міръ*; џеhýнī (c. 2 p. s. verb. subst.), 101, 19.

џеллōд — а. جلاد *палачъ*; џеллōдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 81, 4.

џеңг — п. جنگ *война, споръ*, 21, 14, 22; 23, 15; 35, 22; 53, 8, 16, 18; 54, 9; 55, 38; 56, 2; 62, 32, 34, 36; 63, 1, 3, 16, 18; џéңгум (c. suff. obl. 1 p. s.), 23, 7; џéңгi (c. izaf.), 20, 8; 35, 20; 40, 8; 53, 18; 54, 2, 4.

џеңгáл — п. جنگل *лѣсъ, растущій въ горахъ*.

џеңгī — п. جنگی *боевой, воинственный*, 51, 32; 58, 17.

џеррáh — а. جرّاح *хирургъ*, 67, 12.

џест — основа прошед. врем. глагола جستن *прыгать, скакать*. Praeter. 3 p. s. џест, 4, 11, 13.

џефō — а. جفا *обида, несправедливость*; џефō кешī — *ты терпишь притѣсненія*, 97, 34.

џīв — ап. جيب *карманъ*; џīвум (c. suff. poss. 1 p. s.), 56, 30.

џihōз — а. جهاز *приданое*; џihōзi (c. izaf.), 98, 2, 4.

џiлáу, џiлóу — п. جلو *передъ*; џiлáу бéкаш, џiлóу бéкеш — *иди впередъ*, 61, 23, 25; 67, 25, 31, 33.

џiлāу — *бараны (отъ 10 до 400 штукъ)*, 72, 6, 8.

џiлаудōр, џiлоудōр — п. جلودار *передовой, вожатый*, 24, 23; 68, 14.

џiлд — а. جلد *переплетъ*; џiлдсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.) 21, 27, 29.

Џiлфé — *Джильфе*, названіе лошади, Џiлфéме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 57, 13; Џiлфé'i (c. izaf.), 57, 3.

џiлфé-зӯнī — *обладающій ногами Джильфе, крѣпкой лошади*, 31, 10.

Џiлфé-сiвōр — *всадникъ Джильфе*, 56, 35.

џiлō зi — *кромѣ*, 74, 34.

џiрiңг — *звяканье*; џiрiңге (c. izaf.), 74, 34; 103, 28.

Џīрýн — *Джирунъ*, названіе мѣста, 30, 33.

џō — п. جا *мѣсто*, 16, 16, 18; 31, 13, 15; 64, 18; 65, 24; 71, 31; 74, 36, 38; 79, 22, 24; 84, 17; 85, 39; џō зi — *кромѣ*, 88, 14; бе дӯ џō керд — *раскололся*, 104, 16; дӯ џō бī, -бīд — *сломался*, 43, 36; 64, 18; џō гīрем — *я пробуду*, 60, 11; џō нīгīре — *онъ не успокоивается*, 43, 40; џō нīгīрен — *они не успокоиваются*, 11, 16; зi џō кенд — *поднялъ съ мѣста, пустилъ (лошадь)*, 82, 14; џōме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 46, 35; 72, 31; џōме бéвен — [مرا جا بینداز] *приготовь мнѣ постель*, 27, 31, 33; џōме (c. suff. poss.

1 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 87, 2; џо̄т (c. suff. poss. 2 p. s.), 99, 26; џо́те (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 101, 30, 32; џо̄с (c. suff. poss. 3 p. s.), 5, 36, 38; 29, 26; 72, 18; 78, 34; 83, 6; џо́се (c. suff. poss. 3 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 9, 37; џо́бе (c. 3 p. s. verb. subst.), 25, 36; џо̄hін (c. 2 p. p. verb. subst.), 86, 34; џо́кі (c. izaf.), 14, 35, 37; 15, 9; 54, 12; 65, 23, 25; 74, 19, 21; 84, 17, 19; џо̄'ī (c. i unitat.), 70, 1; џо̄'ī (c. i demonstr.), 72, 9, 11.

џо̄з — *джазъ, названіе дерева, растущаго въ теплой полосѣ (гярмсиръ)*, 4, 39; 5, 10, 29; 11, 9; 86, 13, 29; 102, 31; џо́зен (c. 3 p. p. verb. subst.), 25, 25; џо̄зī (c. i unitat.), 51, 16; 87, 17.

џо̄híл — a. جاهل *юный, молодой*, 70, 12, 14, 20; џо̄híлеі (vocat.), 71, 19; џо̄híлум (c. 1 p. s. verb. subst.), 5, 14; џо̄híлīн (c. 2 p. p. verb. subst.), 13, 14, 16; џо̄híлі (c. izaf.), 49, 36; 50, 2; 51, 32, 34; џо̄híлī (c. i unitat.), 5, 12; џо̄hiлу́н (plur.), 17, 6; 63, 3; 73, 25, 27; џо̄hiлу́не (plur. c. 3 p. s. verb. subst.), 71, 31.

џо̄hішíн — п. جانشين *замѣститель, преемникъ*, 43, 28, 30; 67, 22; 80, 35; 87, 4.

џо̄р — *время, пора;* џо́рі (c. izaf.), 15, 22.

џо̄р — *крикъ, гласъ, плачъ;* џо̄р кешéн — *кричать*, 55, 38; џо̄р íзенен — *кричать*, 62, 32, 34; 63, 5.

џо̄рчí — *плакальщикъ, глашатай;* џо̄рчīну́н (plur.), 62, 32, 34; 63, 5.

џоуhéр — a. جوهر *драгоцѣнный камень*, 21, 13.

џӯ, џӯг — п. جو [جوگ] *ручей*, 40, 3, 5; 98, 7; џӯ íберен — *они отводятъ воду*, 40, 18.

џувé — *рубашка, сорочка*, 29, 37; 64, 21; 74, 29, 31; џувéмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.), 78, 29.

џуh, џӯ — п. جَو *ячмень*, 95, 19, 20; џӯ нíшкенī — *ты не пьешь ячменя*, 59, 32; џу́he (c. 3 p. s. verb. subst.), 95, 20.

Џуhві́ — *Джухви*, названіе горы, 71, 35.

џулóу — п. جلو *передъ*, 37, 4. Cf. џiлáу.

џӯм — п. جام *чашка металлическая;* џу́мет (c. suff. poss. 2 p. s.), 69, 37.

џӯмé — п. جامه *платье, одежда;* џӯмéт (c. suff. poss. 2 p. s.), 70, 6.

џумнíд — основа прош. врем. глагола جنبانيدن *приводить въ движеніе, качать.* Praeter. 3 p. s., 9, 23.

џӯн, џӯ — п. جان *душа, жизнь;* 44, 2; 59, 30; џӯ неhу́м, џӯн бéнеhум — *я умру*, 45, 33; 72, 5; џӯн нéнī — *ты не умрешь*, 30, 21; џӯн неhéн *они умрутъ*, 65, 24; џӯн íнеhум — *я умираю*, 55, 36; џӯн íкене — *онъ умираетъ*, 45, 36; џӯн берéм — *я избавлюсь, спасусь*, 59, 33; 67, 16; џӯн берé — *онъ избавится, спасется*, 80, 25; џу́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 64, 16, 18; 67, 29; 74, 20; 85, 26; 99, 23, 25, 35; 100, 7, 19; 103, 8; џу́нум (c. 1 p. s. verb. subst.), 60, 19; џу́нет (c. suff. poss. 2 p. s.), 29, 16, 18; 99, 23; џу́нут (c. suff. poss. 2 p. s.), 67, 29; 100, 7; џу́нес (c. suff. poss. 3 p. s.), 103, 10; џу́ні (c. izaf.), 37, 13, 19; 41, 27, 35, 36; 42, 5, 6; 59, 32, 34, 36; 67, 29; 70, 17, 19; 78, 36; џу́не (c. izaf.), 100, 8.

Џӯнí — и. с. ж. *Джуни*, 30, 36.

Џӯну́ш — и. с. ж. *Джунушъ*, 28, 5.

џӯр — основа наст. врем. глагола جُستن *искать; находить.* Imperat. 2 p. p. џӯрін, 86, 38; бéџӯрін, 86, 39. Praes. 3 p. s. íџӯре, 61, 19; íџӯрес (c. suff. obl. 3 p. s.), 86, 23.

џуст — основа прошед. врем. глагола جُستن *искать; находить.* Praeter.

1 p. s. џу́стум, 51, 10; 65, 28.
џуфт — п. جفت *пара,* 30, 22; џуфт гірінн — *они соединились,* 31, 5; 100, 26; џуфті (c. izaf.), 30, 22; 31, 26; џу́фтī (c. i unitat.), 48, 36.
џӯш — п. جوش *кипѣніе, волненіе;* зене́ џӯш — *кипитъ, клокочетъ,* 37, 9.

E.

е — п. به *въ, на,* 67, 27.
е — 3 л. ед. ч. глагола существительнаго — *онъ есть,* 3, 13, 19, 21; 4, 5, 17, 18, 29, 31, 33, 34; 5, 9, 10, 15, 19; 6, 1, 2, 3, 4, 9, 10; 9, 29, 37, 38; 11, 26, 28; 13, 9, 10, 11; 14, 3, 5, 6; 15, 3, 4, 6, 9, 21, 22, 27, 35; 16, 1, 2, 27—32; 17, 16; 20, 3, 7, 11, 12; 21, 6, 9, 10, 15, 16, 23, 25—30; 22, 37; 24, 19, 20; 25, 35, 36, 37; 26, 2, 11, 13, 17; 29, 23, 25, 26; 30, 13, 14; 31, 14, 15, 16; 34, 27, 28, 29, 38; 37, 5, 6, 14, 20; 40, 15, 16; 41, 29; 43, 1, 2, 9, 10, 15, 16, 19, 20; 45, 21, 22; 48, 13, 14, 22; 50, 3, 4; 51, 29; 53, 17, 18, 19, 38; 54, 2, 3, 4, 5; 56, 36; 57, 1, 5, 7, 13; 58, 33, 34; 60, 18; 61, 20; 62, 36, 37, 64, 20, 22, 29—32; 65, 13, 14, 19, 20; 67, 19, 23, 24; 68, 9, 11; 69, 37; 70, 11; 71, 19, 20, 31, 32, 37, 38; 72, 18, 20, 23, 25, 37, 38; 73, 9, 15, 21; 74, 7, 8, 9, 15, 16, 23, 24; 79, 9, 10; 82, 25, 26, 27; 83, 7—9, 26, 28; 84, 27, 30, 34, 35, 36; 85, 9, 10, 22, 35, 37, 38; 87, 1, 2, 35, 37, 39; 88, 6, 15, 16; 95, 13, 20, 39, 40; 97, 9—12, 26, 28, 35, 36; 98, 3, 28, 38; 100, 3—6, 11—18, 20, 23; 101, 5, 6, 9, 10, 22, 25, 29—32, 33, 35, 36, 38; 102, 5, 13, 14; 103, 19, 20, 27, 28.
ев — основа наст. врем. глагола بودن *быть, стать.* Aorist. 1 p. s. еву́м, 53, 8; 3 p. s. еву́, 82, 26, 28.
евéі, евéід — vide веі, веід.
Еверве́нд — *Эверевндъ,* названіе бахтіярскаго племени, 29, 39.
еві́, еві́д — vide веі, веід.
еге́р — п. اگر *если,* 95, 19, 22, 23; 97, 21.
ежде́р — *эждеръ,* названіе ружья; ежде́ре (acc.), 53, 38.
ез — п. از *изъ, отъ,* 3, 5, 7; 4, 2, 37; 5, 11, 13, 36, 38; 16, 4; 17, 4; 21, 4; 23, 4; 26, 4, 6; 41, 28, 33; 43, 2, 4; 67, 36; 69, 34; 73, 8, 10, 36; 74, 24; 79, 7; 84, 27, 29; 85, 34; 86, 22; 87, 7, 12, 34; 88, 10; 95, 9, 33; 98, 1, 2, 3, 4, 11; 101, 2; 102, 16, 26; 103, 5.
еі — п. ای *о! эй!* 5, 31, 33; 9, 14, 16, 25; 15, 29, 31, 33, 35, 37, 39; 16, 1; 21, 18, 20, 24, 26; 24, 17; 28, 9; 41, 21; 43, 1, 3; 51, 19, 21, 23; 52, 3; 53, 5; 55, 37; 56, 1; 67, 29, 31, 33; 70, 17, 19; 71, 15, 17, 19; 73, 7, 15, 19, 21, 37; 85, 35; 86, 21; 87, 7, 25; 97, 38; 100, 10; 102, 25.
еіло̆г — т. ييلاق *лѣтовка,* 102, 9, 19.
емдо̆д — а. امداد *помощь,* 38, 34
емр — а. امر *приказъ;* е́мрī (c. i unitat.), 70, 18.
емру́ — п. امروز *сегодня,* 70, 21.
ен — 3 л. мн. ч. глагола существительнаго — *они суть,* 25, 25, 27; 35, 34, 35; 46, 37, 38; 47, 1, 2; 55, 38; 60, 1; 65, 7, 8; 73, 25, 27; 83, 29, 30; 88, 4; 95, 8; 102, 35, 36; 103, 17, 18.
еңгу́ст — п. انگشت *палецъ;* еңгу́сті (c. izaf.), 95, 5.
еңгуште́р — п. انگشتر *перстень,* 5, 11, 13.
Ендеко̆ — *Андеканъ,* названіе мѣста; Ендеко̆е (c. 3 p. s. verb. subst.), 58, 33.
енду́ — п. اندوه *горе,* 102, 17.
енџі́р — п. انجير *смоковница,* 104, 5.
ер — п. ار *если,* 3, 26, 28; 4, 3, 8, 10, 19, 21; 5, 19; 6, 2, 4, 6; 9, 32; 20, 5; 26, 15; 31, 19, 21, 23, 25; 39, 35; 44, 2; 47, 18, 20; 48, 18, 20; 50, 9, 11, 13; 60, 19; 70, 2; 73, 7; 83, 30, 32; 85, 19; 86, 23, 25, 27; 103, 25.

ер — п. به ' در *въ, на, за*; 20, 12; 43, 37, 39; 65, 16, 18; 67, 32, 34; 68, 4; 73, 11, 13; 74, 16; 102, 19.

Ерзенестýн — *Эрзенестанъ*, названіе мѣста, 38, 13.

ерм — а. امر *приказъ*, 43, 2.

есдōрé-чешм — *обладающій глазами, какъ звѣзды*, 63, 15, 17.

есдýн — основа наст. врем. глагола ستاندن *брать*. Aorist. 2 p. s. есдýні, 103, 25.

еспíд — п. سفید *бѣлый*, 4, 2, 14.

естéр — п. استر *мулъ*; естерýн (plur.), 3, 18.

естōрé — п. ستاره *звѣзда*, 11, 15, 17.

естýн — *горный уступъ*, 21, 31; 58, 27.

ефтíн — *рукавъ рубахи*.

ешнíд — основа прош. врем. глагола شنیدن *слышать*. Praeter. 1 p. s. ешнíдум, 5, 39; 30, 31; 31, 4, 6; 54, 9, 11; 56, 3, 5; 64, 33, 35; 100, 28.

З.

заhлé — п. زهره *желчь; смѣлость*, 17, 5.

заhм — п. زخم *рана*; зáhмум (c. suff. poss. 1 p. s.), 22, 29.

заhмдōр — п. زخمدار *раненый*; заhмдōрум (c. suff. obl. 1 p. s.), 16, 8, 10, 11; заhмдōрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 65, 18.

занџíр, зенџíр — а. زنجیر *цѣпь, оковы*, 6, 2, 4; 24, 13; 28, 3; 73, 17; 81, 8; 85, 18; 104, 8; занџíр мéкун — *не заковывай въ цѣпи*, 35, 25; зенџíре (c. izaf.), 85, 8.

зар — п. زر *золото*, 67, 18; 97, 8.

зард — п. زرد *желтый; золотой*, 3, 16; 4, 12; 11, 4; 23, 5; 29, 20; 35, 33; 38, 11, 15, 17, 19, 24, 26, 28, 35; 48, 26, 28, 30; 51, 13; зáрдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 9, 15; зáрді (c. izaf.), 16, 22; 47, 14, 16; зáрдī (c. i unit.), 82, 23.

зард — *гладкое мѣсто*; зáрді (c. izaf.), 16, 16, 18; 31, 1.

Зардá, Зардé — *Зарда*, названіе горы, 3, 8; 15, 28; 20, 4; 47, 20; 49, 33; 71, 29; 72, 1; 74, 29, 31; 85, 22; 101, 30, 32.

зардé-пел — *желтый съ разлатыми рогами баранъ*, 61, 27, 29.

Зáрді-алýн — *Зарди-алунъ*, названіе горы, 21, 5, 9.

Зардōлýh — *Зардолухъ*, названіе горы, 20, 6.

зарí, заррí — п. زری *золотой*, 31, 22, 26; заррíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 101, 9.

Зарīфá — н. с. *Зарифэ*, 103, 26, 27.

заурý — *каменистое мѣсто*, 35, 22.

зе — п. ز *отъ, изъ*, 17, 12, 14; зес (c. suff. obl. 3 p. s.), 5, 16.

зевýн — п. ب *языкъ*; зевýнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 45, 18.

зевўнé — п. زبانه *языкъ*, 74, 11.

зедí — *родъ манны, — сокъ, который собирается съ колючаго кустарника гиná* (п. گز); зедíен (c. 3 p. p. verb. subst.), 102, 36.

зеі и зеід — основа прош. врем. глагола زدن — *бить, ударять; бросаться*. Praeter. 1 p. s. зéім, 15, 2; 17, 2; 31, 8; зéідум, 16, 22, 28; 17, 2; 24, 19, 21; 37, 3, 9; 43, 5; 47, 14, 16; 56, 28, 30; 60, 15; 2 p. s. зéідī, 72, 28; 3 p. s. зеі, 4, 28; 5, 27, 28; 15, 8, 10; 23, 6; 25, 17, 19; 35, 21; 58, 20, 22; 65, 26; 82, 16, 18; 104, 6; зеід, 4, 8, 10; 58, 27; 65, 22; зéідум (c. suff. obl. 3 p. s.), 85, 32; 3 p. p. зéіден, 13, 18, 20; 21, 31; 62, 33, 35. Perf. 3 p. s. зéіме (c. suff. obl. 1 p. s.), 60, 10. Plusquamperf. 3 p. s. зеід бī, 45, 24. Partic. perf. зеідé, 24, 18; 39, 34; 74, 30, 32; 80, 24. Infinit. зеідéнес (c. suff. poss. 3 p. s.), 79, 20. Praeter. pass. 3 p. s. зеідé бід, 43, 28; 45, 35.

Зеіне́б — и. с. ж. *Зейнебъ;* Зеіне́беі (vocat.), 30, 11, 15.

Зелекі́ — *Зелеки*, названіе бахтіярскаго племени, 41, 38.

зело́л — а. زلال *прозрачная вода*; зело́лен (с. 3 р. р. verb. subst.), 103, 18.

земесту́н — п. زمستان *зима*, 103, 36.

земі́н — п. زمين *земля*, 67, 37; 68, 1; 97, 16; 101, 20; земі́не (с. 3 р. s. verb. subst.), 4, 29; 16, 32.

зему́н — а. زمان *время, судьба*, 88, 18; зему́не (с. 3 р. s. verb. subst.), 85, 38.

земӯна́ — ап. زمانه *время, судьба*, 74, 7, 9; 85, 24.

зен и зе — основа наст. врем. глагола زدن *бить, ударять; бросаться*. Imperat. 2 р. s. бе́зен, 17, 11; 59, 31; 63, 2, 4; с. negat. ме́зе, 84, 7; ме́зен, 102, 13; 2 р. р. бе́зенін, 37, 11; 41, 37; 63, 19, 21; 67, 11. Aorist. 1 р. s. зене́м, 102, 34; 103, 19; зену́м, 4, 25; 38, 29; 42, 4; 102, 12; 104, 21; 2 р. s. зені́, 46, 36; 3 р. s. зене́, 14, 10; 28, 8; 29, 8; 31, 28; 37, 9; 53, 19; 71, 20; 79, 17; бе́зене, 26, 22; с. negat. не́зене, 72, 9; 1 р. р. зені̄м, 83, 38; бе́зенім, 49, 32, 34; 74, 36, 38; 3 р. р. зене́н, 23, 2; 25, 30; 35, 29; 41, 28; 42, 2; 73, 26. Optat. 3 р. s. зено́, 11, 10; 29, 16, 18; 43, 2, 4; 69, 37; 103, 10; зено́д, 51, 15, 17; бе́зено̄д, 52, 1. Praes. 1 р. s. і́зенум, 84, 2; 103, 37, 38; 2 р. s. і́зені̄, 84, 40; 87, 23; 3 р. s. і́зене, 23, 3; 30, 1, 3, 5; 54, 2; 56, 31, 33; 70, 15; 79, 18; 80, 36; 81, 1; 98, 10, 12; 104, 4; і́зенет (с. suff. obl. 2 р. s.), 102, 30; 3 р. р. і́зенен, 4, 4, 16; 10, 34; 36, 6; 62, 32, 34; 63, 5; 95, 28; 97, 16, 18.

зен, зе — п. زن *женщина, жена*, 78, 29, 30, 35; 97, 7; зе́ні (с. izaf.), 97, 26, 28, 30; зе́нете (с. suff. poss. 2 р. s. acc.), 68, 18; зе́нес (с. suff. poss. 3 р. s.), 95, 40; зе́ні̄ (с. і unitat.), 3, 10, 12; 30, 18; 31, 12; 82, 7, 19, 21; 83, 11, 13, 15; 86, 4, 17, 19; зеңга́л (plur.), 84, 2; зеңге́л (plur.), 101, 16; зеңге́лі (plur. c. izaf.), 3, 14; 64, 24; 97, 26; 28.

зеңг — п. زنگ *колокольчикъ*; зеңге́л (plur.), 103, 7, 15; 104, 13; зеңге́лум (с. suff. poss. 1 р. s.), 104, 15; зеңге́леш (с. suff. poss. 3 р. s.), 104, 18.

Зеңгі́ — *Зенги*, названіе бахтіярскаго племени, 29, 35.

Зенд — *Зендъ*, названіе бахтіярскаго племени, 63, 10.

зені́ — п. زنى *женскій*, 84, 9, 10.

Зерасве́нд — *Зерасвендъ*, названіе бахтіярскаго племени, 43, 22.

зеррі́ — п. زرى *золотой*; зеррі́е (с. 3 р. s. verb. subst.), 100, 3.

зі — п. ز *изъ, отъ*, 1, 4; 3, 13, 19, 21, 24, 29; 5, 11, 13, 17, 32, 34; 6, 5, 7; 9, 13, 15, 19, 21, 23, 25, 26, 28, 33, 35, 38; 10, 36; 11, 2; 15, 15, 27, 38; 16, 13; 17, 11, 13; 20, 3, 9; 22, 35, 36; 23, 4, 8; 25, 18, 20; 27, 36; 28, 2, 10, 37; 29, 24, 28, 30; 30, 9, 22, 30, 34; 34, 30, 33; 37, 3, 5, 6, 9; 38, 11, 16, 22; 40, 1, 3, 5, 12, 25; 42, 2, 4; 45, 20; 51, 9, 14, 36; 53, 5, 9, 20; 54, 18; 56, 28, 30, 32; 58, 25; 60, 8, 15, 20; 61, 22; 62, 36; 64, 15, 17, 26, 28; 67, 24, 27; 68, 2; 70, 18; 71, 18; 72, 1, 30, 37, 38; 73, 7, 20, 22, 30; 74, 10, 11, 13, 20, 22, 34, 39; 78, 32, 34; 80, 30, 32, 34; 82, 14, 29, 31; 83, 38; 84, 8, 21; 85, 2, 15, 17—20, 22, 23, 27; 86, 6, 26, 28; 87, 10, 31, 33; 88, 9, 14, 15; 95, 18, 27, 33; 99, 26, 28, 38; 100, 1, 9; 101, 8, 14, 22; 102, 4, 6, 27; 103, 4, 30, 31; 104, 22; зіс (с. suff. obl. 3 р. s.), 50, 17; 103, 37; зі́сӯн (с. suff. obl. 3 р. р.), 40, 12; зі (с. pronom. demonstr.), 4, 3, 11, 13; 49, 32, 34.

зī — п. زود *ранній*, 16, 2; 17, 7.
зī ала́ — *эта сторона*, 69, 33.
зіјōре́т — а. زيارت *пилигримство*, 3, 26; 43, 23; 100, 27; зіјōре́ті (с. izaf.), 100, 31.
Зіллі-Султу́н — и. с. *Зилли-Султанъ*, 79, 6, 18, 20; 80, 24, 37.
зіместу́н — п. زمستان *зима*, 38, 14.
зімі́н — п. زمين *земля*, 79, 16.
зін — п. زن *жена*; зінем (с. suff. poss. 1 p. s.), 11, 30; зінеме (с. suff. poss. 1 p. s. acc.), 35, 25; зінесе (с. suff. poss. 3 p. s. acc.), 10, 32.
зīн — п. زين *сѣдло*, 57, 10; зīн куні́н, бу́кунīн — *осѣдлайте*, 54, 14; 67, 9; зі́нум (с. suff. poss. 1 p. s.), 34, 34; 43, 18; 53, 6; зі́нет (с. suff. poss. 2 p. s.), 68, 13, 15, 17; зі́нете (с. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 57, 5, 7; зі́ні (с. izaf.) ... бе́зенīн — *положите сѣдло, осѣдлайте*, 37, 11; 41, 37; 63, 19, 21; 67, 11.
зінде́ — п. زنده *живой*, 9, 16; тō зінде́те — *пока ты живъ*, 85, 35.
зіндегӯні́ — п. زندگانى *жизнь*, 71, 16.
зінду́, зінду́н — п. زندان *темница*, 3, 12; 81, 10.
зінду́н — *высокое мѣсто въ горахъ, куда не можетъ проникнуть человѣкъ, неприступная высь*, 58, 19.
зīр — п. زير *низъ, нижняя часть*; *внизу, подъ*; зі́рі (с. izaf.), 5, 31, 33; 11, 3, 5, 7; 14, 14; 16, 5; 21, 13; 22, 34; 24, 13, 20, 28; 28, 3; 43, 16, 18; 45, 22; 58, 13; 61, 13, 15, 37; 63, 8, 9; 67, 37; 68, 1; 87, 5.
Зīрбе́нд — *Зирбендъ*, названіе мѣста, 24, 27.
зīрі́ — п. زيرى *нижній*, 82, 33.
зīрі зӯні́ — п. زير زانو *подколѣнка*, 29, 33.
зōл — п. زار *крикъ, плачъ*; зōл бе́зене — *онъ поплачетъ*, 26, 22; зōл бе́зенīм — *мы поплачемъ*, 74, 36, 38; зōл зене́н, -і́зенен — *они плачутъ*, 10, 34; 23, 2; 25, 30; 36, 6; 41, 28.
зōл — п. زال *старый*, 30, 34.
зōр — основа наст. врем. глагола گذاشتن *класть*. Aorist. 3 p. s. ве́зōре, 5, 38.
зōр — п. زار *крикъ, плачъ*; зōр зене́н — *они плачутъ*, 35, 29.
зӯ — п. زود *скорый, ранній*, 83, 35; зӯ сіру́н — *раннимъ утромъ*, 17, 7, 9.
зӯ ала́ — *та сторона*, 40, 22; 43, 5; 51, 25; 69, 33; 100, 19.
зӯ алі́ — *находящійся на той сторонѣ*, 31, 23, 72, 19; 103, 5.
зуго́л-фуру́ш — п. زغال‌فروش *продавецъ угольевъ*; зуго́л-фуру́шī (с. i unitat.), 87, 12.
Зуhро́ Бегу́м — и. с. ж. *Зухро-Бегумъ*, 81, 9.
Зуhро́в — и. с. *Зухравъ*, 37, 4; Зуhро́ві (с. izaf.), 37, 10; Зуhро́веі (vocat.), 22, 34, 36.
зулм — а. ظلم *несправедливость, обида*, 9, 31; 40, 16; 74, 24; 88, 16; зу́лмі (с. izaf.), 36, 7.
зулф — п. زلف *локоны*, 48, 19; 51, 26; зу́лфес (с. suff. poss. 3 p. s.), 79, 12; зу́лфе (acc.), 5, 2, 6, 7; зу́лфі (с. izaf.), 5, 28; 24, 14; 48, 17, 31; 54, 18; 67, 38; 68, 2; 71, 26, 27, 29, 34, 36.
зӯн — п. زبان *языкъ*; зу́ні (с. izaf.), 1, 3, 8; зу́нуме (с. suff. poss. 1 p. s. acc.), 43, 2, 4.
зӯне́ — п. زبانه *языкъ*, 74, 13.
зӯні́ — п. زانو *колѣно*, 17, 2; 35, 26; 59, 34.
зӯні́ — *скороходство*, 17, 15.
зӯні́-сіјо́h — п. زانو سياه *имѣющій черныя колѣнки*, 61, 27, 29.
зӯр — п. زور *сила*, 17, 15; зӯр гірі́h — *онъ овладѣлъ*, 87, 24; зу́ре (с. 3 p. s. verb. subst.), 88, 16.

h.

hавáр — а. خبر *вѣсть, извѣстіе*, 38, 18, 20, 30.

hавŏ — а. هوا *воздухъ*, 21, 32; 58, 23; hавŏ бī, -бīд — *полетѣлъ, пролился*, 43, 35; 64, 17; hавŏе (c. 3 p. s. verb. subst.), 4, 31; 45, 22; hавŏне (acc.), 51, 24.

hавŏр, hавŏрī — п. هموار *ровный, гладкій*, 82, 19; hавŏре (c. 3 p. s. verb. subst.), 54, 3; hавŏрī (c. i unitat.), 38, 25, 29.

hадд — а. حدّ *граница, предѣлъ*; háддi (c. izaf.), 13, 17, 19; 50, 12; 63, 22; 85, 18.

Ћаџ — *Хаджъ*, названіе бахтіярскаго племени, 24, 15; 28, 8.

Ћаiдéр — и. с. *Хайдеръ;* Ћаiдéрi (c. izaf.), 58, 14.

hаiкéл — а. هيكل *молитвы изъ Корана, которыя носятъ на рукѣ*; hаiкéлi (c. izaf.), 70, 17, 19.

hаiф — а. حيف *сожалѣніе, жаль!* háiфум (c. suff. obl. 1 p. s.), 21, 4; 98, 2, 4.

hajjŏт — а. خيّاط *портной*, 70, 5.

hакк, hах — а. حق *истина, должное, право*; *Богъ*, 35, 23; 83, 40; hаккум, вер hаккум (c. suff. poss. 1 p. s.) — *относительно меня*, 51, 38; 52, 2; hакке (acc.), 67, 19; hахўне (plur. acc.) дŏдī — *ты воздалъ*, 41, 22.

hакк естўн, hак естўн — حقستان *взыскивающій должное, справедливый*, 14, 16; 31, 7.

hакíм — а. حكيم *врачъ*; hакíмеi (vocat.), 67, 13, 15.

hалбŏл — п. غربال *сито*, 72, 10.

hалīкī — *ровный*, 82, 21.

Ћалīл Хўн, — и. с. *Халилъ-Ханъ*, 24, 15.

hалŏл — а. حلال *дозволенный, разрѣшенный*; hалŏлум (c. suff. obl. 1 p. s.) кунé, кунíн — *простить меня, простите меня*, 87, 27, 32; hалŏлет (c. suff. obl. 2 p. s.), 48, 20; hалŏл кéрд — *онъ разрѣшилъ, отдалъ*, 48, 16; hалŏле (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 20.

Ћамарá — *Хамара*, названіе города, 67, 12, 23.

hамўм — а. حمّام *баня*, 67, 37; 68, 1; 97, 25, 27; hамўмес (c. suff. poss. 3 p. s.), 4, 5; hамўме (c. 3 p. s. verb. subst.), 97, 26, 28; hамўмī (c. i unitat.), 98, 5; hамўмi (c. izaf.), 98, 5.

hанд — основа наст. врем. глагола خنديدن *смѣяться*. Imperat. 2 p. p. бéhандiн, 88, 11.

Ћанīфé — и. с. ж. *Ханифе*, 103, 6.

hаннŏ'ī — *окрашенный хенной*, 48, 31.

hанŏ — حنّا *хенна, красящее растеніе*; hанŏкет (c. suff. poss. 2 p. s.), 48, 17.

hарáм — а. حرم *харемъ, жены*; hарáмет (c. suff. poss. 2 p. s.), 97, 38.

hарŏм — а. حرام *запрещенный*, 81, 4.

hарс — п. ارس *слеза*, 97, 12; hарсŏ (plur.), 103, 18; hарсŏс (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 82, 12.

hарсŏ'ī — *наполненный слезами*, 74, 40.

hарўн — *лавка*; hарўне (c. izaf.), 82, 33.

hарф — а. حرف *слово;* hарф íзене — *разговариваетъ*, 79, 18; hарфi (c. izaf.), 21, 18, 20; 24, 17; 87, 10.

Ћасáд Хўн — и. с. *Хасадъ-Ханъ*, 42, 1.

Ћасáн — и. с. *Хасанъ*, 34, 3[illegible] 32; Ћасáнеi (vocat.), 35, 36; 36, 1.

Ћасáнi Iскендерí — и. с. *Хасани-Искендери*, 34, 22, 23.

Ћасáн Ŏгŏ — и. с. *Хасанъ-Ага*, 51, 6; Ћасáн Ŏгŏм (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 16, 18, 32, 34; 52, 4.

hасáу — а. حساب *счетъ*, 35, 36; 36, 1.

Ћаснаlī — и. с. *Хасанъ-Али*, 97, 7.

hастé — *кость*, 85, 16.
Ћасýл — и. с. *Хасуль*, 102, 13; Ћасýлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 102, 12.
Ћáузі-нӯ — *Хаузену*, названіе мѣста, 4, 17.
hауш — *сторона*; *дворъ*; háуше (acc.), 21, 3, 7; háуші (c. izaf.), 3, 25; hаушо́ (plur.), 74, 12; hаушо́с (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 37, 15.
Ћаушýт — *Хаушуть*, названіе мѣста; Ћаушýте (acc.), 74, 14.
hафт — п. هفت *семь*, 9, 18.
hед — 3 л. ед. ч. глагола существительнаго — *онъ есть, существуетъ*, 87, 3.
hезо́р — п. هزار *тысяча*, 1, 7; 41, 28; 79, 4; hезо́рі (c. i unitat.), 12, 35.
hei — *эй! постоянно*, 4, 33; 13, 15; 78, 37; 85, 37; 86, 5; 87, 23; 95, 20.
heiф — а. حیف *жалость, сожалѣніе!* 87, 25; héiфум (c. suff. obl. 1 p. s.) 28, 2.
heлé — *бѣлый*, 29, 27, 29, 32; 30, 19, 26. Cf. hīл.
hем — п. هم *также, вмѣстѣ, со*, 28, 36; 38, 22; 43, 33, 35; 45, 31, 38; 71, 21; 87, 11; hем-hем — *и-и*, 13, 13, 15; 43, 25; 56, 4, 6; 64, 34, 36; зі hем — *врозь*, 68, 2.
hемдéм — п. همدم *содыхатель, супругъ*; hемдéмі (c. izaf.), 67, 36.
hемé — همه *вѣсь, все*, 4, 2; 17, 5, 6; 23, 18; 38, 21; 64, 16, 18; 72, 38; 73, 20, 22; 82, 7; 83, 18, 20; 84, 2; 86, 34; hемéо (c. suff. 3 p. s.), 16, 27; 67, 23; 98, 1, 3. hемéтӯн, hеммéтӯн (c. suff. pers. 2 p. p.), 13, 14, 16; 16, 21; 86, 33, 37, 39.
hемé кес — همه کس *всякій*; hемé кéсум (c. suff. obl. 1 p. s.), 40, 2.
hемічý — п. همینجا *именно здѣсь*, 23, 7, 15.
hемішá — п. همیشه *постоянно, всегда*, 50, 5; 71, 17; 100, 34; 102, 15.
hемрéh — п. همره *спутникъ*; hемреhýне (plur. acc.), 16, 20; hемреhýнум (plur. c. suff. poss. 1 p. s.), 72, 30; hемреhýнемеі (plur. c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 16, 21.
hемсо́ — п. همسایه *сосѣдъ*; hемсо́кі (c. izaf.), 84, 27, 29.
hемӯчý — п. هماجا *именно тамъ*, 46, 33.
hемченýн, hемчінýн, hемчіný — п. همچنان *таковой*, 73, 26; 74, 23; hемченýне (c. 3 p. s. verb. subst.), 64, 22.
hенно́ — а. حنا *хенна, красящее растеніе*, 56, 24, 26.
hер — п. هر *всякій, каждый*, 15, 1, 26; 26, 7, 9, 19; 95, 6; 100, 32.
hергíз — п. هرگز *когда либо*, 30, 20, 21; 71, 15; 85, 1; 101, 34.
hер дӯ, hар дӯ — п. هردو *оба два*, 4, 33; 15, 18, 20, 34, 36; 30, 12; 31, 5; 35, 35; 38, 15; 40, 10; 43, 33, 35; 46, 36; 51, 22; 65, 7; 79, 21, 23; 95, 30; 100, 36; hер дýмӯ, hердýтӯмӯн (c. suff. pers. 1 p. p.), 46, 33; 103, 12; hердýмӯне (c. suff. pers. 1 p. p. et 3 p. s. verb. subst.), 74, 24.
héрџо — п. هرجا *всюду*, 31, 13, 15; 84, 22; 95, 14.
héркес — п. هرکس *всякій*, 53, 16; hеркéсіе (c. i unitat. et 3 p. s. verb. subst.), 17, 16.
héркі — п. هرکه *всякій кто*, 86, 36; 88, 15; 101, 37; héркісӯн (c. suff. obl. 3 p. p.), 11, 26, 28.
Ћеркýл — *Херкуль*, названіе бахтіярскаго племени, 39, 34.
hеррý — *вода, которая собирается отъ дождя*, 103, 21.
héрчі — п. هرچه *все, что*, 37, 21.
hест — 3 л. ед. ч. глагола существительнаго — *онъ есть, существуетъ*, 102, 40.
hеф, hефт — п. هفت *семь*, 29, 24; 34, 32; 35, 28; 48, 16.
Ћефлáнг — *Хефтленъ*, 1, 3. Vide ниже Ћефт.

hефт — *Хефтъ, Хефтленгъ, одно изъ двухъ главныхъ дѣленій бахтіярскаго племени*, 79, 2; 80, 33.
hефт-рéңг, — п. هفترنگ *семицвѣтный*, 30, 32.
hеmōpé — а. اشارت *указаніе*, 5, 7.
hīл — п. هيل *корица*, 97, 8.
hīл — *бѣлый; рыжеватый, блондинъ*, 36, 1. Cf. hелé.
hīлé — а. حيله *хитрость, коварство*, 80, 37; 95, 34.
hiлōк — а. هلاك *погибель, уничтоженіе*; hiлōкум (c. suff. obl. 1 p. s.), 11, 2; 71, 24.
hīмá, hīмé — п. هيمه *дрова*, 99, 33; hīмé'i (c. izaf.), 99, 34.
hiмметдōр — ап. همّتدار *ожидающій*; hiмметдōрі (c. izaf.), 85, 38; 86, 6.
hīн — п. هين *вотъ!* 85, 4.
Ħiндī — а. п. هندى *Индіецъ*, 21, 18; 29, 16, 18; 51, 38; 52, 2; 54, 12; 103, 10.
Ħiндесдýн — п. هندوستان *Индостанъ*, 103, 32.
hiшт, hiшд — основа прошед. врем. глагола هشتن *класть; допускать, дозволять*. Praeter. 2 p. s. c. negat. нéhiшдī, 87, 22; нéшдīм (c. suff. obl. 1 p. s.), 53, 8. Partic. perf. c. negat. нéhiште, 72, 26.
hīч — п. هيچ *ничто*, 31, 18; 74, 4, 6.
hīчќáс, hīшкес, hīчкі — п. هيچ كس *никто*, 17, 12, 14; 36, 7; hīчќáce (acc.) 16, 38.
hл — основа наст. врем. глаг. هشتن *класть; допускать, дозволять*. Imperat. 2 p. s. бел, 16, 33; bahл, 74, 26, 28; c. negat. маhл, 16, 11; 67, 18; 2 p. p. c. negat. мéhлīн, 21, 21. Aorist. 2 p. s. c. negat. нéhлīс (c. suff. obl. 3 p. s.), 80, 26. Praes. 2 p. s. c. negat. нīhелī, 85, 14; 3 p. s. c. negat. нīhеле, 72, 34, 36.
hīн — 2 л. мн. ч. глагола существительнаго — ***вы есте, существуете***, 86, 34.
Ħōдī Хӯн — и. с. *Хади-Ханъ*, 28, 7; 41, 33.
Ħōџī — и. с. *Хаджи*; Ħōџīм (c. suff. poss. 1 p. s.), 43, 9, 10, 25, 37, 39; Ħōџīме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 43, 8; 44, 1; 81, 8, 10.
hōџī — *хаджи*, названіе ружья; hōџīм (c. suff. poss. 1 p. s.), 53, 14; hōџīме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 53, 17.
Ħōџī Кōзīм — и. с. *Хаджи Казимъ*, 42, 33; 43, 14, 24.
Ħōџī Мīрзō — и. с. *Хаджи-Мирза*, 37, 2; Ħōџī Мīрзōм (c. suff. poss. 1 p. s.), 37, 6.
hōл — а. حال *состояніе*; hōл кунýм, -бýкунум — *я поправлюсь, выздоровлю*, 15, 26; 72, 7.
hōлī — а. خالى *пустой, свободный*, 72, 20.
hōлō — а. حالا *теперь*, 86, 16.
hōлý — п. خالو *дядя*; hōлýм (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 10, 12; hōлýт (c. suff. poss. 2 p. s.), 99, 27, 30, 35; 100, 28.
Ħōлý Султýн — и. с. *Холу-Султанъ*, 41, 32.
hōр — п. خار *шипъ, колючка*, 5, 36, 38.
hōчухī — *привязанность, любовь*; hōчухīе (c. 3 p. s. verb. subst.), 103, 20.
Ħōшéм — и. с. *Хашемъ*, 30, 38; Ħōшéмі (c. izaf.), 30, 40.
hузýр — а. حضور *присутствіе*; hузýрі (c. izaf.), 79, 18, 20.
hукм — а. حكم *приказъ*; hýкмум (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 28; hýкмі (c. izaf.), 24, 16.
hӯл — а. هول *страхъ, смущеніе*; hӯлес (c. suff. poss. 1 p. s.), 41, 23.
Ħулеiвé — *Хулейве*, названіе лошади, 41, 35, 37; 42, 3, 5.
Ħумб — *Хума*, названіе крѣпости, 24, 22.
Ħӯнī — *Хуни*, названіе мѣста, 30, 35.
hӯр — ***мѣшокъ***; hӯрō (plur.), 3, 16.

hурц, hурцí, hурцíн — п. خرجين. *мѣшокъ, переметная сума*, 29, 21; 30, 13, 22; 31, 26; 80, 10, 15; 87, 31; hýрцум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 33; hурцíні (c. izaf.), 30, 32; 31, 22.

Ћусéі, Ћусéін — и. с. *Хусейнъ*, 9, 21; 43, 7; 69, 35; Ћусéінум (c. suff. poss. 1 p. s.), 16, 26.

Ћусéі Хулí Хӯн — и. с. *Хусейнъ-Кули-Ханъ, бахтiярскiй ильхани*, 55, 38; 60, 17.

hуфнíд — *она (саранча) затрещала*, 9, 13, 15, 23, 33, 35.

I, Ī.

ı — 2 л. ед. ч. глагола существительнаго *ты еси, существуешь*, 3, 6; 4, 35; 16, 3; 17, 8; 21, 12; 29, 34; 30, 19, 23; 31, 17; 40, 2, 23; 48, 11; 70, 1, 3, 18; 73, 7, 9, 29, 30; 87, 21; 95, 22; 97, 29; 100, 9; 101, 19, 20, 22; 102, 1, 27.

ı — п. اين *этотъ*, 3, 5, 7; 16, 29; 29, 10; 30, 1, 3, 5; 56, 35; 67, 31, 33; 72, 38; 78, 37; 80, 28; 81, 3; 83, 18, 20; 84, 2; 86, 22; 88, 13; 97, 25, 27; 100, 29; íe (c. 3 p. s. verb. subst.), 53, 18.

Iбрōhíм — и. с. *Ибрагимъ*, 58, 6, 23; 97, 22.

Iвéз — и. с. *Ивезъ*, 51, 10, 12.

iвéр кунéн — *они нанизываютъ*, 97, 32.

íвōсте — *онъ стоитъ*, 26, 1.

іззéт — а. عزّت *почетъ*, 16, 40.

ізн — а. اذن *дозволенiе*; íзні (c. izaf.), 70, 8.

ihтімо́м — а. اهتمام *усердiе*; ihтімо́мі (c. izaf.), 1, 4.

Iл — т. ايل *племя*, 20, 10; 40, 14; 74, 16; íлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 27, 29; 43, 10; íлі (c. izaf.), 40, 20; íле (acc.), 40, 22.

Iлбегí, Iлбекí — *начальникъ племени*, 43, 11, 13; Iлбегíмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.), 24, 16.

ілгōр кердé — *онъ постоянно ходилъ*, 86, 26.

Iлнішíн — п. ايل نشين *живущiй съ племенемъ*; Iлнішíнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 24.

ілōh, ілōhí — а. الله *Богъ*, 61, 24; 74, 24.

Iлхōнí — *ильхани*, главный начальникъ племени, 37, 8, 14, 20; 42, 34; 43, 11, 18, 22; 48, 32, 34; 80, 23, 25; Iлхōніе (c. 3 p. s. verb. subst.), 79, 10.

Iм — 1 л. мн. ч. глагола существительнаго — *мы есьмы, существуемъ*, 57, 8; 70, 2; 101, 13, 14.

імдо́д — а. امداد *помощь*, 20, 8.

Iмерí — *Имери*, названiе бахтiярскаго племени, которое по преимуществу занимается мелкою торговлею — маздаhí; Iмеріе (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 14.

Iмо́ — п. ما *мы*, 78, 30, 35; 101, 15, 16.

імрý, імрýз — п. امروز *сегодня*, 15, 27; 16, 1; 20, 8; 26, 11, 13, 17; 73, 11, 13; 101, 25.

імсōл — п. امسال *въ этомъ году*, 9, 25; 22, 32; 50, 15; 87, 25.

Iмýм Кулí — и. с. *Имамъ-Кули*, 35, 28, 33, 36; 36, 10.

імшéу, імшáу — п. امشب *сегодня ночью*, 29, 23, 25; 30, 23; 78, 32; 97, 9, 11.

Iн — 2 л. ед. ч. глагола существительнаго — *вы есте, существуете*, 13, 14, 16; 15, 39.

Iн — п. اين *этотъ; вотъ*, 85, 24; íнум (c. 1 p. s. verb. subst.), 56, 8; íне (c. 3 p. s. verb. subst.), 95, 13; íнен (c. 3 p. p. verb. subst.), 55, 38.

Inhунíм (c. 1 p. p. verb. subst.), — *вотъ мы!* 57, 8.

Iнí — *здѣсь, вотъ!* 16, 16, 18; 45, 17, 19.

ісбí — п. سفيد *бѣлый*, 61, 31; 65, 6; 101, 30.

Ісмі́ — и. с. *Исми;* Ісмі́'і (c. izaf.), 39, 34.
Ісмо́л — и. с. *Исмаилъ*, 72, 8.
Ісо́ — п. شما *вы*, 15, 21, 23, 25, 39; 104, 8.
Ісо́ — основа прош. врем. глагола ایستادن *стоять.* Praeter. 3 p. s. ве́рīсо̄, 27, 38.
іспі́д — п. سفید *бѣлый*, 40, 17; 50, 6; 51, 35; 61, 32; 74, 29, 31; 85, 37; 86, 5; 103, 9.
Ісд, Іст, Ī — основа настоящ. врем. глагола ایستادن *стоять; подниматься.* Imperat. 2 p. s. ве́рī, 78, 36; 100, 19. Aorist. 1 p. s. ве́рīсдум, 100, 40; 3 p. s. і́сде, 22, 38; 86, 5; ве́рīсде, 34, 30; 86, 6; бе́верīсте, 5, 16. Praes. 3 p. s. c. negat. ні́верīсде, 88, 5.
Ісдо́ — основа прош. врем. глагола ایستادن *стоять; подниматься.* Praeter. 3 p. s. ве́рīсдо̄, 15, 7.
Ісфо̄hу́, Ісфо̄hу́н — *Исфаханъ*, городъ, 1, 6; 40, 24.
Ічу́ — п. اینجا *здѣсь*, 84, 24; 98, 1, 3.
ішк — а. عشق *любовь;* і́шкі (c. izaf.), 64, 20, 22.
ішкінá́д, ішкіно́д, ішкіно́ — основа прош. врем. глагола شکستن *ломать.* Praeter. 2 p. s. ішкіно́дī, 72, 28; 3 p. s. ішкіно́, 38, 17, 24; 2 p. p. ішкінá́дīн, 15, 40.

J.

jāу — vide о̄.
jáушенī — *ты машешь*, 73, 33, 35; jáушене — *онъ колышетъ*, 83, 12, 14.
jáшнум — *я знаю*, 29, 28.
je — п. یک *одинъ*, 4, 7, 9; 5, 32, 34; 15, 2; 48, 36; 53, 8; 58, 7; 65, 24; 69, 35; 72, 21; 73, 3, 5, 38; 83, 30, 32; 85, 27, 39; 86, 7, 9; 87, 16, 19; 95, 15; 97, 14, 30; 98, 5; 103, 40.
jек — п. یک *одинъ*, 4, 36; 25, 30; 31, 26; 35, 29; 41, 28; 46, 33; 49, 32; 64, 38; 65, 2; 71, 20; 72, 30; 73, 26; 83, 26, 28, 30, 32; 86, 14, 16, 30, 32, 34, 36; 87, 39; 88, 12; 100, 26.
jéкī — п. یکی *одинъ*, 5, 35, 37; 17, 11, 13; 26, 15, 19; 39, 35; 43, 30; 44, 2; 70, 2; jéкīне (acc.), 23, 6; 26, 20; jéкīм (c. suff. poss. 1 p. s.), 4, 7, 9; jéкīмӯн (c. suff. obl. 1 p. p.), 6, 8; jéкīсӯн (c. suff. obl. 3 p. p.), 54, 10; jéкīе (c. 3 p. s. verb. subst.), 48, 14.
jекло́ — п. یکلا *одинарный, однобортный*, 16, 17; 48, 27.
jексе́р, jесе́р — п. یکسر *разомъ, прямо*, 56, 34; 57, 9; 80, 32.
jéстум — *я бросилъ*, 16, 5. Conf. вест.
jо̄, jоҕ, jо̄h — vide о̄.
jо̄ — а. یا *о!* 85, 6, 12; 86, 12.
jо̄ — п. یا *или*, 15, 4, 6; 48, 27, 29, 33; 60, 10; 64, 20, 22; jо̄-jо̄ — *или-или*, 5, 21; 48, 21, 23, 25, 35; 84, 32.
jо̄ві́ — *извѣстный за*, 20, 14; 50, 18.
jоғí — т. یاغی *бунтовщикъ*, 28, 36.
jо̄д — п. یاد *память*; jо́дум (c. suff. poss. 1 p. s.), 74, 22.
jо̄дго̄рі́ — п. یادگاری *память, воспоминаніе;* jо̄дго̄рі́'і (c. izaf.), 50, 4.
jо̄зде́h — п. یازده *одиннадцать;* jо̄зде́hен (c. 3 p. p. verb. subst.), 46, 38; 47, 2.
jо̄л — п. یال *грива*, 42, 3; 59, 34; jо́лете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 59, 36; jо́лі (c. izaf.), 104, 14, 16.
jо̄р — п. یار *другъ*, 4, 38; jо́рум (c. suff. poss. 1 p. s.), 5, 28; 70, 5.
jо́рī — *ты найдешь*, 67, 36.
jӯ — *этотъ, вотъ*, 9, 26; 29, 2.

K.

каву́л — а. قبول *согласіе, пріемъ*, 100, 31.

кад, кадд — а. قد *ростъ, талія, поясъ*, 23, 8; 38, 12; 48, 30; 53, 30, 36; 60, 4, 6; 84, 4, 6; ка́дде (acc.), 79, 18; ка́ддi (c. izaf.), 48, 26, 28; 73, 34; 85, 29; 94, 40; 95, 26; 97, 20; ка́д-

дум (c. suff. poss. 1 p. s.), 25, 36; 26, 16; ка́ддуме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 61, 39; ка́ддет (c. suff. poss. 2 p. s.), 22, 35; 73, 34, 36; ка́ддес (c. suff. poss. 3 p. s.), 79, 11.

каддōра́, каддōре́ — а. غدّاره *шашка*, 45, 37; каддōре́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 80, 31.

k̓аҧ — п. کج *кривой*, 95, 32.

k̓азı̄на́, k̓азı̄не́, кезı̄не́ — п. کزینه *женскій платокъ*, 4, 19; 82, 23, 33, 35; 83, 4; 86, 3; 87, 19; 102, 22; k̓азı̄не́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 82, 26, 28; 87, 15, 17; k̓азı̄не́те (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 82, 25, 27.

К̓аhге́ш — *Кахгешъ*, названіе бахтіярскаго племени, 31, 19.

Каhраму́н Хōн — и. с. *Кахраманъ-Ханъ*, 28, 10.

k̓аhрı́з — п. کهریز *водопроводъ*, 11, 17.

k̓алпı́р — *престарѣлый*; k̓алпı́рі (c. izaf.), 16, 35.

кама́ — а. قمه *прямой кинжалъ*, 26, 20; 30, 2, 4, 6; 82, 4; кама́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 31, 14; кама́'і (c. izaf.), 53, 10.

k̓ар — کر *глухой*, 104, 18.

касм — а. قسم *клятва*; ка́сме (acc.). харде́ — *онъ поклялся*, 79, 22, 24.

k̓атхудō'ı́ — п. کدخدائی *бытіе старостою, старшинство*, 48, 32.

k̓аук, кауг — п. کبک *куропатка*, 70, 22; 71, 38; 88, 1; 100, 26; k̓а́угеі (vocat.), 101, 11; k̓а́укум (c. suff. poss. 1 p. s.), 6, 2, 4; k̓а́угумеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 101, 29, 31; k̓а́уке (acc.), 40, 26; k̓а́укі (c. izaf.), 47, 16; 50, 3; k̓а́угі (c. izaf.), 83, 22, 24; 86, 2; 103, 16; k̓ауѓу́н (plur.), 88, 3; 101, 27; 102, 9.

k̓ауш — п. کفش *башмакъ*, 3, 20, 22; 83, 2, 4; 87, 23; k̓аушо́ (plur.), 53, 29; 60, 8.

k̓аф — п. کف *пѣна*; k̓а́фі (c. izaf.), 34, 38; 53, 5; 67, 30.

k̓ач — п. کج *кривой*, 15, 12, 14; 80, 31; 95, 33; k̓ач бе́гı̄р — *подоіни*, 40, 4, 6.

k̓ачбе́нд — п. کجبند *косоповязывающій*, 95, 31.

k̓ачбо̄з — п. کجباز *неправильно играющій*, 95, 32.

k̓ачѓу́ — п. کجگو *неправду говорящій*, 95, 31, 32.

К̓ачкула́-Хӯн — и. с. *Кячкула* («Шапка на бекрень»)-*Ханъ*, 78, 28, 32, 34, 37, 38; 79, 11, 13, 15, 17, 19, 22, 24; К̓ачкуло́не (acc.), 39, 36.

k̓ачмілле́т — ап. کجملت *иновѣрецъ*, 95, 32.

k̓ачōвōз — п. کج آواز *непонятно говорящій*, 95, 31.

кева́у — а. کباب *жаркое*; *изжаренный*, кева́уе (c. 3 p. s. verb. subst.), 73, 21; кева́уен (c. 3 p. p. verb. subst.), 83, 30.

кеве́, кеуе́ — *ягненокъ, годовалая овца или баранъ*, 3, 24; кеуе́'і (c. izaf.), 82, 29; 82, 31.

кедхудо́ — п. کدخدا *староста*; кедхудо́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 6; кедхудо́мун (c. suff. poss. 1 p. p.), 97, 22; кедхудо́'ı (c. 2 p. s. verb. subst.), 21, 12; кедхудо́'ı (c. i unitat.), 64, 36; кедхуду́н (plur.), 61, 18, 40.

кезı́ — *сдѣланный изъ козьяго пуха*, 65, 4, 6; 98, 8.

кеhе́р, кеhе́рр — *вороной*, 43, 16, 18; кеhе́ррум (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 27, 29.

кеhне́сте — (*источникъ*) *далъ воду*, 88, 4.

кеі — п. کی *когда?* 3, 23, 28; 40, 25; 87, 18; 88, 2; 101, 26; 102, 8.

кеівену́ — *работникъ, работница*; кеівену́сӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 85, 40.

кеі-мурōдī — *подвигъ, ловкость знаменитаго охотника Кей-Мурада*, 45, 28.
кéiсiкī — *въ то время, какъ*, 25, 17, 19.
Кеiхō Турáу — и. с. *Кейха-Туравъ*, 45, 23.
кеiхýн — *ханы;* кеiхýнi (c. izaf.), 28, 6.
кел — *уголъ;* кéлi (c. izaf.), 71, 23.
Келбалī — и. с. *Кельбали*, 53, 20.
келéк — *лодка, челнокъ*, 26, 3, 5.
келéус — *келеусъ*, названіе зелени, 103, 14; келéусi (c. izaf.), 84, 25; келéусī (c. i unit.), 87, 15.
келкīт — *кельkитъ, — снарядъ, который употребляютъ при тканіи ковровъ: зубьями его забиваютъ утóкъ*, 82, 9; 84, 38, 40; 88, 8.
келлé — п. كله *башка*, 41, 20.
келō̆ — п. كلاغ *воронъ*, 50, 5, 6; 72, 9, 11; 100, 26; келō̆'ī (c. i unitat.), 74, 33.
Келō'ī — *Кербелаи, бывшій въ Кербела*, и. с., 25, 25, 27, 29, 32, 34, 36; 26, 18.
келý — *слабоумный;* келýне (acc.), 30, 10; келý'ī (c. 2 p. s. verb. subst.), 73, 9.
келхýнг — *кельхунъ*, названіе дерева, 103, 11.
кем — п. كم *мало*, 72, 30; кéме (c. 3 p. s. verb. subst.), 97, 12.
кемīн — п. كمين *засада;* кемīнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 3; кемīнсӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 68, 8.
кемӯтéр — п. كبوتر *голубь*, 85, 20; 88, 1.
кемӯтéр-бечé — п. كبوتربچه *голубенокъ*, 104, 5.
кен — основа наст. времени глагола كندن *вырывать, копать*. Imperat. 2 p. s. c. negat. мéке, 61, 22; мéкен, 5, 13; 21, 24. Aorist. 1 p. s. кенýм, 5, 1:; 16, 24, 26; 27, 34; 3 p. s. бéкене, 5, 36; 3 p. p. бéкенен, 87, 30. Praes. 1 p. s. īкенум, 50, 17; 3 p. s. īкене, 45, 36.
кенд — основа прош. врем. глагола كندن *вырывать, копать*. Praeter. 1 p. s. кéндум, 5, 40; 3 p. s. кенд, 63, 11, 13; 82, 14; 3 p. p. кéнден, 31, 9. Partic. perf. кендé, 4, 2; 21, 4; 29, 24.
кендī — *наколотый;* кендī'i (c. izaf.), 95, 35.
кенīз — п. كنيز *прислужница;* кенīзī (c. i unitat.), 97, 14.
кенкéн — *переходъ племени, шумъ, суета;* кенкéнi (c. izaf.), 6, 1; 74, 33, 35, 37; 102, 11.
кенōрé — п. كناره *сторона*, 64, 26.
кенýн — ? му зi кенýнум — *что мнѣ дѣлать?* 60, 20.
кепéр — *наскоро выстроенное жилище*, 43, 19.
кер — п. كر *глухой*, 9, 21.
Кербелō̆ — *Кербела*, городъ, 56, 36; 57, 1, 4, 11; Кербелō̆е (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 28.
Кербелō'ī — *Кербелаи, бывшій въ Кербела*, 43, 25.
керд — основа прош. врем. глагола كردن *дѣлать*. Praeter. 1 p. s. кéрдем, 103, 38, 39, 40; кéрдум, 16, 6; c. negat. нéкердум, 38, 34; 73, 24; 102, 32; 2 p. s. кéрдī, 16, 8, 10, 11; кéрдīм (c. suff. obl. 1 p. s.), 103, 30; 3 p. s. керд, 5, 2, 6, 7; 11, 34, 36; 21, 7, 8; 31, 11, 12; 48, 15, 16; 85, 24; 87, 8, 11; 95, 11, 12, 16; 104, 15, 16, 21, 22; кéрдум (c. suff. obl. 1 p. s.), 38, 33; 73, 23; бéкерд, 4, 20, 22; 30, 24; 51, 38; 52, 2; 82, 15; c. negat. нéкерд, 59, 35; 3 p. p. кéрден, 20, 4. Plusquamp. 3 p. s. кердé бīд, 14, 14. Infinitiv. кердéнет (c. suff. poss. 2 p. s.), 54, 16. Partic. perf. кердé, кiрдé, 10, 36; 11, 2; 30, 29; 38, 11; 47, 6; 59, 30; 71, 24; 82, 36; 86, 26, 28.

керке́р, керке́рр — *слова, плачъ*, 86, 13, 15, 29, 31; керке́ррі (c. izaf.), 87, 14.
керс — *круглая веревка;* ке́рсі (c. izaf.), 16, 15, 17.
Кертело̄'і̄ — *Кертелаи*, названіе племени, 21, 11.
кес — п. کس *нѣкто*, 47, 17; 61, 32; 87, 4, 28, 31, 33; ке́сі (c. i demonstr.), 72, 24, 26; кесу́нум (plur. c. suff. obl. 1 p. s.), — *родные*, 99, 26.
кеско̄р — *родственникъ;* кеско̄ру́неі (plur. vocat.), 86, 39.
кесм — a. کسب *ремесло, занятіе;* ке́смі (c. izaf.), 70, 5.
кету́н — a. کتان *ленъ, полотно*, 64, 21; 78, 29.
кетхудо̄'і̄ — п. کدخدائی *бытіе старостою*, 43, 26.
ке'у́ — п. کبود *голубой, сѣрый, сивый*, 3, 6, 18; 4, 24; 11, 11, 13; 64, 19; 72, 14.
кефе́н — a. کفن *саванъ*, 95, 24.
кечі̄ — *тетка со стороны отца.*
кеш — основа настоящ. врем. глагола کشیدن *тянуть, тащить; поднимать.* Imperat. 2 p. s. бе́кеш, 34, 25; 61, 23, 25; 97, 8; бе́кӑш, 67, 25, 31, 33. Aorist. 1 p. s. кешу́м, 63, 22; 2 p. s. кешí, 97, 34; 3 p. s. бе́кеше, 5, 38; 3 p. p. кеше́н, 27, 37; 28, 1; 55, 38.
кеші̄, кеші̄д — основа прош. врем. глагола کشیدن *тянуть, тащить; поднимать.* Praeter. 1 p. s. кеші̄м, 16, 19, 27; 25, 38; 43, 9; 44, 1; 97, 37; кеші̄дум, 65, 29; 2 p. s. веркеші̄ді̄, 84, 25; 3 p. s. кеші̄, 11, 12; 24, 24; 40, 22; 57, 6; 82, 13; кеші̄д, 74, 11; ве́ркеші̄, 15, 11, 13; 35, 28; ве́ркеші̄д, 4, 8, 10, 11, 13. Imperf. 1 p. s. і̄кеші̄дум, 17, 9. Plusquamp. 3 p. s. кеші̄де́ бі̄д, 45, 27. Partic. perf. кеші̄де, кеші̄да́, 26, 18; 31, 14; 74, 13; 86, 17; ве́ркеші̄де, 72, 1.

кі — п. که *что, чтобы, какъ, когда, такъ какъ, вѣдь*, 4, 36; 9, 17; 10, 35; 11, 1; 15, 1, 37, 38; 16, 4, 11; 22, 30; 31, 3; 38, 25, 27, 29; 43, 27; 45, 32; 46, 35; 48, 34; 50, 8, 16; 53, 8; 64, 26, 28; 67, 18, 34, 36; 68, 10, 12; 73, 9, 37; 74, 15, 17, 24, 28; 78, 29, 35; 84, 16; 85, 39; 86, 22, 36; 87, 2, 4, 9, 24; 88, 3, 9, 11, 16; 95, 14, 20, 29; 99, 23, 25, 27, 35, 37; 100, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 33; 101, 6, 9, 38; 103, 22; 104, 19.
кі — п. که *который, кто?* 1, 4; 9, 30; 20, 13, 15; 21, 22; 26, 4, 6; 31, 13, 15; 37, 12; 38, 32; 46, 33; 48, 16; 50, 17; 51, 20, 22, 24, 26; 54, 8, 12; 56, 34, 35; 57, 9; 58, 16; 59, 33; 65, 3, 5, 24; 71, 26; 72, 24, 26; 73, 12, 14, 30, 32; 79, 14; 81, 3; 84, 22; 85, 15; 95, 6, 21, 39; 99, 30; 103, 21; кі́ні̄, кі́не (усиленное кі), 54, 13; 73, 30, 32.
Кіјо̄рс — *Кіярсъ*, названіе мѣста; Кіјо̄рсе (c. 3 p. s. verb. subst.), 6, 9.
кіл — *уголъ;* кі́лес (c. suff. poss. 3 p. s.), 86, 38; кі́лі (c. izaf.), 23, 16.
кіл гі̄рум — *я поднимусь, встану*, 38, 25, 27.
кіле́к-до̄р — *лодочникъ*, 52, 2.
Кілеусду́н — *Килеусдунъ*, названіе горъ, 50, 1.
кіло̄к — *посохъ*, 43, 12.
Кіну́ — *Кину*, названіе горы, 4, 33.
кір — *складка*, 83, 18, 20.
кі̄ре́ — п. کوره *печка;* кі̄ре́'і (c. izaf.), 87, 12.
кіррі̄, кіррі̄не́ — *туманъ*, 15, 3, 5, 7.
кірішме́к — п. کرشمك *подмигиваніе;* кірішме́к і̄зенен — *они подмигиваютъ*, 95, 28.
кі̄секеме́р — *поясной карманъ*, 39, 33; 45, 37; 46, 1; 50, 14; 58, 11, 15, 30, 32; 61, 24, 26; 85, 28.
кісм — a. کسب *ремесло, занятіе;* кі́смі (c. izaf.), 29, 38.

кіфд — *перевалъ въ горахъ;* кіфді (c. izaf.), 42, 2; 43, 23.

Кіфді-мурд — *Кифди-Мурдъ,* названіе мѣста, 4, 17.

кічé — п. کوچه *улица,* 86, 7, 9; кічéс (c. suff. poss. 3 p. s.), 54, 13; 64, 31.

кіш — *шелковая матерія, шелковый платокъ,* 101, 16; кíшем (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 28; кíші (c. izaf.), 40, 24; 84, 10, 12; 87, 21.

кішí — *изъ шелковой матеріи,* 101, 17.

кішт — основа прош. врем. глагола کشتن *сѣять, сажать.* Praeter. pass. 3 p. s. кішті бī, 54, 11.

кōв — *основаніе, «ножка»;* кōві (c. izaf.), 28, 2.

кōвулí-зō — *рожденный отъ Кабульца,* 24, 8.

кōгъз — п. کاغذ *письмо;* кōгъзі (c. izaf.), 60, 12, 14; кōгъзī (c. i unitat.), 28, 5; 43, 7; 55, 35; 60, 17; 67, 17; 70, 7, 9.

Кōзекí — *Козеки,* названіе мѣста, 98, 5.

Кōземéін — *Каземейнъ,* названіе мѣста, 57, 6, 8.

Кōзíм — и. с. *Казимъ,* 43, 10; Кōзíмі (c. izaf.), 30, 36.

Kohpӯ — *Кохрудъ,* названіе мѣста, 30, 15.

Кō'ідӯн — *Коидунъ,* названіе бахтіярскаго племени, 79, 15.

кōкō — п. کاکا *братъ,* 97, 29, 35, 38; кōкōм (c. suff. poss. 1 p. s.), 45, 16; 97, 16, 18; кōкōме (c. suff. poss. 1 p. s. dat.), 45, 18, 20; кōкōмеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 46, 35; 47, 5, 7, 10, 12, 13, 15.

кōкō'í — *братство,* 97, 35.

кōкӯл — п. کاکل *хохолъ, чубъ;* кōкӯлі (c. izaf.), 71, 25, 27, 29, 34, 36.

кōл — основа наст. врем. глагола کشتن *сѣять, сажать.* Aorist. 3 p. p. бéкōлен, 101, 24.

кōл — *посѣвъ;* кōлі (c. izaf.), 21, 17, 19.

кōл — *черный;* кōлī (c. i unitat.), 82, 29, 31; кōл-кōлет (c. suff. poss. 2 p. s.) — *черный-пречерный,* 103, 1.

кōр — п. کار *дѣло, дѣйствіе,* 14, 7; кōрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 16, 13; 74, 10; кōрум (c. suff. obl. 1 p. s.), 60, 15; кōрес (c. suff. poss. 3 p. s.), 61, 18; 85, 16; кōрі (c. izaf.), 34, 27, 29; 54, 7; 84, 28, 30; кōрī (c. i unitat.), 60, 16.

кōрд — п. کارد *ножъ,* 23, 18; 38, 10, 16; 59, 31; 73, 34, 36; 102, 20; кōрдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 9; кōрде (acc.), 22, 35; 38, 12; кōрді (c. izaf.), 29, 20; 38, 26, 28; 46, 1; 48, 26, 28, 30; кōрде (c. 3 p. s. verb. subst.), 13, 9.

кōрí — п. کاری *дѣловой,* 51, 34.

кōрӯмсерō — п. کاروانسرا *караван-серай,* 74, 8.

кōрӯн — п. کاروان *караванъ;* кōрӯні (c. izaf.), 85, 11.

кōтеві — *кафтанъ.*

кōтíл — а. قاتل *убійца;* кōтíлі (c. izaf.), 21, 16.

коул — а. قول *слово;* кóулі (c. izaf.), 5, 17.

коулí-сіфéт — п. کابلی صفت *похожій на цыгана,* 95, 40.

кōфíр — а. کافر *невѣрующій,* 45, 36.

кōфірí — ап. کافری *невѣріе;* кōфірíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 103, 19; кōфірíне (acc.), 29, 37.

кōфӯр — а. کافور *камфара,* 95, 23.

Кōшí — *Каши,* названіе горы, 49, 35.

кōшкеікі — *о если бы!* 53, 13.

кōшні — п. کاشنی *кашни,* названіе травы, 103, 39.

кӯ — *какой?* 71, 32.

куввéт — а. قوّت *сила;* куввéтí (c. izaf.), 102, 2.

Кузéр — *Кузеръ,* названіе мѣста, 43, 8.

kуh, кӯh, кӯ — п. کوه *гора,* 4, 2; 16, 4; 17, 4; 34, 32; 38, 11; 46, 35;

47, 10, 12; 50, 8; 72, 1; 74, 29, 31; 85, 7; 102, 16; кӯhне (acc.), 38, 21; кӯhi (c. izaf.), 47, 11; кӯhi (c. izaf.), 35, 30; кӯ'i (c. izaf.), 103, 33, 37; 104, 1; куhőне (plur. acc.), 15, 28; 17, 8, 10; 20, 4.

Куh ісбӣ — *Кухъ-исби*, названіе мѣста, 61, 31; 101, 30.

Кӯhгілӯ — *Кухилу*, названіе мѣста, 95, 36, 37.

куhéн — п. کهن *старый*, 49, 31, 33.

кӯhӣ — п. کوهی *горный*, 87, 10.

куhмőл — *ходокъ по горамъ*, 16, 12, 13.

куhнé — п. کهنه *старый*, 95, 16; куhнé'ī (c. 2 p. s. verb. subst.), 16, 3; 17, 3.

куh-шікőл — *горная охота*; куh-шікőлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 29, 2.

кӯ'ī — *куда?* 14, 16; 20, 10; 35, 28, 31; 43, 12, 14; 45, 30; 51, 32, 34; 61, 34; 65, 12; 72, 31.

кул — *конецъ*; кӯлі (c. izaf.), 68, 13.

кул — *годовалый жеребенокъ*.

кӯл — *тропинка узкая, ущелье*, 30, 5; 67, 31; кӯлі (c. izaf.), 83, 25, 27.

кӯл — п. کول *плечо;* кӯлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 102, 11; кӯлес (c. suff. poss. 3 p. s.), 41, 24; кӯлетӯ (c. suff. poss 2 p. p.), 15, 40.

кулáh, кулéh — п. کلاه *шапка*, 15, 29, 31; 21, 21; 65, 4, 6; кулáhум (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 9; кулáhне (acc.), 15, 12, 14; кулáhi (c. izaf.), 15, 35.

куліџé, кулуџé — п. کلیجه *куцавейка*, 29, 15, 17, 19; 79, 6; 98, 9, 11; куліџé'i (c. izaf.), 41, 30.

Кӯлі Кӯдӣ — *Кули-Куди*, названіе мѣста, 22, 37; 23, 1.

Куліпертő — *Кулиперта*, названіе мѣста, 30, 39.

кулк — *пухъ*, 29, 20; кӯлкі (c. izaf.), 82, 23.

кулӣ — *кули*, названіе ружья, 65, 12.

кулőл — *хохолъ, чубъ;* кулőлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 11; кулőлет (c. suff. poss. 2 p. s.), 48, 19; кулőле (acc.), 51, 26; кулőлі (c. izaf.), 51, 16, 18; кулőле (c. izaf.), 61, 21.

кулс — а. غسل *омовеніе;* кӯлсум (c. suff. obl. 1 p. s.) деhӣ — *омоешь меня*, 95, 23.

кулӯh — *саранча*, 9, 31, 32.

кулуџгбӯр — *камнетесъ*, 15, 19.

кулуџгчӣ — *камнетесъ; отесанный (камень)*, 4, 15; 15, 17; 37, 7.

кулӯч — *кривой*, 3, 14.

кӯм — п. کام *желаніе*; кӯмі (c. izaf.), 71, 28; кӯме (c. izaf.), 84, 26; кӯмӣ (c. i unitat.), 87, 26.

кумкумі́н — *шишковатый, съ наростами (рогъ);* кумкумі́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 31.

кун — основа наст. врем. глагола کردن *дѣлать*. Imperat. 2 p. s. кун, 15, 29, 31; 102, 25, 26; бӯку, 40, 8; бӯкун, 35, 36; 36, 1; 50, 8; 55, 36; 70, 8, 10; 85, 35; 87, 16; 97, 13, 14; 99, 32, 36; 101, 21; c. negat. мéку, 24, 17; 28, 7; 43, 1, 8, 31; 50, 15; мéкун, 16, 2; 21, 26; 22, 29; 35, 25; 53, 22, 24; 65, 20, 28, 30; 85, 25; 2 p. p. куні́н, 11, 19, 21, 23, 25, 27; 37, 21; 42, 36; 43, 21, 28; 45, 23, 34; 48, 36; 67, 9, 22; 84, 18, 20; 85, 10; 87, 27, 29, 30; 88, 9; куні́нес (c. suff. obl. 3 p. s.), 84, 15; бӯкуні́н, 6, 10; 43, 30; 54, 10; 84, 17, 19; c. negat. мéкуні́н, 88, 14. Aorist. 1 p. s. кунӯм, 3, 30; 5, 20, 24; 9, 17, 20, 22; 15, 25; 24, 22; 29, 23, 25; 31, 3; 45, 28, 32; 51, 37; 53, 3; 54, 15, 17; 68, 6, 8; 71, 26; 73, 3, 5; 80, 35; 85, 11, 19; 87, 24; 88, 7, 8, 16; 95, 24; бӯкунум, 51, 37; 72, 7; 2 p. s. кунӣ, 14, 12; 20, 5; 31, 19, 21, 23, 25; 47, 18, 20; 50, 9, 11, 13; 58, 16; 84, 40; бӯкунӣ, 102, 6; c. negat. нéкунӣ, 10, 32; 37, 18; 58, 26; 3 p. s. кунé, 27, 36; 29, 8; 37, 12; 53, 29, 35; 54, 9; 60, 3, 5; 73, 30, 32; 82, 3, 5, 17; 87, 32; 1 p. p. куні́м,

49, 32; 70, 4; 97, 24; бýкунīм, 85, 40; 3 p. p. кунéн, 22, 38; 23, 2; 34, 34; 40, 10; 53, 6; 83, 28; 97, 32. Praes. 1 p. s. íкунум, 3, 13, 15, 17, 19, 21; 4, 39, 40; 15, 23; 17, 7; 20, 13; 30, 27, 28; 37, 5; 58, 25; 67, 19, 21; 73, 39; 74, 1; 85, 2; c. negat. нíкунум, 38, 24; 2 p. s. íкунī, 72, 30; 3 p. s. íкуне, 4, 38; 5, 16; 17, 8; 35, 22; 42, 34; 47, 8; 67, 30; 70, 2; 72, 18; 73, 12, 14; 82, 6; 83, 2, 4; 103, 22; 104, 18; c. negat. нíкуне, 13, 18; 2 p. p. íкунін, 15, 28; 3 p. p. íкунен, 4, 4; 14, 7; 36, 4; 62, 36; 63, 1, 3; 95, 6; 97, 31.

купџ — п. کنج *уголъ*; кýнџі (c. izaf.), 74, 8.

кýнī — *гдѣ?* 80, 29; 81, 6.

кунбр — *сидръ, дерево;* кунбрī (c. i unitat.), 82, 20.

кунóр — п. کنار *сторона, бокъ*, 98, 7.

куп-кýп — *воркованіе*; куп-кýпі (c. i izaf.), 100, 26; 101, 27; 102, 9.

куппé — *крупный*, 97, 33.

кӯр — п. کور *слѣпой*, 3, 14; 5, 22; 85, 24; 87, 8; кýрес (c. suff. poss. 3 p. s.), 86, 24; кýре (c. 3 p. s. verb. subst.), 61, 20.

кур, курр — *сынъ, парень*, 5, 12, 14; 13, 14, 15, 16; 54, 13; 62, 37; 65, 30; 70, 20; 83, 16; 102, 16; кýррі (c. izaf.), 9, 19, 21; 48, 11; кýррī (c. i unitat.), 82, 38; кýррī (c. 2 p. s. verb. subst.), 70, 1, 3.

курдí — *войлокъ, войлочный плащъ*, 65, 4, 6; 98, 8.

курíз — *рядъ, цѣпь*; курíзе (c. 3 p. s. verb. subst.), 82, 28.

куркýрр — *стукъ, шумъ*; куркýррі (c. i izaf.), 79, 10; куркýрре (c. 3 p. s. verb. subst.), 72, 18, 20.

куррé — п. کره *жеребенокъ*, 5, 24; 68, 10; куррé бестé — (*лошадь*) *скинула жеребенка*, 68, 12.

куррéуе—(волдырь) *прорвался*, 85, 9 (c. verb. subst.?).

курс — а. قرص *дискъ, кругъ*; кýрсі (c. izaf.), 79, 16.

курумнí — *онъ зарычалъ*, 11, 12.

курýс — *сонъ*; роу бе курýс — *улягся, усни*, 104, 10.

кӯсé — п. کوسه *короткошерстый баранъ*, 58, 24.

кӯтó — п. کوتاه *короткій*, 14, 13; 16, 32; 70, 6.

пекуфтé — п. ناکوفته *неразбитый*, 84, 38.

кучíр, кучīрá — *малый*, 11, 24; 56, 2. кучíрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 85, 27.

куш — основа наст. врем. глагола کشتن *убивать*. Imperat. 2 p. s. бé-куш, 9, 14, 16, 25; бýкуш, 23, 8; c. negat. мéкуш, 21, 12, 18, 20; 53, 11, 18; 2 p. p. c. negat. мéкушīн, 63, 12, 14. Aorist. 2 p. s. c. negat. нéкушī, 30, 12; 48, 14; 3 p. p. бýкушен, 40, 10. Praes. 2 p. s. c. negat. ні-кушī, 41, 31; 3 p. p. íкушен, 21, 10.

кушт — основа прош. врем. глагола کشتن *убивать*. Praeter. 1 p. s. кýштум, 63, 10; 3 p. s. кушт, 24, 16; 35, 21; 80, 27; 81, 8, 10; кýштем (c. suff. obl. 1 p. s.), 80, 37; кýш-тум (c. suff. obl. 1 p. s.), 95, 26, кýшдст (c. suff. obl. 2 p. s.), 50, 17; 18; 3 p. p. кýштен, 34, 28. Perfect. 3 p. s. кýшдете (s. suff. obl. 2 p. s.), 20, 13, 14, 15, 16; 60, 19, 20. Partic. perf. куштé, 22, 36; 61, 22.

кушӯн — т. قشون *полкъ, войско, осадники*, 35, 21.

кушӯнí — *войсковой, солдатъ*, 41, 28.

Кызылбош — *Кызылбашъ, Персъ*, 15, 16; 34, 38; 37, 14.

кылбф — а. غلاف *ножны*, 48, 26, 28, 30.

кыравýл — т. قراول *караулъ*, 14, 7.

кырыштá — *некрасивый*, 30, 28.

Л.

ла — *сторона*, 84, 9. Conf. зī, зӯ.

лагýм, легýм — п. لگام *поводъ, узда*,

3, 18; лагу́мет (с. suff. poss. 2 p. s.), 68, 15.
лакумзо̄р — *пастбище*, 3, 9.
ларзīнí — основа прош. врем. глагола لرزانیدن *трясти*. Praeter. 1 р. р. ларзīнíм, 61, 35.
ларс — основа наст. врем. глагола لرزیدن *дрожать*. Praes. 1 р. s. íларсум, 6, 6; 3 p. s. íларсе, 84, 4.
леб, лев, леу — п. لب *губа, край, берегъ*, 3, 14; 81, 7; ле́ві (с. izaf.), 3, 11; 95, 38; лебу́ні (plur. c. izaf.), 103, 2.
левендí — п. لوندی *ду́рное дѣло, безобразіе*, 87, 7.
лев-за́рд — п. لب‌زرد *съ золотымъ краемъ*, 38, 28; 61, 28.
леге́н — п. لگن *тазъ, рукомойникъ*, 29, 1.
леі — *гелимъ, родъ ковра*; ле́іне (асс.), 82, 10.
лек — *вѣтка*, ле́кес (с. suff. poss. 3 p. s.), 4, 29, 31; ле́кі (с. izaf.), 25, 25, 27, 29.
Леку́н — *Лекійцы*, названіе племени, 28, 6.
Леле́р — *Лелеръ*, названіе мѣста, 10, 31, 33; 11, 29, 31.
лем — *низъ, нижняя часть; внизъ*, 5, 23.
Ленде́р — *Лендеръ*, названіе мѣста, 58, 25.
Ленцу́н — *Ленджунъ*, названіе мѣста, 72, 6.
лере́h — *блеяніе, мычаніе*; лере́hі (с. izaf.), 100, 16, 18; 101, 28.
лешке́р — п. لشکر *войско*, 11, 11, 13; лешке́рī (с. 2 p. s. verb. subst.), 29, 34.
лīва́ — *сумасшедшій*, 26, 16.
Лīве́с — *Ливесъ*, названіе мѣста, 53, 37; 54, 1, 3.
лīго̄р — *старый, поношенный*; лīго̄рī (с. i unitat.), 16, 39.
лīз — *спокойствіе*; лīз гíрем — *я пробуду*, 60, 13; лīз нíгíре — *онъ не имѣетъ покоя*, 13, 20; 38, 20; 43, 38; 72, 11; лīз нíгíрен — *они не успокоиваются*, 11, 18.
лīк — *крикъ*; лíкі (с. izaf.), 83, 18, 20.
Лīла́ — *Лила*, названіе горы, 47, 13, 18; 71, 27.
лīле́ — п. لوله *трубка, носикъ*, 97, 36.
лīле́ — *пыль*; лīле́'і (с. izaf.), 4, 35.
Лīле́ке-Хӯн, Лīлекху́н — *Лилекхунъ*, названіе мѣста, 46, 34; Лīле́ке-Ху́не (асс.), 29, 7.
Лīлīфе́р — п. с. *Лилиферъ*, 45, 29.
лīм — *низъ, нижняя часть*; лíмі (с. izaf.), 64, 38; 65, 2.
лīму́ — п. لیمو *лимонъ*, 95, 1.
лīр — *крыша, навѣсъ*, 51, 7; лíрет (с. suff. poss. 2 p. s.), 64, 31; 65, 23, 25; лíрете (с. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 15, 9; лíре (с. 3 p. s. verb. subst.), 43, 19.
лíрі пуштí — *кладовая*, 9, 27.
лīш — *дурной*, 31, 9; лíшī (с. i unitat.), 51, 38.
ло̄ — *горная вершина; сторона*, 43, 39; 78, 37.
Ло̄гело̄л — *Лагеляль*, названіе мѣста, 41, 23, 30.
ло̄з — *темная полоска на шеѣ барана*, 49, 34.
ло̄h — *лощинка въ горахъ*, 16, 19, 27.
ло̄кí — *краснаго цвѣта, хорошій*, 40, 24; 84, 10, 12; 87, 21.
ло̄л — п. لال *нѣмой*, 45, 18.
ло̄л — *одежда, красная матерія*, 5, 3; 70, 14.
ло̄ле́-ло̄ле́ — *поштучно*, 102, 37.
ло̄лезо̄р — п. لالزار *цвѣтникъ*; ло̄лезо̄ре (с. 3 p. s. verb. subst.), 101, 5.
Ло̄лезо̄р — и. с. ж. *Лалезаръ*; Ло̄лезбрум (с. suff. poss. 1 p. s.), 103, 14.
Ло̄лí — *Лоли*, названіе мѣста, 3, 17, 19; 57, 9.
Ло̄лí — и. с. ж. *Лоли*, 103, 6.
ло̄ло́ — п. لالا *баю-баю*; ло̄ло́ кун — *усни, убаюкайся*, 102, 25.

лōлō'i — п. لالائی *баю-баю, колыбельная пѣсня*, 99, 22; 102, 17, 21.

лōмердýн — *пріемная, гостиная*; 25, 38; 26, 2; лōмердýнет (c. suff. poss. 2 p. s.), 43, 23; 58, 13; лōмердýнете (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 43, 19; лōмердýне (acc.), 42, 36; 43, 21; лōмердýне (c. izaf.), 47, 17, 19.

лōрí — *лари*, названіе ружья, 14, 37; 38, 26, 36; 61, 30; 65, 17; лōрíм (c. suff. poss. 1 p. s.), 43, 34, 36.

лōс — *матка-овца*, 58, 24.

лōш — п. لاش *мясо, трупъ*, 15, 40; 50, 6; 61, 32; лōшум (c. suff. poss. 1 p. s.), 11, 30, 32; 80, 28; лóшуме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 57, 12; лóшет (c. suff. poss. 2 p. s.), 58, 14; лōшó (plur.), 41, 24.

лōшкéш — п. لاشکش *таскающій мясо*; лōшкéшум (c. suff. poss. 1 p. s.), 17, 6.

луhд — п. لخت *голый, обнаженный*, 83, 16.

лул ез или **лýлі** (c. izaf.) *горе!* 25, 22, 24; 30, 25; 35, 33; 38, 31, 33; 73, 15, 17, 19, 21.

лунé — п. لانه *гнѣздо*, 45, 28.

лунýк — *мелкія раковины*, 103, 7.

Лӯр — *Луръ*, названіе племени; Лӯрі (c. izaf.), 3, 6, 8; Лӯрýн (plur.) 101, 15; Лӯрýнí (plur. c. 2 p. s. verb. subst.), 73, 30; Лӯрýнíм (plur. c. 1 p. p. verb. subst.), 101, 14.

Лурдекýн — *Лурдекунъ*, названіе мѣста, 48, 13, 15, 35.

Лýре-лӯрé — *Луре-луре*, названіе мѣста, 9, 32.

лӯрíзó — *родомъ Луръ*, 73, 32.

Лӯрістýн — *Луристанъ*, область, 31, 8.

Луфталí — и. с. *Лутфали*, 97, 28.

M.

м — 1 л. ед. ч. глагола существительнаго — *я есмь, существую*, 100, 36.

маџмé — а. مجمه *подносъ*, маџмеhó (plur.), 43, 20.

мазг — п. مغز *сердцевина, мозгъ*; мáзгі (c. izaf.), 71, 18.

маhд, маhдá, меhдé — *подушка*, 82, 17; 88, 8; мáhдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 33; мáhдет (c. suff. poss. 2 p. s.), 103, 8, 16; мáhді (c. izaf.), 30, 14.

Маhм Һусéін — и. с. *Махмъ-Хусейнъ*, 81, 4.

Маhм Керíм, — Бек — и. с. *Махмъ-Керимъ, — Бекъ*, 29, 6, 19.

Маhм Насíр — и. с. *Махмъ-Насиръ*, 58, 16.

Маhм Сōлеhýн — *Махмъ-Солехунъ*, названіе племени; Маhм Сōлеhýне (acc.), 29, 8.

Маhм Тагы̆ — и. с. *Махмъ-Тагы*, 34, 26; 53, 21, 23, 38.

маhмáл — а. مخمل *бархатъ*, 57, 5, 7; 84, 1; маhмáлет (c. suff. poss. 2 p. s.), 54, 18; 67, 38; 62, 2; маhмáлі (c. izaf.), 57, 5, 7.

маhмалí — ап. مخملی *бархатный*; маhмалíм (c. suff. poss. 1 p. s.), 24, 14.

маhні — а. معنی *смыслъ; объясненіе; переводъ*, 1, 8.

маhріфáт — а. معرفت *знаніе*, 1, 4.

мāл — а. مال *имущество, достояніе, принадлежность*; мāлі (c. izaf.), 3, 2; 9, 12; 10, 30; 13, 8; 14, 2, 33; 20, 2; 21, 2, 17, 19; 22, 28; 24, 10; 25, 16; 27, 30; 28, 35; 34, 22; 35, 19; 37, 2; 38, 8; 39, 32; 41, 20; 42, 33; 45, 14; 46, 32; 48, 10; 49, 30; 51, 6; 53, 4; 55, 34; 56, 23; 58, 6; 59, 29; 61, 12; 62, 31; 64, 14; 67, 8; 69, 32; 71, 14; 78, 28; 80, 23; 82, 2; 94, 38; 97, 6; 99, 22; 100, 9.

маля́х — п. ملخ саранча, 9, 12.
Ма́лі-Мīр — Мали-Миръ, названіе мѣста, 30, 17.
малк — а. ملك ангелъ; ма́лкі (c. izaf.), 71, 22, 24.
марг — п. مرگ смерть, 6, 5; 64, 26, 28; 67, 28; 87, 3; ма́ргум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 1; ма́ргет (c. suff. poss. 2 p. s.), 71, 15, 17, 19; ма́ргі (c. izaf.), 34, 37; 40, 23; 41, 25, 27; марг у му́рд, марг у мірí — смертность, 50, 16; 85, 36; 88, 10.
Ма́ргі-суре́у — Марги-Суреу, названіе мѣста, 4, 40.
ма́рhабō — а. مرحبا хорошо! браво! 79, 20.
маст — п. مست пьяный; хорошій; ма́стум (c. suff. poss. 1 p. s.), 73, 4; ма́сдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 95, 28; ма́сті (c. izaf.), 24, 26; ма́стум (c. 1 p. s. verb. subst.), 70, 2.
мат — стоячая вода; ма́те (c. 3 p. s. verb. subst.), 67, 24.
маудýн — тотъ свѣтъ, 25, 17; 48, 18, 20.
мау'í — хорошій, красивый, 48, 21, 23, 25, 27, 29, 33.
маусе́м — а. موسم время, сезонъ, 47, 6, 8.
мафдíл — п. مفتول проволока, 5, 3.
ма́шаллā — ماشاالله удивительно! чудо! 79, 19.
машк — п. مشك мѣхъ, бурдюкъ, 51, 11, 13, 35; 84, 17; ма́шкес (c. suff. poss. 3 p. s.), 84, 17, 19.
ме — мой, 48, 16.
Мегувí — Мегуви, названіе племени, 35, 24.
меџо́з — а. مجاز хорошее положеніе; меџо́зі (c. i unitat.), 87, 18.
меџо́л — а. مجال возможность; дīр меџо́л — долгое время, 38, 18.
мезгýн — дерево, которое приводитъ въ движеніе верхній камень мельницы; мезгýні (c. izaf.), 40, 17.

мезо́р — а. مزار могила; мезо́рум (c. suff. poss. 1 p. s.), 81, 5.
meh — п. مه мѣсяцъ, луна, 82, 37; ме́hі (c. izaf.), 82, 37; 84, 8.
Mehдí — и. с. Мехди, 85, 38; 86, 6.
Mehдí Хŷн — и. с. Мехди-Ханъ, 30, 22.
Mehділí — п. с. Мехдили; Mehділіне (dat.), 30, 23.
Mehjо́р — и. с. ж. Мехъяръ; Mehjо́реі (vocat.), 61, 28, 30.
mehле́у — черешня; mehле́уе (c. 3 p. s. verb. subst.), 99, 38.
mehме́н — п. مهمان гость; mehменýн (plur.), 102, 26; mehменýнум (plur. c. suff. poss. 1 p. s.), 9, 14.
mehмýн — п. مهمان гость, 65, 23; 84, 14; 102, 35; mehмýнеме, mehмýнуме (c. suff. poss. 1 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 34, 38; 37, 8, 14, 20; mehмýнете (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 43, 22; mehмýні (c. izaf.), 16, 40.
mehн — основа наст. врем. глагола ماندن оставаться. Imperat. 2 p. s. c. negat. ме́mehн, 5, 12. Aorist. 1 p. s. ме́hнум, 5, 14; 3 p. s. бе́mehне, 95, 19.
меідýн — а. ميدان площадь, ристалище, 63, 16.
меілíс, меілíст — а. مجلس засѣданіе, собраніе, 15, 9; 65, 25; 99, 35; 102, 18; меілíсум (c. suff. obl. 1 p. s.), 95, 16; меілíсте (c. izaf.), 79, 10; меілíсте (c. 3 p. s. verb. subst.), 53, 19.
меіно́ — а. مقنع головной платокъ, 64, 19; 69, 36; 82, 36; 83, 4; 87, 23; меіно́'і (c. izaf.), 84, 15; 101, 17; 102, 22; меіно́не (acc.), 63, 11, 13; меіно́ме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 86, 38, 40; меіно́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 87, 5; меіно́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 5, 31; 83, 18; 97, 10.
меіта́у — а. مكتب училище, 61, 13, 15.
меіха́ш — пріятный; меіха́ші (c. izaf.), 95, 2.

Мекіне́ — н. с. ж. *Мекинэ*, 37, 13, 19.
меку́н — а. مکان *мѣсто*; меку́не (с. 3 р. s. verb. subst.), 71, 32.
мелеhу́н — а. ملّاح *пловецъ*, 51, 15, 17; 52, 1; мелеhу́не (с. izaf.), 51, 11, 13, 35; мелеhу́нес (с. suff. poss. 3. р. s.), 26, 6.
мелі́л — *умѣренный*; мелі́ле (с. 3 р. s. verb. subst.), 5, 9.
мелло́р — *треножникъ*; мелло́ре (с. 3 р. s. verb. subst.), 13, 11; мелло́рум (с. suff. poss. 1 р. s.), 87, 31; меллоресс (с. suff. poss. 3 р. s.), 84, 19.
мен — а. من *менъ* (*гиря*), 9, 26; ме́нес (с. suff. poss. 3 р. s.), 58, 34.
менд — основа прош. врем. глагола ماندن *оставаться*. Praeter. 1 р. s. ме́ндум, 22, 32; 38, 14; 45, 15; 61, 40; 85, 2; 87, 9; 3 р. s. менд, 38, 10; 65, 16, 18; 68, 4; 87, 20, 26; 3 р. р. ме́нден, 85, 26. Perf. 3 р. s. де́рме́ндуме (с. suff. obl. 1 р. s.), 28, 37. Partic. perf. менде́, 35, 37; 36, 2; 57, 10; с. negat. не́менде, 73, 16; 74, 33.
Мендені́ — н. с. *Мендени*, 40, 9, 11; Мендені́м (с. suff. poss 1 р. s.), 23, 5.
менді́р — *ожидающій*; менді́рі (с. izaf.), 26, 2.
мензі́л — а. منزل *стоянка, жилище*, 3, 13, 15, 17, 19, 21; 58, 25; 100, 15; мензі́лі (с. izaf.), 4, 18; 21, 28, 30; мензі́луме (с. suff. poss. 1 р. s. et 3 р. s. verb. subst.), 74, 8; мензі́лест (с. suff. poss. 2 р. s.), 71, 32; мензі́лмӯн (с. suff. poss. 1 р. р.), 100, 12, 13.
мер — п. مگر *развѣ*, 54, 5; 72, 37; 82, 25, 27; 83, 16; 84, 34, 36; 100, 18; 101, 4, 22; 103, 19.
мерду́м — п. مردم *человѣкъ, люди*, 21, 20; 87, 10; 88, 17; мерду́меі (vocat.), 36, 17; мерду́му́н (plur.), 25, 35; 54, 7; 83, 5; 84, 21; мерду́му́ні, мердуму́не (plur. с. izaf.), 26, 21; 85, 7; 87, 13; 101, 33, 35; 103, 20; мердуму́неі (plur. vocat.), 88, 17.
мест — п. مست *пьяный; хорошій*, 85, 39; 102, 39; ме́стум (с. suff. obl. 1 р. s.), 30, 29; ме́сті̄ (с. i unitat.), 74, 31.
мете́ — п. مته *буравъ*, 9, 24.
Мешеді́ — *Мешхеди, бывшій въ Мешхедѣ;* Мешеді́м (с. suff. poss. 1 р. s.), 43, 25.
меу'і́ — *красивый, хорошій*, 73, 29, 31; 85, 33.
Меурі́ — *Меури*, названіе бахтіярскаго племени, 21, 11; 29, 24; 30, 24; 40, 20; 61, 33; Меурі́не (acc.), 50, 12.
мі̄ — п. مو *волосъ*, 85, 31; мі̄т (с. suff. poss. 2 р. s.), 52, 3; 72, 3; мі́те (с. suff. poss. 2 р. s. acc.), 52, 3; 72, 3; мі̄hо̄т (plur. с. suff. poss. 2 р. s.), 101, 10.
мі̄ва́ — п. ميوه *плодъ, фруктъ*, 10, 31; 11, 23.
міhр — п. مهر *любовь*; мі́hрет (с. suff. poss. 2 р. s.), 85, 19.
міhрібу́н — п. مهربان *гостепріимный, любезный;* міhрібу́нет (с. suff. poss. 2 р. s.), 100, 8.
Міhро́б, Міhро́в Хӯн — н. с. *Михрабъ-ханъ*, 41, 20, 29, 31.
міју́н — п. ميان *середина;* міју́не (с. izaf.), 84, 31, 33, 35; міју́нес (с. suff. poss. 3 р. s.), 26, 5; міју́немӯн (с. suff. obl. 1 р. р.), 69, 33.
міјӯна́ — п. ميانه *середина*, 85, 23.
мілк — а. ملك *владѣніе, земельная собственность;* мі́лкет (с. suff. poss. 2 р. s.), 5, 25.
мілс — а. مثل *подобіе*; мі́лсі (с. izaf.), 34, 36; 100, 32.
мі̄н — п. ميان *середина*; мі́ні (с. izaf.), 5, 1, 5; 24, 18; 25, 21, 28; 29, 28, 30; 30, 14; 38, 11; 39, 34; 40, 1; 43, 9, 29; 44, 1; 54, 16; 57, 5, 7; 60, 16, 19;

63, 16; 67, 10; 74, 11, 13; 82, 3, 5; 83, 1, 3, 12, 14; 84, 39; 85, 16; 86, 13, 15, 29, 31; 99, 25; 100, 23, 34; 103, 8; мі́не (c. izaf.), 20, 17; 54, 13; мі́несе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 98, 6; мі́німӯн (c. suff. obl. 1 p. p.), 83, 39.

мīнṓ — п. مینا *эмаль*, 46, 1.

Мīпелӯне́ — *Мипелуне*, названіе мѣста, 56, 2.

мīр — основа наст. врем. глагола مردن *умирать.* Aorist. 1 p. s. мі́рум, 22, 30; 43, 27; бе́мīрум, 14, 11, 13; 54, 15, 17; 67, 18; 95, 22; 2 p. s. бе́мīрī, 50, 16; 85, 36; 87, 25; c. negat. не́мīрī, 30, 20; 101, 3, 4, 5, 6; 3 p. s. бе́мīре, 87, 36; 101, 38; c. negat. не́мīре, 101, 21. Praes. 1 p. s. і́мīрум, 15, 1; 87, 2, 4.

мīр — *дичь*, 16, 4, 7; 17, 4.

мīр — а. امیر *господинъ; мужъ*, 65, 24; мі́рете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 97, 34.

Мīр — п. с. *Миръ*, 43, 14.

Мīр Кузе́л — и. с. *Миръ Кузель*, 31, 2.

мīрзṓ — п. میرزا *мирза*, 24, 17; 34, 32; 48, 35; 73, 31.

мірі́ — vide марг.

мірс — п. مس *мѣдь;* мі́рсі (c. izaf.), 95, 12.

місі́м — а. موسم *время, сезонъ;* місі́мі (c. izaf.), 102, 33.

міс̈л — а. مثل *подобіе*, 50, 5.

місṓл, місā́л — а. مثال *подобіе;* місṓлі, місā́лі (c. izaf.), 70, 10, 12; 73, 28; 98, 9; 103, 9.

мīт — а. موت *смерть*, 71, 22, 24.

Міті́ — и. с. *Мити*, 30, 2, 4, 6.

мīх — п. میخ *гвоздь, зубецъ;* мі́хі (c. izaf.), 4, 16; мīхṓс (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 84, 38.

мīхе́к — п. میخك *гвоздика*, 97, 8.

мīш — п. میش *овца*, 35, 30, 37; 36, 2; 42, 35; 47, 6, 8; 74, 16; 82, 6; 86, 10; 100, 16, 18; 101, 15, 28; мі́ше (acc.), 21, 8; мі́ші (c. izaf.), 58, 24; мі́шī (c. i unitat.), 101, 18; мīшӯ́ (plur.), 3, 24; мīшӯ́н (plur.), 82, 5; мīшӯ́ні (plur. c. izaf.), 35, 36; 36, 1.

мō — п. ماده *самка*, 3, 24; 30, 32; 82, 29.

мō — п. ما *мы*, 97, 24; 101, 13.

мō — п. ماه *мѣсяцъ*, 56, 36; 57, 1.

мōзе́ — *холмъ*, 5, 1; 73, 28.

мōh — п. ماه *мѣсяцъ*, 79, 16; мṓhі (c. izaf.), 64, 23, 25, 27; 81, 9.

мōhі́ — п. ماهی *рыба*, 3, 5; 11, 15, 17; 45, 27; 51, 26; мōhіје́л (plur.), 70, 16.

Мōhі́ — п. с. ж. *Махи*, 38, 30.

мōhӯ́р — *горная равнина*, 5, 5.

Мōhпесе́нд — п. с. ж. *Мохпесендъ*, 40, 23; 63, 11, 13.

Мōh Султӯ́н — п. с. ж. *Мохъ Султунъ*, 34, 31, 33, 37.

мōл — *домъ, нѣсколько домовъ, взятыхъ вмѣстѣ; колѣно, родъ*, 4, 30, 32; 5, 1, 5; 6, 7; 11, 27, 34; 26, 21; 35, 30; 36, 5; 40, 7; 43, 24; 50, 7; 58, 12; 72, 14; 83, 7, 9, 15; 85, 7; 87, 6, 13; 100, 14, 28; 101, 33, 35; 103, 20; 104, 18, 22; мṓлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 22, 33; 29, 1; 37, 18; 61, 38; 85, 29; мṓлете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 48, 22, 24; мṓлмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.), 86, 35; 100, 11, 17, 19, 21, 23, 25, 33; 101, 6, 26; 102, 14, 35; мṓлі (c. izaf.), 4, 23; 30, 19, 21, 23; 64, 24; 79, 15; 83, 21, 23; 100, 16; 103, 5, 26; мṓле (acc.), 31, 12; мṓле (c. 3 p. s. verb. subst.), 15, 21; мōлṓ (plur.), 6, 1, 3; 74, 33, 35, 37; мōhлṓ (plur.), 102, 11.

мōл — основа наст. врем. глагола مالیدن *гладить, тереть.* Imperat. 2 p. s. мōл, 50, 8; 85, 30.

Мōлемі́р — *Малимиръ*, названіе равнины, 5, 25; Мōлімі́рум (c. suff. poss. 1 p. s.), 102, 5.

мōмілé — а. معامله *дѣло, оборотъ;* мōмілéм (c. suff. poss. 1 p. s.), 29, 2.

мо̄не́нд — п. مانند *подобный;* мо̄не́нді (c. izaf.), 95, 1.
мо̄р — п. مار *змѣя,* 52, 1; 95, 7; мо̄рі̄ (c. i unitat.), 11, 10; 43, 2, 4; 51, 15, 17; 69, 37.
мо̄р — п. مادر *мать;* мо́румеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 87, 27, 29.
мо̄ст — п. ماست *кислое молоко;* а̄у зене́м мо̄ст — *собью воду съ кислымъ молокомъ,* 102, 34.
мо̄те́м — а. ماتم *печаль, трауръ;* мо̄те́мі (c. izaf.), 73, 11, 13.
Мо̄фіру́һ — *Мофирухъ*, названіе горы, 65, 7, 9, 19, 21.
му — *я,* 4, 35; 5, 14, 27, 40; 6, 1, 3; 9, 18; 13, 9, 12; 15, 23, 25; 16, 3, 13, 16, 18, 34; 17, 3; 22, 29, 32; 24, 27, 29; 25, 36; 26, 16; 27, 34; 37, 4; 38, 31, 33; 40, 23; 45, 15; 46, 34; 53, 11, 22, 24; 54, 5; 56, 36; 57, 1; 60, 20; 61, 16, 40; 67, 23, 37; 68, 1; 69, 33, 34; 70, 1, 3, 20; 72, 10, 12, 13, 15, 17, 19; 73, 11, 13; 74, 7, 9, 15, 17, 19, 21; 82, 30; 83, 39; 85, 7, 9, 25; 86, 22; 87, 1, 3, 4, 9, 36; 85, 5, 9, 11, 13, 18; 95, 21, 22, 29, 33; 97, 30; 99, 31, 32, 33, 36; 101, 2; 102, 10, 11; 103, 13, 22, 37, 38; 104, 1, 2, 8.
мӯз ез — *какъ хорошъ!* 26, 6; 84, 27, 29; 85, 34.
Муһаммара́ — *Мухаммара*, городъ, 67, 14, 16, 24.
Муһамме́д Jо̄р — и. с. *Мухаммедъ-Яръ*, 22, 28.
муһо̄л — а. محال *окрестности*, 24, 28.
муһта́л — а. معطّل *задержанный*, 26, 13.
мӯк ез — *какъ хорошъ!* 72, 24, 26.
мул — *плечо;* му́лі ((c. izaf.), 63, 13; 64, 32.
Мулігелі́ — *Мулигели*, названіе холма, 103, 26.
мулк — а. مُلك *владѣніе, достояніе;* му́лкі (c. izaf.), 5, 28; 36, 3, 5.
Мулк Естеру́н — *Мулькъ Эстерунъ*, названіе мѣста, 56, 3, 5.
мулло̄́ — а. ملّا *мулла*, 70, 5; мулло̄́ме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 43, 30.
Мулло̄́ Зіму́н — и. с. *Мулла Земанъ*, 97, 22.
Мулло̄́ Насрулла́ — и. с. *Мулла Насрулла*, 1, 5.
Мулло̄́ То̄һі́р — и. с. *Мулла Тахиръ*, 61, 12, 32, 34.
мун — п. من *я*, 4, 38; 53, 13; 101, 12; мун', му́не (dat.), 23, 15; 31, 7; 74, 23; 83, 40; 97, 14; мун', му́не (acc.), 9, 14, 16, 25; 21, 12, 18, 20; 53, 11, 18; 102, 26; 103, 32; му́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 16; му́ні̄ (c. i unitat.), 73, 7, 38; бе му́нек чі то̄ву́н — *я при чемъ?* 5, 26.
мӯн — основа наст. врем. глагола مانستن *походить.* Aorist. 1 p. s. му́нум, 85, 32; 3 p. s. му́не, 72, 13, 15, 17, 19; 73, 12, 14; 94, 39, 40; 95, 2. Praes. 1 p. s. і́мӯнум, 72, 40; 73, 2.
мӯн — основа наст. врем. глагола ماندن *оставаться.* Aorist. 3 p. s. c. negat. не́мӯне, 84, 5.
мӯн — п. مان мѣстоименный суффиксъ 1 л. мн. ч., 83, 39; 100, 31.
мӯн — *кобыла, лошадь;* му́ні (c. izaf.), 4, 24; 30, 16; 31, 20, 22, 24; му́не (c. izaf.), 5, 24; му́не (acc.), 63, 4; му́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 30, 18; 53, 32; 56, 27; му́нес (c. suff. poss. 3 p. s.), 68, 10, 12; му́ні̄ (c. i unitat.), 31, 27.
Мунгіру́н — *Мунгирунъ*, названіе горы; Мунгіру́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 9, 13.
мӯнд — основа прош. врем. глагола ماندن *оставаться.* Praeter. 3 p. s. мӯнд, 72, 6.
Мунџізі́ — *Мунджизи*, названіе племени, 21, 11.
Муно́р — *Мунаръ*, названіе горы,

4, 19, 21; 9, 13, 15, 23, 33, 35; Мунōре (с. 3 р. s. verb. subst.), 100, 12.
мунōре́ — а. مناره *минаретъ, башня*, 14, 7.
мур — п. مگر *развѣ?* 72, 29.
Мӯр — и. с. ж. *Муръ*, 97, 15, 17.
мурвōрı́ — п. مرواريد *перлъ, жемчугъ*, 99, 30; мурвōріе (с. 3 р. s. verb. subst.), 79, 9.
мурд — основа прош. врем. глагола مردن *умирать.* Praeter. 1 p. s. му́рдум, 86, 22; 88, 9; c. negat. не́мурдум, 20, 18; 24, 13; 28, 8; 51, 8, 28, 30; 63, 16, 18; 2 p. s. му́рдī, 71, 28; 84, 26; 3 p. s. мурд, 58, 12; 64, 33, 35; бе́мурд, 53, 20; 1 p. p. му́рдīм, 6, 7; 9, 28. Infinit. мурде́н, 88, 1[illegible]; мурде́ні (с. izaf.), 28, 10; 34, 32; 40, 14, 16; 43, 10, 24; 71, 14; мурде́нум (с. suff. poss. 1 p. s.), 28, 7; 80, 33. Partic. perf. мурде́, 56, 8, 5. Partic. futur. мурдені́, 15, 2.
мурд — vide s. v. марг.
мурдешу́р — п. مرده‌شور *омывающій мертвецовъ;* мурдешу́рī (с. 2 р. s. verb. subst.), 95, 22.
мурōд — а. مراد *желаніе, желанное*, 71, 28; 84, 26; мурōдум (с. suff. obl. 1 p. s.), 59, 37.
мурха́с — а. مرخّص *получившій позволеніе;* мурха́с бу́кун — *отпусти*, 55, 36; 70, 8, 10.
муселму́н — а. мн. مسلمان *мусульмане;* муселмӯну́н (plur.), 95, 11, 13, 30.
муселмӯні́ — ап. مسلمانى *бытіе мусульманиномъ*, 95, 18.
муст — п. مشت *горсть, кулакъ;* му́стум (с. suff. poss. 1 p. s.), 51, 9.
муфлі́с — а. مفلس *бѣдный;* муфлі́сум (с. suff. obl. 1 p. s.), 95, 11.
мухбі́р — а. مخبر *оповѣщенный;* мухбі́р ме́кун — *не извѣщай*, 53, 22.
мухдōр — *рѣшето;* мухдōре (acc.), 45, 29.
мушаввō — *темнаго цвѣта*, 84, 10.
мушкі́л — а. مشكل *трудный*, 59, 33; 67, 16.
муштулу́к — п. т. مژدلق *награда*, 5, 18.

Н.

навōт — а. نبات *леденецъ;* навōте (с. 3 р. s. verb. subst.), 69, 38.
нагōра́ — п. نقاره *литавра*, 104, 4.
наџџōр — а. نجّار *столяръ;* наџџōре (с. 3 р. s. verb. subst.), 34, 27.
наhре́ — п. نعره *крикъ;* наhре́ кеші́ — *онъ крикнулъ*, 11, 12, 14.
наhш — а. نقش *рисунокъ, узоръ;* на́hші (с. izaf.), 17, 16.
налбекі́ — п. نعلبكى *блюдечко*, 25, 37; 26, 1; 42, 37.
нам — п. نم *роса, влага*, 26, 1; нам кешīде́ — *онъ пропитанъ влагой*, 26, 18; на́мі (с. izaf.), 25, 37.
намōз — п. نماز *молитва*, 102, 32; намōзе (с. 3 р. s. verb. subst.), 103, 27.
нар — п. نر *самецъ*, 13, 12; 15, 34; 58, 24; 82, 31; 84, 25.
наргі́с — п. نرگس *нарциссъ;* наргі́се (с. 3 р. s. verb. subst.), 101, 10.
нарз — а. نذر *обѣтъ, жертва*, 21, 8.
на́рме нарм — п. نرمه نرم *тихо, нѣжно*, 79, 17.
на́рре нарр — *рычаніе*, 38, 35.
нарфі́н — п. نفرين *злословіе*, 43, 31; нарфі́н ме́ку — *не злословь*, 43, 1, 3, 31; нарфі́нет (с. suff. poss. 2 р. s.), 43, 1, 3.
насахчі́ — ат. نسقچى *чиновникъ*, 95, 10.
насі́в — а. نصيب *доля, удѣлъ;* насі́вум (с. suff. poss. 1 р. s.), 57, 11.
Насі́р Ōвōд — *Насиръ-Абадъ*, названіе мѣста, 101, 2.
Насло́н — и. с. *Насланъ;* Насло́не (dat.); 43, 28.
нау џеву́н — п. نو جوان *юноша (до*

25 лѣтъ); нау џевýнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 73, 6.

не — п. نه *нѣтъ*, 5, 13; 17, 15; 21, 14; 78, 30; 95, 13; 101, 14; не-не, *ни-ни*, 14, 35, 37; 67, 28.

не — частица, ставящаяся въ началѣ предложенія для усиленія и ударенія, 5, 10, 12; 10, 31, 33; 14, 34, 36; 29, 7; 31, 5; 38, 32, 34; 43, 8, 37, 39; 48, 13, 15; 68, 10, 12; 72, 33, 35; 73, 24; 86, 8, 10, 30, 32.

невід — п. نابود *небытіе;* невідум (c. suff. poss. 1 p. s.), 101, 8.

невіс — основа паст. врем. глагола نوشتن *писать.* Aorist. 1 p. s. бéне-вісум, 24, 15, 25; 28, 5; 43, 7; 55, 35; 60, 17; 67, 17; 70, 7, 9.

негін — *подгорная вода, пропущенная по искуственно пробитому ложу;* негіні (c. izaf.), 72, 13, 15.

недерéст, недерéсд — п. نادرست *нездоровый;* недерéсте, недерéсде (c. 3 p. s. verb. subst.), 5, 15; 22, 37; 68, 11.

Неџéф — *Неджефъ*, городъ; Неџéфе (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 30.

Неџéф Хулі — и. с. *Неджефъ Кули*, 81, 7.

Незéр — и. с. *Незеръ;* Незéрі (c. izaf.), 62, 31.

неh — основа наст. врем. глагола نهادن *класть.* Imperat. 2 p. s. нім (c. suff. obl. 1 p. s.), 51, 8; бéне, 104, 17; бéні, 51, 14, 36; бéніh, 3, 5, 7; 5, 10; 15, 33; 2 p. p. бéнīн, 15, 1; 82, 20, 22; бéнеhīн, 43, 29; c. negat. нéнеhīн, 14, 34, 36. Aorist. 1 p. s. бéнум, 103, 8, 16; неhéм, 103, 7; неhýм, 45, 33; бéнеhум, 72, 5; 2 p. s. c. negat. нéнī, 30, 21; 47, 12; 1 p. p. неhíм, 64, 38, 65, 2; 3 p. p. неhéн, 65, 24; 86, 30. Praes. 1 p. s. íнеhум, 55, 36; 3 p. s. íнеhе, 15, 12, 14; 3 p. p. íнеhен, 86, 14.

неhíв — п. نهيب *крикъ;* неhíві (c. izaf.), ...беде, бéдін — *подбодрите*, 40, 3, 5; 34, 30; неhíвум (c. suff. obl. 1 p. s.) кердé — *онъ на меня кинулся*, 38, 11; неhíв дō — *онъ крикнулъ*, 29, 36.

неhṓ — *передъ; впереди;* неhṓтум (c. suff. poss. 2 p. s. et 1 p. s. verb. subst.), 53, 12; неhṓте (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 54, 6; неhṓмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.), 9, 33; неhṓсун (c. suff. poss. 3 p. p.), 68, 6.

неі — п. نى *тростникъ*, 100, 37, 38; неіhṓ (plur.), 102, 4.

неін — *копье;* нéіні (c. izaf.), 79, 21, 23.

немéд-мōл — п. نمدمال *валяльщикъ войлоковъ*, 29, 18.

нер — основа наст. врем. глагола نگرستن *смотрѣть.* Imperat. 2 p. p. бінерīн, 54, 7.

нер — п. نر *самецъ*, 21, 14.

нергíс — п. نرگس *нарциссъ;* нергíсен (c. 3 p. p. verb. subst.), 95, 8.

нердувýн — п. نردبان *лѣстница*, 34, 27, 29.

нерке лýс — *неркелусъ*, трава, 5, 8.

Несвṓ — *Несва*, названіе лошади, 37, 11.

нефéр — а. نفر *человѣкъ, индивидуумъ*, 29, 28, 30.

нехáш — п. ناخوش *непріятный;* нехáше (c. 3 p. s. verb. subst.), 6, 3.

нī — *не еси, не есть*, 58, 30, 32; 61, 32; 68, 5; 73, 32, 34.

ніѓаhдṓр — п. نگهدار *хранитель*, 48, 22.

нīд — п. نيست *не есть*, 15, 40; 16, 13; 25, 18, 20; 26, 8, 10; 38, 25, 27, 29; 68, 7; 74, 10; 84, 24; 85, 21, 22; 87, 4; 88, 10; 99, 26; нíдет (c. suff. obl. 2 p. s.), 84, 2.

ніhṓ, ніhṓд — основа прош. врем. глагола نهادن *класть.* Praeter. 1 p. s. ніhṓм, 10, 35; 11, 1; 43, 32; c. negat. нéніhōмеі, 85, 4; 2 p. s. c. negat. нéніhōдī, 104, 19; 3 p. s. ніhṓ, 65, 5; 72, 38; c. negat. нéніhō, 17, 12, 14; 1 p. p. ніhṓ'ім, 46, 38;

3 p. p. ніһо̄н, 35, 30; 47, 9, 11; ніһо̄ден, 68, 18. Imperf. 3 p. s. íніһо̄д, 84, 22.
ніһо̄ — *передъ*, 23, 18; ніһо̄ме (c. suff. poss. 1 p. s. et verb. subst.), 87, 1; ніһо̄сӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 21, 32; 58, 28; ніһо̄сӯн гірíһ — *онъ бросился впереди нихъ*, 31, 10.
ніһо̄'ī — *старый, прежній*, 72, 36.
ніјаһдо̄р — п. نگهدار *хранитель;* ніјаһдо̄рі (c. izaf.), 99, 24.
не́ніјеште — *онъ не оглянулся*, 74, 40.
нікбе́ — а. نکبة ?; нікбе́ бе́де — *восхвали, подбодри*, 29, 6.
нікбетí — ап. نکبتی *злой, злополучный*, 104, 6.
нīл, нīла́, нīле́ — *бѣлый*, 29, 13; 47, 14; 48, 12; 63, 18; нīл суво̄р — *всадникъ на бѣлой лошади*, 58, 12.
нīле́-џо̄зí — *буланый*, 63, 19.
нīм — п. نام *имя*; нíмете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.) ніһо̄ден — *дали твое имя*, 68, 18.
нīм, нīме́ — п. نیمه ' نیم *половина*, 58, 34; 64, 23.
нīмерашт́е — п. نیم‌رشته *на половину выкрашенный*, 84, 37.
нīмтене́ — п. نیمتنه *кофточка*, 84, 1.
Нīралí — п. с. *Нирали*, 13, 10.
Нīрулла́ — п. с. *Нирулла*, 64, 32.
нісо̄р — п. نسار *тѣневая сторона* (противоп. бер-а̄фта́у); нісо̄ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 4, 33; 71, 37.
ніспе́ — ап. نصفه *половина*, 86, 28.
нīт — *волосокъ*, 104, 16; нíтī (c. i unitat.), 5, 34.
ніфд — *носъ*; ніфдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 82, 12.
ніше́ст — основа прош. врем. глагола نشستن *садиться, сидѣть.* Praeter. 1 p. s. ніше́стум, 17, 2; 67, 10; 69, 35; 3 p. s. ніше́ст, 87, 12. Plusquamp. 1 p. s. нішесте́ бīм, 28, 11.
нішíн — основа наст. врем. глагола نشستن *садиться, сидѣть.* Imperat. 2 p. s. бе́нішīн, 40, 8; 2 p. p. бе́нішīнін, 88, 11. Aorist. 1 p. s. нішíнум, 102, 10; бе́нішīнум, 85, 14; 104, 1; c. negat. не́нішīнум, 47, 3; 2 p. s. нішíнī, 46, 36; бе́нішінī, 102, 5; 3 p. s. нішíне, 14, 4; 21, 5, 24; 25, 38; 83, 10; 84, 24; 95, 14; 1 p. p. нішíнīм, 70, 4; бе́нішīнīм, 87, 39. Praes. 1 p. s. íнішīнум, 71, 35, 37; 85, 5; 3 p. s. íнішīне, 4, 30.
нішу́н — основа наст. врем. глагола نشاندن *сажать.* Aorist. 3 p. s. нішу́не, 5, 36.
нішу́н — п. نشان *знакъ, отмѣтка*, 34, 23; 48, 11; 79, 21; нішу́нī (c. i unit.), 5, 32, 34; 83, 33.
нішӯне́, нішӯна́ — п. نشانه *цѣль; украшенія*, 25, 32; 53, 36.
но̄ — п. نا *глотка, выя, сила*, 26, 8, 10; но̄с (c. suff. poss. 3 p. s.), 5, 32; 83, 5; но̄се (c. suff. poss. 3 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 9, 38; 53, 33.
но̄ға́һ, но̄ғаһу́н — п. ناگهان ' ناگه *вдругъ, внезапно*, 61, 22; 87, 24.
Но̄дегу́н — *Нодегунъ*, названіе мѣста, 54, 11.
Но̄дíр — п. с. *Надиръ*; Но̄дíреі (vocat.), 58, 7.
но̄ду́н — نادان *несвѣдущій*, 16, 35; 50, 2.
но̄з — п. ناز *ласка, кокетство*, 5, 24; 37, 12; 49, 32; 56, 29; 58, 16; 71, 26; 83, 28; 94, 40; 97, 38.
но̄зенíн — п. نازنین *нѣжный, красивый*; но̄зенíнос (c. suff. poss. 3 p. s.), 103, 35; но̄зенíні (c. izaf.), 103, 34.
Но̄зí — п. с. ж. *Нази*, 57, 10, 14; 83, 28; 86, 1; Но̄зíјеі (vocat.), 56, 24, 26, 37; 57, 2.
но̄зу́к — п. نازك *тонкій, нѣжный*, 71, 25, 27, 29; но̄зу́кет (c. suff. poss. 2 p. s.), 71, 34, 36; но̄зу́кеі (vocat.), 84, 1.
но̄һаво́р — п. ناهموار *неровный, негладкій*; но̄һаво́ре (c. 3 p. s. verb. subst.), 51, 29.

нōі — *ной! ой!* (при пѣніи); нṓ'і (c. izaf.), 97, 19.
нō'ів — а. نائب *замѣститель*, 14, 4, 6.
нōкéс — п. ناكس *недостойный, нестоющій*; нōкéсī (c. i unitat.), 95, 14.
нōл — основа наст. врем. глагола نالیدن *рыдать, стонать*. Aorist. 1 p. s. нṓлум, 72, 39; 73, 1; бéнōлум, 85, 20.
нōл — а. نعل *подкова*, 34, 25; 67, 25; нṓлут (c. suff. poss. 2 p. s.), 41, 36; 42, 6; нṓлі (c. izaf.), 4, 16.
нōлīдéн — п. نالیدن *плакать; плачъ*; нōлīдéнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 72, 37.
нōмердī — п. نامردی *нечеловѣчность*, 16, 12; 52, 2.
нōмурṓд — *нездоровый*, нōмурṓде (c. 3 p. s. verb. subst.), 68, 9.
нōмутṓ — *разбитый, разстроенный*; нōмутṓе (c. 3 p. s. verb. subst.), 101, 36.
нōпṓк — п. ناپاك *нечистый*; нōпṓке (c. 3 p. s. verb. subst.), 69, 37.
нōр — п. نار *граната (фруктъ)*, 95, 8; нṓрі (c. izaf.), 95, 2; нṓре (c. 3 p. s. verb. subst.), 84, 35.
нōрбéнд — п. ناربند *норбендъ*, названіе дерева, 71, 33.
нōрéнц — п. نارنگ *померанецъ*, 56, 30, 32.
Нōрí Халá — *Нари-Кала*, названіе крѣпости, 37, 22.
нōтевýн — п. ناتوان *безсильный*; нōтевýне (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 30.
ноу — п. نو *новый*, 95, 15, 18.
ноуцевý, ноуцевýн — п. نو جوان *юноша (до 25 лѣтъ)*, 64, 23, 25, 27; 69, 32; 98, 18; ноуцевýна (c. 3 p. s. verb. subst.), 99, 28.
ноузíн — п. *نوزین *двухлѣтняя лошадь*.
ноукéр — п. نوکر *слуга*; ноукéрі (c. izaf.), 73, 29, 31.
нōф — п. نافی *пупъ, животъ*; нṓфес (c. suff. poss. 3 p. s.), 16, 32.
нōхȳшí — п. ناخوشی *нездоровье*, 67, 14, 16, 24.
нōшí — а. ناشی *неопытный*, 49, 36.
нōшýр — *широкій*, 73, 25.
нȳ — п. نو *новый*, 4, 9; 16, 3; 57, 7; 70, 12; 82, 37; 101, 4, 27; нýте (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 61, 21; нý'ī (c. i unitat.), 74, 29; ез нȳ — *вновь*, 69, 34.
нȳзедí, нȳзí — *жеребенокъ двухлѣтній*, 4, 16; 82, 16.
нуh — п. نه *девять*, 15, 9; 53, 16; 65, 23, 25, 26.
нуhíн — п. نهین *девятилѣтній*; нуhíне (acc.), 15, 10; 58, 20, 22.
нуhсṓл — п. نهسال *девятилѣтній*, 16, 30.
Нȳмдṓр, Нȳмдṓр Хōн — п. с. *Нумдаръ, Нумдаръ-Ханъ*, 39, 32, 33, 35; 40, 14, 16, 18, 22; Нȳмдṓрі (c. izaf.), 40, 7.
нȳн — п. نان *хлѣбъ*, 3, 5, 7; 37, 19; 102, 34; нýні (c. izaf.), 103, 36.
нȳпṓ — п. *نوپا *ребенокъ, начинающій ходить*, 100, 10.
нȳр — а. نور *свѣтъ*; нýрі (c. izaf.), 79, 2, 4.
нургá — а. نقره *серебро*, 29, 15; 79, 10; 95, 17; 103, 9; нургá гíрум — *обдѣлаю въ серебро, серебромъ*, 41, 36; 42, 6; 98, 6.
нургеіне́, нургíне — п. نقرینه *серебряныя вещи, украшенія*, 30, 28; нургеінеhṓмун (plur. c. suff. poss. 1 p. p.), 100, 30.

О.

ō (jō, ōђ, ōh, jōh, āy) — основа наст. врем. глагола آمدن *приходить, дѣлаться*. Imperat. 2 p. s. бíjāу, 4, 36; 5, 19, 30; 6, 7; 11, 3, 5, 6, 7, 9; 16, 4; 17, 4; 20, 17; 22, 30, 34; 31, 25; 43, 27; 45, 33; 46, 34; 49, 31, 33; 51, 7, 10; 59, 30; 61, 14, 37; 64, 26, 28, 37; 65, 1, 2; 70, 1, 3; 74, 36, 38; 83, 35; 85, 30, 39; 97, 15,

17, 23; 99, 23, 25, 37; 100, 1, 3, 5, 7, 27, 31, 33; 101, 1, 9, 11; 102, 25; вéрāу, 47, 18, 20; 50, 9, 11, 13; 51, 36; c. negat. мéjāу, 14, 4, 6; 2 p. p. бíjō'īн, 65, 26; 97, 21; бíjōђīн, 16, 21; 86, 33, 36; 87, 13; бíjōhīн, 88, 7; вéрōђīн, 16, 22. Aorist. 1 p. s. jōм, 11, 9; 46, 34; 64, 38; 65, 1; ṓђум, 3, 23; jṓђум, 5, 21; 48, 18; 2 p. s. jṓђī, 46, 36; 3. p. s. ṓhe, 3, 22; jṓђе, 5, 15; 39, 35; бíjō, 53, 25, 31; 80, 28; бíjōhе, 98, 8; бíjōђе, 101, 39; вéрōђе, 40, 5; c. negat. нéjōђе, 40, 6; нéдерōђе, 85, 12; 3 p. p. jōн, 4, 6; 78, 32; бíjōн, 11, 27; 15, 10; 54, 7; бíjōђен, 11, 25. Praes. 1 p. s. c. negat., нíjōђум, 5, 21; 2 p. s. íjōi, 73, 33, 35; íjōђī, 23, 18; 40, 25; c. negat. нíjō'ī, 48, 34; нíjōi, 29, 27, 29; 3 p. s. íjō, 4, 26; 15, 15, 17, 19, 30, 32; 29, 12, 13; 37, 16; 56, 29; 97, 9, 11, 37, 38; íjōђе, 5, 17; 26, 3, 5; 73, 37, 38; 85, 11; 86, 13, 15, 29, 31; 102, 16; íjōhе, 95, 27; íверōђе, 52, 3; 72, 3; íдерōђе, 4, 32; c. negat. нíjō, 53, 16; нíjōђе, 52, 4; 72, 4; 87, 38; 3 p. p. íjōн, 35, 26, 34; 78, 34.

ō — *o!* 9, 38.

ō = ōгṓ — т. آقا *господинъ;* входитъ въ составъ именъ собственныхъ — Ō Алí, 59, 31; Ō Гулṓм, 60, 3, 5; Ō Ћавíв, 34, 38; 40, 25; Ō Ћасáне (acc.), 34, 28; Ō Ћусéiн, 53, 9, 11, 18; Ō Iбрōhíм, 58, 27; Ō Маhм Насíре (dat.), 56, 7; Ō Муллṓм (c. suff. poss. 1 p. s.), 61, 13, 15; Ō Незéр, 63, 15, 17, 20; Ō Незéрi Шīралí, 63, 7; Ō Нӯмдṓр, 37, 4; Ō Нӯмдṓре (acc.), 40, 26; Ō Первíз, 60, 8; Ō Рiзṓ, 14, 2, 4, 6, 8, 9; 54, 2, 4; Ō Ферhṓд, 26, 2; Ō Хусрṓу, 57, 3.

Ōбejṓ — *Абея,* названiе лошади, 59, 32, 34, 36.

ōвōдӯн — п. آبادان *заселенный, цвѣтущiй,* 73, 20, 22.

ōвӯрд, евӯрд, āурд, урд — основа прошед. врем. глагола آوردن *приносить.* Praeter. 3 p. s. ōвӯрд, 29, 8; 103, 4; бéурд, 51, 25, 31, 33; вéрōвурд, 5, 30; вéревурд, 86, 18; дéрōвурд, 31, 22, 24; 82, 16, 18; дéревурд, 86, 20; c. negat. нé'урд, 3, 22. Partic. perf. ōвурдé, 102, 22; бíjāурде, 102, 20.

ōг, ōгṓ — п. آقا *ага, господинъ;* ōгṓме (c. suff. poss. 1 p. s. dat.), 45, 31; ōгṓмеi (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 45, 33; входитъ въ составъ именъ собственныхъ: Ōг Девíт, 58, 20, 22; Ōг Ћусéi, 56, 29; Ōг Реhíм, 59, 30; Ōг Чiрṓгум (c. suff. poss. 1 p. s.), 79, 5; Ōгṓ Амíр, 15, 16, 18, 20; Ōгṓ Беhмéн, 21, 27, 29; Ōгṓ Велí, 29, 35; Ōгṓ Гулṓм, 60, 1, 2; Ōгṓ Ћасáд, 41, 25, 27; Ōгṓ Мíре (dat.), 56, 7; Ōгṓ Незéр, 63, 6, 12, 14; Ōгṓ Первíз, 28, 2; 68, 4; Ōгṓ Ресӯл, 45, 22, 30; Ōгṓ Рiзṓ, 53, 10; 54, 6, 10; Ōгṓ Рiзṓм (c. suff. poss. 1 p. s.), 14, 16; Ōгṓ Рiзṓне (acc.), 53, 22.

ōзурдé — п. آزرده *удрученный;* ōзурдé'ī (c. 2 p. s. verb. subst.), 97, 29.

ōђ, ōh — vide ō.

ōh — п. آه *вздохъ,* ṓhī (c. i unitat.) кешīдá, вéревурд — *онъ вздохнулъ,* 86, 17, 19.

ōheңгерí — п. آهنگری *кузнечный,* 84, 35.

ōhí — п. آهو *лань, газель,* 41, 26.

ōл — *злой духъ,* 86, 18, 20; ṓлī (c. i unitat.), 52, 1.

ōлéм — а. عالم *мiръ,* 28, 8.

олхōлӯх — т. ارخالق *архалукъ, одежда, которая надѣвается непосредственно на рубашку,* 23, 17; 48, 27, 29, 33; 97, 19.

Ōнōделí — п. с. *Анадели,* 60, 12, 14.

ōр — основа наст. врем. глагола آوردن *приносить.* Imperat. 2 p. s. бíjōр, 5, 32, 34; 16, 12; 45, 29; 47, 5, 7, 13, 15; 54, 4; 58, 7; 61, 16; 97, 8; дéрōр, 30, 22; дéрōрум (c.

suff. obl. 1 p. s.), 42, 5; c. negat. мéjо̄р, 5, 24; 86, 21; 2 p. p. о̄рīн, 86, 40; бíjо̄рīн, 61, 17; 65, 16, 18; 84, 32; c. negat. мéjо̄рīн, 78, 30; мéверо̄рīн, 84, 31. Aorist. 1 p. s. jо̄рум́, 103, 12; бíjо̄рум, 26, 8; 97, 30; 99, 32, 34; 102, 34; 103, 13; дéро̄рум, 16, 4; 29, 21; 30, 16, 32; 74, 25, 26; 2 p. s. дéро̄рī, 31, 20; 3 p. s. бíjо̄ре, 3, 20; 5, 37; 101, 26, 40; 1 p. p. дéро̄рīм, 31, 26; 3 p. p. бíjо̄рен, 101, 23. Praes. 1 p. s. íдеро̄рум, 16, 14; 3 p. s. íjо̄ре, 84, 34, 36.

о̄рвíз — п. آردبیز *сито*, 72, 12.

о̄рд — п. آرد *мукá*, 100, 40; о̄́рде (c. verb. subst.), 13, 10.

о̄́ремӯн, о̄́ремӯн сī — *о горе!* 38, 26, 28, 36; 81, 2; 87, 20, 22, 26.

о̄рӯ́м — п. آرام *покой; тихо, спокойно*, 3, 30; 100, 32; о̄рӯ́м бéгīр — *успокойся*, 103, 13.

о̄семӯ́н — п. آسمان *небо*, 11, 15, 17; 22, 36; 79, 16; о̄семӯ́нī (c. 2 p. s. verb. subst.), 101, 20.

о̄сjо̄у, о̄сijо̄у — п. آسیاب *водяная мельница*, 36, 3, 5; 40, 17.

о̄фтíн — *рукавъ*; о̄фтíнi (c. izaf.), 85, 29.

о̄фто̄вé — п. آفتابه *рукомойникъ*, 97, 36.

о̄фто̄́у, офдо̄́у, о̄фiто̄́б — п. آفتاب *солнце*, 34, 31; 79, 16; 102, 32; о̄фто̄́у зенé — *солнце заблеститъ*, 31, 28.

о̄хӯ́р — п. آخور *ясли*, 81, 1.

о̄ш — п. آش *похлебка*, 34, 37; 37, 13.

О̄шí Арáу — *Аши-Арау*, названіе мѣста, 60, 7, 9, 11, 13.

о̄шiкí — ап. عاشقی *любовь*, 94, 38.

П.

паһр — основа наст. врем. глагола پریدن *летѣть, стремиться*. Aorist. 3 p. s. бéпаһре, 40, 3.

паһрíз — основа наст. врем. глагола پرهیزیدن *воздерживаться, поститься*. Imperat. 2 p. s. бéпаһрīз, 48, 21.

пар — *листъ, листва*, 9, 17; 73, 16.

пар — *далеко*; бéне пар — *поставь подальше*, 104, 17.

пардá, пардé — п. پرده *завѣса*, 15, 11; 63, 12; 71, 30.

парз — *разнаго рода колючки, которыя кладутся по низу палатки съ внѣшней стороны*; пáрзi (c. izaf.), 30, 29.

пез — основа наст. врем. глагола پختن *варить, печь*. Imperat. 2 p. s. бéпез, 15, 22; 29, 31; 30, 15, 33, 35, 37; 34, 37; 37, 13, 19. Aorist. 1 p. s. пезӯ́м, 102, 34.

пеi — п. پی *слѣдъ*; пеi íзенум — *слѣжу по пятамъ*, 103, 38.

пеiвéнд — п. پیوند *связь; соединенный*; пеiвéнд бе пеiвéнд — *сплошь*, 43, 21.

пеiдéу — п. پیدو *бѣгущій по слѣдамъ, преслѣдователь*, 31, 28.

пеiлéр — *отважный молодецъ*; пеiлéрет — (c. suff. poss. 2 p. s.), 22, 36.

пеiн — основа наст. врем. глагола پیمودن *измѣрять*. Aorist. 1 p. s. бéпеiнум, 16, 25.

пел — *коса у женщины;* пéлi (c. izaf.), 15, 38; 56, 25, 27.

пел — *горный баранъ съ разлатыми рогами.*

пел —? пел íзене (говорится про потокъ, когда) *онъ бурлитъ, то идетъ впередъ, то возвращается назадъ*, 70, 15.

Пелé-Еjо̄рá — *Пеле-Эяра*, названіе горы, 38, 21.

пелекӯ́н — п. پلکان *лѣстница*, 34, 27, 29.

пелéңг — п. پلنگ *пантера, тигръ*, 11, 12, 14; 102, 16; пелéңгi (c. izaf.), 22, 37; 23, 1; пелéңге (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 10.

пелзе́н — *рулевой;* пелзе́нес (c. suff. poss. 3 p. s.), 26, 4.

пелі́т — *фитиль;* пелі́ті (c. izaf.), 22, 29.

пелмеја́у — *высокая гора, стоящая отдѣльно, съ двухъ сторонъ которой вода;* пелмеја́уе (c. 3 p. s. verb. subst.), 65, 19.

пенџе́ — п. پنجه *пятерица*, пенџеhо̄ме (plur. c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 53, 10.

пенч — п. پنج *пять*, 5, 8; 17, 13.

пер — п. پر *перо;* пер де́ро̄рум — *у меня выростутъ перья, я оперюсь*, 74, 26.

Первіз, Первіз Хо̄н — и. с. *Первизъ, Первизъ-Ханъ*, 27, 30; 28, 2; 60, 10, 14.

перво̄ — п. پروا *страхъ*, 63, 10.

перво̄з — п. پرواز *полетъ*, 47, 6; 95, 34.

перзі́н — *перзинъ*, названіе дерева, 25, 33.

пері́ — п. پری *пери, добрый духъ;* періју́н (plur.) — *молодыя женщины*, 5, 17.

пері́ — *на той сторонѣ*, 31, 21.

Періџефті́ — *Периджефти*, названіе мѣста, 65, 11.

Періџу́, Періџу́н — и. с. ж. *Периджунъ*, 45, 34; 82, 2, 3, 5, 9, 11, 15, 17.

перр — п. پر *перо;* пе́ррі (c. izaf.), 103, 16.

Перча́у — *Перчау*, названіе источника, 15, 24.

пес — п. پس *задъ; позади*, 40, 25; пес бе́гі̄рін — *подвиньтесь назадъ*, 61, 18; пе́се (c. 3 p. s. verb. subst.), 3, 9, 11.

пес-бере́к — *караульный* (собств. находящійся за дворомъ, домомъ); пес-бере́кум (c. suff. poss. 1 p. s.), 30, 8.

Песеру́h — *Песерухъ*, названіе горы, 29, 24.

песі́н — п. پسین *вечеръ*, 16, 2; 35, 20; 70, 21.

песте́ — п. پسته *фисташка*, 48, 29.

песту́н — п. پستان *грудь, титька*, 95, 1.

Петалпу́рт — *гор. Петербургъ*, 1, 9. То̄ Петалпу́рт і́ревум — *я пойду въ Петербургъ, т. е. буду жаловаться.*

пете́ — *билетъ*, 14, 8.

петі́ — *обнаженный, чистый* (о золотѣ), 83, 16; 98, 6.

пешм — п. پشم *шерсть;* пе́шмі (c. izaf.), 82, 6, 29, 31.

пijо̄ — *мужъ, мужчина;* пijо̄не (acc.), 36, 9; 58, 9; пijо̄'ī (c. i unitat.), 56, 3; 64, 35; пijо̄је́л (plur.), 62, 36.

пijо̄ла́, пijо̄ле́ — п. پياله *чаша*, 40, 21; 67, 13.

пijо̄р — *піяръ*, названіе травы; пijо̄рі (c. izaf.), 73, 40; 74, 1.

пӣл — п. پول *деньги*, 3, 20; 37, 21; 39, 36; 58, 7; пӣлі (c. izaf.), 72, 6, 8.

пӣна́, пӣне́ — п. پونه *дикая мята*, 86, 15, 29, 31; 102, 21.

пӣр — п. پیر *старый*, 102, 29; пӣрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 67, 17; пӣрум (c. suff. obl. 1 p. s.), 85, 24; 87, 8; пӣрі (c. izaf.), 16, 30; 30, 24.

Пӣр — *Пиръ*, названіе мѣста поклоненія, 20, 5; 43, 9, 13, 15, 17; 44, 1; 51, 8, 28, 30; 58, 25; Пӣре (acc.), 51, 19.

пӣрі́ — п. پیری *старость*, 16, 31, 38, 39; 17, 1.

пӣса́ — *пьяй*, 11, 35.

пӣт — (дорога) *идетъ винтомъ*, 5, 23 (п. پیچ ?).

пӣфа́ — *трутъ*, 58, 30.

пӣча́у — п. *پیچاب *водоворотъ*, 73, 12, 14.

пӣче́к — *браслетъ, повязка ручная*, 5, 11, 13; 85, 40.

пӣчӯнӣ — основа прош. врем. глагола پیچانیدن *скручивать.* Praeter. 3 p. s. пӣчӯнӣ, 11, 11.

пīш — п. پیش *передъ*, 14, 4, 6; 15, 33; 86, 9; пīш кі — *прежде чѣмъ*, 31, 28; пīші (с. izaf.), 65, 22; 72, 8; пīше (с. 3 р. s. verb. subst.), 3, 9, 11.

пīшá — п. پیشه *искусство*, *ремесло*, 82, 7.

пīш генíде — *онъ (хвостъ) растрепанъ*, 104, 14.

пiштóу, пiшдóу — *пистолетъ*, 24, 30; 63, 15, 17; пiштоуhṓ (plur.), 14, 14.

пīшкешí — *дарственный; подарокъ;* пīшкешí купíн — *подарите*, 48, 36.

пīшхідмéт — п. پیشخدمت *служитель;* пīшхідмéтум (с. suff. poss. 1 р. s.), 24, 23.

пō — п. پا *нога*, *подножіе*, 5, 11; 9, 29; 14, 35, 37; 23, 7; 43, 32, 35; 45, 22; 47, 12; 65, 5; 87, 23; 100, 12; пṓкі (с. izaf.), 3, 8; 83, 16; 102, 10; 103, 15; пṓче (с. izaf.), 51, 19, 21, 23; пōм (с. suff. poss. 1 р. s.), 38, 24; 43, 33; пōм (с. suff. obl. 1 р. s.), 38, 25, 27, 29; пṓме (с. suff. poss. 1 р. s. acc.), 38, 17; 72, 32; пṓме (с. suff. poss. 1 р. s. et 3 р. s. verb. subst.), 24, 20; 43, 16; пṓкум (с. suff. poss. 1 р. s.), 11, 31; пōт (с. suff. poss. 2 р. s.), 4, 33; 103, 9; пṓте (с. suff. poss. 2 р. s. acc.), 15, 33; 65, 10; 102, 14; пṓкет (с. suff. poss. 2 р. s.), 4, 34; пōс (с. suff. poss. 3 р. s.), 82, 14, 37; 82, 2; 84, 22; пōс бе мeh — *ея нога въ мѣсяцѣ* — она собирается родить, 82, 37; пō зенýм — *я ступаю*, 38, 29; пō пéдōрум — *я не имѣю мочи*, 56, 36.

пō-булéнд — п. پا بلند *на высокихъ ножкахъ;* пō булéндī (с. i unitat.), 104, 19.

по-ве-нýh — *вступившій въ девятый годъ;* пō-ве-нýhен (с. 3 р. р. verb. subst.), 46, 38.

по-ве-чṓр — *вступившій въ четвертый годъ;* пō-ве-чṓрен (с. 3 р. р. verb. subst.), 47, 2.

пōдішṓh — п. پادشاه *государь*, *властелинъ*, 97, 26; пōдішṓhī (с. 2 р. s. verb. subst.), 3, 6.

пōзé, пōзéн — *горный баранъ*, 15, 8, 36; 16, 16, 31, 33, 35; 23, 6; 45, 24; 65, 22, 26; пōзéнī (с. i unitat.), 15, 2; пōзенýн (plur.), 17, 11, 13; 22, 38; 23, 2; 49, 32, 34; 58, 29, 31; 65, 11; пōзенýне (plur. acc.), 16, 19, пōзенýні (plur. с. izaf.), 20, 6; 46, 37; 47, 1; 49, 35; 50, 1; 65, 9, 19, 21; пōзенýне (plur. с. 3 р. s. verb. subst.), 20, 11.

пōзекýш — *убивающій горныхъ барановъ*, 64, 30; 65, 14.

пō'íз — п. پائیز *осень*, 4, 30, 32; 72, 14, 16; 73, 40; 74, 2; 103, 21; пō'ī-зýп — *осенью*, 87, 35, 37.

пōі — основа наст. врем. глагола پائیدن *сторожить*, *высматривать*. Aorist. 1 р. s. пṓјум, 5, 22. Praes. 2 р. s. íпōјī; 51, 19, 21, 23.

пōк — п. پاك *чистый*, 17, 8; 82, 25, 27; пṓкī (с. i unitat.), 70, 8.

Пōпṓ — и. с. *Папа*, 30, 40.

пōр — *прошлый годъ;* пṓре (с. 3 р. s. verb. subst.), 54, 5.

пōрá, пōрé — п. پاره *кусокъ*, *часть; полная луна*, 5, 8; 43, 6, 32; 64, 25; 95, 24.

пōрí — *прошлогодній*, 4[illegible], 34.

пōрјóу — *гладкое мѣсто*, *на которомъ сѣютъ рисъ*, 36, 3, 5.

пōрсéңг — п. پارسنگ *довѣсокъ;* пōрсéңгес (с. suff. poss. 3 р. s.), 58, 34.

пōтōуé — п. پاتابه *ножныя повязки*, 29, 32, 33; 30, 26; пōтōуehṓте (plur. с. suff. poss. 2 р. s. et 3 р. s. verb. subst.), 30, 14.

пōш — основа наст. врем. глагола پاشیدن *разсыпать*. Imperat. 2 р. р. бéпōшіп, 79, 3. Aorist. 3 р. s. бéпōше, 68, 2.

пӯз, пӯзé — п. پوز *морда*, 10, 35; 11, 1; 67, 32, 34; пӯзес (с. suff. poss. 3 р. s.), 13, 10.

пуhл — п. پل *мостъ*, 41, 32, 35; 42, 5; пуhл бéбевдім — *построимъ мостъ*, 98, 7; пýhлі (c. i unitat.) бéвендум — *построю мостъ*, 69, 34.
Пýhлі-Перзíн — *Пухли-Перзинъ*, названіе мѣста, 53, 13.
пукíсте — *онъ треснулъ*, 64, 16.
Пулáрд — *Пулярдъ*, названіе мѣста, 48, 35.
пулӧд — п. پولاد *сталь*, 85, 8.
пулý-пез — п. پلوپز *пилавоваръ*; пулý-пéзет (c. suff. poss. 2 p. s.), 43, 20.
пур — п. پر *полный*, 14, 14; 21, 17, 19; 26, 12, 14; 37, 6; 58, 33; 101, 22; 102, 7, 10.
пур-зýр — п. پرزور *очень сильный*, 67, 32.
пур-пáр, пурпéр — *многоперый*, 4, 3; пурпéрі (c. i unitat.), 103, 16.
пур-хандé — *многосмѣющійся;* пур-хандé'ī (c. izaf.), 95, 38.
пурр — *волдырь;* пýррес (c. suff. poss. 3 p. s.), 85, 9.
пурс — п. پرس *вопросъ, спрашиваніе*, 6, 10; 42, 34; 45, 23; 70, 2.
пурсí — основа прош. врем. глагола پرسيدن *спрашивать*. Praeter. 3 p. s. пурсí, 83, 36.
пýсд, пýст — п. پوست *кожа, шкура;* пýсдес (c. suff. poss. 3 p. s.), 16, 28; пýсті (c. izaf.), 29, 15, 17, 19.
пӯш — основа наст. врем. глагола پوشيدن *надѣвать, покрывать*. Imperat. 2 p. s. бéпӯш, 48, 21, 23, 25, 27, 29, 33. Aorist. 1 p. s. бéпӯшум, 95, 15.
пӯшíд — основа прош. врем. глагола پوشيدن *надѣвать, покрывать*. Praeter. 3 p. s. пӯшíд, 29, 37; 74, 29, 31.
пушт — п. پشت *спина, задъ*, 53, 9; пушт нéдсhīнсӯн — *не обращайте къ нимъ спины*, 13, 16; во пушт — *назадъ*, 16, 20; 48, 34; 52, 4; 53, 34; 72, 4; 74, 40; пýшті (c. izaf.), 10, 36; 11, 2, 3, 5, 7; 37, 22; 40, 13, 15; 79, 15; 102, 2; пýште (c. izaf.), 101, 11.
пуштí — *задній*, 9, 27. Vide лір.

P.

раз — п. رز *лоза*, 70, 11, 13.
разбíн — *цѣль*, 25, 34.
раhд — п. رخت *платье;* раhдо́с (plur. c. suff. poss. 3 p. s.), 36, 8.
Рáhі Худӧ — п. с. *Рахи-Худа;* Рáhі Худӧне (acc.), 58, 10.
Раhм Худӧ — п. с. *Рахмъ-Худа*, 58, 10.
рам — п. رم *безпорядокъ, шумъ, смятеніе*, 29, 9, 12, 13; 53, 14.
рамá — п. رمه *стадо*, 82, 3, 13.
рамé-дӧр — п. رمه‌دار *имѣющій стадо;* рамé-дӧрі (c. i unitat.), 4, 23.
раңг — п. رنگ *цвѣтъ;* рáңге (acc.) бурíдé — *онъ измѣнилъ цвѣтъ*, 72, 2.
рапӧ — а. رعنا *свѣжій;* рапӧ'і (c. izaf.), 95, 26; 97, 20.
рау, роу — основа наст. врем. глагола رفتن *уходить*. Imperat. 2 p. s. рау, 5, 31, 33; роу, 20, 5; 21, 32; 58, 28; 104, 10; бíрау, 15, 37; бé-роу, 101, 1; c. negat. мéрау, 46, 35; мéроу, 41, 29; 54, 5.
раурeвéк — *прохожій*, 74, 39.
раурý — *дорога*, 74, 39.
раурýн — *каменистая земля*.
раушéн — п. روشن *свѣтлый*, 97, 24.
рафт — основа прош. врем. глагола رفتن *уходить*. Praeter. 3 p. s. рафт, 15, 38.
рашт — основа прош. врем. глагола رشتن *красить*. Partic. perf. раштé, 47, 16 (*пестрый*); 65, 5; c. negat. нéраште, 71, 30.
рев, рув — основа наст. врем. глагола رفتن *уходить*. Imperat. 2 p. p. ревíн, 15, 21, 23, 25; бéревін, 6, 10; 45, 18, 20, 31; 58, 12. Aorist. 1 p. s. ревýм, 45, 26; 47, 4; рувýм, 99, 32; рум, 3, 28; 29, 31; 30, 15, 33, 35, 37;

38, 25, 27, 29; 47, 5, 7, 13, 15; 68, 6, 8; 99, 31, 33, 36; 102, 8; 103, 13; бéревум, 72, 9, 11; 3 p. s. ревé, 51, 20, 22, 24; 1 p. p. ревім, 6, 7; pім, 15, 10; 31, 25; 49, 31, 33; 64, 26, 28; 65, 26; 70, 1; 74, 36, 38; 97, 15, 17; 100, 27; бéрīм, 85, 39; 3 p. p. ревéн, 29, 9; 53, 14; 83, 26. Praes. 1 p. s. ірум, 103, 12; c. negat. нíревум, 6, 5; 67, 23; 74, 15, 17, 19, 21; 2 p. s. íревī, 48, 18, 20, 32, 34; 73, 33—36; 3 p. s. íреве, 37, 16; c. negat. нíреве, 74, 20, 22; нíре, 54, 18; 2 p. p. íревīн, 56, 34; 57, 9; 3 p. p. íревен, 102, 9.

ревíшд — п. روش *походка;* ревíшдī (c. 2 p. s. verb. subst.), 87, 21.

ревӳн — п. روان *идущій, текущій,* 71, 38; 72, 16; ревӳнен (c. 3 p. p. verb. subst.), 88, 4.

ревӯнá, ревӯнé — п. روانه *направляющійся,* 38, 9; 70, 21.

регрегé — *жилистый* (о горѣ), 4, 19, 21.

Резгé — *Резэ,* названіе горы, 50, 11.

реһ — п. ره *дорога, путь,* 15, 15, 17, 19; 23, 16; 25, 18, 20; 35, 26, 34; 51, 20, 21, 22, 23, 24; 73, 16, 18, 38; 80, 28; 83, 35; 84, 3, 5; 85, 31; реһ нíгīре — (лошадь) *не стоитъ,* 51, 27, 29; рéһі (c. izaf.), 11, 34; 15, 15; 50, 15; 72, 14; 74, 3, 5; 78, 35; 86, 12; 87, 6; рéһне (acc.), 86, 26, 28; рéһет (c. suff. poss. 2 p. s.), 5, 22; рéһте (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 41, 30; рéһмӯн (c. suff. poss. 1 p. p.), 41, 29; рéһе (c. 3 p. s. verb. subst.), 56, 36; 57, 1; рéһī (c. i demonstr.), 99, 30; реһóне (plur. acc.), 63, 6.

реһ у рӯ — *путь-дорога,* 72, 16; 83, 36.

реһ, реһд — основа прош. врем. глагола رفتن *уходить.* Praeter. 1 p. s. реһм, 31, 8; рéһдум, 4, 27; 22, 31; 58, 8; 60, 7, 11, 18; 74, 25, 27; 88, 11; 2 p. s. рéһдī, 87, 9; 3 p. s. реһ, 23, 5; 30, 30; 35, 23; 38, 16; 40, 22; 43, 24; 45, 21, 30; 58, 19, 20, 21, 23, 30, 32; 65, 22; 72, 40; 73, 2; 74, 35, 37; 82, 10, 13, 15, 17; 83, 11, 13; 86, 4, 35, 36; 87, 12; 100, 19, 21, 25, 28, 33; реһд, 9, 34; 10, 31, 33; 14, 16; 24, 14; 29, 3, 5, 7; 35, 23; 38, 12; 41, 24; 43, 12, 37, 39; 51, 32, 34; 61, 34; 73, 11, 13; 87, 38; 102, 18, 19; бéреһ, 51, 9; дéрреһд, 102, 32; c. negat. нéреһ, 71, 30; нéреһд, 63, 12, 14; 3 p. p. реһн, 20, 6; 43, 14; 58, 31; 61, 40; 65, 11; рéһден, 65, 21; 86. 11. Plusquamp. 1 p. s. реһм бī, 45, 32. Partic. perf. реһдé, 20, 10; 84, 23. Infinit. реһдéні (c. izaf.), 6, 3.

реһзéн — п. رهزن *разбойникъ,* 87, 6.

реһó — п. رها *освобожденіе,* 102, 26.

ре'íс — а. رئيس *начальникъ;* ре'íсе (c. 3 p. s. verb. subst.), 34, 29.

ремé — п. رمه *стадо, табунъ;* ремé'і (c. izaf.), 21, 31; 58, 27.

реңг — п. رنگ *цвѣтъ, краска,* 69, 36; рéңге (acc.), 51, 22; реңгóт (plur. c. suff. poss. 2 p. s.), 84, 37.

реңгенíде — (колокольчики) *издали звукъ,* 104, 13.

ресí, ресíд — основа прош. врем. глагола رسيدن *достигать.* Praeter. 1 p. s. ресíдум, 31, 2; 3 p. s. ресí, 34, 26; 67, 26; 68, 8; 3 p. p. ресíн, 42, 35; 68, 5, 7. Partic. perf. ресíдé, 31, 28; 74, 14. Infinit. ресīдéні (c. izaf.), 80, 25.

ресм — а. رسم *обычай, правило;* рéсмі (c. izaf.), 15, 12, 14.

рестегóрí — п. رستگاری *освобожденіе, спасеніе,* 67, 28.

Ресӳл — и. с. *Ресуль,* 45, 14; 46, 32; Ресӳле (acc.), 45, 23; 47, 4.

ресӳн — основа наст. врем. глагола رسانيدن *доставлять, доводить.* Imperat. 2 p. s. дéрресӯн, 11, 4, 8; 23, 10, 12, 14; 29, 4, 39; 30, 2, 4, 6, 34, 36, 38, 40; 36, 9; 58, 9; 61, 28, 30;

дéросӯ, 86, 12. Aorist. 1 p. s. ресӯнум, 41, 35.
рефд — п. رفت хожденіе, походка; рéфдете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 29, 28, 30.
рефîх — а. رفیق товарищъ, другъ; рефîхеі (voc.), 51, 12; рефîхӯн (plur.), 104, 7.
рефт — основа прош. врем. глагола رفتن уходить. Praeter. 2 p. s. рéфтī, 35, 31; 65, 12. Infinitiv. рефтéнес (c. suff. poss. 3 p. s.), 79, 19.
решдълî — искусникъ, мастеръ, 83, 8, 10.
решт — основа наст. врем. глагола رشتن красить. Praeter. 1 p. s. рéштум, 59, 36. Plusquamp. 3 p. s. рештé бīд, 15, 34, 36. Partic. perf. рештé (узорчатый), 29, 32.
рештî — п. رشتی рештскій, 87, 19.
рī — п. رو лицо, 88, 12; рīм (c. suff. poss. 1 p. s.), 60, 16; 71, 37; рīт (c. suff. poss. 2 p. s.), 54, 16; 83, 33; 84, 7; рîте (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 21, 24; рîмӯн, (c. suff. poss. 1 p. p.), 3, 4; рī ве рī — лицомъ къ лицу, напротивъ, 97, 27; рī ве рîте (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 101, 30; рī ве рîен (c. 3 p. p. verb. subst.), 102, 35.
рīвōс — п. ریواس ривасъ, названіе растенія, 83, 1.
рīг — п. ریگ камешекъ, крупный песокъ; рîгī (c. i unitat.), 101, 29, 31.
рīгешӳн — «первая ночь», 79, 22.
рīз — основа наст. врем. глагола ریختن лить. Imperat. 2 p. p. бéрīзīн, 79, 1. Aorist. 1 p. s. бéрīзум, 90, 30; Optat. 3 p. s. мéрīсō: дéсдес мéрīсō — да не болитъ его рука! 15, 8.
рīз — мелкіе камешки, 13, 19; 30, 1; 43, 37; 84, 11; рîзе (c. 3 p. s. verb. subst.), 82, 27.
рīзé — п. ریزه мелкій, 85, 38; рīзéс (c. suff. obl. 3 p. s.), 4, 38.
Рiзâ Хулî — и. с. Риза Кули, 80, 35.
Рiзō — и. с. Риза, см. Ō Рiзō; Рiзō'i (c. izaf.), 14, 11.
рiзō'î — мешхедскій (въ Мешхедѣ похороненъ имамъ Риза), 23, 17.
рīhд — основа прош. врем. глагола ریختن лить. Praeter. 3 p. s. рīhд, 51, 12; 53, 10; c. negat. нéрīhд, 5, 26.
рiкâу, рiкōу — а. رکاب стремя, 21, 13; 79, 17; 82, 14; рiкōвум. (c. suff. poss. 1 p. s.), 54, 14.
рīпӯзé — п. روی پوزه личное покрывало; рīпӯзéт (c. suff. poss. 2 p. s.), 101, 9.
рîсест — онъ разсыпался, 83, 6.
рī-таhд — п. روی تخت пологъ колыбели; рīтáhдет (c. suff. poss. 2 p. s.), 104, 11.
рiч — обледенѣлый, 31, 1.
рīш — ریش борода, 56, 31; рîше (acc.), 82, 4; рîші (c. izaf.), 21, 6; 53, 20; 72, 4; рîше (c. izaf.), 52, 4; рîшет (c. suff. poss. 2 p. s.), 71, 20; рîшете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 16, 36; рîшесе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 16, 23, 25.
рīшá, рīшé — п. ریشه корень; подножіе горы, 50, 6; 71, 18; 101, 34; рīшé'i (c. izaf.), 102, 4; рīшéс (c. suff. poss. 3 p. s.), 14, 3, 5; 21, 23, 25.
рiштâ — п. رشته шерстяныя нитки, 30, 27.
рōз — п. راز тайна; рōз неhîм — мы повѣримъ тайну, 64, 38; рōз неhéн, îнеhен — они повѣряютъ тайны, 86, 14, 30; рōз нihō'iм — мы повѣрили тайну, 46, 33.
рōзî — а. راضی довольный, 9, 36; 80, 33; 97, 21.
рōh — п. راه дорога, 4, 26; 85, 5, 11; рōhет (c. suff. obl. 2 p. s.), 100, 30; рōh рефтéнес (c. suff. poss. 3 p. s.) — его походка, 79, 19.
рōhкéш — п. راهکش совѣтчикъ; рōhкéші (c. izaf.), 20, 10.

рōс, рōст — п. راست *вѣрный, правый, правильный*, 78, 33; рōст кунýм — *сдѣлаю*, 9, 20, 22; 45, 28; — *настрою*, 73, 3, 5; рōст бéнi — *забери вправо*, 51, 14, 36; рōстум (с. suff. poss. 1 p. s.), 24, 24; 27, 36; 71, 21; рōсте (с. 3 p. s. verb. subst.), 16, 2.

роурóу — *тлѣнный, преходящій*, 95, 17.

рӯ — п. روز *день*, 30, 16; 72, 18, 20, 37, 39; 73, 1; 100, 32.

рӯ — п. رود *рѣка*, 3, 11; 4, 1; 51, 25, 31, 33; 69, 33; 70, 15; 99, 38; 101, 28.

рӯ — п. روی *лицо*; рӯ бе — *къ*, 51, 31; рӯ'i, рӯђi (с. izaf.), 14, 7; 79, 16; рӯјет (с. suff. poss. 2 p. s.), 95, 6 24.

рӯ, рӯд — *ребенокъ, дитя*, 4, 25; 97, 13, 14; рӯдi, рӯде (с. izaf.), 100, 10; 101, 12; 102, 1, 25, 30, 38, 39; 104, 10; рӯдум (с. suff. poss. 1 p. s.), 97, 12; 99, 25, 27, 37; 101, 1, 3, 5, 11, 13, 15, 17, 22, 27, 31, 33, 40; 102, 7, 9, 21, 39; 103, 19, 24; 104, 4, 21; рӯдī (с. i unitat.), 103, 40.

рӯз — п. روز *день*, 30, 39; 60, 11, 13; 85, 1, 3, 14; 82, 26, 28; рӯзi (с. izaf.), 21, 14, 22; 63, 16, 18; рӯзе (с. 3 p. s. verb. subst.), 15, 27; 20, 3; 26, 11, 13, 17; 101, 25; рӯзум (с. suff. poss. 1 p. s.), 102, 40; рӯзет (с. suff. poss. 2 p. s.), 99, 24; рӯзī (с. i unitat.), 85, 19.

рӯзегōр — п. روزگار *судьба*; рӯзегōрум (с. suff. poss. 1 p. s.), 102, 24.

рӯhi руhī — *самый верхъ*, 4, 27.

руhмiсте — *онъ упалъ, рушился*, 25, 22, 24; 37, 22.

руh-рéв — *ходящій по верхамъ*; руh-рéвеi (vocat.), 15, 29, 31, 33, 35.

Рӯм — п. روم *Византія*, 67, 10.

рӯн — основа наст. врем. глагола راندن *гнать*, Imperat. 2 p. s. бýрӯн 3, 30. Aorist. 1 p. s. рýнум, 30, 16; бéрӯнум, 17, 4.

рӯн — п. ران *бедро*, 63, 15; рýнум (с. suff. poss. 1 p. s.), 60, 9; 73, 5.

руңгенýм — *я сыграю* (на инструментѣ), 73, 4, 6.

рӯнд — основа прош. врем. глагола راندن *гнать*. Praeter. 3 p. s. рӯнд, 11, 34; 20, 12; рýндсӯн (с. suff. obl. 3 p. p.), 11, 36.

Рустáм — и. с. *Рустемъ*, 80, 31.

руфт — основа прош. врем. глагола رُفتن *мести*. Praeter. 3 p. s. руфт, 21, 3, 7.

рушенō'ī — п. روشنائی *свѣтъ, блескъ*, 5, 4.

Рушīн — и. с. *Рушинъ;* Рушīне (acc.), 30, 8; Рушīне (с. izaf.), 30, 10.

С.

савáд — п. سبد *корзина*, 22, 32.

сад — п. صد *сто*, 16, 14, 15, 17; 21, 8; 34, 38; 37, 8, 14, 21; 39, 36; 42, 35; 43, 22; 45, 22; 53, 15, 17; 58, 7, 24; 72, 6, 8; 78, 32, 34; 79, 4; 95, 19, 34; 98, 8.

садáф — а. صدف *жемчужная раковина*, 29, 38; садáфе (с. 3 p. s. verb. subst.), 21, 29.

санџīнум — п. سنجیدم *я свѣсилъ*, 58, 38.

Саháд — и. с. *Сахадъ*, 10, 30, 31, 33; 11, 16, 34, 36.

саháр — а. سحر *утро*, 22, 33; 58, 19, 21; 61, 35, 38.

саhрō — а. صحرا *поле, пустыня*, 25, 23.

саккý — п. سکو *каменныя возвышенія, устраиваемыя при входѣ въ домъ, по бокамъ; родъ крыльца*, 21, 23, 25; 78, 31; саккýне (acc.), 21, 3, 7.

салб — п. سرو *кипарисъ;* сáлбi (с. izaf.), 94, 40.

Салбенōз — и. с. ж. *Салбенозъ*, 61, 14, 16, 39.

самáр — а. ثمر *плодъ*, 9, 18.
самӯр — п. سمور *соболь*, 29, 15, 17, 19.
сарáб — п. سرب *свинецъ*, 23, 4.
сард, сардé — п. سرد *холодный*, 28, 1; 85, 19.
Сардá — *Сарда*, названіе мѣста, 29, 9.
сартíп — п. سرتيپ *генералъ*, 67, 8; 78, 36; 80, 27, 28, 34; 81, 8, 10; сартíпі (с. izaf.), 79, 8.
Сарчé — *Сарче*, названіе мѣста, 31, 25.
сауз — п. سبز *зеленый; красивый, хорошій*, 4, 12, 14, 24; 5, 2, 6; 43, 12; 70, 20; 83, 25, 27; сáузі (с. izaf.), 48, 27, 29, 33; 73, 4; 78, 31, 33; 79, 21, 28; сáузум (с. suff. poss. 1 p. s.), 37, 18; 85, 21; сáузе (с. e metr.), 72, 23, 25; сáузі тōрíк — *темнозеленый*, 48, 25.
Саузáу — *Саузау*, названіе мѣста, 24, 29.
саузí — п. سبزى *зелень*, 83, 29, 31.
саул — п. سرو *кипарисъ*; сáулі (с. izaf.), 45, 38; 46, 2; 88, 6.
саур — а. صبر *терпѣніе*, 87, 29; сáурī (с. i unitat.), 83, 40; саур веід, евéід — [صبر آمد] *«пришло терпѣніе»*, т. е. раздался одинъ чихъ, 38, 9; 60, 15. Бахтіяры, какъ и Персы, считаютъ дурнымъ признакомъ, если, при началѣ какого либо дѣла, кто нибудь чихнетъ одинъ разъ: дѣло обязательно откладывается до слѣдующаго дня; напротивъ, за дѣло берутся съ особеннымъ рвеніемъ, если чихнутъ два раза, говоря при этомъ جهد آمد *«пришло стараніе»*.
сафері — ап. سفرى *путешественникъ*; саферіјӯн (plur.), 5, 18.
се, се ленг, сéтō — *три*, 13, 11; 36, 9; 54, 9; 56, 36; 57, 1; 58, 9; 70, 11, 13; 101, 25; 103, 5.

себіјјéт — а. سويّة *дѣлежъ*, 88, 7.
севáу — а. صواب *дѣло правое*; севáуе (с. 3 p. s. verb. subst.), 85, 10.
севíл — а. سبيل *усы*; севíлі (с. izaf.), 65, 4, 6.
севṓ — тулфӯні севṓ — *молочные ребята*, 42, 1.
севṓт — *наскоро возводимая постройка для образованія тѣни.*
Сегвéнд — *Сегвендъ*, названіе мѣста, 82, 13.
сед — п. صد *сто*, 9, 26; сéдī (с. i unitat.) — *одна сотня (дирхемовъ* $= \frac{1}{4}$ *шахскаго мена)*, 9, 37.
седṓ — а. صدا *звукъ, зовъ*, 104, 15; седṓ'і (с. izaf.), 104, 18, 22; седṓте (с. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 101, 31.
сезíн — п. *سزين *пятилѣтняя лошадь.*
сеhâв, сеhṓв — а. صاحب *господинъ, владѣтель*; сеhâві (с. izaf.), 13, 9, 10, 11, 12; сеhṓві (с. izaf.), 35, 37; 36, 2; 58, 24; 85, 38.
Сеід Алí — н. с. *Сейидъ Али*, 29, 37.
Сеід Муhмáд — *Сейидъ-Мухаммедъ*, названіе мѣста, 41, 34.
Сеідí — н. с. *Сейди*, 31, 9.
Сеідṓл — н. с. *Сейдаль*, 35, 27; 36, 10.
сеіл — а. سير *разсматриваніе; прогулка*, 37, 5; 40, 8; сеіл ізенум — *я высматриваю*, 84, 2; сéілі (с. izaf.), 16, 6; сéілум (с. suff. poss. 1 p. s.), 9, 17; 61, 31, 33; 64, 29; 71, 35; сéілес, сéіліс (с. suff. poss. 3 p. s.), 15, 10; 65, 26; 99, 36.
Сејјíд Ћōшéм — н. с. *Сейидъ Хашемъ*, 48, 10; Сејјíд Ћōшéмī (с. 2 p. s. verb. subst.), 48, 11.
Секӯнé — *Секуне*, названіе мѣста, 42, 4.
Селепӯрре — *Селепурре*, названіе мѣста, 13, 17, 19.
селṓ — а. صلاح *совѣщаніе*, 61, 40.
Селōсíл — *Селясиль*, названіе мѣста, 14, 3, 5, 12, 15.
селселé-дṓр — ап. سلسله دار *имѣю-*

щій прозументы; селселе́-до́рі (с. i unitat.), 79, 6.

селу́м — а. سلام *привѣтствіе, поклонъ;* селу́мес (с. suff. poss. 3 p. s.), 4, 6.

селу́ме́т — а. سلامت *здравіе, невредимость*, 24, 11.

Семембе́р — и. с. ж. *Семемберъ*, 25, 25; 72, 8.

семт — а. سمت *дорога, направленіе;* се́мті (с. izaf.), 95, 39.

сеңг — п. سنگ *камень, гиря;* се́ңгі (с. izaf.) 53, 15, 17.

сеңге́р — п. سنگر *каменная преграда;* сеңге́рум (с. 1 p. s. verb. subst.), 53, 12.

сеңге́р-вері́з — п. سنگرریز *разрушающій каменныя преграды;* сеңге́р-вері́зум (с. suff. poss. 1 p. s.), 45, 30.

сеңгі́н — п. سنگین *тяжелый*, 98, 2, 4; сеңгінтере (compar. с. 3 p. с. verb. subst.), 85, 21.

Сеңгчі́ — *Сеничи*, названіе мѣста, 25, 19.

сене́ — а. سنه *годъ;* сене́'і (с. izaf.), 1, 7.

сер — п. سر *голова, вершина, начало, конецъ; у, къ*, 14, 9; 16, 19, 27; 25, 38; 31, 6; 40, 13, 15; 41, 30; 43, 9; 44, 1; 46, 36; 59, 31; 72, 1; 79, 21, 23; 85, 4; 87, 23; 97, 37; 101, 38; 103, 3; сер бурде́ — *онъ споткнулся*, 11, 31; сер сер ме́кун — *не поднимай голову*, 65, 28, 30; серei (vocat.), 87, 21; се́рі (с. izaf.), 3, 21, 23, 25; 11, 11, 13, 29, 30, 31, 32; 15, 3, 5, 7; 16, 7, 9; 20, 5, 11, 18; 21, 5, 9, 23, 25; 23, 3; 25, 31, 33; 26, 18; 27, 31; 29, 34; 30, 31; 31, 17; 38, 12, 27; 43, 5, 11, 13, 15, 17, 33, 35; 51, 8, 28, 30; 53, 29; 54, 18; 57, 8; 58, 14, 25, 29; 60, 3, 5; 61, 17, 19, 27; 62, 37; 63, 15; 65, 29; 67, 12, 38; 68, 2; 71, 32; 72, 23, 25, 33, 35; 73, 3, 5, 16, 18; 78, 31, 34; 80, 28, 36; 81, 1; 82, 10, 15, 16, 17, 18; 83, 6, 8, 10, 16, 25, 27; 85, 30; 97, 10, 32; 99, 31; 102, 38; 103, 21, 33, 37; 104, 1, 20; се́рум (с. suff. poss. 1 p. s.), 6, 6; 22, 30; 24, 18, 26, 30; 38, 15, 19; 43, 27; 45, 33; 51, 9; 59, 30; 62, 33; 71, 22, 24; се́рем (с. suff. poss. 1 p. s.), 16, 12; се́рет (с. suff. poss. 2 p. s.), 4, 34; 5, 20; 15, 30, 32; 24, 11; 100, 35, 36; 103, 3; се́рете (с. suff. poss. 2 p. s. acc.), 40, 4, 6; се́рес (с. suff. poss. 3 p. s.), 26, 3; 39, 34; 61, 32, 35; 84, 10, 12, 18, 20.

Серве́нд — *Сервендъ*, названіе мѣста, 24, 28.

серѓарду́н — п. سرگردان *обезумѣвшій, разстроенный*, 84, 24.

серд — п. سرد *холодный;* му се́рдум (с. suff. obl. 1 p. s.) і́бӯ — *мнѣ холодно*, 61, 16.

серда́у — *холодная вода;* серда́уе (с. izaf.), 84, 7.

серде́ст — *рукавъ;* серде́сті (с. izaf.), 85, 33.

Серде́шт — *Сердештъ*, названіе мѣста, 83, 21; 86, 35.

Сердо́р — и. с. *Сердаръ*, 70, 9; Сердо́рум (с. suff. poss. 1 p. s.), 37, 12.

серезі́р — п. سرازیر *сверху внизъ*, 83, 1, 3, 17, 19; 84, 13.

серһа́дд — п. سرحد *граница;* серһа́ддӣ (с. 2 p. s. verb. subst.), 4, 35.

серһа́дд-ніші́н — *живущій на границѣ;* серһа́дд-ніші́ні (с. izaf.), 3, 8; серһа́дд-ніші́нӣ (с. 2 p. s. verb. subst.), 3, 6.

серкелле́ — п. سرکله *уборъ, надѣваемый на голову лошади*, 56, 33; 63, 2, 4.

серке́ш — п. سرکش *вожатый; надѣваемый на голову*, 31, 20; серке́ші (с. izaf.), 4, 24.

Серсо́ — *Серсо*, названіе мѣста, 27, 37.

Серхӯні́ — *Серхуни*, названіе мѣста, 4, 28, 29, 31.

серхурцé — *ушкуръ штановъ, въ который продѣвается тесьма.*

Серчé — *Серче*, названіе мѣста, 50, 12.

серчешмé — п. سرچشمه *источникъ*, 64, 37; 65, 1; серчешмé'і (с. izaf.), 65, 27; 69, 35.

сетı́н — п. ستون *столбъ*, 65, 25.

сеферı́ — ап. سفری *путешественникъ;* сеферı́е (с. 3 р. s. verb. subst.), 100, 4.

сефı́д — п. سفید *бѣлый*, 29, 23; 102, 37; сефı́дı̄ (с. і unitat.), 51, 17; сефı́дı (с. 2 р. s. verb. subst.), 30, 19.

сефó — а. صفا *чистота, прелесть;* сефóе (с. 3 р. s. verb. subst.), 87, 37; 102, 35.

сı — *для* (впереди иногда ставится еще бе, ве, вер), 9, 14, 34; 11, 20, 22, 24; 14, 10; 21, 18, 20; 24, 22; 25, 36; 26, 16; 28, 11; 29, 19; 30, 8; 38, 26, 28, 36; 40, 24; 43, 26, 28; 45, 15, 21, 28; 48, 26, 28, 32; 53, 20; 61, 40; 62, 32, 34; 67, 22; 73, 3, 4, 5, 6; 81, 2, 3; 82, 30, 32; 83, 30, 32; 85, 5; 86, 8, 10; 97, 15, 17, 20; 98, 5, 9, 11; 101, 23, 24; 102, 12; 103, 12, 14; сı̄ вер, 102, 12; сı̄ дéле, 10, 31, 33; сı̄ дéсдı, 16, 24, 26; сı̄м (с. suff. 1 р. s.), 5, 32, 34; 36, 4, 6; 56, 25, 27; сı̄т (с. suff. 2 р. s.), 3, 20, 22, 30; 14, 11, 13, 25, 28; 26, 8, 10; 34, 25; 54, 15, 17; 67, 25; 83, 34; 97, 20; 98, 5, 9, 11; 101, 23, 24, 40; 102, 4; сı̄с (с. suff. obl. 3 р. s.), 10, 34; 11, 18; 44, 2.

сı̄в — п. سیب *яблоко,* 100, 2; сı́вı (с. izaf.), 100, 2.

сівı́л — а. سبیل *усы*, 71, 20; сівı́лум (с. suff. poss. 1 р. s.), 10, 35; 56, 31; сівı́лес (с. suff. poss. 3 р. s.), 5, 34.

сіво̄́р — п. سوار *всадникъ, верховой*, 35, 26, 34; 39, 33; 40, 7; 56, 4, 6, 35; 58, 23; 64, 34, 36; сіво̄́р еву́м — *я сяду верхомъ*, 53, 8; сіво̄́р бı̄м, свéім, евı́м — *я сѣлъ верхомъ*, 24, 19, 21; 43, 15, 17; 56, 32; 80, 30, 32, 34; сіво̄́рı (с. izaf.), 59, 35; сіво̄́ре (с. 3 р. s. verb. subst.), 9, 29; 37, 6; 54, 4; сіво̄́рен (с. 3 р. р. verb. subst.), 35, 34; сіво̄́рум (с. suff. obl. 1 р. s.), 56, 37; сіво̄́рет (с. suff. poss. 2 р. s.), 59, 37; сівōру́н (plur.), 25, 18; 56, 34; 57, 9.

сіво̄́р Алı́ — *суваръ-Али*, названіе ружья, 45, 19.

сівōрı́ — *конь*, 34, 24; 48, 12.

сівōрı́ — п. سواری *верховая ѣзда*, 31, 24.

сı̄зéн — п. سوزن *игла;* сı̄зено̄́т (plur. с. suff. poss. 2 р. s.), 97, 33.

сіhу́н — п. سوهان *пила;* сіhу́нı (с. izaf.), 30, 13; сіhу́не (acc.), 30, 11.

сіjо̄́д — а. صیّاد *охотникъ*, 15, 37; 17, 5; 49, 31, 33; 64, 14, 34, 36; 65, 24; сіjо̄́дı (с. izaf.), 15, 29, 31, 33, 35; 16, 8; 17, 3; 64, 30; 65, 14; 104, 6; сіjо̄́дум (с. 1 р. s. verb. subst.), 16, 3; сіjо̄́дı̄н (с. 2 р. р. vebr. subst.), 15, 39; 16, 1; сіjо̄́дсӯн (с. suff. poss. 3 р. р.), 49, 36; 50, 2; сіjōду́, сіjō-ду́н (plur.), 15, 21, 23, 25; 16, 36; 47, 9, 11; сіjōду́неі (plur. vocat.), 15, 39; 16, 1.

сіjо̄́h — п. سیاه *черный*, 85, 37; 86, 5; 95, 35.

сіjо̄́h-пӯш — п. سیاه پوش *одѣтый въ черное*, 37, 10.

сіjо̄́р — п. سوار *всадникъ, верховой*, 68, 5, 7; сіjо̄́р евéіде — *онъ сѣлъ верхомъ*, 79, 13, 15, 19; сіjо̄́рı (с. izaf.), 53, 12; 68, 3, 4, 9, 11; сіjо̄́ре (с. 3 р. s. vebr. subst.), 15, 4; сіjō-ру́н (plur.), 68, 5, 7.

сілáh — а. سلاح *оружіе*, 28, 37.

сіллу́ — *платокъ;* сіллу́ме (с. suff. poss. 1 р. s. acc.), 5, 20.

сı̄ло́ — п. سوراخ *дыра, пещера*, 38, 17; 58, 21; 72, 10, 12.

сı̄м — п. سیم *серебро;* сı̄мhо́ (plur.), 58, 18.

сім — п. سیم *проволока*, 80, 24.
сімкéш — *галунъ;* сімкéші (c. izaf.), 29, 15.
сімрíз — *шитый серебромъ*, 84, 12.
сіна́, сіне́ — п. سینه *грудь*, 5, 28; 9, 29; 13, 13; 83, 14; сíне́ нihōн — *они направились*, 35, 30; сīне́'i (c. izaf.), 102, 7, 10; сīнéт (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 8.
сіневéнд — п. سینه‌بند *нагрудникъ*, 67, 30.
сіпо́, сіпо́h — п. سپاه *войско*, 80, 29; 81, 6.
сīр — п. سیر *сытый*, 16, 33; 86, 32, 34; 87, 20; сíрі (c. i unitat.), 16, 6; сíрі (c. 2 p. s. vebr. subst.), 101, 22.
сірд — п. سدر *сидръ*, 95, 23.
сіру́ — *пѣсня*, 26, 8, 10.
сіру́н — vide зӯ.
сірку́ — *деревянная ступа*, 84, 14.
сірмеду́н — п. سرمه‌دان *ящичекъ для сурьмы;* сірмеду́нет (c. suff. poss. 2 p. s.), 103, 8.
сірме́-реңг — п. سرمه‌رنگ *цвѣта сурьмы;* сірме́-ре́ңгет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 4; сірме́-ре́ңге (c. e metr.), 100, 24.
сіса́д, сісе́д — п. سیصد *триста; триста дирхемовъ (= ³/₄ шахскаго мена)*, 1, 7; 9, 26; 29, 28, 30.
сісамбу́л — *цвѣтокъ сисамбуль;* сісамбу́лī (c. i unitat.). 74, 34.
сіседменí — *вмѣщающій триста меновъ*, 9, 37.
сіта́м — а. ستم *насиліе, обида*, 83, 2, 4.
сітōра́, сітōре́ — п. ستاره *звѣзда*, 60, 16; 104, 3.
Сітōра́, Сітōре́ — и. с. ж. *Ситоре*, 53, 27, 29, 33, 35; 67, 35; Сітōре́не (acc.), 53, 26, 32.
сіту́н — основа наст. врем. глагола ستاندن *брать*. Imperat. 2 p. s. бе́сітӯн, 60, 18; бе́стӯн, 53, 38.
сіфéт — а. صفت *качество*, 95, 40.

Сіфоhу́н — *городъ Исфаганъ*, 68, 3.
сō — п. سایه *тѣнь*, 4, 19, 21; 5, 20; 13, 17, 19; 82, 22; сōне (acc.), 78, 33.
сōвірí — ап. صابری *терпѣніе*, 83, 40.
сōву́н — п. سایه‌بان *зонтикъ;* сōву́не (acc.), 84, 18, 20.
сōз — основа наст. врем. глагола ساختن *дѣлать, настраивать; играть на музыкальномъ инструментѣ.* Aorist. 1 p. s. сōзум, 34, 26; 67, 26; бе́сōзум, 34, 25; 67, 25; 98, 5; 102, 4; 1 p. p. бе́сōзім, 97, 23.
сōз — п. ساز *музыкальный инструментъ; музыкантъ*, 97, 37; сōзе (c. 3 p. s. verb. subst.), 64, 20; 103, 28; сōзī (c. i unitat.), 11, 26.
сōhд, сōхт — основа прош. врем. глагола ساختن *дѣлать, настраивать.* Praeter. 3 p. s. сōхт — *устроилось*, 74, 23. Perf. 3 p. s. сōhдесе (c. suff. obl. 3 p. s.), 79, 5.
сōје́ — п. سایه *тѣнь*, 70, 4, 11, 13; 78, 31; 82, 20; сōје́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 84, 16.
Сōкí — и. с. *Саки*, 70, 7.
сōл — п. سال *годъ*, 9, 18; 15, 26; 67, 10; 95, 19; сōлі (c. izaf.), 54, 5; сōлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 28; сōлōсе (plur. c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 16, 23.
Сōлíh — и. с. *Салихъ*, 29, 40.
сӯ — *блескъ;* сӯ'i (c. izaf.), 16, 37.
субh — а. صبح *утро*, 78, 34.
сувō — а. صباح *завтра*, 100, 12.
сувōр — п. سوار *всадникъ, верховой*, 58, 12; 78, 32, 34; 98, 8; сувōр евéі, евеід, евéіде — *онъ сѣлъ верхомъ*, 78, 37, 38; 79, 11, 17; сувōрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 81, 6; сувōрі (c. 2 p. s. verb. subst.), 40, 2; сувōре (c. 3 p. s. verb. subst.), 98, 8.
суңде́ — а. سجده *земной поклонъ*, 4, 20, 22.
суhв — а. صبح *утро*, 103, 27.
суhд — основа прош. врем. глагола

سوختن *горѣть, жечь*. Praeter. 2 p. s. сýhдI, 71, 36; 3 p. s. сyhд, 48, 17, 19, 31. Partic. perf. сýhдé, 72, 32; 74, 12, 14.

суhдезôр — *пепелище;* суhдезôре (c. 3 p. s. verb. subst.), 74, 15.

суhдерýh — *пепелище;* суhдерýhе (c. 3 p. s. verb. subst.), 73, 17.

сӯз — п. ساز *звуки музыки;* сýзі (c. izaf.), 64, 20.

суhр — п. سرخ *красный,* 20, 11; 41, 31; 69, 36; 102, 37.

суhрíсте — (башмакъ) *поскользнулся,* 11, 29.

Сулеімýн — и. с. *Сулейманъ,* 20, 18; 61, 26.

сумнíд — *онъ просверлилъ,* 9, 24. Cf. سفتن.

сӯс — основа наст. врем. глагола سوختن *горѣть, жечь,* Aorist. 3 p. s. бéсӯсе, 21, 21; 104, 2, 3.

сӯс — *сусъ,* родъ матеріи, 78, 29.

Сӯсé — *Сусе,* названіе мѣста, 58, 28.

сухв — а. صبح *утро;* сýхві (c. izaf.) зī — *раннее утро,* 16, 2.

Т.

тав — п. تب *лихорадка;* тáві (c. izaf.), 48, 22, 24.

тāв — *нитка;* тáві (c. izaf.), 3, 16.

тавíв — а. طبيب *врачъ;* тавíві (c. izaf.), 6, 9; тавíвī (c. i unitat.), 6, 8.

тавīлá, тавīлé — а. طويله *стойло, конюшня,* 29, 14; 80, 36.

таhд — п. تخت *колыбель,* 104, 18; тáhді (c. izaf.), 103, 24; тáhде (c. izaf.), 104, 19; тáhде (acc.); 101, 28; 104, 15; тáhдум (c. suff. poss. 1 p. s.), 87, 34; тáhдет (c. suff. poss. 2 p. s.), 4, 25; 99, 37; 100, 1, 32, 34, 38; 102, 10; 103, 7, 15, 17; 104, 11, 17; тáhдете (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 101, 26.

таhддôр — *имѣющій колыбель;* таhддôрумеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 104, 17; таhддôрI (c. i unitat.), 4, 24.

таhдēтiрôш — п. تخت‌تراش *мастеръ колыбели,* 103, 28.

таhр — а. طرح *образъ, манеръ;* тáhрі (c. izaf.), 9, 24, 29; 15, 16; 30, 27; 37, 16; 80, 31.

таhрíф — а. تعريف *объясненіе, разсказъ,* 3, 30.

Такí, Такí Лек — и. с. *Таки, Таки Лекъ,* 29, 20; 31, 9.

тал — *доска, которая кладется на столбъ палатки, крыша;* тáлі (c. izaf.), 35, 28.

талá — *гладкая гора, на которую трудно подняться.*

талô — а. طلا *золото;* талôне (acc.), 45, 25.

Талô — *Тала,* названіе мѣста, 65, 16, 18.

тамáh — а. طمع *страсть, желаніе,* 85, 5.

тамбôкý — п. تنباكو *табакъ для кальяна,* 25, 37; 26, 1; 42, 37.

тамjíс — а. تميز *чистота, порядокъ,* 79, 13.

тамýм — а. تمام *окончаніе,* 40, 10.

тар — п. تر *мокрый, влажный,* 4, 4; 10, 35; 11, 1; 67, 30.

тарīдá — *шайка воровъ,* 29, 35; 31, 13, 17; 34, 36; 85, 32; тарīдá'і (c. izaf.), 87, 6.

тарс — п. ترس *страхъ,* 72, 22; 74, 4, 6.

тасхíр — а. تقصير *провинность,* 28, 9.

тау — п. تب *лихорадка;* тау íкунум — *я страдаю лихорадкою,* 15, 28.

тау гíре — *рана заживаетъ,* 72, 34, 36.

таудô — п. تابدار *закрученный,* 65, 6.

таул — а. طبل *барабанъ,* 103, 28.

Таулíт — *Таулитъ,* названіе горы, 101, 32.

тахт — п. تخت *тронъ, площадка;* тáхті (c. izaf.), 85, 12; 97, 32.

Та́хті Пуло́д — *Тахти-Пулядъ*, названіе кладбища въ Исфаганѣ, 81, 5.

таш — п. آتش *огонь*, 20, 16; 21, 21; 41, 26; 58, 30, 32; 64, 16, 18; 71, 34; 73, 37, 40; 74, 38; таш кешӣ — *огонь скользнулъ*, 24, 24; таш зене́ — *сожжетъ*, 28, 8; таш кешу́м — *я зажгу*, 63, 22; та́ші (c. izaf.), 104, 2, 3; та́шӣ (c. i unitat.), 72, 32; 74, 11, 13.

ташт — п. طشت *тазъ*, 29, 1; та́шдӣ (c. i unitat.), 82, 24.

Теве́кі — *Тевеки*, названіе горы, 46, 37; 47, 1.

Тево́ — *Тева*, названіе мѣста; Тево́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 64, 29.

Теhеру́н — *городъ Тегеранъ*; Теhеру́ні (c. izaf.), 68, 14, 16.

теhерӯні́ — *тегеранскій*; теhерӯні́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 68, 3, 9, 11.

теі — *отъ, къ, около*, 23, 18; 48, 32, 34; теім (c. suff. poss. 1 p. s.), 15, 1,

тек — *икра ноги*; те́кі (c. izaf.), 4, 12, 14.

текі́, текје́ — п. تکیه *мѣсто опоры, опора;* текі́, текје́ зеі — *онъ оперся*, 4, 28; 5, 27; текі́м (c. 1 p. s. verb. subst.), 28, 11.

тело́ — а. طلا *золото*, 4, 16; 21, 15; 34, 24; 40, 14, 16; 48, 12; 53, 27, 33; 56, 31, 33; 58, 18; 79, 7, 23; 82, 9; 95, 12, 17; 97, 36; 98, 6, 10, 12; тело́не (acc.), 36, 10; тело́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 15, 27; 100, 5.

тело̄'і — ап. طلائی *золотой*, 26, 20; 41, 25.

Телу́к — *Телукъ*, названіе горы, 4, 1, 2, 3.

тем — а. طمع *страсть, желаніе*; темо́те (plur. c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 5, 40.

ṭему́м — а. تمام *окончаніе, цѣлость*; ṭему́ме, ṭему́мі (c. izaf.), 9, 36; 95, 36, 37; ṭему́ме (c. 3 p. s. verb. subst.), 71, 20.

теңг — п. تنگ *узкій; тѣснина; подпруга*, 30, 31; 95, 3; те́ңгі (c. izaf.), 4, 15; 15, 17, 19; 45, 35; 46, 2; 82, 30, 32; те́ңге (acc.), 51, 21; те́ңге (c. 3 p. s. verb. subst.), 54, 1; 64, 31; 100, 23; џӯн кірде́ те́ңгум (c. suff. obl. 1 p. s.) — *душа во мнѣ стѣснилась*, 59, 30; те́ңгет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 3; те́ңгӣ (c. i unitat.), 14, 34; 51, 31.

теңге́с — *тенгесъ*, цвѣтокъ, 102, 17.

тенџе́к — *люлька*, 102, 11, 12, 13; тенџе́кӣ (c. i unitat.), 102, 4.

тені́д — основа прош. врем. глагола تنیدن *протягивать*, Praeter. 1 p. s. тені́дум, 17, 10.

Тер — *Теръ*, названіе горы, 85, 30.

терк — п. ترك *торока*; те́ркі (c. izaf.), 53, 26, 32.

терке́ — п. ترکه *прутикъ*, 4, 25; 102, 12, 13.

терс — п. ترس *страхъ*, 31, 18.

терс — основа наст. врем. глагола ترسیدن *бояться*. Aorist. 1 p. s. терсу́м, 50, 16; 53, 28; 67, 37; 68, 1; 85, 36; 87, 36; 3 p. s. c. negat. не́терсе 84, 3. Praes. 1 p. s. і́терсум, 6, 5.

теур — а. طور *образъ, родъ*; те́урӣ (c. 2 p. s. verb. subst.), 30, 23.

техо́ст — *отплата, воздаяніе*; техо́стум (c. suff. poss. 1 p. s.), 27, 36.

теш — п. آتش *огонь*, 98, 9.

тӣз — п. تیز *острый*, 30, 2.

тӣhо́ — *глазъ*, 74, 40; 95, 21; 103, 1; тӣhо́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 5, 22; 100, 36; тӣhо́ме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 67, 20; тӣhо́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 100, 24; 101, 10.

тік — *лобъ*, 85, 37; 86, 5.

тӣле́ — п. توله *молодой; дѣтенышъ*, 3, 10, 12; 15, 32; 30, 18; 31, 12; 82, 7, 19, 21; 83, 11, 13, 15; 86, 4, 17, 19.

тӣле́-до́р — *имѣющій дѣтеныша;* тӣле́-до́рӣ (c. i unitat.), 15, 30.

тілмі́т — п. تلیت *женское сѣдло*, 3, 29.

tiлф — а. طفل *дитя;* тíлфi (c. izaf.), 87, 34.
тiмдŏр — *станокъ для тканья ковровъ*, 83, 8, 10; тiмдóреТ (c. suff. poss. 2 p. s.), 84, 37, 39; тiмдóрī (c. i unitat.), 83, 7, 9.
тīмŏр — п. تیمار *глаженіе, ласка;* тīмóрi (c. izaf.), 95, 6.
Тīмýр — и. с. *Тимуръ*, 28, 8.
Тīнŏ — *Тина*, названіе мѣста, 4, 15; 45, 35; 46, 2.
тīп — *солдатъ, всадникъ, войско*, 80, 29; 81, 6; тíпе (acc.), 82, 13.
тīп-ешкéн — *разбивающій войско;* тīп-ешкéнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 59, 35.
тīр — п. تیر *стрѣла*, 16, 8, 29, 34; 23, 3; 24, 14; 35, 24; 40, 4, 6; 60, 7, 9; 102, 30; 104, 6; тīр нéхард— *онъ не пораженъ стрѣлою*, 39, 35; тíрi (c. izaf.), 16, 8; 53, 15, 17; тíрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 15, 28; 16, 6; тíрī (c. i unitat.), 16, 5; 23, 6; тiнрŏне (plur. acc.), 15, 40.
тīрéк — *палочка поперекъ колыбели, къ которой привязываютъ ребенка, чтобы онъ не вывалился*, 103, 17; тīрéкес (c. suff. poss. 3 p. s.), 99, 38; 100, 2.
тiрŏзí — п. ترازو *вѣсы*, 63, 8, 9.
тiрŏш — основа наст. врем. глагола تراشیدن *скоблить, долбить.* Imperat. 2 p. s. бéтiрŏш, 103, 24.
тiшдéр — *козленокъ;* тiшдéрi (c. izaf.), 3, 24.
тŏ — п. تا *чтобы; пока; до* (съ послѣдующими ве, вер), 13, 17, 19; 15, 25; 16, 34; 17, 5; 29, 24, 33; 38, 23; 42, 2, 4; 43, 8; 50, 10, 12; 55, 36; 59, 34; 61, 23, 25; 63, 22; 71, 20; 72, 5, 7; 74, 20, 22; 82, 26, 28; 85, 35; 86, 26, 28, 34; 87, 22, 28, 30; 88, 7; 97, 23; 98, 1, 3, 8; 99, 31, 32, 33; 101, 39; 102, 33, 40; 103, 18; при сравнительной степени въ значеніи *чѣмъ*, 29, 11; 88, 6.
тŏ — п. تا *штука, складка, листъ;* тŏ бéку — *сложи*, 27, 34.
тŏвесдýч — п. تابستان *лѣто*, 84, 34.
тŏвýн — п. تابان *блестящій*, 64, 27; 81, 9.
тŏвýн — ? бе мýнек чi тŏвýн — *я то при чемъ?* 5, 26.
тŏзé — п. تازه *свѣжій*, 16, 5; 48, 26, 28, 30; 57, 5; 73, 27; зýлфе керд тŏзé — *онъ расчесалъ кудри*, 5, 2.
тŏзí — п. تازی *борзая собака*, 37, 3; 56, 28.
Тŏhíр — и. с. *Тахиръ*, 61, 19; Тŏhíре (acc.), 61, 17.
тŏл — п. تار *волосокъ*, 21, 6.
тŏлé — а. طالع *гороскопъ, счастіе*, 67, 14.
тŏлŏр — п. تالار *зала съ колоннами, покои*, 55, 37; 80, 26.
тŏр — п. تار *темный;* тóрī (c. i unitat.), 14, 35.
тŏрíк — п. تاریك *темный, мрачный*, 14, 12; 29, 11; 48, 25; тŏрíкī (c. i unitat.), 82, 36.
тŏрīкí — п. تاریکی *темнота, мракъ*, 22, 33; 58, 19, 21; 61, 35, 38.
Тŏрŏз — *Таразъ*, названіе горы, 4, 37; 46, 34; 47, 5; 49, 31; 50, 13; 58, 34; 61, 33; 64, 37; 65, 3, 5; 71, 25; 74, 19, 21; 83, 27; Тŏрŏзеi (vocat.), 65, 3, 5.
тŏс — п. طاس *тазъ;* тóсе (acc.), 29, 3.
тŏс — *задушеніе*; тŏс кунéн — *они задушатъ*, 54, 8.
тŏтí — *дядя*, 103, 25.
тŏтīзŏ — *племянникъ, племянница*, 10, 34; 11, 18; 26, 16; 36, 4, 6; 58, 17; тŏтīзóм (c. suff. poss. 1 p. s.), 69, 38; 70, 22; тŏтīзóтум (c. suff. poss. 2 p. s. et 1 p. s. verb. subst.), 53, 11; тŏтīзóтī (c. suff. poss. 2 p. s. et 2 p. s. verb. subst.), 102, 2; тŏтīзó'ī (c. 2 p. p. verb. subst.), 70, 18; тŏтīзó'īм (c. 1 p. p. verb. subst.), 70, 2.

Тōтōр — *Татаристанъ*, страна, 95, 10.

тоур — а. طور *образъ, маперъ*, 27, 32; 64, 21.

тӯ — п. تو *ты*, 3, 6, 8; 4, 3, 5; 10, 32; 13, 10, 11; 16, 3, 34; 17, 3; 27, 34; 28, 4, 7; 29, 10; 30, 12; 40, 4, 6; 41, 38; 45, 25; 46, 34; 48, 11, 14; 58, 26; 65, 3, 5; 69, 33, 34; 70, 1, 3, 20; 72, 27; 73, 30, 32, 34, 36; 78, 36; 83, 36, 39; 85, 2, 5, 25, 34, 36; 86, 12; 87, 9; 95, 21, 22, 26, 35, 36, 38; 97, 8, 19, 20, 29, 30; 99, 26, 32, 36; 101, 5, 6, 22; 102, 1; 103, 13, 40; 104, 19; тӯне (acc.), 74, 23; тӯне, тӯн' (dat.), 83, 40; 87, 25; 88, 10; 97, 13; тō тӯне һест — *пока ты живъ*, 102, 40.

тузу́к — *важный, гордый;* тузу́ке (c. 3 p. s. verb. subst.), 97, 9.

туһм — п. تخم *сѣмя*, 5, 26; тӯһмі (c. izaf.), 80, 4.

тук — п. تك *лобъ*, 84, 1.

туке́, ітуке — *онъ течетъ каплями* (میچکد).

тукісте — *онъ потекъ*, 64, 15.

тӯл — *собака*, 30, 17; 37, 3; 56, 28.

тулŏ — *мѣхъ, бурдюкъ*, 51, 35; тулŏ'і (c. izaf.), 26, 12, 14; 51, 13.

тулф — а. طفل *дитя, ребенокъ*; тулфӯні (plur. c. izaf.), 42, 1.

тума́н, тӯме́н — п. تومن *туманъ*, денежная единица, 37, 21; 39, 36; 58, 7; 65, 10; 72, 6, 8.

тунд — п. تند *быстрый, порывистый*, 65, 10; тӯндī — *скоро*, 63, 4.

туну́к — п. تنك *тонкій; плохой;* туну́ке (c. 3 p. s. verb. subst.), 97, 10; туну́к муну́к — 86, 8; 87, 19.

тӯп — п. توپ *пушка*, 40, 1.

Тура́в, Турӑу — н. с. *Туравъ*, 15, 16, 18, 20; 24, 28; Тура́веі (vocat.), 15, 22.

турбе́ — п. توبره *торба, мѣшокъ*, 9, 38.

турга́ — ? Cf. дӯ турга́ — *дурнаго происхожденія*, 103, 10.

Турк — *Турокъ;* Тӯрке (acc.), 31, 8; Тӯркī (c. i unitat.), 103, 31; Туркӯн (plur.), 104, 2, 8.

Туркесду́н — п. ترکستان *Туркестанъ*, 103, 31.

туркī — п. ترکی *турецкій; потурецки*, 57, 14; 78, 36; 79, 11, 12.

Тӯркі Ѓазī — *Турки-Гязи*, названіе мѣста, 98, 7.

турнŏ — *локоны*, 82, 19, 21; 84, 1; турнŏм (c. suff. poss. 1 p. s.), 104, 16; турнŏт (c. suff. poss. 2 p. s.), 104, 14; турнŏсе (c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 83, 12, 14.

турŏ — ? *слѣдъ, задъ?* вер турŏ — *за*, 16, 6.

турр — *горная тропинка, мѣсто, черезъ которое проходятъ бараны;* тӯррі (c. izaf.), 65, 29.

туру́ңг — *турунгъ*, музыкальный инструментъ; туру́ңгі (c. izaf.), 72, 28; туру́ңгī (c. i unitat.), 73, 3, 5.

туту́м — *тутумъ*, плодъ; тутумŏмӯн (plur. c. suff. poss. 1 p. p.), 9, 34.

туфеңг — п. تفنگ *ружье*, 11, 6; 15, 20; 20, 12; 45, 37; 46, 1; 61, 24, 26; 65, 8; 67, 32, 34; 102, 20; туфе́ңгі (c. izaf.), 25, 31, 33; 27, 35; 28, 37; 38, 26, 28, 36; 45, 17, 19; 61, 28, 30; 65, 13, 17; туфе́ңге (acc.), 65, 27; туфе́ңгум (c. suff. poss. 1 p. s.), 23, 3; 45, 16; 53, 15; 59, 31; туфе́ңгī (c. i unitat.), 14, 35; туфе́ңге (c. 3 p. s. verb. subst.), 15, 6; 54, 2; 64, 32.

туфе́ңг-сŏз — *ружейный мастеръ*, 11, 10.

туфеңгчі́ — п. تفنگچی *стрѣлокъ*, 15, 18; 25, 20; 38, 8; 51, 38.

туфеңгчі́н — *стрѣлокъ;* туфенгчі́ні (c. izaf.), 41, 28, 30; 53, 12.

тӯше́ — п. توشه *припасы, провизія*, 15, 22; 29, 31; 30, 15, 33, 35, 37.

тушмŏл — п. توشمال *музыкантъ*, 11, 28.

У.

у — п. و *и*, 1, 3, 4, 7; 3, 5, 7, 14, 27; 4, 12, 14, 23, 30, 32, 36, 38; 5, 1, 5, 13, 23; 9, 13, 15, 23, 33, 35; 11, 3, 5, 7, 21, 23; 15, 16, 18, 20; 16, 9, 27; 23, 9—14; 24, 12, 16, 28; 25, 24; 29, 1, 3, 5, 7, 35; 30, 7, 11, 16; 31, 5; 34, 26, 34, 35; 35, 30, 35, 37; 36, 2, 10; 37, 3; 40, 8, 9, 11; 41, 22, 38; 42, 1; 43, 11, 13, 29; 48, 19; 50, 16, 25, 26, 31, 33, 37; 52, 1; 53, 6; 56, 2, 28, 31; 57, 4, 7; 58, 30, 32; 59, 31; 61, 24, 26; 62, 37; 63, 20; 64, 34; 67, 10, 26, 32, 34; 69, 38; 70, 11, 13, 20; 72, 18, 20, 30, 32, 37, 38, 39; 73, 1; 74, 38; 78, 29, 33, 35; 79, 2, 11, 14, 16, 17; 80, 33; 81, 7, 9; 83, 2, 19, 22, 26, 36, 39; 84, 1, 17; 85, 3, 24, 25, 36; 86, 11, 21, 29, 30, 32; 87, 8, 27, 29, 31, 33, 40; 88, 1, 8, 10, 11, 15, 16, 17; 95, 10, 23, 31, 32; 97, 8, 15, 17, 25, 27, 33, 34; 99, 24, 28, 29, 34; 100, 16, 18, 26, 28; 101, 3, 4, 5, 8, 20, 28; 102, 3, 20, 23, 37, 40; 103, 3, 9, 11, 14, 15, 17, 28.

ӯ — *тотъ, онъ*, 4, 11, 13; 24, 18; 26, 4, 6; 30, 1, 3, 5; 36, 7; 67, 31, 33; 72, 24, 26, 34; 78, 37; 83, 26; 84, 9, 11, 27, 29; 85, 34; 97, 25, 27; 103, 5.

ум — 1 л. ед. ч. числа глагола существительнаго *я есмь*, 5, 14; 13, 9, 12; 15, 27; 20, 3; 22, 29; 24, 26; 26, 11, 13; 53, 11, 12; 56, 8, 37; 57, 1, 2; 60, 19, 20 (?); 70, 1, 3, 20; 95, 21.

умі́д — п. امید *надежда*; умі́ді (c. izaf.), 102, 24; умі́дӣ (c. i unitat.), 30, 25.

урдӣ — т. اردو *лагерь*, 11, 22; 47, 7; 72, 40.

ур́ус — *Русскій*, 1, 8.

устṓ — п. استاد *мастеръ, хозяинъ*, 11, 10.

утṓг — т. اوطاق *комната;* утṓгṓ (plur.), 37, 6, 7.

уфт — основа наст. врем. глагола افتادن *подать*. Imperat. 2 р. s. буфт, 87, 6.

Ф.

фаќір — а. فقیر *бѣдный;* фаќірі (c. izaf.), 73, 38.

Фа́рһі Нісṓ — и. с. ж. *Фархи-Ниса*, 70, 22.

фарх — а. فرق *темя;* фа́рхі (c. izaf.), 62, 33, 35.

фарш — а. فرش *коверъ, разстиланіе*, 21, 7; 42, 36; 43, 21.

фелéк — а. فلك *небо*, 72, 31, 33, 35; фелéкі (c. izaf.), 72, 27, 29.

Ферейду́н — и. с. *Ферейдунъ*, 38, 8; Ферейду́не (dat.), 38, 22.

ференгӣ — п. فرنگی *европейскій*, 58, 18.

Ферзалӣ — и. с. *Ферзали*, 29, 36; 31, 5.

Ферзӣ — и. с. *Ферзи*, 29, 22; 97, 38.

Ферһṓд — и. с. *Ферхадъ*, 4, 36; 25, 38; 26, 2.

ферішнṓ — основа прош. врем. глагола فرستادن *посылать*. Praeter. 1 р. s. ферішнṓм, 40, 24; 101, 23; 3 р. s. ферішнṓд, 43, 26.

ферјṓд — п. فریاد *крикъ о помощи*, 72, 38.

фермṓ — основа наст. врем. глагола فرمودن *приказывать, соизволять*. Imperat. 2 р. s. бéфермṓ, 69, 34; 97, 30.

ферṓву́н — п. فراوان *обильный*, 5, 25; 103, 11.

ферро́ш — а. فرّاش *феррашъ, слуга;* ферро́шум (c. suff. poss. 1 р. s.), 80, 29.

Феталӣ — и. с. *Фетали*, 65, 22, 26; 71, 30; 79, 14.

Фетулло́ — и. с. *Фетулла;* Фетулло́не (acc.), 54, 8.

філ — п. فیل *слонъ*, 20, 9.

філфіл — п. فلفل *перецъ;* філфіле (c. 3 р. s. verb. subst.), 98, 8.

фінџу́н — п. فنجان *чашка*, 67, 15.
фірк — а. فكر *размышленіе, дума*, 73, 11; фірki (c. izaf.), 85, 2.
фōну́с — п. فانوس *фонарь*, 5, 4.
Фōтімé, Фōтімé Суʌту́н — и. с. ж. *Фатиме, Фатиме-Сультунъ*, 30, 7, 9; 103, 34.
фōш — *цвѣты;* фо́ші (c. izaf.), 83, 1, 3.
фуру́hд — основа прош. времени глагола فروختن *продавать*. Imperfect. 3 p. s. íфурӯhд, 44, 2.
фуру́ш — основа наст. врем. глагола فروختن *продавать*. Imperat. 2 p. s. c. negat. мéфурӯш, 45, 25. Aorist. 3 p. s. фуру́шес (c. suff. obl. 3 p. s.), 53, 28; 57, 4.

Х.

хава́р — а. خبر *извѣстіе*, 5, 17; 28, 10; 53, 24; 57, 10; 101, 2, 8; хава́ре (acc.), 56, 35; 81, 3; хава́рес (c. suff. poss. 3 p. s.), 3, 22.
хавардо́р — ап. خبردار *извѣщенный, осторожный*, 24, 24; 28, 12.
хаво́ — п. قبا *верхняя одежда, плащъ;* хаво́ме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 43, 29.
хада́ңг — п. خدنگ *стрѣла*, 16, 16, 18.
хаддōрé — а. غدّاره *шашка*, 21, 13.
хазу́н — п. خزان *осень*, 72, 2.
хаhд — а. قحط *недостатокъ;* xа́hде (c. izaf.), 82, 25, 27.
хаhр — а. قهر *гнѣвъ;* xа́hрес (c. suff. poss. 3 p. s.), 9, 25; бе xа́hрум (c. 1 p. s. verb. subst.), — *я удаленъ*, 20, 3.
хаіʌу́, хаіʌу́н — п. قليان *кальянъ*, 17, 7, 9; 65, 29; хаіʌу́не, хаіʌу́ні (c. izaf.), 42, 37; 79, 10.
хаjӯмéт — а. قيامت *возстаніе, страшный судъ*, 24, 12; 74, 20, 22.
хакы́р — а. حقير *ничтожный, презрѣнный*, 1, 5.
хаʌа́ — а. قلعه *крѣпость*, 40, 13, 15; 54, 13, 16; 78, 38.

Хаʌа́ — *Халя*, названіе мѣста, 60, 15.
Хаʌа́ Сефі́д — *Халя-Сефидъ*, названіе мѣста, 79, 5.
хаʌамко́р — ап. قلمكار *набивной ситецъ*, 48, 21.
хаʌамрі́з — ап. قلمريز *набивной ситецъ*, 48, 23.
Хаʌандеру́ — *Халяндерунъ*, названіе мѣста, 15, 3, 5, 7, 24.
хаʌа́т — а. خلعت *халатъ, почетная одежда;* хаʌа́ті (c. izaf.), 27, 34; 65, 8.
Хаʌіфа́ — и. с. *Халифа*, 103, 25.
хаʌкé — а. حلقه *кольцо;* хаʌкé бесте́, бі́дé *завернулся кольцомъ*, 62, 33, 35.
хаʌкéн — *кольцо;* хаʌкéні (c. izaf.), 4, 12, 14.
хаʌх — а. خلق *народъ, люди;* xа́ʌхі (c. izaf.), 95, 37; хаʌху́н (plur.) 17, 5.
хам — п. خم *изогнутый, кривой*, 4, 20, 22.
ха̄н — п. خان *ханъ*, 11, 24.
ха̄ну́м — т. خانم *барыня, госпожа*, 97, 10; 98, 2, 4.
ханџа́р — п. خنجر *кинжалъ*, 23, 18.
ханџарí — п. خنجرى *кинжаловидный*, 42, 3.
ханд — а. قند *сахаръ, рафинадъ*, — 69, 38; 102, 3.
ханд — основа наст. врем. глагола خنديدن *смѣяться*. Aorist. 1 p. s. c. negat. нéхандум, 85, 1.
хандé — п. خنده *смѣхъ*, 3, 14.
хар — основа наст. врем. глагола خريدن *покупать*. Imperat. 2 p. s. бéхар, 67, 18. Aorist 1 p. s. хару́м, 23, 4.
хар — п. خر *оселъ;* харгéлі (plur. c. izaf.), 3, 16.
хара́у — а. خراب *разрушеніе, разрушенный*, 11, 20, 22, 24; 14, 3, 5, 12, 15; 24, 22; 30, 24; 35, 22; 37, 18; 45, 15; 53, 37; 54, 1, 3; 64, 24; 67, 38; 68, 14, 16; хара́уе (c. 3 p. s. verb. subst.), 43, 10; 73, 22.

харбузе́ — п. خربزه *дыня*, 98, 1.
хард — основа прош. врем. глагола خوردن Praeter. 3 p. s. хард, 9, 13, 15, 34, 36; 23, 6; 38, 34; хард — (стрѣла) *попала*, 60, 7, 9; дер хард — *онъ коснулся*, *запутался*, 51, 16, 18; c. negat. не́хард, 39, 35; 3 p. p. ха́рден, 40, 9, 11. Partic. perf. харде́, 79, 22, 24; c. negat. не́харда, 47, 19.
харџ — а. خرج *издержки*; ха́рџі (c. izaf.), 11, 20, 22.
харзо̄ — *племянникъ*, *сынъ тетки со стороны отца;* харзо̄кі (c. izaf.), 56, 4, 6.
харі́д — основа прош. врем. глагола خریدن *покупать*. Praeter. 1 p. s. харі́дум, 97, 20; 98, 9, 11. Imperf. 1 p. s. і́харі̄дум, 44, 2. Partic. perf. харі̄да́, 36, 8.
харі̄до̄р — п. خریدار *покупатель;* харі̄до̄рі (c. izaf.), 102, 36.
харма́н, харме́ — п. خرمن *гумно*, *куча;* харме́ куні́м — *соберемъ въ кучу*, 70, 4; харма́нī (c. i unitat.), 83, 38.
харо̄р — а. قرار *постоянство*, *спокойствіе;* харо̄рī (c. i unitat.) бе́гīр — *нѣсколько успокойся*, 73, 7.
хару́м — а. حرام *запрещенный;* хару́ме (c 3 p. s. verb. subst.), 71, 19.
хаса́м — а. قسم *клятва;* хаса́м хӯре́ *онъ клянется*, 34, 31.
хаса́у, хасу́ — а. قصب *шелковая матерія*, 37, 10; 67, 35; хаса́ві (c. izaf.), 70, 12, 14.
хасі́ — *текстъ;* хасі́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 79, 14.
хато̄'і́ — п. ختائی *китайскій; атласный*, *хорошій*, 5, 3; 70, 6; 79, 12.
хато̄р — а. قطار *рядъ*, *цѣпь*, хато̄рі (c. izaf.), 104, 12; хато̄рен (c. 3 p. p. verb. subst.), 47, 1.
хāу — п. خواب *сонъ*, 13, 18; 30, 29; 34, 30; 38, 24; 73, 24; 86, 6; 99, 31, 32, 33, 36; ха́у'і (c. izaf.), 85, 6; ха́ві (c. izaf.), 101, 7; 12; 102, 38; ха́уне (acc.), 104, 21; ха́ус (c. 3 p. s. verb. subst.), 14, 6; 21, 26; 31, 14, 16; 43, 9; 65, 20; 82, 26; 102, 13.
хāу — основа наст. врем. глагола خوابیدن *спать*. Imperat. 2 p. s. бе́хāу, 102, 39.
Хауз — *Хаузъ*, названіе мѣста, 43, 11.
хаур — а. قبر *могила*, 87, 30; 88, 15; ха́урум (c. suff. poss. 1 p. s.), 43, 29.
хаус — основа наст. врем. глагола خوابیدن *спать*. Imperat. 2 p. s. бе́хаус, 99, 27, 35; 100, 11, 13, 15, 17, 22, 32, 34, 40. Aorist. 2 p. s. бе́хаусī, 87, 16.
хафа́с — а. قفس *клѣтка;* хафа́се (c. 3 p. s. verb. subst.), 6, 4.
хафа́т — *дурное имя*, 86, 21.
Хашу́н — *Хашунъ*, названіе мѣста, 9, 31.
хаш — п. خویش *свой*, 20, 18; 51, 8.
хаш — п. خوش *пріятный*, 28, 7; 46, 37; 47, 1; 73, 39; 87, 21; 88, 15; ха́ше (c. 3 p. s. verb. subst.), 70, 11, 13; 84, 34, 36; ха́шен (c. 3 p. p. verb. subst.), 73, 25.
хашӯне́ — *пріятный*, 101, 12.
хе́ілī — п. خیلی *очень*, *много*, 85, 10.
хеір — а. خیر *доброе дѣло; хорошій;* хеір куні́н — *отдайте на добрыя дѣла*, 37, 21; хе́ірі (c. izaf.), 61, 24, 26; хе́ірī (c. i unitat.), 85, 6; 86, 12; 87, 14; 99, 31, 33, 36; 101, 7; 102, 33; хеіреҥо́'і (plur. c. i unitat.), 88, 14.
хідме́т — а. خدمت *служба*, 43, 28; 67, 22.
хīз — основа наст. врем. глагола خاستن *вставать*, *подниматься;* Aorist. 3 p. s. c. negat. берне́хīзе, 101, 34.
хīк — п. خیك *мѣхъ*, *бурдюкъ;* хі́ке (c. 3 p. s. verb. subst.), 16, 28.
хīме́ — а. خیمه *палатка*, *шатеръ*, 25, 17, 19; хīме́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 25, 18, 20.
хīн — п. خون *кровь*, 62, 33, 35; хі́ні,

xíне (c. izaf.), 15, 34, 36; 95, 29; 103, 25; xíнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 34, 33; 37, 9; 53, 5; 60, 18; 64, 15, 17; xíне (c. 3 p. s. verb. subst.), 14, 8; 21, 6, 23.

xōв — п. خواب *сонъ;* xо́вум (c. 1 p. s. verb. subst.), 24, 26.

xōзі́ — a. قاضی *судья,* 97, 22.

xōh — основа наст. врем. глагола خواستن *желать.* Imperat. 2 p. p. бéxōhīн: керкéррі xéірī бéxōhīн — *поговорите хорошія слова,* 87, 14.

xōhéр — п. خواهر *сестра;* xōhépi (c. izaf.), 79, 8.

xōкестýн — п. خاکستان *кладбище;* xōкестýне (acc.), 72, 22.

Xōкішдерí — *Хакишдери,* названіе мѣста; Xōкішдерíне (acc.), 29, 5.

xōл — п. خال *пятно, родинка;* xо́лі (c. izaf.), 4, 12, 14; 95, 35.

xōлдо́р — *хальдаръ,* названіе ружья, 15, 27; 20, 3; xōлдо́ре (acc.), 15, 1; xōлдо́рет (c. suff. poss. 2 p. s.), 103, 2.

xōлéк — *кольцо, которое бахтіярскія женщины продѣваютъ въ носъ,* 53, 27, 33.

xōлí — п. غالی *коверъ,* 42, 36; xōлíне (acc.), 21, 3, 7; 82, 10.

xōлí — п. خالی *пустой, свободный,* 57, 10.

xōліс — a. خالص *чистый, несмѣшанный;* xōлісум (c. suff. obl. 1 p. s.), 95, 12.

xōлý — п. خالو *дядя;* xōлӯjéл (plur.), 81, 2; xōлӯjéлі (plur. c. izaf.), 27, 33.

xōн — п. خان *ханъ,* 21, 2; 23, 18; 28, 10; 40, 26; 43, 15, 17; 54, 8, 10; 56, 8; 61, 17, 19; xо́не (dat.), 24, 10; xо́ні (c. izaf.), 63, 10; 70, 7, 9; xōно́ (plur.), 11, 20; 65, 22.

xōн-кушí — п. خانکشی *убіеніе хана,* 54, 12; 63, 7.

xōр — п. خواهر *сестра,* 72, 40; 73, 2; xо́рі, xо́ре (c. izaf.), 83, 33, 35; xо́рум (c. suff. poss. 1 p. s.), 82, 23, 34, 36; 83, 5, 17, 19; 84, 9, 11, 13, 15, 21; 87, 36, 38; 88, 2, 5, 6; xо́руме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 84, 3, 5; xо́румеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 84, 7; 87, 27, 29; xōрéгум (c. suff. diminut. et suff. poss. 1 p. s.), 82, 37; xо́рī (c. i demonstr.), 84, 27, 29; 85, 34.

xōр — п. خار *шипъ, колючка;* xо́рі (c. izaf.), 99, 34.

xōр — п. خوار *низкій, презрѣнный,* 31, 11; xо́рі (c. izaf.), 95, 16.

xōрí — п. خواری *жалость, презрѣнность,* 86, 21.

xōро́ — п. خارا *шелковая матерія,* 27, 34.

Xосрóу, Xосрóв Бек — н. с. *Хосровъ, Хосровъ-Бекъ,* 56, 23, 29.

xōст — основа прош. врем. глагола خواستن *желать, хотѣть.* Imperf. 1 p. s. íxōстум, 5, 35, 37; 26, 22.

Xōтéм-Xӯн — н. с. *Хотемъ-Ханъ,* 82, 4, 14.

xōтýx — т. قاتق *то, что ѣдятъ съ хлѣбомъ, прикуска;* xōтýxi (c. izaf.), 103, 36.

xōтыр — a. خاطر *умъ, сердце;* xōтыpi (c. izaf.), 80, 18, 30.

xōфілé — a. قافله *караванъ,* 4, 26; 20, 7; 85, 32; xōфілéм (c. suff. poss. 1 p. s.), 72, 1; 74, 30, 32; xōфілéмеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 72, 5, 7.

xōфт — п. خفت *сонъ;* xо́фті (c. izaf.), 16, 16, 18.

xӯ — п. خوب *хорошій;* 64, 19; 97, 13; 103, 24; xýве (c. 3 p. s. verb. subst.), 3, 25; 4, 5; 83, 26, 28; 87, 39; 88, 1, 3; 101, 38; 102, 5; xýвен (c. 3 p. p. verb. subst.), 73, 27.

xӯві́ — п. خوبی *добро;* xӯвíне (acc.), 88, 12.

xувó — a. قبا *верхнее платье, плащъ,* 48, 21, 33, 35; 68, 6, 8; xувóме (c. suff. poss. 1 p. s. acc.), 53, 9; xу-

во́сӯн (c. suff. poss. 3 p. p.), 31, 9; хуво́'і (c. izaf.), 95, 15, 16, 18; хуво́'і (c. i unitat.), 26, 19.

хуво́-шул — *одѣтый въ хорошій плащъ*, 47, 18.

ху, хӯд — п. خود *самъ*, 31, 17; 85, 25; 102, 14; хӯдум (c. suff. 1 p. s.), 5, 14, 19; 16, 18; 24, 27, 29; 28, 4, 8, 11; 30, 14; 37, 12, 18, 19; 38, 31, 33; 47, 10, 12; 58, 16; 65, 18; 73, 15, 17, 19, 21; 87, 1, 3, 34; 88, 5; хӯдумум (c. suff. 1 p. s. et 1 p. s. verb. subst.), 29, 22; хӯдет (c. suff. 2 p. s.), 37, 7; 60, 20; 70, 20; 71, 26; 85, 25; хӯдеті (c. suff. 2 p. s. et 2 p. s. verb. subst.), 40, 2; хӯдес (c. suff. 3 p. s.), 31, 14, 16; 50, 4; 68, 10, 12.

худо́ — п. خدا *Богъ*, 9, 14, 16, 25; 28, 9; 59, 37; 67, 28; 70, 18; 85, 3; 86, 12; 99, 24; 101, 15, 37; худо̄і (vocat.), 101, 7; худо̄меі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 85, 3; худо́е (c. 3 p. s. verb. subst.), 43, 2; худо̄не (acc.), 53, 21; 54, 7; 67, 21.

худо̄ве́нд — п. خداوند *Богъ*: худо̄ве́нде (c. izaf.), 101, 19, 20; худо́ве́ндо̄ (vocat.), 101, 17, 18, 19, 21; 100, 29.

худо̄гі́р — *несчастный*, 73, 18.

Худо̄до̄д — и. с. *Худододъ*, 61, 21.

хӯ, хӯh — основа наст. врем. глагола خواستن *хотѣть, желать*. Aorist. 1 p. s. хӯм, 29, 31; 30, 15, 33, 35; 37; 47, 4, 5, 7, 13, 15. Praes. 1 p. s. іхӯм, 22, 30; 43, 27; 45, 35; 82, 30, 85, 19; 97, 7; іхӯhум, 5, 28; 30, 10; 82, 32; c. negat. ні́хӯhум, 5, 27; ні́хӯмет (c. suff. obl. 2 p. s.), 47, 3; 2 p. s. і́хӯі, 20, 5; 31, 19, 21, 23, 25; 47, 18, 20; 50, 9, 11, 13; 103, 25; 3 p. s. і́хӯ, 70, 15; і́хӯhе, 29, 33; 1 p. p. і́хӯ'ім, 100, 27; 3 p. p. і́хӯн, 70, 16; і́хӯhен, 40, 10, 12.

хӯм — п. خودم *я самъ*, 21, 10; 22, 29; 27, 36; 30, 8; 34, 37; 35, 33; 45, 26; 65, 28; 68, 4; 70, 5; 72, 30; 73, 4, 6, 20, 22; 85, 25; 87, 2, 31, 33; хӯме (acc.), 28, 12; 30, 30; 35, 31; 37, 11; 38, 10, 14, 16; 41, 37; 43, 6, 34, 36; 59, 33; 63, 19, 21; 67, 9, 11; 73, 39; 74, 1; 80, 27; 81, 8, 10.

хӯм — а. قوم *народъ, родственники*; хӯмі (c. izaf.), 82, 6; хӯмӯні (plur. c. izaf.), 11, 30, 32.

хумі́рі — *добро*, 85, 35; 88, 9.

Хункӧр — и. с. *Хумкаръ*, 23, 16.

хумо́р — *краснаго цвѣта;* хумо́рі (c. i unit.), 67, 35.

хӯмӯн — п. خودمان *мы сами*, 21, 17, 19; хӯмӯне (c. 3 p. s. verb. subst.), 62, 36.

хӯн — основа наст. врем. глагола خواندن *читать, пѣть*. Imperat. 2 p. s. бе́хӯн, 101, 11; c. negat. ме́хӯн, 101, 29, 31. Aorist. 1 p. s. бе́хӯнум, 26, 10; 3 p. s. бе́хӯне, 5, 35; 3 p. p. бе́хӯнен, 88, 3. Praes. 3 p. s. і́хӯне, 70, 22.

хӯн — п. خان *ханъ*, 58, 20; хӯнем (c. suff. poss. 1 p. s.), 65, 20; хӯні (c. 2 p. s. verb. subst.), 73, 29; хӯнен (c. 3 p. p. verb. subst.), 65, 8.

Хӯналі́ — и. с. *Хунали*, 65, 10, 12, 28, 30; Хӯналіе (c. 3 p. s. verb. subst.), 65, 14.

хӯнд — основа прош. врем. глагола خواندن *читать, пѣть*. Praeter. 1 p. s. хӯндум, 16, 20. Imperf. 3 p. s. і́хӯнд, 83, 22.

хӯне́, хӯна́ — п. خانه *домъ*, 25, 31; 26, 18; 29, 24; 30, 9; 38, 10; 48, 35; 53, 35; 56, 1; 61, 36; 82, 33; 84, 23, 39; 86, 1; 99, 27; 101, 11; 103, 30; хӯне́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 30, 24; 43, 19; хӯне́с (c. suff. poss. 3 p. s.), 6, 9; 20, 14, 16; 50, 18.

хӯне́до̄рі́ — п. خانه‌داری *уходъ за домомъ, хозяйство*, 97, 18.

хӯне́-ке́н — п. خانه‌کن *разрушитель домовъ;* хӯне́-ке́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 28, 36; 30, 20, 21; 31, 37.

хӯні́ — п. خانی *ханскій*, 56, 6.

Хўнсо́р — *Хунсаръ*, названіе города и области, 35, 37; 100, 2.

хўр — основа наст. врем. глагола خوردن *ѣсть*. Imperat. 2 p. s. бу́хўр, 100, 30; хўре́і, 71, 16, 18; c. negat. не́хўр, 97, 38. Aorist. 1 p. s. хўру́м, 10, 35; 11, 1; бе́хўрум, 20, 15; 72, 21; 2 p. s. c. negat. не́хўрі 31, 2; 56, 37; 57, 2. 3 p. s. хўре́, 51, 26; бе́хўрелем (c. suff. obl. 1 p. s.), 16, 11; c. negat. не́хўрум (c. suff. obl. 1 p. s.), 50, 8; 3 p. p. хўре́инўн (c. suff. obl. 1 p. p.), 70, 16. Praes. 2 p. s. і́хўрі, 30, 25; 34, 33; 53, 5; 3 p. s. і́хўре, 29, 26; 40, 20.

хурбў́н — a. قربان *жертва*, 79, 24; хурбў́ні (c. izaf.), 95, 3, 4, 5, 38; 100, 7; хурбў́не (c. izaf.), 100, 8, 24, 35, 36, 37; 102, 38; 103, 1, 2, 3; хурбў́нет (c. suff. poss. 2 p. s.), 100, 10; 102, 15; 103, 6.

хўрд — основа прош. врем. глагола خوردن *ѣсть*. Praeter. 3 p. s. хўрд, 38, 15. Infinit. хўрде́ні (c. izaf.), 16, 10.

хурземо́р — п. خواهرزادهٔ مادر *сынъ тетки со стороны матери*.

хурмо́ — a. خرما *финикъ*, 11, 19; 102, 8; 103, 4.

Хурōсў́ — *Хорасанъ*, 86, 11.

хурў́н — a. قرآن *Коранъ*, 40, 15; хурў́ні (c. izaf.), 41, 34; хурў́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 26, 18; хурў́не (acc.), 61, 14; хурў́не ха́рден — *они поклялись Кораномъ*, 40, 9, 11; хурў́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 40, 15; хурўно́ (plur.), 21, 27, 29.

хурў́с — п. خروس *пѣтухъ*, 104, 9.

хурўсі́ — *красный платокъ*, 4, 21.

хурў́ш — п. خروش *волненіе, крикъ*; хурў́ші (c. i unitat.), 87, 11.

Хўршір — и. с. *Хурширъ*, 23, 14.

хўс — п. خودش *онъ самъ*, 20, 12; 63, 20; 79, 14; 82, 11; 83, 2; 86, 30, 32; хўсе (c. 3 p. s. verb. subst.), 64, 20, 28; 84, 28, 30.

Хусро́у — и. с. *Хосровъ*, 81, 7, 9.

хўт — п. خودت *ты самъ*, 16, 29; 21, 12; 24, 12; 29, 27, 32; 30, 26; 58, 7; 86, 21; 99, 28; 102, 28; хўте (acc.), 27, 32; 48, 22, 24; 56, 25, 27.

хўтўн — п. خودتان *вы сами*, 78, 30.

хушк — п. خشك *сухой; всецѣло*, 79, 7; 81, 7; 82, 26, 28.

хўші — п. خوشى *пріятность*; хўші́не (c. suff. poss. 1 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 72, 37.

хўшо̄ — п. خوشا *о какъ пріятно!* 95, 39.

хўшсо́ут — ап. خوشصوت *обладающій красивымъ голосомъ*: хўшсо́уті (c. izaf.), 61, 34.

Хыјōргōл — *Хыяргалъ*, названіе мѣста, 61, 31; 98, 1, 3.

хырс — п. خرس *медвѣдь*, 38, 34; хы́рсі (c. izaf.), 15, 30; 38, 11, 15, 17, 19, 24, 35; хы́рсі (c. i unitat.), 15, 32.

хыш — п. خويش *свой, родственникъ*; хышў́н (plur.), 82, 6.

хышті́ — п. خشتى *кирпичный*; *мѣсто изъ кирпичей*, 27, 31.

Ч.

чагмо́г — т. چقماق *кремень*, 102, 20.

чагмōгі́, чагмōгы́, чагмōкі́ — *кремневое ружье*, 21, 15; 34, 24; 48, 12.

чам — *поле*; ча́мі (c. izaf.), 9, 31.

чаңг — п. چنگ *коготь*, 4, 4.

чанд, ча́нді — п. چند *доколѣ, сколько?* 51, 19, 21, 23; 104, 11.

чап — п. چپ *лѣвый*, 16, 2; 29, 8; 78, 33.

чапеті́ — *рисунокъ*, 16, 14, 15, 17.

чапо́у — п. چپو *набѣгъ, грабежъ*, 29, 8.

чар — основа наст. врем. глагола چريدن *пастись*. Aorist. 1 p. p. бе́чарім 16, 33.

чарм — п. چرم *кожа*; ча́рмі (c. izaf.), 9, 32.

чарнідум — *я вскрикнулъ*, 51, 10.
чархау — п. چرخاب *мельница*, 17, 8, 10.
чевіл — *чевиль*, пахучая трава, 4, 34, 37, 39; 5, 29; 72, 2; 103, 14; чевілі (c. izaf.), 5, 3; 71, 26, 27, 29; чевіле (acc.), 5, 27; чевіле (c. 3 p. s. verb. subst.), 5, 10.
чевосе — *съ загнутыми краями*, 15, 35.
Чего — *Чега*, названіе мѣста, 61, 17, 19.
чего — *высокій холмъ, острая вершина*; чегоне (acc.), 51, 23; чего'ї (c. i unitat.), 74, 34.
Чеhві — *Чехви*, названіе лошади, 39, 33; 40, 7.
чекі чек — *капля за каплей*, 97, 12.
чекун — основа наст. врем. глагола چکانیدن *проливать каплями*. Praes. 3 p. s. ічекуне, 97, 12.
Чекун — *Чекунъ*, названіе мѣста, 28, 5.
чел — *рука отъ плеча до локтя; мышка*; челі (c. izaf.), 60, 1; челум (c. suff. poss. 1 p. s.), 63, 9; челет (c. suff. poss. 2 p. s.), 63, 8.
Челбор — *Чельбаръ*, названіе мѣста, 4, 8.
чем чем — *подъемъ*, 5, 23.
чембер — п. چنبر *кольцо, завитокъ*; чембер зеі — *онъ закрутился*, 5, 28.
чембері — *съ вытвистыми рогами*, 16, 22; 47, 14, 16.
чеңг — п. چنگ *коготь*, 88, 10; чеңгі (c. izaf.), 102, 26; долі бе чеңге (c. 3 p. verb. subst.), — *одинъ орелъ усѣлся*, 21, 9.
ченд, ченді — п. چند *доколѣ, сколько, какъ*, 5, 22; 34, 33; 53, 5; 57, 13; 60, 1; 67, 13, 15; 83, 36; 87, 35, 37.
чендор — п. چنار *чинаръ*, 4, 28; 25, 29; 35, 28; 61, 13; 70, 13; 71, 16, 18; 100, 1; чендорі (c. izaf.), 21, 23, 25; чендорі беhуні — *величиною съ палатку*, 83, 32.

чен — ? вер чент (c. suff. obl. 2 p. s.) кунум ноз — *зачѣмъ я буду тебя ласкать?* 5, 24.
чентері — *сколько!* 97, 34.
чер — основа наст. врем. глагола چريدن *пастись*. Praes. 3 p. p. ічерен, 97, 16, 18.
черік — п. چريك *пѣшее войско*, 70, 21; черікум (c. 1 p. s. verb. subst.), 57, 2.
черреh — *блескъ*; черреhі (c. izaf.), 101, 27.
Черрі — *Черри*, названіе мѣста; Черріе (c. 3 p. s. verb. subst.), 100, 13.
чеу, чеучевек — *извѣстіе*, 5, 15; чеуho (plur.), 100, 29.
чеш, чешм — п. چشم *глазъ*, 5, 7; 85, 31; 95, 25; чешм бе роh — *съ глазами, устремленными на дорогу, ожидающій*, 85, 5; ве чеш — *на глазъ! слушаю!* 97, 7; чешмі (c. izaf.), 24, 24; 71, 21; 79, 2, 4; 94, 39; 95, 4; 97, 8; чешмум (c. suff. poss. 1 p. s.), 16, 37; 17, 8, 10; 23, 16; 29, 27; 71, 23; 103, 22; чешмет (c. suff. poss. 2 p. s.), 95, 8; чешмуні (plur. c. izaf.), 95, 28; чешмунет (plur. c. suff. poss. 2 p. s.), 94, 39; 103, 18.
чешме — چشمه *источникъ*, 28, 1; 72, 17, 19; 83, 31; чешме'і (c. izaf.), 86, 13, 15, 31; чешмеho (plur.), 88, 4.
чі, че — п. چه *что? какой? что за? какъ!* 5, 9, 26; 6, 1, 3, 10; 15, 39; 27, 32; 30, 19, 23; 34, 23, 26; 35, 20; 38, 33; 42, 34; 45, 15; 46, 38; 47, 2, 11; 51, 37; 54, 1; 61, 40; 62, 32, 34; 64, 19, 21, 31; 67, 26; 73, 23, 25, 27; 83, 11, 13, 15, 26, 28; 85, 15; 86, 17, 19, 22; 101, 33; 102, 5; чіте — *что съ тобою?* 73, 9; чікорет — *развѣ твое дѣло?* 63, 7.
чі — п. چو *такъ какъ*, 88, 10.
чі — п. چو *подобно, какъ*, 4, 36; 5, 3, 4, 8; 6, 6; 9, 24; 11, 12, 14; 16, 29,

39, 40; 17, 8, 10; 25, 25, 27, 29; 29, 26; 31, 1; 37, 7, 15; 40, 26; 41, 26; 45, 27; 56, 31, 33; 64, 15, 17; 67, 23, 36; 70, 22; 71, 16, 18; 72, 2, 39; 73, 1, 16, 18, 38, 40; 74, 2, 3, 5; 79, 18; 81, 9; 82, 12, 22, 24, 34; 84, 4, 6, 13, 25; 85, 20, 34; 86, 2; 87, 6; 95, 7; 98, 5, 10, 12; 100, 34; 102, 15; 103, 18; 104, 3, 14, 16; чіт (c. suff. 2 p. s.), 17, 3.

чī — п. چیز *нѣчто*, 70, 11, 13.

чіг-вṓг — *скрипъ*, 9, 27.

чīд — основа прош. времени глагола چیدن *рвать, собирать.* Imperfect. 3 p. s. íчīд, 103, 35. Praeter. passivi 3 p. s. чīдá евíд, 1, 7.

Чікōхӯ́р — *Чикахуръ*, названіе мѣста, 43, 26; 78, 31, 33; 81, 2.

чіл — п. چل ' چهل *сорокъ*, 1, 3; 34, 27, 29; 97, 33.

чіл-ѓазí — п. چلگزی *величиною въ сорокъ метровъ*, 40, 19, 21.

чіл-гірíh — п. چلگره *въ сорокъ «колѣнъ»*, 79, 21, 23.

Чілóу — *Чилоу*, названіе мѣста, 85, 30.

чілферрé — *глуповатый*, 98, 4.

чілчілевӯ́рд — *чильчилєвурдъ*, трава съ хорошимъ запахомъ; употребляется отъ болѣзни глазъ, 5, 29.

чīн — основа наст. времени глагола چیدن *рвать, собирать*, Aorist. 1 p. s. бéчīнум, 95, 9; 1 p. p. чíнīм, бéчīнīм, 70, 3, 4. Praes. 1 p. s. c. negat. нíчīнум, 74, 10.

чін — *готовая основа, начало ткани*; чíне (c. 3 p. s. verb. subst.), 83, 9.

чінӯ́, чінӯ́н — п. چنان *таковой, такъ*, 15, 37; 73, 34, 36; 74, 7, 9; 84, 3, 5.

чір, чірṓ — п. چرا *зачѣмъ, почему?* 40, 23; 41, 31; 59, 32; 97, 29.

чīр — *стѣна*, 11, 5.

чірṓ — п. چراغ *свѣтильникъ*, 97, 24.

Чірṓг Алí — н. с. *Чирагъ-Али*; Чірōг Алíне (acc.), 53, 24.

чірōгӯ́н — п. چراغان *освѣщеніе*, 40, 18.

чірр — *крикъ, шумъ*, 22, 33; 61, 38; чíрре-чíрре — id., 9, 28.

чірріśшт — *крикъ*; чірріśшті (c. izaf.), 30, 18; 31, 12.

Чісмé — *Чисме*, названіе мѣста, 88, 6.

чīт — п. چیت *ситецъ*, 48, 21, 23.

чīтí — п. چیتی *ситцевый*, 30, 26.

чіхревӯ̄ні́ — *охотничество*, 17, 16.

чōвӯ́к — п. چابك *ловкій*, 58, 28.

чōг — п. چاق *здоровый*; *хорошо бьющій* (о ружьѣ), 23, 3; чṓгы̄ (c. i unitat.), 28, 37.

чōды́р — п. چادر *чадра, покрывало*; чōды́рі (c. izaf.), 56, 8.

чōк — п. چاق *здоровый, полный*; хаілӯ́н íкунум чōк — *я начиняю кальянъ*, 17, 7.

чōл — *бѣлолобый* (конь), 24, 20; 80, 36; 81, 1.

чōл — *очагъ*; чṓлум (c. suff. poss. 1 p. s.), 51, 12.

Чṓле-Маур — *Чолє-Мауръ*, названіе мѣста, 38, 13, 23.

Чōлéңг, Чолáңг — *Чаленгъ, Чєхарленгъ*, одно изъ двухъ главныхъ племенъ, на которыя дѣлятся Бахтіяры, 1, 3; 30, 31; 31, 4, 6; 53, 7; 54, 10; Чōлéңгі jōві́ — *извѣстный за Чаленгійца*, 20, 14, 16; 50, 18; Чōлеңгӯ́н (plur.), 29, 9; 53, 6, 14.

Чṓлі Ідíв — *Чали-Идивъ*, названіе мѣста, 45, 24.

Чṓлі Мунṓр — *Чоли-Муноръ*, названіе мѣста, 45, 26.

Чṓлі Телṓ — *Чоли-Тела*, названіе мѣста, 22, 31.

чōлчṓл — *бѣлолобый*, 11, 33.

чōп — п. چاپ *печатаніе*, 1, 9.

чōр, чṓртṓ — п. چار ' چهار *четыре*, 4, 15; 10, 34; 11, 16, 18; 15, 11, 13, 27; 17, 11; 20, 3; 21, 15; 26, 7, 9, 11, 13, 16, 17; 29, 39; 35, 28; 37, 15; 58, 17; 60, 11, 13; 63, 10; 67, 10; 71, 38; 74, 12; 85, 14; 97, 36; чōр бест

— *о четырехъ связкахъ* (ружье), 48, 12; 58, 18.

Чо̄р у Ḣефт — *Чоръ и Хефтъ*, т. е. *Чехарленгъ и Хефтленгъ*, два главныя племени Бахтіяровъ, 79, 2; 80, 33.

чо̄рбо̄ґі́ — *чарбаги, находящійся въ извѣстной платановой аллеѣ «Чехарбагъ» въ Исфаганѣ*, 81, 5.

чо̄рде́, чо̄рде́ḣ — п. چهارده *четырнадцать*, 84, 8; 97, 9, 11.

чо̄ре́ — п. چاره *средство*, 34, 26, 67, 26; чо̄ре́м (c. suff. obl. 1 p. s.), 58, 8; 85, 22.

чо̄речо́р — *четыре послѣдніе дня «большой сороковицы» (самое холодное въ году время)* — چلّهٔ بزرگ *и четыре первые «малой сороковицы»* چلّهٔ کوچك. *Въ это время (въ Февралѣ мѣсяцѣ), по примѣтамъ Бахтіяровъ, всегда бываетъ дождь*, 9, 30.

чо̄рпо̄ — п. چهارپا *четвероногій, лошадь*, 82, 30.

чо̄рсо́л, чо̄рсо̄ле́ — چهارساله *четырехлѣтній*, 16, 28, 29.

чо̄рчу́ — п. چهارچوب *носилки*, 57, 8.

чо̄ршáу — п. چادر شب *ночная палатка*, 83, 12.

чо̄ст — п. چاشت *полуденная пора, завтракъ*, 102, 33; чо̄сте (c. 3 p. s. verb. subst.), 26, 2.

чо̄т — *мелкіе камни*; чо́ті (c. izaf.), 11, 11, 13; чо̄то́не (plur. acc.), 9, 24.

Чо̄ті Ке'у́ — *Чоти-Кеу*, названіе мѣста, 29, 21.

чо̄шні́ — п. چاشنی *пистонъ*; чо̄шніḣо́ (plur.), 16, 37.

чӯ — п. جا *мѣсто*, 4, 13.

чу — п. چه *что?* 9, 17; 29, 23, 25; 31, 8; 51, 37; 54, 15, 17; 80, 35; 85, 11; 87, 24; 88, 16.

чӯ — п. چوب *палка, столбъ*, 16, 40; 35, 28; 48, 16; 74, 32; 99, 33; 104, 4; чӯ'і (c. izaf.), 99, 37; 100, 1, 2; чӯ'ī (c. i unitat.), 74, 30.

чул — *куча мелкихъ камешковъ*, 11, 7; 30, 8; чул-чу́л, 35, 32; чу́лі (c. izaf.), 4, 7.

чӯн — п. چون *какъ*, 36, 7.

чуну́ — п. چنان *таковой*, 57, 12.

чӯпі́ — *хороводъ: нѣсколько человѣкъ берутся за руки, образуютъ кругъ и играютъ*; чӯпі́ бéгі̄р — *заведи хороводъ*, 20, 17; 51, 7.

чура́ — *развратница*, до̄ чура́ — *мать развратница* (брань), 10, 36; 11, 2. 6.

чусу́ — *неспособный*, 31, 9.

чухо̄ — п. چوخه *плащъ*, 14, 9, 14; 29, 32; 84, 18, 20; чухо́м (c. suff. poss. 1 p. s.), 61, 16; чухо́т (c. suff. poss. 2 p. s.), 29, 27; 30, 26.

Ш.

шаḣі́д — а. شهيد *мученикъ*; шаḣі́дум (c. suff. obl. 1 p. s.), 10, 36.

шаḣр — п. شهر *городъ*; шáḣрі (c. izaf.), 73, 20, 22.

шамші́р — п. شمشير *мечъ*, 23, 9,

шарр — *нѣкоторое время, часокъ*, 53, 8.

шат, шатт — а. شطّ *водное мѣсто*; шáтті (c. izaf.), 72, 14; шáте (c. 3 p. s. verb. subst.), 67, 23.

шау — п. شب *ночь*, 11, 16; 13, 18, 20; 38, 24; 64, 26, 28; 74, 8; 97, 24; шáу'і (c. izaf.), 14, 12; 29, 11.

шауесту́н — п. شبستان *ночь, ночной мракъ*, 14, 15; 53, 37.

шаулі́з — *мѣсто ночевки*, 38, 19; шаулі́зі (c. izaf.), 47, 9.

шауло́р — п. شلوار *шальвары*, 30, 19; 37, 10; 41, 38; 67, 35; 70, 6; шауло́ре (c. izaf.), 73, 25, 27; шауло́ре (acc.), 4, 8, 10, 11, 13.

шауме́ḣ — п. شب مه *лунная ночь*, 29, 11, 14, 21; 30, 17, 25, 29.

шаур — *совѣщаніе*; шáурум (c. suff.

poss. 1 p. s.), кешéн — *ведутъ обо мнѣ совѣщаніе*, 27, 37; 28, 1.
шаурке́ш — *совѣтчикъ;* шауркешу́н (plur.), 27, 37; 28, 1.
шафт — *листъ дерева*, 15, 37.
не́шдім — *ты мнѣ не дозволилъ*, 53, 8.
шев — п. شب *ночь*, 30, 16; 72, 18, 20, 37, 39; 73, 1; 85, 3; 99, 24; 102, 40; шéвī (c. i unitat.), 85, 4.
шеh — *черный, суровый* (о зимѣ), 21, 6; 45, 35; 50, 5, 7; 51, 27; 52, 4; 54, 9; 72, 4; шеh íкунен — *они дѣлаютъ трауръ*, 36, 4.
шеhр-бéнд — شعر بند *стихотворецъ*, 29, 40.
шеіл — *легкая матерія*, шéілі (c. izaf.), 82, 34, 36.
шеіх — а. شیخ *шейхъ, старецъ*, 11, 34, 36.
шекéр — п. شکر *сахаръ тростниковый*, 102, 3.
Шекéр — и, с. ж. *Шекеръ*, 97, 17.
шеккí — ап. شکی *сомнительный;* шеккíе (c. 3 p. s. verb. subst.), 48, 13.
Шело́л — и. с. *Шелалъ*, 70, 17, 19; Шело́лі (c. izaf.), 69, 32; Шело́ле (acc.), 70, 8, 10.
шем — а. شمع *свѣча;* шéмі (c. izaf.), 5, 4.
шемо́л — а. شمال *сѣверъ, сѣверный вѣтеръ*, 5, 37; шемо́лі (c. izaf.), 4, 35; 5, 31, 33.
шемс — *шемсъ*, названіе ружья, 45, 27; шéмсі (c. izaf.), 45, 25; шéмсум (c. suff. poss. 1 p. s.), 47, 5, 7, 13, 15.
шемшíр — п. شمشیر *мечъ*, 11, 6; 21, 13; 38, 32; 70, 12, 14; 103, 28; шемшíре (acc.), 14, 10.
шемшо́д — п. شمشاد *букъ*, 82, 10.
Шеррá, Шеррáh, Шерро́ — *Шерра*, названіе лошади, 67, 11, 29, 31, 33, 34; Шеррáмеі (c. suff. poss. 1 p. s. vocat.), 67, 25.
шет — *сокъ растенія гина;* шéті (c. izaf.), 102, 3.
шеу — п. شب *ночь*, 30, 39; 84, 8; 85, 1, 25; 97, 9, 11.
ші — п. شوهر *супругъ*, 70, 18.
шікéст — основа прош. врем. глагола شکستن *ломать, ломаться*. Partic. perf. шікесте́, 35, 21; 43, 34.
шіко́л — п. شکار *охота, дичь*, 17, 12, 14; 20, 5; 23, 5; 43, 37, 39; 45, 32; 47, 18, 20; 48, 15; 50, 9, 11, 13; шіко́ле (c. 3 p. s. verb. subst.), 15, 22.
шíлі-шíк — *нездоровый;* шíлі-шíкум (c. 1 p. s. verb. subst.), 57, 1.
шіло́ — *красивый*, 48, 28.
шілӯпелу́ — *разстроенное здоровье*, 38, 31.
Шімбо́р — *Шимбаръ*, названіе мѣста, 4, 27; 11, 20, 22, 24; 72, 13.
шір — п. شیر *левъ*, 9, 29; 11, 12, 14; 20, 8; 30, 18; 31, 10; 54, 9; 102, 16; шíрі (c. izaf.), 14, 13, 16; 31, 7; 58, 17; шíре (acc.), 51, 10; 80, 27; шір вehíд — *льву подобный*, 31, 10.
шір — п. شیر *молоко*, 102, 3; шíрум (c. suff. poss. 1 p. s.), 48, 20; 100, 20; шíре (c. 3 p. s. verb. subst.), 25, 37; 101, 22.
шірбеhо́ — п. شیربها *плата за молоко* (выкупъ невѣсты), 79, 24; 97, 12; шірбеhо́те (c. suff. poss. 2 p. s. acc.), 5, 39.
шірíн — п. شیرین *сладкій; прѣсный (о водѣ), красивый, дорогой*, 25, 26; 51, 14; 60, 2; 83, 11; 102, 39; шірíнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 102, 1, 25, 30.
Шірíн — и. с. ж. *Ширинъ*, 4, 36; 97, 15.
шірíн-зеву́н — п. شیرین زبان *сладкорѣчивый;* шірíн-зеву́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 95, 40.
Шіро́з — *Ширазъ*, городъ, 50, 18; 58, 15; 63, 22; 95, 2, 37.
шíррі-шірр — *трескъ;* шíррі-шíррі (c. izaf.), 43, 38, 40.

Шīрý — *Ширу*, названіе мѣста, 72, 15.
Шīрýн — *Ширунъ*, названіе племени, 30, 34.
шīт-у-шóт — *похвальба*, 60, 12, 14.
шīх — а. شیخ *шейхъ, старецъ*, 43, 14; шíхум (c. suff. poss. 1 p. s.), 43, 12.
Шīх Алí — и. с. *Шейхъ Али*, 29, 40.
Шīх Ћусéі — и. с. *Шейхъ Хусейнъ*, 69, 35.
Шīх Мīр — и. с. *Шейхъ Миръ*; Шīх Мíреі (vocat.), 43, 27.
шіш — п. شش *шесть*, 29, 3; 41, 28.
шīшá — п. شیشه *стекло*, 42, 37.
шīшéк — *годовалая овца;* шīшéкі (c. izaf.), 30, 32.
шішпáр — п. ششپر *палица съ желѣзнымъ наболдашникомъ*, 23, 11.
шішхýн — *ружье съ шестью винтовыми нарѣзками на стволѣ*, 35, 31.
шкен — основа наст. времени глагола شکستن *ломать, ломаться.* Aorist. 2 p. s. c. negat. нéшкенī, 15, 37. Praes. 2 p. s. c. negat. нíшкенī, 59, 39; 3 p. s. íшкене, 4, 38.
шкінóд — основа прош. врем. глагола شکستن *ломать, ломаться.* Praeter. 3 p. p. íшкінóден, 68, 17.
нéішнум — *я не знаю* — نمی شناسم, 16, 38.
шō — п. شاه *шахъ, государь*, 58, 22; 79, 8.
шō ве шō — *vis à vis, насупротивъ;* шō ве шóте (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 101, 32.
шōд — п. شاد *веселый*, 43, 5; 74, 1; 88, 18.
шōдí — п. شادی *веселіе*, 3, 23, 28; 22, 38; 23, 2; 34, 34; 53, 6; 87, 18; 88, 2; 101, 26; 102, 6, 8, 40; шōдíм (c. suff. poss. 1 p. s.), 85, 12.
шōдí-кýн — п. شادی کن *веселящій;* шōдí-кýнум (c. suff. poss. 1 p. s.), 72, 28.

шōh — п. شاه *шахъ, государь*, 24, 16; 37, 7, 15; 53, 15, 17; шóhi (c. izaf.), 80, 24.
Шōh, Шō — *Шахъ*, названіе мѣста поклоненія, 3, 23, 25, 28; Шóhe (c. 3 p. s. verb. subst.), 3, 21.
Шōh Алí — и. с. *Шахъ Али*, 38, 36.
Шōh Беhмéн — и. с. *Шахъ Бехменъ;* Шōh Беhмéнем (c. suff. poss. 1 p. s.), 21, 16.
Шōh Келбалí — и. с. *Шахъ Келбали*, 53, 28, 34.
Шōh Худбедíн — *Шахъ Худбединъ*, названіе мѣста поклоненія; Шōh Худбедíне (dat.), 4, 20.
Шōh Сулеімýн — и. с. *Шахъ Соломонъ*, 97, 32.
шōh ве шōh — *vis à vis, насупротивъ*, 97, 25.
Шōhвó — *Шахва*, названіе мѣста, 37, 3, 5, 9; 42, 2.
шōhзōдé — п. شاهزاده *царевичъ*, 24, 16, 26, 30; 67, 29, 27; 80, 26, 37; 82, 13; шōhзōдеhó (plur.), 97, 24.
шōhí — п. شاهی *царскій; хорошій;* 23, 7; 56, 4; 60, 8; 70, 5.
шōhí — п. شاهین *соколъ*, 29, 26; 40, 26; 45, 28.
Шóhi Нецéф — и. с. *Шахъ Неджефа, т. е. Али*, 57, 11; Шóhi Нецéфе (c. 3 p. s. verb. subst.), 21, 30.
Шōhмýнгéшт — *Шахмунгештъ*, названіе мѣста поклоненія, 79, 7.
шōh-нішíн — п. شاهنشین *мѣстожительство шаха*, 71, 31, 33.
Шōhрýбéнд — *Шахрубендъ*, названіе мѣста поклоненія, 79, 9.
шōл — п. شال *шаль*, 43, 29; 54, 8; шóлі (c. izaf.), 21, 21; 23, 17; 29, 17; 29, 20; 31, 20; 97, 20; шóлум (c. suff. obl. 1 p. s.), 61, 39.
шōлló — а. ان شاء الله *если угодно Богу*, 16, 8.
шōх — п. شاخ *рогъ, вѣтвь;* шóхі (c. izaf.), 104, 5; шóхес (c. suff. poss.

3 p. s.), 16, 22; шо̆хбсе (plur. c. suff. poss. 3 p. s. acc.), 16, 25.

шукшу́к — *шуршаніе;* шукшу́кі (c. izaf.), 74, 16, 18.

шул — *хорошій, красивый;* 11, 8; 15, 20; 30, 4, 6; 37, 16; 39, 33; 73, 33—36; шу́лі (c. izaf.), 30, 19; 73, 29, 31; шу́лей (vocat.), 85, 29; шу́лӣ (c. 2 p. s. verb. subst.), 30, 19; шулу́ні (plur. c. izaf.), 85, 39.

шулшу́л — *красивый; молодецъ;* шулшу́л куне́ — *онъ красиво ходитъ,* 53, 29, 35; 60, 3, 5; 82, 3, 5, 17; шулшу́л бе́керд — *онъ красиво прошелъ,* 82, 15; шулшулу́не (plur. c. izaf.), 3, 26, 27; 4, 6.

шулу́h — *безпорядокъ;* шулу́hе (c. 3 p. s. verb. subst.), 74, 16.

шӯм — а. شام *вечеръ, ночь;* шу́мӣ (c. i unitat.), 86, 26, 28.

шумо̆р — основа наст. врем. глагола شمردن *считать.* Aorist. 1 p. s. шумо̆рум, 16, 23. Praes. 3 p. s. c. negat. нішумо̄ре, 13, 12; 21, 14.

шӯн — *пастухъ;* шу́ні (c. izaf.), 74, 30, 32; шу́не (c. 3 p. s. verb. subst.), 4, 18.

шӯн, шуне́ — *плечо, лопатка,* 17, 16; 63, 13; шу́ні (c. izaf.), 27, 35; 64, 32; 65, 18; шу́нум (c. suff. poss. 1 p. s.), 45, 17; 53, 31; 56, 26; шу́нете (c. suff. poss. 2 p. s. et 3 p. s. verb. subst.), 97, 35; шу́нес (c. suff. poss 3 p. s.), 83, 20; шу́несун (c. suff. poss. 3 p. p.), 65, 8.

шунд — *онъ дернулся, дѣлалъ движеніе.*

і̂шӯне — *онъ дергáется, качается,* 64, 21; 84, 6.

шӯр — основа наст. врем. глагола شستن *мыть.* Imperat. 2 p. s. бе́шӯр, 82, 25, 27; 2 p. p. бе́шӯрін, 86, 40.

шӯр — п. شور *шумъ, безпорядокъ; плачъ;* шӯр зене́н — *они тѣснятся,* 73, 26; шӯр і̂зенӣ — *ты плачешь,* 87, 23.

Шургене́ — н. с. *Шургене,* 67, 22.

шурк — а. شكر *благодарность,* 67, 21; шу́ркі (c. izaf.), 67, 19.

шурреуедо̆р — *отдѣланный ремешками,* 50, 14; 58, 11, 15.

шуст — основа прош. врем. глагола شستن *мыть.* Praeter. 1 p. s. шу́стум, 65, 27.

шуту́р — п. شتر *верблюдъ,* 103, 38, 39; шуту́рӣ (c. i unitat.), 104, 12.

шушд — основа прош. врем. глагола شستن *мыть.* Praeter. 3 p. s. шу́шдес (c. suff. obl. 3 p. s.), 82, 24.

Шуште́р — городъ *Шуштеръ,* 3, 5, 7, 9, 11; 23, 4; 43, 7; 58, 8; 101, 23; Шуште́ре (acc.), 3, 3.

Шуштері̂ — *Шуштерецъ,* 3, 20, 22.

РУССКІЙ УКАЗАТЕЛЬ

къ словарю третьей части „Матеріаловъ для изученія персидскихъ нарѣчій“.

Буква *a* при цыфрѣ означаетъ первый столбецъ на страницѣ, буква *b* — второй.

А.

амбаръ 114^{a}.
амбра 114^{a}.
ангелъ 155^{a}.
арабская лошадь 114^{b}.
арабскій 114^{b}.
архалукъ 114^{a}, 163^{b}.
атласный 181^{a}.

Б.

бадинжанъ 121^{b}.
базаръ 120^{a}.
базаръ прекратить 120^{a}.
баня 142^{b}.
барабанъ 175^{b}.
баранъ годовалый 147^{b}.
баранъ горный 166^{b}.
баранъ горный съ разлатыми рогами 164^{b}.
баранъ желтый 139^{b}.
бараны (10—100) 136^{b}.
бархатный 154^{b}.
бархатъ 154^{b}.
барыня 118^{b}, 180^{b}.
башка 148^{a}.
башмакъ 147^{a}.
башня 121^{b}, 159^{a}.
баю-баю 113^{b}, 153^{b}. 154^{a}.
бедро 170^{b}.
безвкусный 119^{a}.
безобразіе 153^{a}.
безпорядокъ 167^{b}, 190^{ab}.
безсильный 162^{a}.
безстыжій 118^{b}.
безъ 118^{b}.
берегъ 121^{b}, 153^{a}.
бесѣда 129^{b}.
билетъ 165^{b}.
бить 131^{a}, 139^{b}, 140^{a}.
благодарность 190^{b}.
блеяніе 153^{a}.
блескъ 116^{a}, 170^{b}, 174^{b}, 185^{b}.
блестѣть 116^{a}, 117^{a}, 132^{b}.
блестящій 177^{b}.
блондинъ 144^{a}.
блюдечко 159^{b}.
блюдо 134^{b}.
богатство 130^{a}.
Богъ 142^{a}, 183^{a}.
бодрствующій 119^{a}.
боевой 136^{a}.
боецъ 134^{b}.
Боже! 120^{b}.
бой 134^{a}.
бокъ 129^{a}, 152^{a}
боль 129^{b}, 131^{a}.
боль въ костяхъ 119^{b}.
больной 119^{a}, 131^{a}.
большій 126^{b}.
большой 121^{a}, 125^{b}.
болѣзненность 131^{a}.
болѣе 119^{a}.
болѣть 129^{b}, 169^{a}.
борзая собака 177^{b}.
борода 169^{b}.
бояться 176^{b}.
браво! 155^{a}.
браслетъ 165^{b}.
братство 150^{a}.
братъ 117^{b}, 125^{a}, 150^{a}.
брать 127^{b}, 139^{a}, 174^{a}.
бродъ 128^{b}.
бронзовый 119^{a}.
бросать 123^{a}, 124^{a}.
бросаться 139^{b}, 140^{a}.
бросить 146^{b}.
бросить тяжести 120^{a}.
броситься впереди 161^{a}.
буйволъ 128^{a}.
букетъ 129^{a}.
букъ 188^{a}.
буланый 161^{a}.
бумъ (звукъ) 129^{a}.
бунтовщикъ 146^{b}.
буравъ 156^{b}.
бурдюкъ 155^{a}, 178^{a}, 181^{a}.
бурлить 164^{b}.
бурый 121^{b}.
быкъ 128^{a}.
быстрая лошадь 116^{b}.
быстро 135^{b}.
быстрый 178^{a}.
бытіе 118^{b}.
бытіе и небытіе 118^{b}.
бытіе мусульманиномъ 159^{a}.
бытіе старостою 147^{a}, 149^{a}.
быть 117^{a}, 118^{b}, 119^{b}, 120^{b}, 121^{a}, 124^{b}, 125^{a}. 138^{a}.
быть удалену 180^{a}.
бѣгущій по слѣдамъ 164^{b}.
бѣдный 159^{a}, 179^{a}.
бѣлолобый 186^{b}.
бѣлый 113^{b}, 139^{a}, 143^{a}, 144^{a}, 145^{b}, 146^{a}, 161^{a}, 173^{a}.

В.

важный 178^{b}.
валяльщикъ войлоковъ 160^{b}.
варить 164^{b}.
вдвое 135^{a}.
вдова 118^{b}.
вдругъ 161^{b}.
величиною въ 40 метровъ 186^{a}.
величиною съ палатку 185^{a}.
величіе 121^{a}.

вельможа 121^{a}.
верблюдъ 190^{b}.
веревка круглая 149^{a}.
веревка широкая 124^{a}.
верхнее платье 182^{a}.
верхняя одежда 180^{a}.
верховая ѣзда 173^{b}.
верховой 173^{ab}, 174^{b}.
верхомъ сѣсть 173^{ab}, 174^{b}.
верхушка 126^{ab}, 129^{a}.
верхъ 115^{b}, 120^{a}.
вершина 115^{b}, 126^{a}, 172^{a}.
вершина горная 153^{b}.
вершина острая 185^{a}.
веселіе 189^{a}.
веселый 189^{a}.
веселящій 189^{a}.
весна 117^{a}, 120^{a}.
весною 117^{a}.
вести совѣщаніе 188^{a}.
вечеръ 165^{b}, 190^{a}.
вещи серебряныя 162^{b}.
вздохнуть 163^{b}.
вздохъ 163^{b}.
взмахнуть 115^{b}.
взмахнуть крыльями 120^{a}.
взыскивающій должное 142^{a}.
видимость 132^{b}.
видъ 132^{b}.
видѣть 119^{a}, 124^{a}, 132^{a}.
vis à vis 189^{ab}.
винтомъ идти 165^{b}.
влага 159^{b}.
влагой быть пропитану 159^{b}.
владѣніе 156^{b}, 158^{a}.
владѣтель 171^{b}.
влажный 175^{b}.
властелинъ 166^{b}.
вмѣстѣ 143^{a}.
вмѣщающій 300 меновъ 174^{a}.
внезапно 161^{b}.
внизу 141^{a}.
внизъ 153^{a}.
вникать 129^{b}.
вновь 132^{a}, 162^{b}.
внѣшній 119^{a}.
вода 115^{a}, 131^{a}.
вода, которая собирается отъ дождя 143^{b}.
вода, образующаяся изъ снѣга 116^{a}.
вода подгорная 160^{a}.
вода прозрачная 140^{a}.
вода розовая 128^{b}.
вода стоячая 155^{a}.
вода холодная 172^{b}.
водное мѣсто 187^{b}.
водоворотъ 165^{b}.
водопроводъ 147^{a}.
водою прыскать 115^{a}.
воду дать 147^{b}.
воду лить 115^{a}.
воду лить на очагъ 115^{a}.
воду отводить 137^{a}.
водяная мельница 164^{a}.
вожатый 129^{b}, 136^{b}, 172^{a}.
воздать 142^{a}.
воздаяніе 133^{b}, 176^{b}.
воздерживаться 164^{b}.
воздухъ 142^{a}.
возможность 155^{a}.
возстаніе 180^{a}.
воинственный 136^{a}.
войлокъ 152^{a}.
войлочный плащъ 152^{a}.
война 135^{b}, 136^{a}.
войско 152^{b}, 153^{a}, 174^{a}, 177^{a}.
войско пѣшее 185^{b}.
войсковой 152^{b}.
вокругъ 127^{a}.
волдырь 167^{a}.
волкъ 129^{a}.
волненіе 138^{a}, 184^{a}.
волоокій 128^{a}.
волосокъ 161^{a}, 177^{b}.
волосъ 156^{b}.
волъ 124^{a}.
вопросъ 167^{a}.
воркованіе 162^{a}.
воровать 135^{a}.
воровство 135^{a}.
вороной 147^{b}.
воронъ 148^{a}.
ворота 130^{b}.
воръ 134^{b}.
воспоминаніе 146^{b}.
восхвалять 161^{a}.
вотъ! 144^{a}, 145^{a}, 146^{b}.
вотъ мы! 145^{b}.
впереди 160^{b}.
впередъ идти 136^{b}.
врагъ 135^{b}.
врачъ 142^{a}, 175^{a}.
вращаться 126^{ab}, 127^{a}.
вращеніе 130^{a}.
время 122^{a}, 125^{b}, 137^{a}, 140^{a}, 155^{a}, 157^{a}.
время долгое 133^{a}, 155^{a}.
время нѣкоторое 187^{b}.
врозь 143^{a}.
всадники 152^{b}.
всадникъ 116^{a}, 173^{ab}, 174^{b}, 177^{a}.
всадникъ на бѣлой лошади 161^{a}.
все 143^{a}.
всегда 143^{a}.
всецѣло 184^{b}.
все что 143^{b}.
вскрикнуть 185^{a}.
вставать 149^{b}, 181^{b}.
вступившій въ 4-й годъ 166^{a}.
вступившій въ 9-й годъ 166^{a}.
всѣ 143^{a}.
всюду 143^{b}.
всякій 143^{ab}.
всякій кто 143^{b}.
вторично 134^{b}.
входъ 131^{a}.
вчера 135^{b}.
въ 116^{a}, 122^{a}, 123^{b}, 124^{b}, 130^{b}, 138^{a}, 139^{a}.
въ сорокъ колѣнъ 186^{a}.
въ то время какъ 148^{a}.
въ этомъ году 145^{b}.
вы 146^{a}.
вы сами 184^{b}.
выгнать 130^{b}.
выдѣлывающій гиве 127^{a}.
выздоровѣть 144^{b}.
вызывающій на бой 134^{b}.
выкрашенный на половину 161^{a}.
вымѣрять 125^{b}.
вымя 129^{a}.
вырывать 148^{ab}.
высокая гора 132^{a}.
высокая гора, стоящая отдѣльно, съ двухъ сторонъ которой вода 165^{a}.
высокій 121^{a}.
высокій очень 120^{a}.
высокій холмъ 185^{a}.
высматривать 166^{b}, 171^{b}.
выстрѣлить 118^{a}.
высь неприступная 141^{a}.
вытянуться 136^{a}.
выя 161^{b}.
вьюкъ 120^{a}.
вьючить 120^{b}.
вьючиться начинать 131^{b}.
вѣдь 149^{b}.
вѣра 121^{a}.
вѣрность 118^{a}.
вѣрный 170^{a}.
вѣсть 142^{a}.
вѣсы 177^{a}.
вѣтвь 189^{b}.
вѣтеръ 119^{b}.

вѣтеръ сѣверный 188a.
вѣтка 153a.
вѣтряный 119b.

Г.

газель 163b.
галунъ 174a.
гвоздика 157a.
гвоздь 157a.
гдѣ? 152a.
гелимъ, родъ ковра 153a.
генералъ 171a.
гипс 127a.
гипс выдѣлывающій 127a.
гиря 172a.
глава 114a.
гладить 157b.
гладкая гора, на которую трудно подняться 175b.
гладкій 142a.
гладкое мѣсто 139b.
гладкое мѣсто, на которомъ сѣютъ рисъ 166b.
глаженіе 177b.
глазами какъ звѣзды обладающій 139a.
глазъ 176b, 185b.
гласъ 137a.
глашатай 137a.
глотка 126b, 161b.
глуповатый 186a.
глухой 147a, 148b.
гнать 170ab.
гнѣвъ 180a.
гнѣздо 154a.
говореніе 126a.
говорить 128ab.
говорящій непонятно 147b.
говорящій неправду 147b.
годовалая овца 147b, 189a.
годовалый баранъ 147b.
годовалый жеребенокъ 151a.
годъ 172a, 174b.
годъ прошлый 166b.
голова 172a.
головной платокъ 127a, 155b.
головныя украшенія 127b.
голову поднимать 172a.
голодъ 129b.
голосъ 113a.
голубенокъ 148a.
голубой 149a.
голубь 148a.
голый 154a.
гора 150b.
гора высокая 132a.
гора высокая, стоящая отдѣльно, съ двухъ сторонъ которой вода 165a.
гора гладкая, на которую трудно подняться 175b.
гордый 178b.
горе 117a, 118b, 125b, 133b, 138b, 154a.
горестный 132b.
горло 126b.
горная вершина 153b.
горная охота 151a.
горная равнина 157a.
горная тропинка 178b.
горный 131a, 151a.
горный баранъ 166b.
горный баранъ съ разлатыми рогами 164b.
горный уступъ 139a.
городъ 187b.
гороскопъ 177b.
горсть 159a.
горѣть 175a.
господинъ 157a, 163ab, 171b.
госпожа 180b.
гостепріимный 156b.
гостиная 154a.
гость 155b.
государь 166b, 189ab.
готовая основа 186a.
грабежъ 184b.
граната (фруктъ) 114a, 162a.
граница 142a, 172b.
грецкій орѣхъ 127b.
грива 146b.
громкій 121a.
груда камней 116a.
грудь 115b, 124a, 165b, 174a.
грѣхъ 130b.
грязь 127a.
губа 153a.
гулять 126b, 133a.
гумно 181a.
густой дымъ 135a.

Д.

давать 129b, 133b.
далекій 133a.
далеко 164b.
даль 133a.
дань 119b.
даровать 122a.
дарственный 166a.
дать воду 147b.
дать имя 161a.
два 132a, 134b.
дверка 131a.
дверь 130b, 131a.
дверь желѣзную имѣющій 131a.
движеніе дѣлать 190b.
двинуть 115b.
двойной 135a.
дворъ 113b, 143a.
двухлѣтній 135b.
двухлѣтній жеребенокъ 162b.
двухлѣтняя лошадь 162a.
двухствольный 135a.
двухцвѣтный 135b.
девятилѣтній 162b.
девять 162b.
день 170a.
деньги 165b.
дергаться 190b.
деревня 130a.
дерево 133a, 134a.
дерево арзанъ 114b.
дерево джазъ 137a.
дерево кельхунгъ 148a.
дерево, которое приводитъ въ движеніе верхній камень мельницы 155a.
дерево норбендъ 162a.
дерево орѣховое 127b.
дерево перзинъ 165a.
дерево сидръ 152a.
деревянная ступа 174a.
держать 134ab.
десять 130a.
джигитовать 119b, 124b.
джигитовка 119b.
дикая мята 165b.
дирхемъ 133a.
дискъ 152b.
дитя 118b, 170a, 177a, 178a.
дичь 157a, 188b.
длинный 121a, 133a.
для 115b, 117b, 173a.
до 116a, 122a, 124b, 177a.
добро 182b, 183b.
доброе дѣло 181b.
добрый духъ 165a.
доводить 168b.
довольный 169b.
довѣріе 121a.
довѣсокъ 166b.
дождить 125a.
дождь 120b.
дозволеніе 145a.
дозволенный 142a.

дозволять 144ᵃ, 188ᵃ.
дойка 135ᵃ.
доить 135ᵃ.
доколѣ 184ᵇ, 185ᵃ.
долбить 177ᵃ.
долгій 133ᵃ.
долгое время 133ᵃ, 155ᵃ.
должное 142ᵃ.
доля 115ᵇ, 159ᵇ.
дома разрушающій 117ᵇ.
домъ 117ᵇ, 121ᵇ, 157ᵇ, 183ᵇ.
допускать 144ᵃ.
дорога 167ᵇ, 168ᵃ, 169ᵇ 172ᵃ.
дорогой 113ᵃ, 127ᵃ, 188ᵇ.
доска, которая кладется на столбъ палатки 175ᵇ.
доставлять 168ᵇ.
достаточно 118ᵃ.
достигать 168ᵇ.
достояніе 154ᵇ, 158ᵃ.
дочь 135ᵃᵇ.
драгоцѣнный камень 135ᵇ, 137ᵃ.
дрова 144ᵃ.
дрожать 153ᵃ.
другой 132ᵇ.
другъ 135ᵇ, 146ᵇ, 169ᵃ.
другъ друга обнюхать 120ᵇ.
дубина 129ᵃ.
дума 180ᵃ.
дурное дѣло 153ᵃ.
дурное имя 181ᵇ.
дурной 116ᵇ, 153ᵇ.
дурной крови 135ᵇ.
духъ добрый 165ᵃ.
духъ злой 132ᵃ, 163ᵇ.
душа 137ᵇ.
дымъ 132ᵃ.
дымъ густой 135ᵃ.
дыня 181ᵃ.
дыра 173ᵇ.
дырочка 131ᵃ.
дѣвушка 135ᵃᵇ.
дѣйствіе 150ᵇ.
дѣлать 148ᵇ, 151ᵇ, 174ᵇ.
дѣлать движеніе 190ᵇ.
дѣлать мрачнымъ небо 130ᵇ.
дѣлать трауръ 188ᵃ.
дѣлаться 122ᵇ, 124ᵇ, 162ᵇ.
дѣлежъ 171ᵃ.
дѣлить 115ᵇ.
дѣло 150ᵇ, 157ᵇ.
дѣло доброе 181ᵇ.
дѣло дурное 153ᵃ.
дѣло правое 171ᵃ.
дѣловой 150ᵇ.
дѣтеныш 176ᵇ.
дѣти 115ᵃ.
дядя 144ᵇ, 177ᵇ, 182ᵃ.

Е.

европейскій 179ᵃ.
еси ты 145ᵃ.
если 138ᵇ.
если угодно Богу 189ᵇ.
есмы мы 145ᵇ.
есмь я 154ᵇ, 179ᵃ.
есте вы 144ᵃ, 145ᵇ.
есть онъ 138ᵃ, 143ᵃᵇ.
еще 119ᵇ, 132ᵇ.

Ж.

жалоба 126ᵇ.
жаловаться 165ᵇ.
жалить 143ᵃ.
жалость 182ᵇ.
жаль! 142ᵃ.
жарить 117ᵇ.
жаркое 147ᵇ.
жаръ 126ᵃ.
жатва 133ᵃ.
желаніе 151ᵇ, 159ᵃ, 175ᵇ, 176ᵃ.
желаніе стать набольшимъ 116ᵃ.
желанное 159ᵃ.
желать 182ᵃᵇ, 183ᵃ.
желтый 139ᵃ.
желтый баранъ 139ᵇ.
желудь 117ᵃ.
желчь 139ᵃ.
жемчугъ 159ᵃ.
жемчужная раковина 170ᵇ.
жена 140ᵃ, 141ᵃ.
жена начальника племени и всякаго вельможи 118ᵇ.
женихъ 130ᵃ.
женскій 140ᵇ.
женское сѣдло 176ᵇ.
женщина 140ᵃ.
женщины молодыя 165ᵃ.
жены 142ᵇ.
жеребенка скинуть 118ᵃ, 152ᵃ.
жеребенокъ 152ᵃ.
жеребенокъ годовалый 151ᵃ.
жеребенокъ двухлѣтній 162ᵇ.
жертва 159ᵇ, 184ᵃ.
жечь 175ᵃ.
живой 141ᵃ.
животъ 162ᵃ.
живущій на границѣ 172ᵇ.
живущій съ племенемъ 145ᵇ.
живъ пока ты былъ 118ᵇ.
живымъ быть 178ᵃ.
жизнь 137ᵇ, 141ᵃ.
жилистый 168ᵃ.
жилище 117ᵇ, 121ᵇ, 122ᵃ, 156ᵃ.
жилище, выстроенное наскоро 148ᵇ.

З.

за 115ᵇ, 139ᵃ.
забирать вправо 170ᵃ.
заблестѣть 164ᵃ.
завернуться кольцомъ 180ᵇ.
завести хороводъ 187ᵇ.
завитокъ 185ᵃ.
заволакивать небо 130ᵇ.
завтра 174ᵇ.
завтракъ 187ᵃ.
завѣса 164ᵇ.
завѣщаніе 122ᵃ.
задержанный 158ᵃ.
задній 167ᵇ.
задушеніе 177ᵇ.
задушить 177ᵇ.
задъ 132ᵇ, 135ᵃ, 165ᵃ, 167ᵃ, 178ᵇ.
заживать 175ᵇ.
зажигать 176ᵃ.
заклинаніе 116ᵃ.
заклинать 116ᵃ.
заковывать въ цѣпи 139ᵃ.
закрутить 131ᵃ.
закрутиться 185ᵃ.
закручивать 123ᵃ.
зала открытая 113ᵇ.
зала съ колоннами 177ᵇ.
залогъ 127ᵇ.
залохматиться 124ᵃ.
замѣститель 137ᵃ, 162ᵃ.
занятіе 149ᵃᵇ.
запаха пріятнаго 114ᵃ.
запахъ 120ᵇ.
запахъ пріятный 114ᵃ.
заподозрить 125ᵇ.
запрещенный 142ᵇ, 181ᵃ.
запутаться 181ᵃ.
зарычать 152ᵇ.
засада 148ᵃ.
заселенный 163ᵃ.
засѣданіе 155ᵇ.
затрещать 145ᵃ.
зачѣмъ? 186ᵃ.

звать 121^{a}.
звуки музыки 175^{a}.
звукъ (бумъ) 129^{a}.
звукъ 171^{b}.
звукъ издавать 168^{b}.
звѣзда 139^{a}, 174^{a}.
звяканье 136^{b}.
зданіе 114^{a}.
здоровый 186^{b}.
здоровье разстроенное 188^{b}.
здравіе 172^{a}.
здѣсь 145^{b}, 146^{a}.
зеленый 171^{a}.
зелень 171^{a}.
зелень келеусъ 148^{a}.
земельная собственность 156^{b}.
земля 127^{a}, 140^{a}, 141^{a}.
земля каменистая 167^{b}.
земной поклонъ 174^{b}.
зима 140^{a}, 141^{a}.
зимовка 126^{a}.
зимовки касающійся 126^{a}.
зло 116^{b}.
злой 116^{a}, 161^{a}.
злой духъ 132^{a}, 163^{b}.
злополучный 161^{a}.
злословить 159^{b}.
злословіе 159^{b}.
злосчастіе 116^{b}.
змѣя 158^{a}.
знакъ 161^{b}.
знаніе 154^{b}.
знатный 136^{a}.
знать 135^{a}, 146^{a}, 189^{a}.
зовъ 121^{a}, 171^{b}.
золотая монета 114^{b}.
золото 139^{a}, 175^{b}, 176^{a}.
золотой 139^{ab}, 140^{b}, 176^{a}.
золотыя и серебряныя цѣпи, которыя женщины носятъ на шеѣ 114^{a}.
зонтикъ 174^{b}.
зубецъ 130^{b}, 157^{a}.
зубъ 129^{b}, 130^{b}.
зять 130^{a}.

И.

и 122^{b}, 124^{b}, 179^{a}.
ива 118^{b}.
игла 173^{b}.
игра 119^{b}.
играть 119^{b}, 124^{b}.
играть на музыкальномъ инструментѣ 174^{b}.
игрокъ 120^{a}.
идти винтомъ 165^{b}.
идти впередъ 136^{b}.
идущій 168^{a}.
избавиться 137^{b}.
известь 125^{b}.
извѣстіе 142^{a}, 180^{a}, 185^{b}.
извѣстный за 146^{b}.
извѣщать 159^{a}.
извѣщенный 180^{a}.
издавать звукъ 168^{b}.
издержки 181^{a}.
изжаренный 147^{b}.
измѣнить цвѣтъ 167^{b}.
измѣрять 164^{b}.
изогнутый 180^{b}.
изъ 138^{b}, 139^{b}, 140^{b}.
икра ноги 176^{a}.
или 146^{b}.
или-или 146^{b}.
именно здѣсь 143^{a}.
именно тамъ 143^{b}.
имущество 154^{b}.
имя 161^{a}.
имя дать 161^{a}.
имя дурное 181^{b}.
имѣть 134^{ab}.
имѣть покой 153^{b}.
имѣющій высокую шею 126^{a}.
имѣющій дѣтеныша 176^{b}.
имѣющій желѣзную дверь 131^{a}.
имѣющій колыбель 175^{a}.
имѣющій на головѣ платокъ, развѣвающійся по вѣтру 127^{a}.
имѣющій прекрасную саблю 125^{b}.
имѣющій прозументы 171^{b}.
имѣющій прямой кинжалъ 125^{b}.
имѣющій стадо 167^{b}.
имѣющій черныя колѣнки 141^{b}.
индивидуумъ 160^{b}.
иновѣрецъ 147^{b}.
инструментъ музыкальный 174^{b}.
искать 137^{b}.
искусникъ 169^{a}.
искусство 166^{a}.
истина 142^{a}.
источникъ 115^{a}, 178^{a}, 185^{b}.
источникъ, у котораго растетъ трава 133^{a}.
исцѣленіе 113^{b}.

К.

каждый 143^{b}.
какой? 150^{b}, 185^{b}.
какъ 149^{b}, 185^{ab}, 187^{b}.
какъ хорошъ! 158^{a}.
кальянъ 180^{a}.
кальянъ начинять 186^{b}.
каменистая земля 167^{b}.
каменистое мѣсто 139^{b}.
каменная преграда 172^{a}.
каменный 116^{a}.
камень 116^{a}, 172^{a}.
камень драгоцѣнный 135^{b}, 137^{a}.
камешекъ 169^{a}.
камешки мелкіе 169^{a}.
камней груда 116^{a}.
камнетесъ 151^{b}.
камни мелкіе 187^{a}.
камфара 150^{b}.
капля за каплей 185^{a}.
каплями проливать 185^{a}.
каплями течь 178^{a}.
караван-серай 150^{b}.
караванъ 150^{b}, 182^{b}.
караулъ 152^{b}.
караульный 165^{a}.
каркать 135^{b}.
карманъ 136^{b}.
карманъ поясной 149^{b}.
кафтанъ 150^{b}.
качать 137^{b}.
качаться 190^{b}.
качество 174^{a}.
келькитъ, снарядъ для тканія ковровъ 148^{a}.
кинжаловидный 180^{b}.
кинжалъ 180^{b}.
кинжалъ прямой 147^{a}.
кинжалъ прямой имѣющій 125^{b}.
кинуться 160^{b}.
кипарисъ 170^{b}, 171^{a}.
кипѣніе 138^{a}.
кипѣть 138^{a}.
кирпичный 184^{b}.
кислое молоко 158^{a}.
китайскій 181^{a}.
кладбище 182^{a}.
кладовая 153^{b}.
класть 144^{a}, 160^{ab}.
клещи 128^{a}.
клокотать 138^{a}.
клѣтка 181^{b}.
клясться 116^{a}, 147^{a}, 181^{a}.

клясться Кораномъ 184[a].
клятва 116[a], 147[a], 181[a].
кобыла 158[b].
кобыла арабской крови 122[b].
коварство 144[a].
коверъ 179[b], 182[a].
когда 149[b].
когда? 147[b].
когда либо 143[b].
коготь 184[b], 185[a].
кожа 167[a], 184[b].
кожу сдирать 128[a].
козелъ 121[a].
козленокъ 177[a].
козленокъ нѣсколькихъ дней 118[b].
кокетство 161[b].
колокольчикъ 140[b].
колыбель 175[a].
колыбельная пѣсня 154[a].
колыхать 146[a].
кольцо 180[b].
кольцо, которое бахтіарскія женщины продѣваютъ въ носъ 182[a].
кольцо, которымъ дуло ружья прикрѣпляется къ ложу 118[a].
кольцомъ завернуться 180[b].
колѣнки черныя имѣющій 141[b].
колѣно 141[b], 157[b].
колючка 144[b], 182[b].
колючки по низу палатки 164[b].
комната 179[a].
комната для новобрачныхъ 129[b], 131[a].
конецъ 133[a], 151[a].
конецъ платка 127[a].
конь 173[b].
конюшня 175[a].
копать 148[ab].
копье 160[b].
Кораномъ клясться 184[a].
Коранъ 184[a].
корень 114[b], 169[b].
корзина 170[b].
корзина для переправы 117[a], 136[a].
корица 144[a].
короткій 152[b].
короткошерстый 152[b].
коса у женщины 164[b].
коснуться 181[a].
косоповязывающій 147[b].
кости переднихъ и заднихъ ногъ барана 127[a].
кость 143[a].
котелъ 132[b].
который 149[b].
кофточка 161[a].
край 120[a], 124[a], 130[b], 153[a].
красиво ходить 190[a].
красивый 155[a], 161[b], 171[a], 188[b], 190[a].
красивымъ голосомъ обладающій 184[b].
красить 167[b], 169[a].
краска 168[b].
краснаго цвѣта 153[b], 183[b].
красная матерія 153[b].
красный 175[a].
красный платокъ 184[a].
кремневое ружье 184[b].
кремень 184[b].
кривой 147[ab], 151[b], 180[b].
крикнуть 159[b], 160[b].
крикъ 121[a], 137[a], 141[ab], 153[b], 159[b], 160[a], 184[a], 186[b].
крикъ о помощи 179[b].
кричать 121[a], 137[a].
крови дурной 135[b].
кровь 181[b].
кропить 121[b], 125[a].
кромѣ 126[b], 136[b].
кругъ 152[b].
крупный 135[b], 152[a].
крупный песокъ 169[a].
крыло 120[a].
крыльца родъ 170[b].
крылья распускать 120[a].
крыльями взмахнуть 120[a].
крыса 127[b].
крыша 121[a], 153[b], 175[b].
крѣпость 180[a].
кто? 149[b].
куда? 151[a].
кудри расчесать 177[b].
кузнечный 163[b].
кулакъ 159[a].
куполъ 129[a].
куропатка 147[a].
кусокъ 166[b].
куцавейка 151[a].
куча 181[a].
куча мелкихъ камешковъ 187[b].
кушанье сладкое ардэ 114[b].
къ 116[a], 122[a], 123[b], 124[b], 125[a], 176[a].

Л.

лавка 135[a], 142[b].
лагерь 179[a].
лань 163[b].
ласка 161[b], 177[b].
ласкать 185[b].
левъ 188[b].
легкая матерія 188[a].
леденецъ 159[b].
левъ 149[a].
летѣть 132[a], 164[a].
лжецъ 135[b].
лимонъ 153[b].
листва 164[b].
листъ 164[b], 177[b].
листъ дерева 188[a].
литавра 159[b].
лить 169[ab].
лить воду 115[a].
лить воду на очагъ 115[a].
лихорадка 175[ab].
лихорадкою страдать 175[b].
лицо 130[b], 169[a], 170[a].
лицомъ къ лицу 169[a].
личное покрывало 169[b].
лобзать 122[a].
лобъ 176[b], 178[a].
ловкій 186[b].
лодка 148[a].
лодочникъ 149[b].
ложный 120[b].
ложь 135[b].
лоза 167[b].
локоны 141[b], 178[b].
ломать 146[a], 188[b], 189[a].
ломаться 188[b], 189[a].
лопатка 190[a].
лошадей связка 115[a].
лошадь 114[b], 158[b], 187[a].
лошадь арабская 114[b].
лошадь быстрая 116[b].
лошадь двухлѣтняя 162[a].
лошадь пятилѣтняя 171[b].
лошадь четырехлѣтняя 135[a].
лощинка въ горахъ 153[b].
луна 155[b].
луна полная 166[b].
лунная ночь 187[b].
лучшій 116[b].
льву подобный 188[b].
лѣвый 184[b].
лѣкарство 113[b], 130[a], 131[a], 134[a].
лѣстница 160[b], 164[b].
лѣсъ 119[a], 134[a].

лѣсъ, растущій въ горахъ 136[a].
лѣсъ, растущій около воды 136[a].
лѣто 177[b].
лѣтовка 138[b].
любезный 113[a], 156[b].
любовь 144[b], 146[a], 156[b], 164[a].
люди 156[a], 180[b].
люлька 176[b].

М.

мало 148[a].
малый 152[b].
манеръ 175[b], 178[b].
манны родъ 139[b].
мастеръ 169[a], 179[a].
мастеръ колыбели 175[b].
мастеръ ружейный 178[b].
матерія красная 153[b].
матерія легкая 188[a].
матерія сусъ 175[a].
матерія шелковая 150[a], 181[a], 182[b].
матка овца 154[a].
мать 133[a], 158[a].
мать-развратница 133[a], 187[b].
махать 146[a].
медвѣдь 184[b].
медъ 114[b].
мезонинъ 121[b].
мелкіе камешки 169[a].
мелкіе камни 187[a].
мелкій 169[a].
мелкія раковины 154[a].
мельница 185[a].
мельница водяная 164[a].
менъ (гиря) 156[a].
мертвецовъ омывающій 159[a].
метръ 125[b].
мести 170[b].
мечъ 187[b], 188[a].
минаретъ 159[a].
миндаль 120[a].
миндальная роща 120[a].
мирза 157[a].
міръ 135[b], 136[a], 163[b].
много 119[a], 181[b].
многоперый 167[a].
многосмѣющійся 167[a].
могила 129[a], 155[b], 181[b].
модель 131[b].
можетъ быть 116[a], 117[a].
мозгъ 154[b].
мой 155[a].
мокрый 175[b].
молодецъ 117[a], 136[a], 190[a].
молодецъ отважный 164[b].
молодой 137[a], 176[b].
молодость 136[a].
молодыя женщины 165[a].
молитва 159[a].
молитвы изъ Корана, которыя носятъ на рукѣ 142[a].
молоко 188[b].
молочные ребята 171[b].
моментъ 130[b].
монета золотая 114[b].
морда 166[b].
море 131[a].
мостъ 167[a].
мостъ построить 167[a].
мочи не имѣть 166[a].
мракъ 177[b].
мракъ ночной 187[b].
мрачный 177[b].
мрачнымъ дѣлать небо 130[b].
мужчина 165[b].
мужъ 157[a], 165[b].
музыкальный инструментъ 174[b].
музыкальный инструментъ турунгъ 178[b].
музыкантъ 174[b], 178[b].
мукá 164[a].
мулла 158[b].
мулъ 114[b], 115[a], 139[a].
мусульмане 159[a].
мусульманиномъ бытіе 159[a].
мученикъ 187[b].
мщеніе 133[b], 134[a].
мы 145[b], 157[b].
мы сами 183[b].
мыть 190[b].
мычаніе 122[a], 153[a].
мышка 120[a], 185[a].
мѣдь 157[a].
мѣсто 125[b], 136[b], 156[a], 187[a].
мѣсто водное 187[b].
мѣсто гладкое 139[b].
мѣстожительство шаха 189[b].
мѣсто изъ кирпичей 184[b].
мѣсто каменистое 139[b].
мѣсто ночевки 125[a], 187[b].
мѣстопребываніе 117[b].
мѣсто ровное 128[a].
мѣсто условленное 122[a].
мѣсто, черезъ которое проходятъ бараны 178[b].
мѣсяцъ 155[b], 157[b].
мѣхъ 155[a], 178[a], 181[b].
мѣшокъ 144[b], 145[a], 178[a].
мясо 129[b], 154[a].
мясо таскающій 154[a].
мята дикая 165[b].

Н.

на 116[a], 122[a], 123[b], 124[b], 130[b], 138[a], 139[a].
набивной ситецъ 180[b].
набѣгъ 184[b].
нависшій 124[b].
на высокихъ ножкахъ 166[a].
навьючить 120[b].
навѣсъ 153[b].
на глазъ! 185[b].
на голосъ пѣть 118[b].
награда 159[b].
нагрудникъ 174[a].
нагрузить 120[b].
надежда 179[a].
надъ 123[b].
надѣваемый на голову 172[b].
надѣвать 167[a].
назадъ 167[a].
назадъ подвинуться 165[a].
найти 146[b].
наколотый 148[b].
налетать 125[b].
наложить рану 133[b].
нанизывать 145[a].
напасть 117[a].
наполненный слезами 142[b].
наполовину выкрашенный 161[a].
направиться 174[a].
направленіе 172[a].
направляющійся 168[a].
напротивъ 169[a].
народъ 180[b], 183[b].
наружный 119[a].
наружу 130[b].
нарушать 117[a].
нарциссъ 159[b], 160[b].
насиліе 174[a].
насладиться юностью 136[a].
наставленіе 131[b].
настраивать 174[b].
настроить 170[a].
насупротивъ 189[ab].
на той сторонѣ 165[a].
находить 137[b].
находящійся на той сторонѣ 141[b].
начало 172[a].
начало ткани 186[a].

начальникъ 114^a, 125^a, 168^b.
начальникъ племени 145^a.
начинать вьючиться 131^b.
начинять кальянъ 186^b.
небо 164^a, 179^b.
небо дѣлать мрачнымъ 130^b.
небо заволакивать 130^b.
небытіе 160^a.
невеселый 118^b.
невредимость 172^a.
не въ расположеніи 118^b.
невѣріе 150^b.
невѣрный 120^b.
невѣрующій 150^b.
невѣста 114^b, 119^a.
негладкій 161^b.
не долетать 120^a.
недостатокъ 180^a.
недостойный 162^a.
недоуздокъ 115^b.
недругъ 135^b.
недужный 119^a.
не есть 160^b.
нездоровый 162^a, 188^b.
нездоровье 162^b.
неимѣніе брата 118^b.
неимѣніе никого 119^a.
не имѣть мочи 166^a.
не имѣть никого 122^b.
некрасивый 152^b.
неопытный 162^b.
непонятно говорящій 147^b.
неправду говорящій 147^b.
неправильно играющій 147^b.
неприступная высь 141^a.
непріятный 160^b.
неразбитый 152^b.
неровный 161^b.
несвѣдущій 161^b.
несмѣшанный 182^a.
неспособный 187^b.
несправедливость 136^b, 141^b.
неспящій 119^a.
нести 117^b, 121^b, 124^a, 125^a.
нестоющій 162^a.
несчастный 183^a.
нечеловѣчность 162^a.
нечистаго происхожденія 135^b.
нечистый 162^a.
нижній 141^a.
нижняя часть 141^a, 153^{ab}.
низкій 182^b.
низъ 134^b, 141^a, 153^{ab}.
никого не имѣть 122^b.
нитка 175^a.
нитки шерстяныя 169^b.
ничтожный 180^a.
новобрачная 114^b, 119^a.
новобрачный 130^a.
новый 162^{ab}.
нога 166^a.
нога передняя 131^b.
ножка 150^a.
ножны 152^b.
ножныя повязки 166^b.
ножъ 134^a.
носикъ 153^b.
носилки 187^a.
носилки для мертвеца 136^a.
носъ 130^b, 161^a.
ночная палатка 187^a.
ночной мракъ 187^b.
ночь 187^b, 188^{ab}, 190^a.
ночь лунная 187^b.
ночь первая 169^a.
ночью сегодня 145^b.
нѣжно 159^b.
нѣжный 161^b.
нѣкоторое время 187^b.
нѣкто 144^a, 149^a.
нѣмой 153^b.
нѣтъ 160^a.
нѣчто 144^a, 186^a.
нюхать 120^b.

О.

о! 123^a, 125^a, 138^b, 163^a.
оба два 143^b.
обдѣлать въ серебро 169^b.
обезумѣвшій 172^b.
обида 136^b, 141^b, 174^a.
обильный 179^b.
обладающій глазами какъ звѣзды 139^a.
обладающій красивымъ голосомъ 184^b.
обладающій языкомъ соловья 121^a.
облако 115^a.
обледенѣлый 169^b.
обнаженный 154^a, 165^b.
обнюхивать другъ друга 120^b.
обоняніе 120^b.
оборотъ 157^b.
образецъ 131^b.
образъ 175^b, 176^b, 178^a.
обращать спины 167^a.
обстоятельство 113^b.
обувь лѣтняя 127^a.
объясненіе 154^b, 175^b.
обычай 168^b.
общество 122^a.
обѣтъ 159^b.
обѣщаніе 122^a.
овладѣніе 127^b.
овладѣть 141^b.
овца 157^a.
овца годовалая 147^b, 189^a.
овца матка 154^a.
оглянуться 161^a.
огонь 176^{ab}.
о горе! 124^b, 164^a.
о двухъ каймахъ 135^b.
одежда 137^b, 153^b.
одежда верхняя 180^a.
одежда почетная 180^b.
одинарный 146^b.
одиннадцать 146^b.
одинъ 146^{ab}.
одинобортный 146^b.
однолѣтки 134^b.
одѣтый въ хорошій плащъ 183^a.
одѣтый въ черное 173^b.
о еслибы! 150^b.
ожерелье 114^a.
ожидающій 144^a, 156^a, 185^b.
ой! 162^a.
о какъ пріятно! 184^b.
оковы 117^a, 139^a.
около 176^a.
окончаніе 175^b, 176^a.
окрашенный хенной 142^b.
окрестности 158^a.
окружить 134^a.
окружность 134^a.
омовеніе 151^b.
омывающій мертвецовъ 159^a.
омыть 151^b.
онъ 118^a, 179^a.
онъ самъ 184^a.
опереться 176^a.
опериться 165^a.
оперяться 120^a.
оповѣщенный 159 .
опора 176^a.
опять 119^b, 132^a.
орелъ 133^b.
оружіе 173^b.
оружіе сѣдельное 114^b.
орѣховое дерево 127^b.
орѣхъ грецкій 127^b.
освобожденіе 168^b.
освѣщеніе 186^a.
оселъ 180^b.
осень 166^b, 180^a.

осенью 166 .
основа готовая 186a.
основаніе 114b, 121a, 150a.
основаніе шеи 119a.
оставаться 155b, 156a, 158b.
оставить 120a.
осторожный 180a.
острая вершина 185a.
остріе 133a.
острый 176b.
осѣдлать 141a.
отвага 130b.
отважный 117a, 130b, 132b.
отважный молодецъ 164b.
отводить воду 137a.
отвѣтъ 136a.
отдать 142b.
отдать на добрыя дѣла 181b.
отдѣланный ремешками 190b.
отдѣлъ 132a.
отесанный 151b.
отецъ 118a.
открывать 125a, 129b.
открытая зала 113b.
отмѣтка 161b.
относительно 142a.
отплата 176b.
отпускать 159a.
отрядъ 132a.
отступаться 124a.
отъ 138b, 139b, 140b, 176a.
отъ времени до времени 128a.
охота 188b.
охота горная 151a.
охотникъ 173b.
охотничество 186b.
очагъ 122b, 186b.
очень 181b.
очень высокій 120a.
очень сильный 167a.
о четырехъ связкахъ 187a.

П.

падать 124a, 179b.
палатка 181b.
палатка почная 187a.
палатка черная 117a.
палачъ 136a.
палецъ 138b.
палица 129a.
палица съ желѣзнымъ набалдашникомъ 189a.
палка 187a.
палка буръ 121b.
палка высокая, которая втыкается у палатки покойника 133b.
палочка поперекъ колыбели 177a.
память 124b, 146b.
пантера 164b.
пара 138a.
парень 152a.
пастбище 153a.
пастись 184b, 185b.
пастухъ 132a, 190a.
пепелище 175a.
первая ночь 169a.
перевалъ 126b.
перевалъ въ горахъ 150a.
переводъ 154b.
передняя нога 131b.
передовой 136b.
перёдъ 136b, 137b.
передъ 123b, 160b, 161a, 166a.
переметная сума 145a.
переплетъ 136b.
переправы видъ 136a.
переходъ племени 148b.
перецъ 179b.
пери 165a.
перламутровая раковина 122a.
перлъ 135b, 159a.
перо 165a.
перстень 138b.
песокъ крупный 169a.
пестрый 167b.
печаль 125b, 158a.
печатаніе 186b.
печка 149b.
печь 164b.
пещера 128a, 173b.
пила 114b, 173b.
пилавоваръ 167a.
пилигримство 141a.
писать 160a.
пистолетъ 166a.
пистонное ружье 130b.
пистонъ 187a.
письмо 150a.
плакальщикъ 137a.
плакать 127a, 135b, 141ab, 162a, 190b.
плата за молоко 188b.
платка конецъ 127a.
платокъ 173b.
платокъ головной 127a, 155b.
платокъ женскій 147a.
платокъ красный 184a.
платокъ ручной 131b.
платокъ шелковый 150a.
платье 137b, 167b.
платье верхнее 182b.
плачъ 127a, 135b, 137a, 141ab, 149a, 162a.
плащъ 180a, 182b, 187b.
плащъ войлочный 152a.
племя 145a.
племянникъ 177b, 181a.
племянница 177b.
плечо 151a, 158a, 190a.
пловецъ 156a.
плодъ 156b, 171a.
плодъ тутумъ 178b.
плохой 178a.
площадка 175b.
площадь 155b.
плѣнный 114b.
плясать 119b, 124b.
пляска 119b.
по 116a, 122a, 124b.
поводъ 115b, 152b.
повѣрить тайну 169b.
повязать 131a.
повязка ручная 165b.
повязки ножныя 166b.
повязки ручныя 131b.
повязывать 117b, 118a, 123b.
погибать 117a.
погибель 144a.
поговорить хорошія слова 182a.
погубить семью 115a.
подарить 166a.
подарокъ 166a.
подать 119b.
подбодрить 160a, 161a.
подвинуться назадъ 165a.
подгорная вода 160a.
поджаренный 119a.
подкова 162a.
подколѣнка 141a.
подмигиваніе 149b.
подмигивать 149b.
поднимать 134ab, 149a.
поднимать голову 172a.
подниматься 146a, 149b, 181b.
подножіе 166a.
подножіе горы 169b.
подносъ 154b.
поднять съ мѣста (лошадь) 136b.
подобіе 156b, 157a.
подобно 185b.
подобный 158a.
подогнуть 147b.
подозрѣніе 125b.

подпруга 176^{b}.
подушка 154^{b}.
подходящій 115^{b}, 119^{b}.
подъ 141^{a}.
подъемъ 117^{b}, 185^{a}.
пожалуй 116^{a}.
позади 165^{a}.
пока 177^{a}.
пока ты былъ живъ 118^{b}.
поклонъ 172^{a}.
поклонъ земной 174^{b}.
покои 177^{b}.
покой 164^{a}.
покой имѣть 153^{b}.
покрывало 186^{b}.
покрывало личное 169^{b}.
покрывать 167^{a}.
покупатель 181^{a}.
покупать 180^{b}, 181^{a}.
пола́ 120^{a}.
поле 170^{b}, 184^{b}.
полетѣть 142^{a}.
полетъ 165^{a}.
полкъ 152^{b}.
полная луна 166^{b}.
полный 167^{a}, 186^{b}.
половина 161^{a}.
пологъ колыбели 169^{b}.
положеніе 113^{b}.
положеніе хорошее 155^{a}.
положить 122^{b}.
полоска темная на шеѣ барана 153^{b}.
полотно 149^{a}.
полуденная пора 187^{a}.
получившій позволеніе 159^{a}.
померанецъ 162^{a}.
помощь 138^{b}, 145^{b}.
поношенный 153^{a}.
попадать 181^{a}.
попадаться 127^{b}.
поправиться 144^{b}.
по пятамъ слѣдить 164^{b}.
пора 137^{a}.
пора полуденная 187^{a}.
поражену быть стрѣлою 177^{a}.
пороховница 113^{a}, 129^{b}.
порохъ 134^{a}.
портной 142^{a}.
порывистый 178^{a}.
порядокъ 175^{b}.
поскользнуться 175^{a}.
послать съ 119^{a}.
послѣ 115^{b}.
посохъ 114^{b}, 149^{b}.
поспорить 132^{a}.
поставить подальше 164^{b}.
постель приготовить 136^{b}.
поститься 164^{b}.
постоянно 143^{a}.
постоянно ходить 145^{b}.
постоянный 133^{b}.
постоянство 118^{a}.
постройка для образованія тѣни 171^{b}.
построить мостъ 167^{a}.
посылать 179^{b}.
посѣвъ 150^{b}.
потерять 129^{a}.
потурецки 178^{a}.
потухать 122^{b}.
похвальба 189^{a}.
похлебка 164^{a}.
походить 158^{b}.
походка 168^{a}, 169^{ab}.
похожій на цыгана 150^{b}.
поцѣлуй 122^{a}.
почему? 186^{a}.
почетная одежда 180^{b}.
почетъ 145^{a}.
почки 129^{a}.
поштучно 135^{b}, 153^{b}.
пощада 114^{a}.
поясъ 146^{b}.
правило 168^{b}.
правильный 170^{a}.
правительство 130^{a}.
право 142^{a}.
правое дѣло 171^{a}.
правый 170^{a}.
превзойти 127^{b}.
преграда каменная 172^{a}.
предположеніе 125^{b}.
предѣлъ 142^{a}.
преемникъ 137^{a}.
прежде чѣмъ 166^{a}.
прежній 161^{a}.
презрѣнность 182^{b}.
презрѣнный 180^{a}, 182^{b}.
прелесть 173^{a}.
прерывать 117^{a}.
преслѣдователь 164^{b}.
престарѣлый 147^{a}.
преходящій 170^{a}.
приводить въ движеніе 137^{b}.
привратникъ 131^{a}.
привѣтствіе 172^{a}.
привязанность 144^{b}.
приготовить постель 136^{b}.
приданое 136^{b}.
приказъ 138^{b}, 139^{a}, 144^{b}.
приказывать 179^{b}.
прикуска 182^{b}.
принадлежность 154^{b}.
приносить 163^{b}.
припасы 178^{b}.
прислужникъ 129^{a}.
прислужница 148^{b}.
присутствіе 144^{b}.
притѣсненія терпѣть 136^{b}.
приходить 115^{b}, 122^{b}, 162^{b}.
при чемъ я то? 177^{b}.
пріемная 154^{a}.
пріемъ 146^{b}.
пріятнаго запаха 114^{a}.
пріятность 184^{b}.
пріятный 132^{b}, 155^{b}, 181^{b}.
пріятный запахъ 114^{a}.
пробыть 136^{b}, 153^{a}.
провизія 178^{b}.
провинность 175^{b}.
проволока 155^{a}, 174^{a}.
прогулка 126^{b}, 133^{a}, 171^{b}.
продавать 180^{a}.
продавецъ угольевъ 141^{b}.
прозрачная вода 140^{a}.
происхожденія нечистаго 135^{b}.
проливать каплями 185^{a}.
пролиться 142^{a}.
пропавшій 129^{a}.
пропадать 117^{a}.
пропитану быть влагой 159^{a}.
прорваться 152^{a}.
просверлить 175^{a}.
простить 142^{a}.
просѣевать 124^{a}.
противоположный 117^{b}.
протягивать 176^{b}.
проходить 126^{b}, 128^{b}.
прохожій 167^{b}.
прошлогодній 166^{b}.
прошлый годъ 166^{b}.
прощать 122^{a}.
прутикъ 176^{b}.
прыгать 129^{a}, 136^{ab}.
прыжокъ 129^{a}.
прыскать водою 115^{a}.
прѣсный 188^{b}.
прямо 146^{a}.
пуговица 134^{b}.
пупъ 162^{a}.
пустить (лошадь) 136^{b}.
пустой 144^{b}, 182^{a}.
пустыня 119^{a}, 170^{b}.
путешественникъ 171^{a}, 173^{a}.
путы 117^{a}.
путы лошади 134^{b}.

путы рѣжущій 134^{b}.
путь 168^{a}.
пухъ 151^{a}.
пушка 178^{a}.
пшеница 125^{b}.
пыль 126^{a}, 153^{b}.
пыль покрыла 126^{a}.
пьяный 155^{a}, 156^{b}.
пѣгій 165^{b}.
пѣна 147^{a}.
пѣсня 129^{b}, 174^{a}.
пѣсня колыбельная 154^{a}.
пѣтухъ 184^{a}.
пѣть 183^{b}.
пѣть на голосъ 118^{b}.
пѣхотинецъ 116^{a}.
пѣшее войско 185^{b}.
пятерица 165^{a}.
пятилѣтняя лошадь 171^{b}.
пятно 182^{a}.
пять 165^{a}.

Р.

работа ручная 131^{b}.
работникъ 147^{b}.
работница 147^{b}.
рабъ 117^{b}.
равнина горная 157^{b}.
ради 115^{b}, 117^{b}.
радостный 132^{b}.
разбитый 162^{b}.
разбойникъ 168^{b}.
развратница 187^{b}.
развратница мать 133^{a}.
развѣ 156^{a}, 159^{a}.
разговаривать 142^{a}.
разговоръ 128^{b}, 129^{b}.
разграбленіе 128^{a}.
раздѣлить 115^{b}.
раздѣлъ 115^{b}.
размышленіе 180^{a}.
разойтись 126^{b}.
разомъ 146^{b}.
разорвать 136^{a}.
разрушающій домá 117^{b}.
разрушающій каменныя преграды 172^{a}.
разрушеніе 180^{b}.
разрушенный 180^{b}.
разрушитель домовъ 183^{b}.
разрѣшенный 142^{a}.
разрѣшить 142^{b}.
разсказъ 175^{b}.
разсматриваніе 171^{b}.
разстиланіе 179^{b}.
разстроенное здоровье 188^{b}.
разстроенный 162^{a}, 172^{b}.
разсыпать 166^{b}.
разсыпаться 169^{b}.
разсѣявшійся 133^{b}.
рай 116^{b}.
раковина жемчужная 170^{b}.
раковина перламутровая 122^{a}.
раковины мелкія 154^{a}.
рана 133^{b}, 139^{a}.
раненый 139^{a}.
раннее утро 175^{a}.
раннимъ утромъ 141^{b}.
ранній 141^{ab}.
рану наложить 133^{b}.
расколоться 136^{b}.
распасться на двѣ части 134^{b}.
распускать крылья 120^{a}.
распустившійся 133^{b}.
растеніе гина 127^{a}.
растеніе ривасъ 169^{a}.
растеніе хенна 142^{b}, 143^{a}.
растрепану быть 166^{a}.
расхаживаніе 128^{a}.
расхаживать 133^{a}.
расчесать кудри 177^{b}.
рафинадъ 180^{b}.
рвать 186^{a}.
ребенокъ 170^{a}, 178^{a}.
ребенокъ, начинающій ходить 162^{b}.
ребро 133^{a}.
ребята молочные 171^{b}.
ременный 134^{b}.
ремень 134^{b}.
ремешками отдѣланный 190^{b}.
ремесло 149^{ab}, 166^{a}.
ржаніе 127^{b}, 128^{a}.
ржать 128^{a}.
ристалище 155^{b}.
рисунокъ 159^{b}, 184^{b}.
рисъ 119^{a}.
ровное мѣсто 128^{a}.
ровный 142^{a}.
рогá 134^{a}.
рогъ 189^{b}.
родина 124^{a}.
родинка 182^{a}.
родить собираться 166^{a}.
родные 149^{a}.
родня 117^{a}.
родственники 117^{a}, 118^{a}, 183^{b}.
родственникъ 149^{a}, 184^{b}.
родъ 157^{b}, 176^{b}.
роза 128^{b}.
розовая вода 128^{b}.
розовникъ 128^{b}.
рокъ 113^{a}.
роса 159^{b}.
ростъ 120^{a}, 146^{b}.
ротъ 130^{b}.
роща 119^{a}.
роща миндальная 120^{a}.
рубашка 137^{a}.
рубецъ 133^{b}.
ружейный мастеръ 178^{b}.
ружье 178^{b}.
ружье али-вели 113^{b}.
ружье багчесерай 119^{b}.
ружье бедисъ 116^{b}.
ружье вели 123^{a}.
ружье кремневое 184^{b}.
ружье лари 154^{a}.
ружье пистонное 130^{b}.
ружье съ 6 винтовыми нарѣзками на стволѣ 189^{a}.
ружье хаджи 144^{b}.
ружье хальдаръ 182^{a}.
ружье шемсъ 188^{a}.
ружье эждеръ 138^{b}.
рука 129^{b}, 131^{a}.
рука отъ плеча до локтя 120^{a}, 185^{a}.
рукава кафтана, плаща 120^{a}.
рукавъ 164^{a}, 172^{b}.
рукавъ рубахи 139^{a}.
рукомойникъ 153^{a}, 164^{a}.
рулевой 165^{a}.
ручей 137^{a}.
ручная повязка 165^{b}.
ручная работа 131^{b}.
ручной платокъ 131^{b}.
ручныя повязки 181^{b}.
рушиться 170^{a}.
рыба 157^{b}.
рыдать 162^{a}.
рыжеватый 144^{a}.
рыжій 121^{b}.
рычаніе 159^{b}.
рѣжущій путы 134^{b}.
рѣзать 121^{ab}, 125^{a}.
рѣка 115^{a}, 170^{a}.
рѣчь 126^{a}, 128^{b}.
рѣшето 159^{a}.
рядъ 152^{a}, 181^{a}.

С.

саблю прекрасную имѣющій 125^{a}.
саванъ 149^{a}.

садиться 161^{a}.
садъ 119^{b},
сажать 150^{a}, 161^{b}.
самецъ 159^{b}, 160^{b}.
самка 157^{b}.
самъ 183^{a}.
самый верхъ 170^{a}.
сапоги 136^{a}.
саранча 151^{b}, 155^{a}.
сахаръ 180^{b}.
сахаръ тростниковый 188^{a}.
сбивать воду съ кислымъ молокомъ 158^{a}.
свадьба 114^{b}.
сверканіе 116^{a}.
сверкать 116^{a}, 117^{a}.
сверху внизъ 172^{b}.
свивальни 131^{b}.
свиданіе 132^{a}.
свинецъ 171^{b}.
свободный 144^{b}, 182^{a}.
свой 181^{b}, 184^{b}.
свѣжій 167^{b}, 177^{b}.
свѣсить 170^{b}.
свѣтильникъ 186^{a}.
свѣтлый 167^{b}.
свѣтъ 162^{b}, 170^{b}.
свѣча 188^{a}.
связка лошадей 115^{a}.
связывать 117^{b}, 118^{a}, 123^{b}.
связь 117^{a}, 164^{b}.
сдирать кожу 128^{a}.
сдѣланный изъ козьяго пуха 147^{b}.
сдѣлать 170^{a}.
сегодня 138^{b}, 145^{b}.
сегодня ночью 145^{b}.
сезонъ 155^{a}, 157^{a}.
семицвѣтный 144^{a}.
семь 143^{ab}.
семью погубить 115^{a}.
сердце 132^{b}, 182^{b}.
сердцевина 154^{b}.
серебро 162^{b}, 173^{b}.
серебромъ обдѣлать 162^{b}.
серебромъ шитый 174^{a}.
серебряныя вещи 162^{b}.
середина 156^{b}.
сестра 130^{a}, 182^{a}.
сестра старшая 130^{a}.
сжигать 176^{a}.
сивый 149^{a}.
сидръ 174^{a}.
сидѣть 161^{a}.
сила 141^{b}, 150^{b}, 161^{b}.
сильный очень 167^{a}.
ситецъ 186^{b}.
ситецъ набивной 180^{b}.
сито 142^{a}, 164^{a}.
ситцевый 186^{b}.
скакать 136^{ab}.
скакунъ 116^{b}.
скатерть 131^{b}.
скинуть жеребенка 118^{a}, 152^{a}.
скитаніе 126^{a}.
складка 149^{b}, 177^{b}.
скоблить 177^{a}.
скользнуть (объ огнѣ) 176^{a}.
сколько 184^{b}, 185^{ab}.
скоро 135^{b}, 178^{a}.
скороходство 141^{b}.
скорый 141^{b}.
скрипъ 186^{a}.
скручивать 165^{b}.
слабоумный 148^{a}.
сладкій 188^{b}.
сладкое кушанье ардэ 114^{b}.
сладкорѣчивый 188^{b}.
слегка 120^{b}.
слеза 142^{b}.
слезами наполненный 142^{b}.
слово 126^{a}, 142^{b}, 150^{b}.
сложить 177^{b}.
сломаться 134^{b}, 136^{b}.
слонъ 179^{b}.
слуга 117^{b}, 129^{a}, 162^{a}, 179^{b}.
служба 181^{b}.
служитель 166^{a}.
слушаю 185^{b}.
слышать 139^{a}.
слѣдить по пятамъ 164^{b}.
слѣдъ 132^{b}, 164^{b}, 178^{b}.
слѣпой 129^{a}, 152^{a}.
смертность 155^{a}.
смерть 113^{a}, 155^{a}, 157^{a}.
смоковница 138^{b}.
смотрѣть 119^{a}, 124^{a}, 132^{a}, 160^{b}.
смущеніе 144^{b}.
смыслъ 154^{b}.
смѣлость 139^{a}.
смѣхъ 180^{b}.
смѣяться 142^{b}, 180^{b}.
смятеніе 167^{b}.
снова 149^{a}.
снѣгъ 116^{a}.
снѣгъ покрываетъ, покрылъ 116^{a}.
снѣжный 116^{a}.
со 143^{a}.
собака 178^{a}.
собака борзая 177^{b}.
собирать 127^{b}, 186^{a}.
собирать въ кучу 181^{a}.
собираться въ кучи 129^{a}.
собираться родить 166^{a}.
соболь 171^{a}.
собраніе 127^{b}, 135^{b}, 155^{b}.
собственность земельная 156^{b}.
совѣтчикъ 169^{b}, 188^{a}.
совѣщаніе 171^{b}, 187^{b}.
совѣщаніе вести 188^{a}.
согласіе 146^{b}.
соединенный 164^{b}.
соединяться 138^{a}.
сожалѣніе 142^{a}, 143^{a}.
соизволять 179^{b}.
соколъ 119^{b}, 189^{a}.
сокровище 126^{b}.
сокъ растенія гина 188^{a}.
солдатъ 152^{b}, 177^{a}.
солнечная сторона 117^{b}.
солнце 164^{a}.
соловей 121^{a}.
соловья языкомъ обладающій 121^{a}.
соломенки 115^{b}.
сомнительный 188^{a}.
сонъ 152^{a}, 181^{a}, 182^{ab}.
сорокъ 186^{a}.
сорочка 137^{a}.
соръ 115^{b}.
состояніе 144^{b}.
сосѣдъ 143^{b}.
сотня 171^{b}.
спасеніе 168^{b}.
спастись 137^{b}.
спать 181^{b}.
спина 129^{a}, 167^{a}.
спины обращать 167^{a}.
сплошь 164^{b}.
спокойно 164^{a}.
спокойствіе 135^{b}, 158^{a}, 181^{a}.
споръ 135^{b}, 136^{a}.
споткнуться 172^{a}.
справедливый 142^{a}.
спрашиваніе 167^{a}.
спрашивать 167^{a}.
спутникъ 143^{a}.
спущенный 135^{a}.
средство 187^{a}.
стадо 126^{b}, 167^{b}, 168^{b}.
стадо имѣющій 167^{b}.
сталь 167^{a}.
станокъ для тканья ковровъ 177^{b}.

стараніе 171^{a}.
старецъ 188^{ab}.
староста 147^{b}.
старость 165^{b}.
старуха 134^{a}.
старшая сестра 130^{a}.
старшинство 147^{a}.
старшій изъ родственниковъ 117^{a}.
старый 141^{b}, 151^{a}, 153^{a}, 161^{a}, 165^{b}.
статный 121^{a}.
стать 118^{b}, 120^{b}, 121^{a}, 125^{a}, 138^{a}.
стекло 189^{a}.
стервятникъ 133^{b}.
стихи 129^{b}.
стихотворецъ 188^{a}.
сто 171^{b}.
стойло 175^{a}.
столбъ 173^{a}, 187^{a}.
столбъ палатки 129^{a}.
столица 129^{b}.
столъ 131^{b}.
столяръ 159^{b}.
стонать 162^{a}.
сторожить 166^{b}.
сторожъ 132^{a}.
сторона 143^{a}, 148^{b}, 152^{ab}, 153^{b}.
сторона солнечная 117^{b}.
сторона тѣневая 161^{a}.
сторона эта 141^{a}.
стоянка 156^{a}.
стоять 124^{b}, 145^{a}, 146^{a}, 168^{a}.
стоячая вода 155^{a}.
страдать лихорадкою 175^{b}.
страна 124^{a}.
страсть 175^{b}, 176^{a}.
страхъ 144^{b}, 165^{a}, 175^{b}, 176^{b}.
страшный судъ 180^{a}.
стремиться 164^{a}.
стремя 169^{b}.
стрѣла 177^{a}, 180^{a}.
стрѣлокъ 178^{b}.
стукъ 152^{a}.
ступа деревянная 174^{a}.
ступать 166^{a}.
стѣна 132^{a}, 186^{a}.
стѣсниться (о душѣ) 176^{b}.
судъ страшный 180^{a}.
судьба 130^{a}, 140^{a}, 170^{a}.
судья 182^{a}.
суета 148^{b}.
сума переметная 145^{a}.
сумасшедшій 153^{a}.
супругъ 143^{a}, 188^{b}.
суровый 188^{a}.
суть они 138^{b}.
сухой 184^{b}.
существовать 143^{ab}, 144^{a}, 145^{ab}, 154^{b}.
счастіе 116^{a}, 177^{b}.
счетъ 142^{b}.
считать 190^{a}.
съ 119^{a}, 124^{b}.
съ вѣтвистыми рогами 185^{a}.
съ загнутыми краями 185^{a}.
съ золотымъ краемъ 153^{a}.
съ наростами 151^{b}.
съ основаніемъ лиловаго цвѣта 119^{a}.
сыграть (па инструментѣ) 170^{b}.
сынъ 152^{a}.
сынъ тетки со стороны матери 184^{a}.
сынъ тетки со стороны отца 181^{a}.
сытый 174^{a}.
сѣверный вѣтеръ 188^{a}.
сѣверъ 188^{a}.
сѣдельное оружіе 114^{b}.
сѣдло 141^{a}.
сѣдло женское 176^{c}.
сѣмя 178^{b}.
сѣрый 149^{a}.
сѣсть верхомъ 173^{ab}, 174^{b}.
сѣятель 116^{a}.
сѣять 124^{a}, 150^{a}.

Т.

табакъ для кальяна 175^{b}.
табунъ 168^{b}.
тазъ 153^{a}, 176^{a}, 177^{b}.
тайна 169^{b}.
тайну повѣрить 169^{b}.
также 143^{a}.
таковой 143^{a}, 186^{a}, 187^{b}.
такъ 186^{a}.
такъ какъ 149, 185^{b}.
талія 146^{b}.
таскающій мясо 154^{a}.
та сторона 141^{b}.
тащить 149^{a}.
текстъ 181^{a}.
текущій 168^{a}.
теленокъ 129^{a}.
темнаго цвѣта 159^{b}.
темная полоска на шеѣ барана 153^{b}.
темница 114^{a}, 141^{a}.
темнозеленый 171^{a}.
темнота 177^{b}.
темный 177^{b}.
темя 179^{b}.
теперь 144^{b}.
теплая полоса 126^{a}.
теплота 126^{a}.
теплый 126^{a}.
тереть 157^{b}.
терпѣніе 171^{a}, 174^{b}.
терпѣть притѣсненія 136^{b}.
тесьма, продѣтая въ ушкуръ штановъ 135^{a}.
тетка со стороны отца 149^{a}.
течь каплями 178^{a}.
тигръ 164^{b}.
титька 165^{b}.
тифъ 159^{b}, 164^{a}.
ткать 116^{a}, 118^{a}.
тлѣнный 170^{a}.
товарищъ 169^{a}.
толпа 122^{a}, 129^{a}.
тонкій 120^{b}, 161^{b}, 178^{a}.
торба 178^{a}.
торговецъ въ разносъ 119^{b}.
торока 176^{b}.
тотъ 179^{a}.
тотъ свѣтъ 155^{a}.
трава 127^{a}, 165^{b}.
трава бенъ 117^{a}.
трава буришъ 121^{b}.
трава кашни 150^{b}.
трава неркелусъ 160^{b}.
трава чевиль 185^{a}.
трава чильчилевурдъ 186^{a}.
травяной 127^{a}.
трауръ 158^{a}.
трауръ дѣлать 188^{a}.
треножникъ 156^{a}.
треножникъ крытый, который ставятъ надъ ковромъ, когда его ткутъ 134^{a}.
трескъ 188^{b}.
треснуть 167^{a}.
трещина 131^{a}.
три 171^{a}.
триста 174^{a}.
триста дирхемовъ 174^{a}.
тронъ 175^{b}.
тропинка узкая 151^{a}.
тростниковый сахаръ 188^{a}.
тростникъ 160^{b}.
трубка 153^{b}.
трудный 159^{b}.
трупъ 154^{a}.

трутъ 165^b.
трясти 153^a.
туманъ 149^b, 178^a.
турецкій 178^b.
ты 178^a.
ты самъ 184^b.
тысяча 143^a.
тѣневая сторона 161^a.
тѣнь 174^b.
тѣснина 135^a, 176^b.
тѣсниться 190^b.
тяжелый 127^a, 172^a.
тяжести бросить 120^a.
тяжесть 120^a.
тянуть 149^a.

У.

у 123^b, 130^b.
убаюкаться 153^b.
убивать 152^b.
убивающій горныхъ барановъ 166^b.
убіеніе хана 182^a.
убійца 150^b.
уборъ, надѣваемый на голову лошади 172^b.
убѣгать 129^b.
уголъ 148^a, 152^a.
удалену быть 180^a.
удаль 130^b.
ударять 139^b, 140^a.
удивительно! 155^a.
удивительный 113^a.
удрученный 132^b, 163^b.
удѣлъ 159^b.
узда 152^b.
узкій 127^a, 176^b.
узорчатый 128^b, 169^a.
узоръ 159^b.
указаніе 144^a.
украшенія 161^b, 162^b.
украшенія головныя 127^b.
улечься 152^b.
улица 150^a.
умереть 136^a.
умирать 137^b, 157^a, 159^a.
умъ 182^b.
умѣренный 156^a.
умѣть 135^a.
уничтоженіе 144^a.
уносить 117^b, 121^b, 124^a, 125^a.
упасть 170^a.
усердіе 145^a.
условиться 122^a.
условіе 122^a.
условленное мѣсто 122^a.
уснуть 153^b.
успокоиваться 136^b, 153^b.
успокоиться 164^a, 181^a.
устроиться 174^b.
уступъ горный 139^a.
усы 171^b, 173^a.
усѣсться 185^a.
утро 170^b, 174^b, 175^a.
утро раннее 175^a.
утромъ раннимъ 141^b.
ухо 129^b.
уходъ за домомъ 183^b.
уходить 167^b, 168^a, 169^a.
училище 155^b.
ушкуръ штановъ 173^a.
ущелье 151^a.

Ф.

феррашъ 179^b.
финикъ 184^a.
фисташка 165^b.
фитиль 165^a.
фіалка 117^a.
фонарь 180^a.
фруктъ 156^b.

Х.

халатъ 180^b.
ханскій 183^b.
ханъ 180^b, 182^a, 183^b.
ханы 148^a.
харемъ 142^b.
хватать 127^b.
хвостъ 132^b, 133^a.
хенна 142^b, 143^a.
хенной окрашенный 142^b.
хирургъ 136^a.
хитрость 144^a.
хлѣбъ 162^b.
ходить 126^{ab}, 127^a, 131^a.
ходить красиво 190^a.
ходить постоянно 145^a.
ходокъ по горамъ 151^a.
ходящій по верхамъ 170^a.
хожденіе 126^b, 128^b, 133^a, 169^a.
хозяинъ 179^a.
хозяйство 183^b.
холмъ 157^b.
холмъ высокій 185^a.
холодная вода 172^b.
холодный 171^{ab}, 172^b.
хороводъ 187^b.
хороводъ завести 187^b.
хорошее положеніе 153^a.
хорошій 115^b, 119^b, 153^b, 155^a, 156^b, 181^{ab}, 182^a, 189^b, 190^a.
хорошо 155^a.
хорошо бьющій 186^b.
хотѣть 182^b, 183^a.
хохолъ 150^a, 151^a.
хранитель 160^b, 161^a.
хрусталь 121^a.

Ц.

царевичъ 189^b.
царскій 189^b.
цвѣта краснаго 183^b.
цвѣта сурьмы 174^a.
цвѣта темнаго 159^b.
цвѣтникъ 153^b.
цвѣтокъ 123^a, 128^b.
цвѣтокъ сисамбуль 174^a.
цвѣтокъ тенгесъ 176^b.
цвѣтущій 163^a.
цвѣтъ 167^b, 168^b.
цвѣтъ измѣнить 167^b.
цвѣты 180^a.
цитадель 114^b.
цѣловать 122^a.
цѣлость 176^a.
цѣль 161^b, 167^b.
цѣпи золотыя и серебряныя, которыя женщины носятъ на шеѣ 114^a.
цѣпь 139^a, 152^a, 181^a.

Ч.

чадра 186^b.
чарбаги 187^a.
часокъ 187^b.
часть 166^b.
чаша 165^b.
чашка 180^a.
чашка металлическая 137^b.
челнокъ 148^a.
человѣкъ 156^a, 160^b.
черешня 155^b.
черная палатка 117^a.
черный 150^b, 173^b, 188^a.
черный-пречерный 150^b.
черныя колѣнки имѣющій 141^b.
чертогъ 113^b, 120^a.
четвероногій 187^a.
четыре 186^b.

четыре послѣдніе дня большой сороковицы 187a.
четырехлѣтній 187a.
четырехлѣтняя лошадь 135a.
четырнадцать 187a.
чечевица 126b.
чинаръ 185a.
чиновникъ 159b.
чистота 173a, 175b.
чистый 165b, 166b, 182a.
читать 183b.
что 149b.
что? 185b, 187a.
чтобы 149b, 177a.
что за 185b.
чубъ 150a, 151a.
чудо 113a.
чудо! 155a.
чужбина 126a.
чѣмъ 177a.

Ш.

шагъ 129a.
шайка воровъ 175b.
шаль 189b.
шальвары 187b.
шапка 151a.
шаръ 128b.
шатеръ 181b.
шахъ 189ab.
шашка 147a, 180a.
шейхъ 188ab.
шелковая матерія 150a, 181a, 182b.
шелковый 115b.
шелковый платокъ 150a.
шелкъ 115b.
шерсть 165b.
шерстяныя нитки 169b.
шесть 189a.
шею высокую имѣющій 126a.
шея 119a, 126ab.
шипъ 144b, 182b.
широкій 162b.
широкогрудый 115b.
шитый серебромъ 174a.
шишковатый 151b.
шкура 167a.
шовъ 131a.
шомполъ 125b.
шпіонство 113b.
штука 135b, 177b.
шумъ 148b, 152a, 167b, 186b, 190b.
шуршаніе 190a.
шутникъ 120a.

Щ.

щитъ 131a.

Ѣ.

ѣзда верховая 173b.
ѣсть 181a, 184a.
ѣсть ячмень 137b.

Э.

эй! 138b, 143a.
эмаль 157a.
эта сторона 141a.
этотъ 145ab, 146b.

Ю.

юностью насладиться 136a.
юноша 136a.
юноша до 25 лѣтъ 159b, 162a.
юный 137a.

Я.

я 158ab.
яблоко 173a.
ягненокъ 118a, 147b.
языкомъ соловья обладающій 121a.
языкъ 139b, 141b.
я при чемъ? 158b.
я самъ 183a.
ясли 164a.
ячмень 137b.
ящикъ для сурьмы 174a.

В. А. Жуковскій.

МАТЕРІАЛЫ ДЛЯ ИЗУЧЕНІЯ ПЕРСИДСКИХЪ НАРѢЧІЙ.

Часть I. Діалекты полосы города Кашана: Вонишунъ, Кохрудъ, Кешэ, Зэфрэ. Санктпетербургъ. 1888.

Часть II. Діалекты города Семнана: Сэнгисэръ, Шемерзодъ. Діалекты полосы города Исфагана: Сэдэ, Гязъ, Кяфронъ. Діалекты полосы города Шираза: Сивендъ. Абдуи. Гуранскій діалектъ деревни Талахедэшкъ. Нарѣчіе евреевъ города Кашана. Нарѣчіе деревни Таджришъ. Выпускъ I. I. Тексты II. Словарь. Петроградъ. 1922.

Часть III. Нарѣчіе Бахтіяровъ Чехарленгъ и Хефтленгъ. Выпускъ I. I. Тексты и переводы. II. Словарь. Петроградъ. 1922.

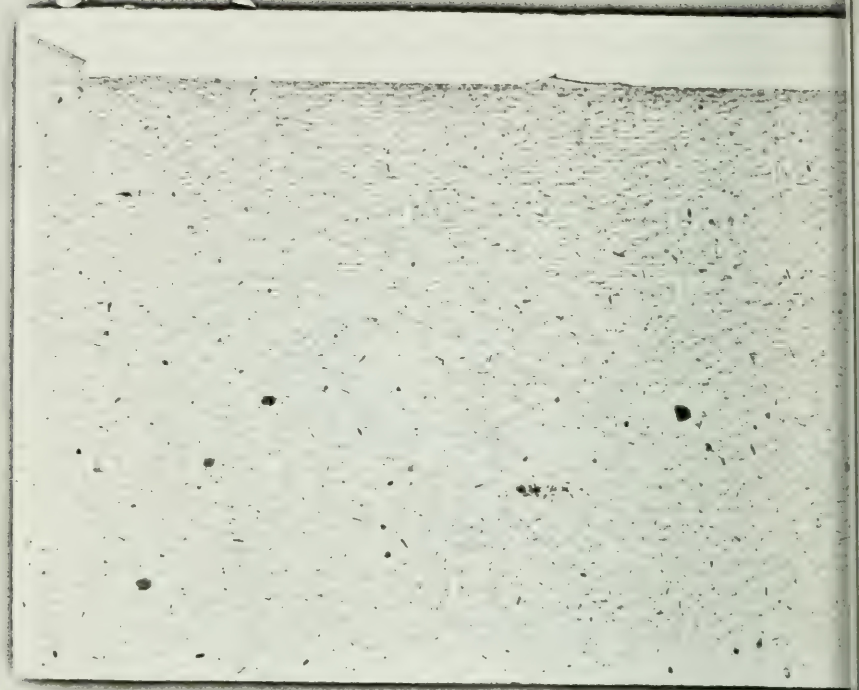

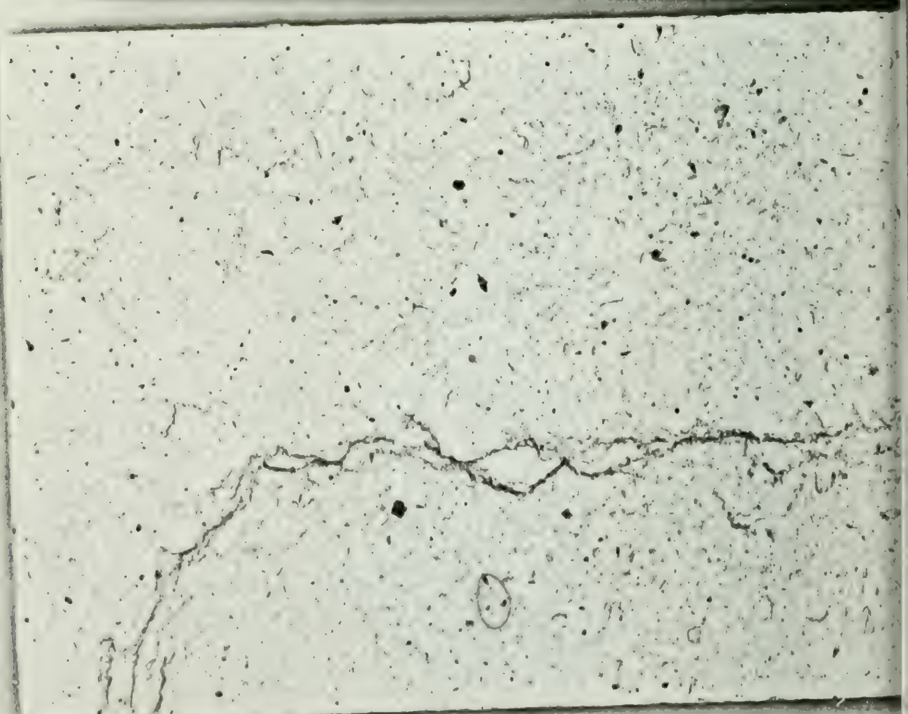

PK 6388 Z58 1922a ch.3

Zhukovskiĭ, Valentin Alekseevich
Materialy dli͡a izuchenii͡a persidskikh narechiĭ

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY